

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
RUS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**TÜRKİYE'DEKİ "RUS DİLİ VE EDEBİYATI"
LİSANS PROGRAMLARININ A1 - B1
DÜZEYİNDE ASGARİ SÖZ VARLIĞININ
BELİRLENMESİ VE UYGULANMASI**

AMİRA AKÇAY

2502140510

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. TÜRKAN OLCAY

İSTANBUL – 2021

ÖZ

TÜRKİYE'DEKİ "RUS DİLİ VE EDEBİYATI" LİSANS
PROGRAMLARININ A1 - B1 DÜZEYİNDE ASGARİ SÖZ
VARLIĞININ BELİRLENMESİ VE UYGULANMASI
AMİRA AKÇAY

Düşünmenin ve iletişim kurmanın temelinde yatan söz varlığının insan yaşamındaki yeri yadsınamaz. Bir dildeki sözlerin bütünü olarak tanımlanabilecek bu kavram, başta sözlükbilim olmak üzere birçok bilim dalı için önemli bir araştırma konusu niteliğindedir. Doğal olarak yabancı dil öğretim yöntembilimi alanında da söz varlığı önemli bir öğedir; çünkü temel dil becerileri onun üzerine inşa edilir. Ancak her şeyden önce, özellikle öğretim süresinin kısıtlı olduğu durumlarda, öğretilecek söz varlığının nitel ve nicel boyutlarının belirlenmesinin, öğretim hedeflerine daha kısa sürede ulaşmayı sağlayacağı kuşkusuzdur. Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde hangi öğretim aşamalarında hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiği “asgari söz varlığı” adlı bir öğretim sözlüğü türünde betimlenmektedir. Bu çalışmada Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik olan asgari söz varlığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle yabancı dil olarak Rusça öğretimine yönelik asgari söz varlığı belirleme ilkeleri ve Rusya’da yayımlanan asgari söz varlığı örnekleri irdelenmiştir. Türkiye’de A1-B1 düzeylerine yönelik kullanılan Rusça ders kitap dizilerinden “Doroga v Rossiyu” dizisindeki söz varlığı saptanarak Rusya’nın resmi asgari söz varlıklarıyla karşılaştırılmıştır. Asgari söz varlığı belirleme ilkeleri doğrultusunda Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik A1-B1 düzeyi Rusça asgari söz varlıklarını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiştir. Bu süreçte sözcüklerin güncel olmasına ve Türkiye’deki öğrencilere yönelik sözcüklere yer verilmesine önem verilmiştir. Ayrıca Rusya’nın resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığı incelenerek Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına uyarlanmıştır. Çalışmada belirlenen A1-B1 düzeyi genel asgari söz varlıklarının ve B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığının, Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programı kapsamındaki Rusça sözcük öğretimi ve öğrenimi alanlarına anlamlı ölçüde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusça, söz varlığı, sözlük, sözcük öğretimi, sözcük bilgisi

ABSTRACT

DETERMINING AND IMPLEMENTING THE MINIMUM LEXICON AT A1 - B1 LEVEL OF "RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE" UNDERGRADUATE PROGRAMS IN TURKEY AMIRA AKCAY

The place of vocabulary, which is the basis of thinking and communicating, in human life is undeniable. This concept, which can be defined as the whole of words in a language, is an important research topic for many disciplines, especially lexicography. Naturally, vocabulary is an important element in the field of foreign language teaching methodology; because basic language skills are built on it. However, first of all, it is undoubted that determining the qualitative and quantitative dimensions of the vocabulary to be taught will enable reaching the teaching goals in a shorter time, especially in cases where the teaching time is limited. In the teaching of Russian as a foreign language, which words should be taught at which teaching stages are described in a teaching dictionary called "minimum vocabulary". In this study, it is aimed to determine the minimum vocabulary for the "Russian Language and Literature" undergraduate program in Turkey. For this purpose, first of all, minimum vocabulary determination principles for teaching Russian as a foreign language and minimum vocabulary examples published in Russia were examined. The vocabulary in the series "Doroga v Rossiyu", one of the Russian textbook series used for A1-B1 levels in Turkey, was determined and compared with the official minimum vocabulary of Russia. In line with the minimum vocabulary determination principles, lexical units that can form the A1-B1 level Russian minimum vocabulary for the "Russian Language and Literature" undergraduate program in Turkey have been determined. In this process, it was given importance to keep the words up to date and to include words for students in Turkey. In addition, Russia's official B1 level philology minimum vocabulary has been examined and adapted to the "Russian Language and Literature" undergraduate program in Turkey. It is hoped that the A1-B1 level general and B1 level vocational minimum vocabulary determined in the study will contribute significantly to the fields of Russian vocabulary teaching and learning in general, as well as the "Russian Language and Literature" undergraduate program in Turkey.

Keywords: Russian, vocabulary, dictionary, vocabulary teaching, word knowledge

ÖNSÖZ

Dil öğretim sürecinde öğrencilerin öğrenmeleri gereken dilin ana boyutları (sesbilgisi, söz varlığı, dilbilgisi, sözcük türetimi, biçembilgisi) arasında ruhbilimsel açıdan en önemlisi söz varlığıdır; çünkü küçük dahi olsa bir söz varlığına sahip olunmadan bir dili konuşabilmek olanaksızdır. Yabancı dil öğretiminin bu denli önemli bir yapıtaşı olan söz varlığının öğretimindeki nitel ve nicel sınırları belirleyici rolüyle öne çıkan öğretim aracı, asgari söz varlığıdır. Rusya'da “лексический минимум” olarak adlandırılan bu öğretim sözlüğü türüyle hangi öğretim aşamalarında hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiği belirlenmektedir.

Türkiye'deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik olan asgari söz varlığının belirlenmesini amaçlayan bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Rusça öğretimindeki söz varlığı ele alınmıştır. Bu bağlamda öncelikle söz varlığının yapı taşı olan sözcük kavramı; sözcüğün tarih boyunca öne çıkan tanımlama ve irdeleme yaklaşımları, sözcüğün başlıca özelliği olan çift düzlemliliğe işaret eden içerik ve anlatım düzlemleri ve aralarındaki ilişki ile betimlenmiştir. Ardından söz varlığı kavramı; anlatım ve içerik düzlemi, sözcük kökeni, etkinlik/edilgenlik, kullanım alanı, biçemsel ayırım, özel adlar ve sözcük birleşimi gibi alt konularıyla birlikte irdelenmiştir. Son olarak amaç, hedef ve içerik bakımından sözcük öğretimi konusuna yer verilmiştir.

İkinci bölümde Rusça öğretiminde sözlük konusu çerçevesinde öncelikle sözlükbilim ve sözlük kavramları ele alınmıştır. Sözlükbilimin tarihsel gelişimi ve alt dalları incelenmiştir. Sözlük kavramı bağlamında sözlüğün türleri, ölçütleri ve yapısı betimlenmiştir. Ardından öğretim sözlükbilimi ve öğretim sözlüğü kavramları irdelenmiştir. Öğretim sözlükbiliminin kavram kapsamı ve alt dalları ele alınmıştır. Öğretim sözlüğünün ilkeleri ve türleri gibi konulara da yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde Rusça öğretiminde asgari söz varlığı konusu ele alınmıştır. Asgari söz varlığı kavramını açıklanırken öncelikle asgari söz varlığının tanımı, öğretim sözlüğü ile ilişkisi, türleri, örnekleri ve kullanımı betimlenmiştir. Ardından asgari söz varlığı belirleme ilkeleri sayımsal, dilbilimsel ve öğretimsel olarak üç gruba ayrılarak irdelenmiştir.

Dördüncü bölümde Türkiye’de A1-B1 düzeylerine yönelik kullanılan Rusça ders kitap dizilerinden “Doroga v Rossiyu” dizisindeki söz varlığı saptanarak Rusya’nın resmi asgari söz varlıklarıyla karşılaştırılmıştır. Asgari söz varlığı belirleme ilkeleri doğrultusunda Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik A1-B1 düzeyi Rusça asgari söz varlıklarını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiştir. Bu süreçte sözcüklerin güncel olmasına ve Türkiye’deki öğrencilere yönelik sözcüklere yer verilmesine önem verilmiştir. Ayrıca Rusya’nın resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığı incelenerek Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına uyarlanmıştır. Çalışmada belirlenen A1-B1 düzeyi genel asgari söz varlıklarının ve B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığının, Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programı kapsamındaki Rusça öğretimi ve öğrenimi alanlarına anlamlı ölçüde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu çalışmanın tamamlanmasında bana her türlü desteği veren, Türkiye’deki öğrenim hayatım boyunca bana yol gösteren ve yanımda olduğunu hissettiren saygıdeğer danışmanım Prof.Dr. Türkan Olcay’a, öneri ve yönlendirmeleriyle çalışmaya önemli katkı sağlayan değerli hocalarım Dr.Öğr.Ü. Hülya Arslan, Prof.Dr. Zinaida Sabitova, Dr.Öğr.Ü. Korhan Korbek ve Doç.Dr. Seyyal Körpe Kemer’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Doktora eğitimim boyunca manevi desteğini esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim. Ayrıca 2211-A Genel Yurtiçi Doktora Burs Programı kapsamında bana maddi destek sağlayan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu’na (TÜBİTAK) teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İstanbul, 2021

Amira Akçay

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE SÖZ VARLIĞI

1.1. Sözcük.....	9
1.1.1. Kavram Olarak Sözcük.....	9
1.1.2. Sözcüğün Düzlemleri.....	14
1.2. Söz Varlığı.....	22
1.2.1. Anlatım Düzlemine Göre Söz Varlığı.....	22
1.2.2. İçerik Düzlemine Göre Söz Varlığı.....	23
1.2.3. Sözcük Kökenine Göre Söz Varlığı.....	25
1.2.4. Etkin ve Edilgen Söz Varlığı.....	27
1.2.5. Kullanım Alanına Göre Söz Varlığı.....	29
1.2.6. Söz Varlığında Biçemsel Ayrım.....	30
1.2.7. Söz Varlığında Özel Adlar.....	31
1.2.8. Sözcük Birleşimi.....	36
1.3. Sözcük Öğretimi.....	42
1.3.1. Sözcük Öğretiminin Amaç ve Hedefleri.....	42
1.3.2. Sözcük Öğretiminin İçeriği.....	43

İKİNCİ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE SÖZLÜK

2.1. Sözlükbilim.....	48
2.2. Sözlük.....	51
2.2.1. Sözlük Türleri.....	53
2.2.2. Sözlük Ölçütleri.....	56
2.2.3. Sözlük Yapısı.....	57
2.3. Öğretim Sözlükbilimi.....	65

2.4. Öğretim Sözlüğü.....	68
2.4.1. Öğretim Sözlüğü İlkeleri.....	68
2.4.2. Öğretim Sözlüğü Türleri.....	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE ASGARI SÖZ VARLIĞI

3.1. Kavram Olarak Asgari Söz Varlığı.....	76
3.1.1. Asgari Söz Varlığının Tanımı.....	76
3.1.2. Asgari Söz Varlığının Öğretim Sözlüğü ile İlişkisi.....	78
3.1.3. Asgari Söz Varlığı Türleri.....	81
3.1.4. Asgari Söz Varlığı Örnekleri.....	84
3.1.5. Asgari Söz Varlığı Kullanımı.....	98
3.2. Asgari Söz Varlığı Belirleme İlkeleri.....	101
3.2.1. Sayımsal İlkeler.....	103
3.2.2. Dilbilimsel İlkeler.....	107
3.2.3. Öğretimsel İlkeler.....	112

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ "RUS DİLİ VE EDEBİYATI" LİSANS PROGRAMINA YÖNELİK A1-B1 DÜZEYİ ASGARI SÖZ VARLIĞININ BELİRLENMESİ

4.1. Yöntem.....	115
4.1.1. Araştırmanın Modeli.....	115
4.1.2. Verilerin Toplanması.....	115
4.1.3. Verilerin Çözümlemesi.....	116
4.2. Bulgular.....	118
4.2.1. A1 Düzeyi Asgari Söz Varlığı.....	118
4.2.2. A2 Düzeyi Asgari Söz Varlığı.....	118
4.2.3. B1 Düzeyi Asgari Söz Varlığı.....	119
4.2.4. B1 Düzeyi Filoloji Asgari Söz Varlığı.....	120
SONUÇ.....	121
KAYNAKÇA.....	124
EKLER.....	137
ÖZGEÇMİŞ.....	284

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Sözlükbilimin Gelişim Dönemleri	48
Tablo 2.2: Sözlük Araştırmacılığının Açıları	50
Tablo 2.3: Dubiçinskiy'in Sözlük Tiplendirmesi.....	55
Tablo 2.4: “Лавр” Maddesinin Parçacıl Yapısının Bileşenleri	58
Tablo 2.5: Öğretim Sözlüğü Türleri	71
Tablo 2.6: Elektronik Sözlük Türleri	72
Tablo 3.1: Asgari Söz Varlığının Öğretim Sözlüğü Tiplendirmesindeki Yeri...	80
Tablo 3.2: Kademeli Asgari Söz Varlıklarının Metin Kapsama Oranları	82
Tablo 3.3: Sıklığa Göre İlk 25 Rusça Sözcükbirim	104
Tablo 3.4: “Хлеб”, “Автобус”, “Пожка” Sözcüklerinin Sıklık Değerleri	105
Tablo 3.5: A1-B1 Düzeyi Asgari Söz Varlıkları'nda Biçem Belirtili Sözcükler.	110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Anlam Üçgeni	15
Şekil 2.1: Sözlüğün Yapısı	58
Şekil 3.1: Asgari Söz Varlığı Kullanımı	101

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.y.	: Aynı yer
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
ed.	: Editör
s.	: Sayfa
vd.	: Ve diğerleri
vb.	: Ve benzerleri

GİRİŞ

Problem Durumu

Düşünmenin ve iletişim kurmanın temelinde yatan söz varlığının insan yaşamındaki yeri yadsınamaz. Bir dildeki sözlerin bütünü olarak tanımlanabilecek bu kavram, başta sözlükbilim olmak üzere birçok bilim dalı için önemli bir araştırma konusu niteliğindedir. Doğal olarak yabancı dil öğretim yöntembilimi alanında da söz varlığı önemli bir ögedir; çünkü temel dil becerileri onun üzerine inşa edilir.

Rus eğitimbilimcisi A. N. Şçukin'e göre, Rusça sözcük öğretiminin hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Günlük yaşam, eğitim, iş vb. alanlarında iletişim kurmaya yönelik etkin söz varlığının oluşturulması;
- Edebi, bilimsel, mesleksi vb. metinleri anlamaya yönelik edilgen söz varlığının oluşturulması;
- Hedef dildeki söz varlığının yapısal, biçimsel ve anlamsal özelliklerinin tanınması;
- Sözcükleri tanıma, anlama, seçme ve kullanmaya dayalı (sözcükbilgisel) becerilerin oluşturulması ve öğretim süreci boyunca bunların pekiştirilmesi.¹

Ancak her şeyden önce, özellikle öğretim süresinin kısıtlı olduğu durumlarda, öğretilecek söz varlığının nitel ve nicel boyutlarının belirlenmesinin, yukarıda sözü edilen hedeflere daha kısa sürede ulaşmayı sağlayacağı kuşkusuzdur. Hangi öğretim aşamalarında hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiği de Rusya'da "asgari söz varlığı" ("*лексический минимум*", "*minimal lexicon*"²) olarak adlandırılan bir tür öğretim sözlüğünde betimlenmektedir.

Söz konusu kavramın, özünü yansıtmasıyla öne çıkan tanımlaması, 1963 yılında ünlü Rus dilbilimci V. G. Kostomarov tarafından yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre, "asgari söz varlığı, içerdiği sözcüksel ve dilbilgisel materyali ayrılan süre içinde

¹ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 90.

² Bkz.: I. Burkhanov, **Lexicography. A Dictionary of Basic Terminology**, Rzeszów, Wydawn. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998, p. 173.

öğrenme olanakları açısından azami, tüm dil dizgesinin işlevsel bütünlüğü açısından ise asgari olan bir dilsel araçlar hacmidir."³

Yabancı dil öğretim sürecinde kullanılan, ders kitaplarındaki abecesel veya konusal sözcük listeleri, genel, mesleksi ve dar kapsamlı sözlükler, tek ve iki dilli öğretim sözlükleri gibi çeşitli sözlükbilimsel araçlardan farklı olarak asgari söz varlığı, öğrencinin söz varlığının sayısal ve yapısal değişim sürecini ve dil öğretiminin sözcükbilgisel içeriğini belirleyen bir ölçme, değerlendirme ve materyal tasarlama aracı olarak hizmet etmektedir.

Genel/mesleksi, etkin/edilgen, çevirili/çevirisiz gibi türleri olabilen asgari söz varlığının nicel ve nitel içeriği, öğretimin amaç, aşama ve süresine göre değişebilmektedir. Bu bağlamda asgari söz varlığının oluşturulmasında sayımsal, öğretimsel ve dilbilimsel ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır.⁴

Asgari söz varlığı belirleme çalışmaları, Rusya'da 1960'lı yıllardan beri uygulamalı dilbilimin ayrı bir dalını oluşturmuş durumdadır. Bu çalışmaların sonucunda Rusya Devlet Sınav Dizgesi bünyesinde Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavı'na yönelik dil yeterlilik düzeylerine göre sınıflandırılmış resmi asgari söz varlıkları⁵ belirlenmiştir. Aynı bünyede ayrıca mesleğe yönelik B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığı⁶ da oluşturulup kullanıma sunulmuştur. Ancak söz konusu başvuru kaynaklarının Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına ne denli uygun olduklarına ilişkin bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

³ V. G. Kostomarov, "Printsipy otbora leksiçeskogo minimuma", **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, No:1, 1963, s. 29-35, s. 29.

⁴ E. G. Azimov, A. N. Şçukin, **Noviy slovar metodiçeskih terminov i ponyatiy. Teoriya i praktika obuçeniya yazıkam**, Moskva, İKAR, 2009, s. 121.

⁵ Bkz.: N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina vd., **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina (ed.), **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2009; N. P. Andryuşina (ed.), **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2018.

⁶ N. P. Andryuşina vd., **Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazıkam kak inostrannim. Obşçeye vladeniye. Professionalniy modul**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011, s. 37-44.

Ölçünleşme ve küreselleşme yolunda ilerleyen günümüz yabancı dil öğretim yöntembilimi alanında, asgari söz varlığının önemi giderek artmaktadır. Bu bağlamda asgari söz varlığı, dil yeterlilik düzeylerine göre belirlenmekle birlikte bu düzeyleri ayırt edici ölçütlerden biri olarak da görülmektedir. Yukarıda sözü edilen resmi asgari söz varlıkları, A1 düzeyi Rusça için 780, A2 için 1300, B1 için 2300, B2 için 5000, C1 için 11000 sözcükten oluşmaktadır. Karşılaştırma yapılacak olursa, Rusçanın temel söz varlığının 2500⁷, ana dili olarak Rusça konuşurunun söz varlığının ise yaklaşık olarak 51000⁸ sözcük olduğu saptanmıştır.

Ayrıca Rusya’da filoloji alanında lisans eğitimi alan yabancıların, öğrenim süreçleri boyunca ulaşmaları gereken Rusça yeterlilik düzeyleri, Rusya Eğitim Bakanlığınca belirlenmiştir. Buna göre, A1 düzeyine 2-3 haftalık uyum programında (60-80 saat); A2 düzeyine hazırlık programının birinci yarısında (400 saat); B1 düzeyine hazırlık programının ikinci yarısında (300-350 saat); B2 düzeyine dört yıllık lisans programının sonunda (450 saat) ulaşılması beklenmektedir.⁹

Söz konusu hedef ve zamanlamalar, Rusya’da eğitim görenler için her ne denli geçerli olsa da Rusya’nın dışında, özellikle Rusçanın konuşulmadığı ülkelerde aynı düzeyin yakalanması oldukça güçtür. Öte yandan, bu gibi ülkelerde de Rusça öğretmeni, çevirmen veya akademisyen olarak istihdam edilmek üzere filologlar yetiştiren lisans programları bulunmaktadır. Asgari söz varlığı bağlamında bu programlardan mezun olanların 6000’i etkin olmak üzere yaklaşık olarak 10000 sözcük bilmeleri beklenmektedir. Bu hedefe ulaşamayan durumlarda sözcük öğretim sürecini ayrıntılı bir biçimde yeniden planlama gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Aksi halde mezunlar, alanlarıyla ilgili sıkça kullanılan birçok sözcüğü öğrenmemiş olmakla birlikte yakın zamanda kullanmayacakları çok sayıdaki sözcüğü boşuna öğrenmiş olacaktır. Başka bir deyişle, filoloji alanındaki lisans programlarına yönelik asgari söz varlığının belirlenmemesi hem öğretim hem de öğrenim sürecinde zaman ve emek kaybına yol açabilir.

⁷ V. V. Morkovkin (ed.), **Leksiçeskaya osnova russkogo yazıka: Kompleksniy učeбniy slovar**, Moskva, Russkiy yazık, 1984.

⁸ G. V. Golovin, “İzmereniye passivnogo slovarnogo zapasa russkogo yazıka”, **Sotsio- i psiholingvistiçeskiye issledovaniya**, No:3, 2015, s. 148-159.

⁹ A. N. Şçukin, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Vısşaya şkola, 2010, s. 60.

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi olmak üzere, toplam 14 üniversitede yürütülmüştür. Söz konusu “Rus Dili ve Edebiyatı” programlarının, aynı adı taşıdıklarından dolayı, aynı öğretim amacına hizmet ettikleri düşünülebilir. Buna karşın söz konusu programın içeriği ve eğitim dili üniversiteye göre farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle, Türkiye’de “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programıyla ilgili geliştirilen ve uygulanan bir ölçünden henüz söz edilememektedir. Dolayısıyla bu programın çerçevesinde öğretilen Rusça söz varlığının nicel ve nitel boyutlarının hem üniversiteye hem de öğrenciye göre farklılık gösterebildiği söylenebilir.

Tüm bu gerekçelere dayanılarak Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programının dil yeterlilik çerçevelerindeki ortak temeli sayılabilecek, A1-B1 düzeyi Rusça asgari söz varlığını belirleme gereksinimi doğmuştur.

Tezin Amacı

Bu çalışmada Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik asgari söz varlığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1) Türkiye’de “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programlarına yönelik yaygın olarak kullanılan A1-B1 düzeyi Rusça ders kitap dizisindeki söz varlığını oluşturan sözcükbirimler nelerdir?
- 2) Saptanan söz varlığına dayalı A1-B1 düzeyi Rusça asgari söz varlıklarını oluşturabilecek sözcükbirimler nelerdir?
- 3) Türkiye’de “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programlarına yönelik resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler nelerdir?

Tezin Önemi

Rus ruhbilimci B. V. Belyayev’e göre, dil öğretim sürecinde öğrencilerin öğrenmeleri gereken dilin ana boyutları (sesbilgisi, söz varlığı, dilbilgisi, sözcük

türetimi, biçembilgisi) arasında ruhbilimsel açıdan en önemlisi söz varlığıdır; çünkü küçük de olsa bir söz varlığına sahip olunmadan bir dili konuşabilmek olanaksızdır.¹⁰ Yabancı dil öğretiminin bu denli önemli bir yapıtaşı olan söz varlığının öğretimindeki nitel ve nicel sınırları belirleyici rolüyle öne çıkan öğretim aracı, asgari söz varlığıdır. Sözlükbilim, dil öğretim yöntembilimi, ölçme-değerlendirme ve materyal tasarımı gibi alanların ortak alt alanını oluşturan söz konusu kavram, ağırlıklı olarak Rusya’da yapılan birçok kuramsal ve uygulamalı çalışmada ele alınmıştır. Filoloji öğrencilerine yönelik yabancı dil olarak Rusça söz varlığı konusunu ele alan çalışmalar aşağıdaki gibidir:

- K. Reyes Peres, “Obuçeniye yazıku spetsialnosti pri podgotovke filologov-rusistov v pedagogičeskih vuzah”, dis. kand. ped. nauk, Institut russkogo yazıka im. A. S. Puškina, 1984.
- A. V. Veličko vd., **Posobiye po leksike russkogo yazıka dlya inostrannih studentov-filologov**, Moskva, Russkiy yazık, 1987.
- E. İ. Amiantova vd., **Gosudarstvenniy obrazovatelniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Professionalniy modul “Filologiya”**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.
- N. P. Andryuşina vd., **Gosudarstvenniy obrazovatelniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Professionalniye moduli. Perviy uroven. Vtoroy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.
- Y. İ. Markina, “Lingvodidaktičeskiye osnovı razrabotki leksičeskih minimumov po russkomu yazıku kak inostrannomu: dlya raznih urovney i profiley obučeniya”, dis. kand. ped. nauk, MGU, 2011.
- N. P. Andryuşina vd., **Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazıkom kak inostrannım. Obşçeye vladenije. Professionalniy modul**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011.

Türkiye’de asgari söz varlığı konusu daha çok yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında, aşağıdaki çalışmalarda ele alınmıştır:

¹⁰ B. V. Belyayev, **Oçerki po psihologii obučeniya inostrannım yazıkam**, Moskva, Prosveşçeniye, 1965, s. 118.

- F. Açık, “Temel Türkçe (A1/A2) için Söz Dağarcığı Tespit Denemesi”, **Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Abdurahman Güzel için Armağan Kitabı**, ed.: C. Demir, H. Parlakyıldız, Akçağ Yayınları, 2013, s. 257-276.

- H. F. Erol, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2014.

- M. Aydın, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi alışması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2015.

- E. Aksoy, “5. Sınıf Öğrencilerinin Hedef Söz Varlığı ve Türkçe Sözlüğü”, Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, 2018.

- S. Başutku, “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1 Düzeyinde Kelime Öğretimi”, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, 2018.

- R. Mustafaoğlu, “Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, 2018.

- B. Tüfekçioğlu, “Yabancı Dil Olarak Akademik Türkçe: Sosyal Bilimlerde Akademik ve Teknik Söz Varlığı”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, 2018.

Alan yazınında yapılan çalışmalar arasında Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik Rusça asgari söz varlığının belirlenmesine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmayla ilk kez ortaya konulması amaçlanan söz konusu öğretim aracının, dersleri planlama, materyal seçme, ölçme ve değerlendirme araçlarını oluşturma süreçlerini kolaylaştıracığı ve dersler arasındaki söz varlığı uyumsuzluklarını önleyeceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, sözü edilen Rusça asgari söz varlığının, Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programının öğrencilerine, belirli bir yarıyla veya derse göre bilmeleri gereken Rusça söz varlığını görebilme olanağını sunmasıyla yararlı olacağına inanılmaktadır. Böylelikle, bu çalışmanın Türkiye’deki Rusça ve dolaylı olarak diğer yabancı dillerin

söz varlığının öğretimi ve öğrenimi alanlarına anlamlı ölçüde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE SÖZ VARLIĞI

Yabancı dilde sözel iletişim için gereken bilgi ve beceriler, öğretim sürecinde biçimlendirilen iletişimsel yetinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle söz konusu bilgi ve becerilerin kazanımı yabancı dil öğretiminin başlıca amacı niteliğindedir.¹ Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde hedeflenen tüm bilgi ve beceriler, “öğretim içeriği” kavramı çerçevesinde aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:²

- yazım, sesletim, söz varlığı ve dilbilgisi ile ilgili bilgi ve kurallardan oluşan dilbilgisi öğretimi;
- sözlü ve yazılı anlatıma yönelik olan sesbilgisel, sözcüksel, dilbilgisel ve devinimsel becerilerin pekiştirilmesi;
- sözel etkinliğe yönelik temel (konuşma, yazma, dinleme ve okuma) ve yan (çevirme, not alma, özetini çıkarma vb.) dil becerilerinin pekiştirilmesi;
- kültürlerarası iletişime yönelik Rus dilinin ve halkının kültürü ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması.

Sözü edilen bilgi ve becerilerin öğretimini yabancı dil olarak Rusça öğretimi alanının alt alanları irdelemektedir. Bunlar, *sözel iletişim araçları* olarak sesbilgisi, sözcük, dilbilgisi, toplum kültürü, biçembilgisi, sözbilim, söz kültürü ve görgüsü öğretimi; *sözel iletişim etkinlikleri* olarak da dinleme, konuşma, okuma, yazma ve çeviri öğretimi olarak birbirinden ayrılmaktadır.³

Yukarıda sözü edilen iki öğretim alanının arasındaki üstünlük veya öncelik durumu, tercih edilen dil öğretim yöntemine göre farklılık gösterebilmektedir. Bununla birlikte 1960’lı yıllardan beri yabancı dil olarak Rusça öğretim alanında konuyla ilgili aşağıdaki ilkelerin benimsendiği görülmektedir:

¹ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 10.

² A. N. Şçukin, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Vışşaya şkola, 2010, s. 131-148.

³ Bkz.: A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012.

1) Rusçanın etkin kullanımı açısından sözel iletişim araçları öğretimi ve sözel iletişim etkinlikleri öğretimi eşit derecede önem taşımaktadır;⁴

2) Dil öğrenim sürecinin hem bilişsel hem de uygulamalı hale gelmesi açısından derslerde sözel iletişim etkinlikleri öğretiminden önce iletişim araçları öğretimi yapılmalıdır.⁵

Söz konusu öğretim alanları arasındaki süre dağılımı ise öğretim aşamasına, öğretim materyalinin güçlük derecesine, öğreticinin yöntem tercihin ve öğrencinin bireysel ruhsal özelliklerine bağlı olarak değişebilmektedir.⁶

Yukarıdaki bilgiler bağlamında ana konusu “asgari söz varlığı” olan çalışmamızın birinci bölümünde sözcük, söz varlığı ve sözcük öğretimi konularına yer verilmiştir.

1.1. SÖZCÜK

Bir dilin temel birimi olan sözcük, o dilin konuşurları için ruhdilbilimsel gerçeklik niteliğindedir. Sözcüğün anlamlarında insanların bilişsel etkinliklerinin sonuçları saklıdır. Sözcükler, insanların bilgi ve deneyimlerini dilde sabitleme ve sözde iletme aracıdır. Kavramların oluşması, açıklanması ve iletilmesi sözcükler aracılığıyla gerçekleşmektedir. İnsanlar tümcelerle konuşmalarına karşın, dili sözcükler aracılığıyla hatırlar ve bilirler; bu nedenle bir dili bilmek her şeyden önce o dilin sözcüklerini bilmekle ilgilidir.⁷

⁴ İ. A. Zimnyaya, A. A. Leontyev, “Psihologičeskiye osobennosti vladeniya inostrannim yazıkom”, **Aktualniye voprosı prepodavaniya russkogo yazıka i literaturı**, Moskva, 1969, s. 146.

⁵ B. V. Belyayev, **Oçerki po psihologii obuçeniya inostrannim yazıkam**, Moskva, Prosveşçeniye, 1965, s. 17.

⁶ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniye na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 13-14.

⁷ V. G. Gak, “Slovo”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 464-467.

1.1.1. Kavram Olarak Sözcük

Sözcük kavramı ana dili konuşurlarının bilincinde kendiliğinden varlığını sürdürmektedir (tarihte bilinen ilk dilbilimsel yapıtlar: Sümerlerin ve Akadların sözcük listeleri). Dilbilimin ilk gelişim evresinde bile sözcüğün içerik (sesbilgisel ve dilbilgisel yapısı) ve anlatım (sözcüksel ve dilbilgisel anlamı) düzlemlerine dikkat edilmiştir. Daha sonra sözcüğün bu iki boyutu sürekli ve etkin bir biçimde irdelenmiştir; bu süreçte her bir boyuta gösterilen bilimsel ilgi dönemden döneme ve daldan dala değişmiştir. Panini'nin Dilbilgisel Kuramı çoğunlukla sözcüğün yapısal sorunlarını ele almıştır. Antik Yunan felsefesinde (Platon, Aristo) sözcüğün daha çok anlambilimsel boyutuna (gösterilen nesneyle ilişkisi ve ilgili düşünce) odaklanılmıştır. Biçimbilimsel boyut Varro ve özellikle İskenderiye Okulu'ndaki dilbilgisi uzmanlarının ilgi odağı olmuştur. Örneğin, Dionysius Thrax, sözcüğü "tutarlı sözün en küçük parçası" olarak tanımlamakla birlikte türetme ve çekimleme ulamlarını eşit düzeyde söz öğelerinin özellikleri olarak kabul etmekteydi. Orta Çağ döneminde Avrupa'da sözcüğün çoğunlukla anlambilimsel boyutu, nesne ve kavramlarla olan ilişkisi irdelenmekteyken Arap dilbilgisi uzmanları ayrıntılı olarak sözcüğün biçimbilimsel yapısını araştırmaktaydılar. Port Royal Dilbilgisi'nde sözcük "insanların kendi düşüncelerini belirtmek için işaretler oluşturdukları sesler dizisi" olarak tanımlanmış, sözcüğün hem biçim-ses hem de içerik boyutundan söz edilmiştir.⁸

XIX. yüzyılda daha çok sözcüğün içerik boyutu incelenmekteydi. Bu konuda "sözcüğün iç biçimi" kavramının (W. von Humboldt, A. A. Potebnya) geliştirilmesi büyük rol oynamıştır. Sözcükteki anlambilimsel süreçler ayrıntılı olarak H. Paul, M. Breal, M. M. Pokrovskiy tarafından irdelenmiştir. Aynı zamanda sözcüğün dilbilgisel biçim kuramı da derinleşmekteydi. Humboldt bu kuramı dillerin tiplendirmesinin temeline yerleştirmiştir. Rusya'da sözcüğün biçimbilimi Potebnya ve F. F. Fortunatov tarafından araştırılmaktaydı; söz konusu dilbilimciler sözcükleri içeriksel (somut, sözcüksel, tam) ve işlevsel (biçimsel, dilbilgisel, tikel) sözcükler olarak ikiye ayırmışlardır. A. Meillet, geçmişteki tanımlamaları bireştirerek sözcüğü, "belirli bir anlamın belirli bir ses kümesiyle belirli bir dilbilgisel işlevi yerine getirebilecek biçimde

⁸ A.y.

bir araya gelmesi” olarak tanımlamış; böylece sözcüğün ana üç özelliğini vurgulamış ancak sözcüğü ayırma ölçütlerini irdelememiştir.⁹

XX. yüzyıl biliminin yüzünü “atomcu” bakış açılarından “bütüncü” bakış açılarına dönmesiyle birlikte dile yönelik de dizgesel bir yaklaşım ortaya çıkarak gelişmeye başlamıştır. Dil Dizgesi öğretisinin geliştirilmesinde J. Baudouin de Courtenay’nin dil içi ilişkilerin önemi, durallıkla devimselliğin ayrımı, dil tarihinin dış ve iç boyutunun ayrımı, dil dizgesinin genel öğelerini ses, biçim, yazı ve dizim birimi olarak ayırmasına ilişkin görüşleri önemli rol oynamıştır. Öte yandan Saussure, öğretisinde dil dizgesini göstergeler dizgesi olarak ele almıştır. Söz konusu düzeneğin iç yapısı ve dış işleyişi, dilbilimde ayrı (dil içi ve dil dışı) olarak irdelenmektedir. Günümüzde dil dizgesi, birbiriyle bağıntılı bir dizi kavramı içermektedir: dil düzeyleri, dil birimleri, dizisel ve dizimsel ilişkiler, dilin göstergeselliği, biçim ve işlev, yapı ve töz, dil dışı ve dil içi ilişkiler, eşsurem ve artsürem, çözümleme ve bireşim, düzenlilik ve düzensizlik vd.¹⁰

Dil Dizgesi Yaklaşımı sözcük çalışmaları için yeni hedefler belirlemiştir: sözcüğün bir dil birimi olarak tanımlanması, sözcüğü ayırma ölçütlerinin belirlenmesi, sözcüğün içerik boyutunun ve çözümleme yöntemlerinin irdelenmesi; söz varlığının dizgeselliğinin incelenmesi; sözcüğün dil, söz ve metin içinde irdelenmesi gibi. Bunların arasında özellikle sözcüğü dil ve söz birimi olarak ayırmak oldukça güçtür.¹¹

Bilim tarihi boyunca sözcük tanımının 70’ten fazla ölçütü öne sürülmüştür. Bunların temelinde yazımsal, sesbilgisel, yapısal, dilbilgisel, sözdizimsel, anlambilimsel ve dizgesel ilkeler yer almaktadır. Bu bağlamda sözcüğü ayırma (ve tanımlama) sorununun iki boyutu vardır: sözcüğün metindeki sınırlarını belirleme (sözcüğü bir yandan biçimbirimden, diğer yandan sözcük öbeğinden ayırma) ve sözcüğün kimliğini veya farklı kullanım durumlarındaki denliğini belirleme. Bu iki boyut ayrıntılı olarak A. M. Peşkovskiy ve A. İ. Smirnitskiy tarafından irdelenmiştir.

Sözcüğün metindeki sınırlarını belirlemeye ilişkin çeşitli ölçütler önerilmiştir. Görsel açıdan sözcük, boşluklarla sınırlanmış işaretler dizisi olarak tanımlanmıştır.

⁹ A.y.

¹⁰ T. V. Buligina, S. A. Krilov, “Sistema yazıkovaya”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 452-454.

¹¹ V. G. Gak, **a.g.e.**, s. 464-467.

Sesbilgisel açıdan sözcük, başında ve sonunda olası duraklama, her sözcükte tek bir vurgu, belirli hece yapısı, ünlü uyumu, ses veya tonda konum değişmesi, sözcüğün başına veya sonuna işaret eden sınır sinyalleri gibi özelliklerle ayırt edilmiştir. Yapısal açıdan sözcük, P. S. Kuznetsov tarafından aynı düzeyde başka bir ses dizisinin içine alınamadığı bir ses dizisi olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, Kuznetsov sözcüğün yapı, anlam veya dilbilgisi bütünlüğü bozulmadan öğelerinin birbirinden ayrılamayacağını, yer değiştirilemeyeceğini ve kısaltılamayacağını ileri sürmüştür. Biçimbilimsel ölçüt, biçimbilimsel göstergenin sözcüğün bir bölümünü değil, sözcüğün veya sözcük öbeğinin tümünü biçimlendirdiğini ileri süren Smirnitkiy'in Biçimsel Bütünlük Kuramına dayanmaktadır. Sözdizimsel ölçüte göre ise, sözcük ya olası asgari tümce (L. V. Şçerba, Y. D. Polivanov, L. Bloomfield), ya da asgari sözdizimsel birimdir (J. Baudouin de Courtenay, E. Sapir, R. O. Jakobson). Biçimbilimsel ve dilbilgisel ölçütlerin yetersizliğine dayanılarak ileri sürülen anlambilimsel ölçüte göre ise sözcük, belirli bir kavramı anlatan her şeydir (A. A. Reformatskiy, L. Hjelmslev). Sözcük, anlam deyimselliğini, başka bir deyişle bütün ile bileşenlerin anlamları arasında tam koşutluğun olmamasını gerektiren en küçük anlamlı birimdir. Önerilen sözcük ayırma ölçütlerinden hiçbir evrensel geçerliliğe sahip olmayı başaramamıştır.¹²

Sözcüğün “kimlik” sorununun iki boyutu gözlemlenmiştir:¹³

1) Farklı dilbilgisel biçimlerin bir sözcüğe olan ilişkiliği sorunu (örn. Fortunatov, sözcüğün her dilbilgisel biçimini ayrı sözcük olarak görmekteydi) ve buna bağlı olarak çekimleme ile türetmeyi birbirinden ayırma ölçütlerinin belirlenmesi sorunu. Bu noktada sözcüğün gönderge bağdaşıklığı ölçütü öne çıkmaktadır. Farklı sözcük biçimleri aynı göndergeye işaret edebiliyorsa bunlar aynı sözcüğe aittir (çekimleme); eğer gönderge bağdaşıklığı biçimden biçime değişiyorsa bunlar farklı sözcüklere aittir (türetme);

2) Bir ses dizisinin farklı kullanımlarının tek bir sözcüğe ait olup olmaması ve buna bağlı olarak çokanlamlılık ile eşadlılığı birbirinden ayırma ölçütlerini belirleme sorunu. Potebnya bir sözcüğün her farklı anlamda kullanımını ayrı bir sözcük olarak görmekteydi. Bu sorunun çözümü, kökenbilimin ve sözcüğün farklı anlamları arasındaki bağlantının korunma düzeyinin hesaba katılmasıyla ilgilidir.

¹² A.y.

¹³ A.y.

Tüm diller ve tüm sözcük türleri için geçerli olabilecek sözcük ayırma ölçütlerini belirleme güçlüğü, dilbilimcileri sözcüğü dilin temel birimi olarak kabul etme durumunu gözden geçirmeye itmekteydi. Birileri “sözcük” kavramından bütünüyle vazgeçmeksizin genel tanımlamaya gidilmemesini önermekteyken (V. Skalička), birileri de bu kavramın tüm diller için geçerli olmadığını savunmaktaydılar (örn. yalınlayan ve birleştiren diller); birileri ise “sözcük” kavramını dilin birimi olarak görmeyi kabul etmemekteydiler (F. Boas, C. Bally, A. Martinet). Bunun yanı sıra “sözcük” kavramını başka kavramlarla değiştirme girişimleri de olmuş; ancak yalnızca bu kavramın dilin ses, anlam, dilbilgisi gibi farklı boyutlarını tek başına kapsayabildiği anlaşılmıştır.¹⁴

Günümüzde *sözcük*, kısaca “gerçeklikteki tüm nesne, nitelik, olgu ve ilişkilerin adlandırılmasına yarayan, o dile özgü anlamsal, sesbilgisel ve dilbilgisel özellikler bütünü”nü içeren, dilin temel yapı ve anlam birimi”¹⁵ olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte “sözcük” kavramıyla ilgili şu üç durumun da göz ardı edilmemesi önerilmektedir:

1) Dil olguları arasında kesin sınırların yokluğu, ara ve bağdaştırıcı olguların varlığı (örn. bir sözcüğün biçimbirime, bir sözcük öbeğinin birleşik sözcüğe dönüşebilmesi);

2) Sözcüğün dil dizgesindeki özellikleriyle sözel gerçekleştirmedeki özelliklerinin nitel ve nicel olarak birbirinden farklı olması;

3) Sözcüklerin anlambilimsel ve dilbilgisel özelliklere (görev bakımından sözcük türleri), türetimsel bağıntılara (sözcük aileleri) ve anlambilimsel ilişkilere (eşanlamlılık, karşıtanlamlılık, eşadlılık, anlam alanı vd.) dayalı dizgeler oluşturması.¹⁶

Sözcüğü diğer dil birimlerinden ayıran özellikler ise çift düzlemsellik (içerik ve anlatım düzlemlerine sahip olma), adlandırılabilirlik (nesne, nitelik, olgu ve ilişkileri adlandırma), bağımsızlık (doğal anlatımda tek başına kullanılma), yinelenebilirlik (konuşanın bilincindeki hazır haliyle kullanılma), sayılabilirlik (sonlu olma)¹⁷ ve

¹⁴ A.y.

¹⁵ A.y.

¹⁶ A.y.

¹⁷ Y. V. Fomenko, **Sovremenniy russkiy literaturniy yazık. Leksikologiya**, Moskva, Flinta, 2015, s. 21.

iletisizlik (kendi başına ileti içermeme) olarak sıralanabilir.¹⁸ Bu bağlamda sözcük; çift düzlemlilik, adlandırabilirlik ve bağımsızlığıyla sesbirimden, adlandırabilirlik ve bağımsızlığıyla biçimbirimden, adlandırabilirlik, yinelenebilirlik, sayılabilirlik ve iletisizliğiyle tümceden ayrılmaktadır.¹⁹

Sözcük, sesbilgisel (sözcüğün ses kabuğunu oluşturan ses olgularının örgütsel bütünü), biçimbilimsel (biçimbirimler bütünü) ve anlambilimsel (sözcüğün anlamlarının bütünü) yapıları içermektedir. Ayrıca bir sözcüğün yalın (sözlükbirim) ve çekimli (sözcükbiçim) biçimleri, temel/düz ve yan anlamları olabilmektedir.²⁰ Sözcüğün bu gibi yapısal özellikleri, iç ve dış ya da içerik ve anlatım olarak iki düzlemde ele alınmaktadır.

1.1.2. Sözcüğün Düzlemleri

Sözcüğün başlıca özelliği olan çift düzlemliliğe işaret eden içerik ve anlatım düzlemlerinin ve de aralarındaki ilişkinin temelinde adlandırma olgusu yatmaktadır.

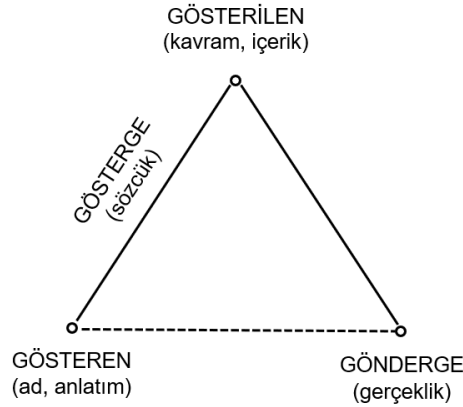
Adlandırma; dil birimlerinin, gerçekliğin kesitlerini adlandırmak ve ayırt etmek, ayrıca ilgili kavramları sözcük, sözcük öbeği, deyim ve tümce biçimine dönüştürmek için bir araya gelmesidir. Bu terim, söz konusu sürecin sonucu olan anlamlı dil birimi için de kullanılmaktadır. Adlandırma eylemlerinin süreç ve yapıları genellikle “gerçeklik-kavram-ad” ilişkisinden, başka bir deyişle “anlam üçgeni”nden (Şekil 1.1) hareketle betimlenmektedir.²¹

¹⁸ N. A. Lukyanova, **Termini i ponyatiya leksikologii v shemah, tablitsah, poyasneniyah i obraztsi analiza slov**, Moskva, Flinta, 2018, s. 30-31.

¹⁹ Y. V. Fomenko, **a.y.**

²⁰ V. G. Gak, **a.g.e.**, s. 464-467.

²¹ V. N. Teliya, “Nominatsiya”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 336-337.

Şekil 1.1: Anlam Üçgeni

C. K. Ogden ve I. A. Richards'ın 1923 yılında geliştirdiği anlam modeline²² dayalı bu “anlam üçgeni”nde gerçeklik, adın göstereni, başka bir deyişle ilgili adı taşıyan tüm gerçekliklerdeki (nesneler sınıfındaki) adlandırma eylemlerinde ayırt edilmiş özellikler bütünü niteliğindedir. Ulamsal ve dilsel özelliklere bürünen kavram, adın gösterileni (anlamı) niteliğinde olduğundan dolayı dışavurumsal özellikleri de taşıyabilmektedir. Ad ise dilsel bilinçte ilgili dilsel kodlamanın yapısal düzenlenişine uygun olarak parçalanabilen bir ses dizisi olarak algılanmaktadır. Adın gösterileni ile göstereni arasındaki bağıntı ve bu bağıntının adlandırma eylemlerinde adın anlamından göndergesine (gerçekliğe) yönelmesi, adlandırmanın tüm doğal diller için geçerli olan temel yapısını ortaya çıkarmaktadır. Adlandırma eylemleri sözel etkinliğin ürünleridir; bu eylemlerin sonuçları ise dilin dizgesinde, işlevsel ve toplumsal düzgülerinde ve dilsel birimlerin yaygın kullanım biçimlerinde yer edinmektedir.²³

Sözlükbilimde adın gösterenini sözcüğün anlatım düzlemi temsil etmektedir. Dış düzlem olarak da adı geçen bu kavram, doğal olarak sözcüğün ses kabuğu, biçimbilimsel ve türetimsel yapısı, başka bir deyişle sözcüğün biçimi ile ilgilidir.

Çekimlenebilen her sözcük (sözlükbirim), sözcüksel anlamları aynı ancak dilbilgisel anlamları farklı olan dilbilgisel biçimler (sözcükbiçimler) içeren bir dizgedir. Söz konusu dizgede yalın durumdaki sözcükbiçim temel, çekimlenmiş sözcükbiçimler ise yan olarak nitelendirilmektedir.²⁴

²² C. K. Ogden, I. A. Richards, **The Meaning of Meaning**, New York, A Harvest Book. Harcourt, Brace & World, Inc., 1923, p. 11.

²³ V. N. Teliya, **a.y.**

²⁴ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 70-72.

Aynı sözcüğün farklı biçimleri arasında sözcükbiçimlerinin yanı sıra değişkeleri de yer alabilmektedir. *Sözcüksel değişke*, aynı sözcüksel anlamın veya anlam dizgesinin (sözlükbirimin) biçimsel anlatımının eşzamanlı, koşut olasılığıdır. Sözcükbiçimlerden farklı olarak sözcüksel değişkeler dilin sesbilgisel veya biçimbilimsel kurallarınca belirlenmemektedir. Söz konusu değişkeler sesbilgisel (*наверное-наверно*), biçimbilimsel (*сахару-сахара*), türetimsel (*вправо-направо*) ve karma (*тракторы-трактора́*) olarak birbirinden ayrılmaktadır.²⁵

Anlatım düzleminin yanı sıra sözcüğün içerik düzlemi de vardır. Söz konusu düzlem dört ögeden oluşmakta; bunlar sözcüksel anlam, dilbilgisel anlam, duygusal değerlendirme ögesi ve biçimsel ögedir.²⁶

Sözcüksel anlam nesne, nitelik, süreç, olgu vd. ile ilgili düşünceleri bilince yansıtan ve yerleştiren sözcük içeriğidir. Sözcüksel anlam, insanın düşünme etkinliğinin ürünüdür; insan bilincinin bilgiyi daraltma, karşılaştırma, sınıflandırma, genelleme gibi düşünsel süreçleriyle bağlantılıdır. Genelleştirilmiş ve genelleşici niteliktedir. Etkin konuşma sürecinde oluşan sözcüksel anlamın insanın öğrenme etkinliğindeki rolü büyüktür. Sözcüksel anlam, bir gösterge olarak sözcüğün anlamsal, edimsel ve sözdizimsel özellikleriyle belirlenen, karmaşık bir yapıya sahiptir. Anlambilimsel açıdan sözcüksel anlamın yapısı, gösterilen ve gösteren boyutlarıyla ele alınmaktadır. Sözcüğün iç biçimi (oluşumunun temelindeki özellik) de bunların arasına girmektedir. Edimbilimsel boyut, dışavurumsal ve duygusal değerlendirmeler ile çeşitli çağrışımları içermektedir. Sözdizimsel boyut, başka bir deyişle göstergeler arasındaki ilişki, hem dizimsel olarak -sözcük öbeği ve tümcedeki diğer sözcüklerin anlamlarıyla ilişkileri aracılığıyla- hem de dizisel olarak -eşanlamlılar dizisindeki konumu, başka bir deyişle anlam değeri veya yapısal işlevi ile- belirlenmektedir. Sözcüksel anlamın çekirdeği, gösterilendir. Çoğu zaman sözcüksel anlam, kavramsal çekirdeğin ve edimsel çağrışımların bütünü olarak tanımlanmaktadır. Dil dizgesinde sözcüksel anlamı gösterilen belirlemektedir.²⁷

Bir sözcük birden fazla sözcüksel anlama sahip olabilir; bu durum için *çokanlamlılık* terimi kullanılmaktadır. Çokanlamlılık, göstergenin, temel göndergesi

²⁵ N. A. Lukyanova, **a.g.e.**, s. 99-100.

²⁶ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 21.

²⁷ V. G. Gak, "Leksiçeskoye znaçeniye slova", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 261-263.

dışında başka bir göndergeye bağlanması; başka bir deyişle, adlandırmanın bir nesneden başka bir nesneye aktarılması sonucu oluşmaktadır. Çokanlamlılık doğal bir dilin en önemli anlambilimsel özelliğidir. Biçemsel açıdan da çokanlamlılığın rolü büyüktür: Bu özellik dilin anlatımsal olanaklarını genişletmektedir. Bir dilde çokanlamlılık ne denli gelişmişse, insan düşüncesinin tüm “tonları” o denli iyi anlatılabilmektedir. Rusça sözcüklerin büyük bir bölümü çokanlamlıdır, bunların çoğu Rusça kökenli ve uzun süre boyunca kullanılan sözcüklerdir (örn. вода, голова, дом, путь).²⁸

Çokanlamlı bir sözcüğün tümce içinde hangi anlamda kullanıldığını belirleyen başlıca etkenler arasında sözcüksel birleşim (цветы в поле, футбольное поле, заметки на полях, поля шляпы, поле зрения), dilbilgisel birleşim (выйти в поле, выйти на поле) ve bağlam (tarım bağlamında поле; futbol bağlamında поле) yer almaktadır.²⁹

Çokanlamlı sözcüğün bir anlamı temel, diğerleri yan olarak nitelendirilmektedir. *Temel anlam*, bağlamca en az koşullandırılmış; başka bir deyişle, bağlam dışı bir ortamda algılandığında ana dili konuşurunun bilincinde beliren ilk anlamdır. *Yan anlam* ise temel anlam ile ortak bir anlambirime ya da çağrışıma dayalı bir bağlantısı olan anlamdır. Bu bağlantının olmadığı durumda eşseslilik söz konusu olmaktadır.³⁰

Adlandırmanın bir nesneden başka bir nesneye aktarımı, dayandığı temele göre üçe ayrılmaktadır: Benzerliğe dayalı aktarmalar *eğretileme*, ilgiye dayalı aktarmalar *düzdeğişmece*, parça-bütün ilişkisine dayalı aktarmalar da *kapsamlama* olarak adlandırılmaktadır.

Şiirsel anlatımın ve yeni sözcüksel anlamların kaynağı olan eğretilemeler, iki nesne arasındaki benzerlik ilişkisine dayalı olmakla birlikte işlevlerine göre dörde ayrılmaktadır.³¹

²⁸ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 38-48.

²⁹ D. N. Şmelev, “Polisemiya”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 382.

³⁰ **A.y.**

³¹ N. D. Arutyunova, **Yazık i mir çeloveka**, Moskva, Yazıkı russkoy kultury, 1999, s. 358-366.

1) *Adlandırıcı eğretileme*; bir nesneye, ona işlev veya biçim bakımından benzeyen bir nesnenin adının verilmesidir (*ручка двери, ножка стола*). Bu aktarma türü eşsesliliğe yol açabilmektedir.

2) *İmgesel eğretileme*; bir nesneyi betimlemek ve özelleştirmek için belirli bir özelliğiyle ona benzeyen bir nesnenin adının kullanılmasıdır (*звезда - знаменитость, сорока - болтливый, дуб - крепкий*). Bu aktarma türü eşanlamlılık ilişkilerini oluşturmaktadır.

3) *Bilişsel eğretileme*; bir nesneye, ona özgü olmayan, başka bir nesneye ait bir özellik yüklenerek somuttan soyuta (*острый нож - острый ум*), canlıdan cansıza (*вош волка - вош ветра*) doğru uzanan bir benzerlik ilişkisinin kurulmasıdır. Bu aktarma türü sözcüğün çokanlamlılığına neden olmaktadır.

4) *Genelleyici eğretileme*; bilişsel eğretilemenin son noktası olarak bir sözcüğün sözcüksel anlamı içindeki mantıksal sınırların silinmesi ve diğer sözcüklerle anlamsal uyum sınırlarının genişlemesidir (*зарождаются, связывать, несмотря на*). Bu aktarma türü mantıksal çokanlamlılığı meydana getirmektedir.

Düzdeğişmecenin temelinde ise gerçekliğe ve insan bilincinde sözcüksel anlamlarla sabitlenen yansımalarına ait farklı ulamlar arasındaki uzam, olay, kavram, dizim ve mantık ilişkileri yatmaktadır. Düzdeğişmecenin kullanımı durumdan bağımsız olabileceği gibi anlam, sözdizim veya durum gibi ögelerle sınırlanabilmektedir. Bu bağlamda üç düzdeğişmece türünden söz edilebilir:³²

1) *Sözcüksel düzdeğişmece*; farklı anlam türleri arasında süreklilik gösteren bir ilgiye dayalıdır (*блюдо, книга, остановка, решение*). Bu aktarma türü çokanlamlılığın ve türetimin anlamsal örneklerini ortaya çıkarmaktadır.

2) *Yapısal düzdeğişmece*; bir sözcük öbeğine veya tümceye dayalı ve metin eksiltme sonucu olup içinde bulunduğu sözdizimsel ve anlamsal bağlamla sınırlıdır (*В музее есть три Рембрандта. / Голова прошла.*). Bu aktarma türü sözcüksel anlamın kullanım olanaklarının çoğalmasına araç olmaktadır.

³² N. D. Arutyunova, "Metonimiya", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 300-301.

3) *Durumsal düzdeğişmece*; nesnenin göze çarpan bir dış ayrıntısına dayalı durumsal adlandırma tekniğidir (*Эй ты, борода!*). Bu aktarma türü takma adların ve kimi zaman toplumsal ulam adlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Kapsamlama ise parça-bütün, özel-genel gibi nicel ilişkilere dayalı bir aktarma türü olup aşağıdaki durumlarda meydana gelmektedir:³³

a) bütün yerine parça kullanıldığında: *Все флаги (корабли) в гости будут к нам.* - Puşkin;

b) tür yerine cins kullanıldığında: *Ну что ж, садись, светило (солнце).* - Mayakovskiy;

c) cins yerine tür kullanıldığında: *Пуще всего береги копейку (деньги).* - Gogol;

ç) çoğul yerine tekil kullanıldığında: *И слышно было до рассвета, как ликовал француз (французы).* - Lermontov;

d) tekil yerine çoğul kullanıldığında: *Мы все глядим в Наполеоны (Наполеон).* - Puşkin.

Sözcüksel anlamlar, niceliğinin yanı sıra niteliğine göre de birbirinden ayrılmaktadır. Söz konusu ayırım, anlamın taşıdığı özelliklerin salt veya göreliliğine dayanmaktadır. Sözcüksel anlamın salt özellikleri, başka bir anlamla olan ilişkisine veya dizgedeki konumuna bağlı olmak yerine dil dışı gerçeklikle belirlenen özelliklerdir. Buna göre somutluk/soyutluk, adlandırıcılık, terimsellik, duygusallık, biçemsellik, güncellik ve ölçünlülük sözcüksel anlamın salt özellikleri olarak nitelendirilmektedir. Görelili özellikler ise bütünüyle sözcüksel anlamın başka anlamlarla olan ilişkileri, dizgedeki yeri, bir karşıtlığın içinde yer alması ile belirlenmektedir. Şöyle ki, türeten/türemiş, temel/yan, düz/mecaz, güdüleyen/güdülenmiş, eşanlamlı/karşıtanlamlı sözcüksel anlamlar görelili özelliğe sahiptir.³⁴

³³ D. E. Rozental, M. A. Telenkova, **Slovar-spravočnik lingvističeskih terminov**, Moskva, Prosveşeniye, 1985, s. 280.

³⁴ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 49.

Yukarıda ele alınan sözcüksel anlamın dışında sözcüğün içerik düzleminde dilbilgisel anlam da yer almaktadır. Söz konusu *dilbilgisel anlam*, sözcüksel anlama eşlik eden, bir dilbilgisel ulama özgü özellikleri yansıtan ve belirli bir dilbilgisel araçla gösterilen anlam olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, “*кошка*” sözcüğünün dişil cins, tekillik, yalın durum gibi dilbilgisel anlamları vardır. Tek bir sözcüğe özgü olan sözcüksel anlamdan farklı olarak dilbilgisel anlam ulamsaldır, başka bir deyişle çok sayıda sözcüğe özgüdür.³⁵

İçerik düzleminin bir diğer ögesi olan *duygusal değerlendirme*, kişinin adı geçen nesneye karşı tutumunu, bu nesnenin kişide uyandırdığı duyguyu ve bu duyguya göre kişinin nesneye verdiği değeri yansıtmaktadır. Duygusal değerlendirme ögesini içeren sözcükler Rusça sözlüklerde “*бран.*”, “*зруб.*”, “*вульг.*”, “*ирон.*”, “*фам.*”, “*презр.*”, “*пренебр.*”, “*уничиж.*”, “*шутл.*”, “*одобр.*”, “*неодобр.*”, “*почтут.*”, “*смягчит.*”, “*ласк.*”, “*уменьш.-ласк.*” gibi olumlu ve olumsuz nitelemelerle gösterilmektedir.³⁶

Son olarak sözcüğün içerik düzleminde biçimsel öge de yer alabilmektedir. *Biçimsel öge*, sözeylemin geçtiği durum ya da iletişim alanı ile ilgili bilgi vermektedir. Söz konusu durum günlük, resmi veya törensel özellikte olabilmektedir. Bunun yanı sıra biçimsel öge sözcüğün konuşma, bilimsel, iş, basın, sanatsal, alçak veya yüksek olarak nitelen biçimler arasında hangisine ait olduğunu yansıtabilmektedir. Duygusal değerlendirme ögesi gibi biçimsel öge de her sözcükte bulunmayabilir.³⁷

Sonuç olarak sözcükler birçok açıdan sınıflandırılabilir:

- *adlandırma işlevine göre*: gerçekliği kendi başlarına anlatabilen ve ayrı bir sözce oluşturabilen bağımsız sözcükler (ad, önad, eylem ve belirteçler); adlandırma işlevi, dilbilgisi ve sesbilgisi açısından bağımsız olmayan, dil dışı dünyanın olgu ve ilişkilerini yalnızca bağımsız sözcüklerle birlikte kullanıldığında anlatabilen ve kendi başlarına sözce oluşturamayan işlevsel sözcükler (ilgeç, bağlaç, bir tümce ögesinin yerine geçen adılar); nesneleri dolaylı olarak ya da konuşanlarla olan ilişkilerine göre anlatan, metinde bağlayıcı işlevi gören adılar; gerçeklik olgularını bütün olarak

³⁵ A.e., s. 61-65.

³⁶ A.e., s. 67.

³⁷ A.e., s. 68.

belirten, dolayısıyla dilbilgisel bir biçime sahip olmayan ve diğer sözcüklerle sözdizimsel ilişki kuramayan ünlemler;

- *sesbilgisel açıdan*: tek vurgulu (bağımsız sözcükler), vurgusuz (klitikler) ve çok vurgulu (birleşik sözcükler);

- *biçimbilimsel açıdan*: çekimli ve çekimsiz, basit, türemiş ve birleşik;

- *güdülenim* (sözcüğün ortaya çıkışını güdüleyen başka bir sözcüğün varlığı) *açısından*: güdülenmiş ve güdülenmemiş;

- *anlambilimsel ve dilbilgisel açılardan*: görevlerine göre sınıflandırılmış (sözcük türleri);

- *yapısal bütünlük açısından*: bütünleşik ve parçalanabilir (çözümenebilir, yapı veya çekim eklerini içeren sözcükler);

- *anlambilimsel açıdan*: sözcükler tek- veya çokanlamlı, salt veya görelî anlamlı (ek açıklama gerektiren);

- *tarihsel açıdan*: eski veya yeni;

- *kullanım alanı açısından*: jargon, argo, ağız, terim, mesleksel, şiirsel vb.;

- *türetimsel açıdan*: eşköklü;

- *anlamsal bağıntılılık açısından*: eş- veya karşıtanlamlı, üst- veya altanlamlı;

- *kullanım sıklığına göre*: belirli bir yazara veya metne özgü anahtar (sık kullanılan) sözcükler, tarihin yalnızca belirli bir döneminde kullanılan, toplumun belirli yaşam alanlarında meydana gelen değişikliklerini kaydeden, “tanık” sözcükler olarak birbirinden ayırt edilmektedir.³⁸

Yukarıdaki bilgilerden sözcüğün sözcükbilimsel açıdan çok yönlü bir kavram olduğu; içerik düzleminin gerçekliği ve düşünceyi, anlatım düzleminin ise dilin kendisini yansıttığı; böylelikle hem dilin hem de toplumsal bilincin tarihinin sözcükte yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

³⁸ V. G. Gak, “Slovo”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 464-467.

1.2. SÖZ VARLIĞI

Genel anlamıyla dildeki sözcüklerin tümü olarak tanımlanan *söz varlığı* terimi, hem dilin sözcüksel içeriğinin çeşitli katmanlarına hem belirli bir yazarın yapıtlarında kullanmış olduğu ya da belirli bir yapıtta geçen sözcüklerin tümüne yönelik kullanılmaktadır. Söz varlığı sözcükbilim, kavrambilim ve adbilimin araştırma konusudur. Söz varlığını temel kaydetme aracı sözlüktür. Sözlükleri oluşturmaya ilişkin kuramlar ve uygulamalar sözlükbilimin çalışma alanıdır. Söz varlığı dolaysız ya da dolaylı olarak gerçekliği yansıtmakta, halkın toplumsal, maddi ve kültürel yaşamındaki değişikliklere tepki vermekte, yeni nesne, olgu, süreç ve kavramları adlandırmak için durmadan yeni sözcüklerle büyümektedir.³⁹

Söz varlığı dizgesel yapıya sahiptir: İçindeki sözcükler (sözlükbirimler) bir bütün oluşturacak biçimde birbirine bağlı olup çeşitli ölçütlere göre küçük ve büyük, alt ve üst gruplar oluşturmaktadır.

1.2.1. Anlatım Düzlemine Göre Söz Varlığı

Sözcüğün anlatım düzlemi bağlamında söz varlığı dizgesinde eşadlı ve yakınadlı sözcük grupları yer almaktadır.

Eş adlı sözcük grupları kendi aralarında sözcüksel, biçimbilimsel, sesbilgisel ve yazımsal eşadlılar olarak sınıflandırılmaktadır:⁴⁰

Sözcüksel eşadlılar, sesletimleri ve yazılışları aynı, anlamları bütünüyle farklı olan sözcüklerdir (*пол, кулак*). Ayrıca, böyle bir sözcük grubunda yer alan sözcüklerin türleri (ad, önad, eylem vb.) her zaman aynıdır. Sayısı fazla olmayan, örneğin, Rusçada 5000 dolayında olan⁴¹ bu gruplar, dilin varoluş ve gelişim yasalarına dayanmayan, dizge dışı, rastlantısal bir olgudur. *Sözcüksel eşadlılar* tümel ve tikel olarak birbirinden ayrılmaktadır. *Tümel eşadlılar*, tüm dilbilgisel biçimlerinde birbiriyle

³⁹ A. M. Kuznetsov, "Leksika", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 257-258.

⁴⁰ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 85-90.

⁴¹ Bkz.: A. P. Okuneva, **Slovar omonimov sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy yazık, 2002.

eşleşen eşadlılardır (*блок*); *tikel eşadlıların* ise kimi sözcükbiçimleri eşleşirken kimileri de eşleşmez (*полка*: raf, çoğulu var, *полка*: biçme, çoğulu yok).

Biçimbilimsel eşadlı (eşbiçimli) sözcükler, sesletimleri aynı, anlamları ve türleri farklı olan sözcükbiçimlerdir (*пила*: ad, *пила*: eylem).

Sesbilgisel eşadlı (eşsesli) sözcükler, sesletimleri aynı, anlamları ve yazılışları farklı olan sözcüklerdir (*лук* - *луг*).

Yazımsal eşadlı (eşyazımlı) sözcükler, yazılışları aynı, anlamları ve sesletimleri farklı olan sözcüklerdir (*мы́ка* - *мыка*).

Yan yana gelen sözcüklerin sesbilgisel açıdan başka bir sözcüğe benzeme durumu (*не мой* - *немой*, *с утками* - *сутками*), eşadlılık olarak nitelendirilmez. eşadlılık ile çokanlamlılık arasında kesin sınırlar olmamakla birlikte, çoğu zaman iki anlamın arasındaki bağlantının varlığı çokanlamlılığa (*рукав пиджака* - *рукав реки*), yokluğu (*супружеский брак* - *фабричный брак*) eşadlılığa işaret eder.⁴²

Eş adlıların yanı sıra anlatım düzleminde yakınadlı sözcükler de yer almaktadır. *Yakınadlılar*, sözcük türleri ve kökleri aynı, sesletimleri ve anlamları birbirine yakın olan sözcüklerdir (*сытый* - *сытный*, *одеть* - *надеть*). Yakınadlılık, sözcüklerin sözeylem sırasında karıştırılarak yanlış kullanımına yol açabilmektedir.⁴³

1.2.2. İçerik Düzlemine Göre Söz Varlığı

Sözcüğün içerik düzlemine göre söz varlığındaki sözcükler; karşıtanlamlı sözcük çiftlerini, eşanlamlı dizilerini, anlamsal sözcük gruplarını ve anlam alanlarını oluşturabilmektedir:

Karşıtanlamlı sözcükler, anlamları birbirinin kutupsal karşıtı olmakla birlikte aynı cinsin farklı türlerini temsil eden sözcüklerdir (*хороший* - *плохой*, *давно* - *недавно*). Bu nedenle yalnızca nitelik (*сильный* - *слабый*), nicelik (*все* - *никто*), uzam (*близь* - *даль*) ve zaman (*день* - *ночь*) belirten sözcüklerin karşıtanlamlılığı olabilmektedir. Daha çok önad, ad ve eylem türünden olan karşıtanlamlıların kökleri

⁴² Y. V. Fomenko, **a.y.**

⁴³ **A.y.**

aynı (уезжать - приезжать) veya farklı (верх - низ) olabilmektedir. Bunun yanı sıra karşıt anlamlılar sözcüksel (большой - маленький) ve bağlamsal (“Волки и овцы”) olarak ayrılmaktadır. Karşıt anlamlılığa yakın bir kavram olan *evrişiklik*, aynı eylemin ters yönde yapılmasını göstermektedir (продать - купить, учитель - ученик, над - под).⁴⁴

Eşanlamlı sözcükler, aynı sözcük türünden olup anlamları aynı veya çok yakın olan ve bağlam içinde birbirinin yerine geçebilen sözcüklerdir. Eşanlamlılar salt ve görel olarak birbirinden ayrılmaktadır.

Salt eşanlamlılar, diğer adıyla eşiller, vurgusal (творюг - творог), sesbilgisel (тоннель - туннель), yazımsal (було[ч]ная - було[ш]ная), türetimsel (двукратный - двухкратный), biçimbilimsel (порой - порою), sözdizimsel (понятный каждому - понятный для каждого), deyimsel (выскочить из головы - выскочить из памяти), biçemsel (бессмысленность - бессмыслица) ve sözcüksel (языкознание - лингвистика) olarak sınıflandırılmaktadır.

Görel eşanlamlı sözcüklerin anlamları arasında ince bir fark bulunmaktadır. Buna göre görel eşanlamlılar kavramsal (большой - огромный), biçemsel (расстратить - растранжирить) veya karma (идти - плестись) olarak gruplandırılmaktadır.

Ayrıca eşanlamlı sözcükler alan (желтуха - гепатит), sıklık (самолет - аэроплан) ve birleşim (коричневый - карий) bakımından birbirinden ayrılabilir. Eşanlamlılık ilişkisi içinde olan sözcük, sözcük öbeği, kalıp söz veya deyimler eşanlamlı dizisini oluşturmaktadır. Bu sözcükler arasında en belirgin anlamlı, biçemsiz ve yaygın olanı dizinin temel veya baskın sözcüğü olarak nitelendirilmektedir. Bir sözcüğün belirli bir eşanlamlı dizisine ait olma durumunu bu sözcük ile dizinin temel sözcüğü arasındaki eşanlamlılık ilişkisinin varlığı belirler.⁴⁵

Anlamsal sözcük grubu, aynı sözcük türünden olan sözcüklerin ortak bir anlambirimle bir araya gelmesi olarak tanımlanmaktadır. Örnek olarak zaman, uzam, renk, tat önadları; hareket, yapım, yıkım, ses eylemleri birer anlamsal sözcük grubudur. Bunun yanı sıra *konusal* (bir konuyla ilgili: örn. yiyecek, alışveriş) ve

⁴⁴ A.e., s. 90-93.

⁴⁵ A.e., s. 93-96.

durumsal (bir durumla ilgili: örn. market) sözcük grupları da söz varlığı bağlamında oluşturulabilmektedir.⁴⁶

Anlam alanı, sabit bir ortak anlamı olan ve belirli kavramın kapsamını dile yansıtan sözlükbirimlerin sıradüzenli bütünü olarak tanımlanmaktadır.⁴⁷ Bu nedenle anlam alanı hem birimleri bir araya getiren, ortak bir anlamsal özelliğin (örn. uzamda yer değiştirme) hem de onları birbirinden ayıran, farklı bir anlamsal özelliğin (örn. hız) varlığını gerektirmektedir.⁴⁸ Anlam alanı, ortak bir anlambirimi olan farklı anlamsal sözcük gruplarının birleşimi olarak da düşünülebilir. Örneğin, renk kavramının anlam alanı içinde renk adları, renk önadları, renk deyimleri vb. anlamsal sözcük grupları yer almaktadır.⁴⁹

1.2.3. Sözcük Kökenine Göre Söz Varlığı

Söz varlığı bağlamında sözcük, anlatım ve içerik düzlemlerinin yanı sıra köken açısından da sınıflandırılabilir. Buna göre Rusça söz varlığında sözcükler Rusça ve yabancı kökenli olarak ikiye ayrılmaktadır.

Rusça kökenli sözcükler nicelik ve nitelik bakımından yabancı kökenli sözcüklerden daha üstün olup dilin “yüzünü”, onun ulusal kimliğini belirlemektedir. Rusça kökenli söz varlığı Proto-Hint-Avrupa, Proto-Slav, Doğu Slav (Eski Rus) ve Rus dili kökenli katmanlardan oluşmaktadır.⁵⁰

Proto-Hint-Avrupa dili kökenli sözcükler (örn. *мать, волк, соль, вода, братъ, жуеой*), söz konusu dilde ortaya çıkmış, sonra Proto-Slav diline geçmiş, daha sonra Doğu Slav diline geçmiş ve böylece Rus diline gelmiştir.

Proto-Slav dili kökenli sözcükler (örn. *друг, войско, нож, медведь, голова, дом, дышать, мудрый*), VI. yüzyıldan önce Proto-Slav dilinde ortaya çıkmış, sonra

⁴⁶ A.e., s. 96-99.

⁴⁷ L. A. Novikov, “Semantičeskoye pole”, **Entsiklopediya: Russkiy yazık**, ed.: Y. N. Karaulov, Moskva, Drofa, 1997, s. 458.

⁴⁸ A. M. Kuznetsov, “Pole”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 380-381.

⁴⁹ A. N. Tihonov, “Semantičeskiye polya”, **Entsiklopedičeskiy slovar-spravočnik lingvističeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 448.

⁵⁰ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 101-105.

Doğu Slav diline geçmiş ve böylece Rus diline gelmiştir. Proto-Slav kökenli sözcükler türememiş ve biçimsiz olmakla birlikte en yaygın ve sık kullanılan sözcükler olarak Rusçanın temel söz varlığını oluşturmaktadır.

Doğu Slav dili kökenli sözcükler (örn. *дядя, кошка, самовар, сегодня, хороший, кипятить*) VI.-XIV. yüzyıllarda Doğu Slav dilinde ortaya çıkmış, sonra Rus, Ukrayna ve Belarus dillerine geçmiştir.

Rus dili kökenli sözcükler (*перестройка, мышление, лётчик, будни, быт, колхоз, вуз*), XIV. yüzyıldan beri günümüze dek Rus halkının dilinin içinden ortaya çıkan sözcüklerdir. Yabancı kökenli sözcüklere Rusça biçimbirimlerin eklenmesiyle oluşan sözcüklerin (*музыкальный, монашеский*) de içinde olduğu Rus dili kökenli sözcüklerin çoğu türemişlik özelliğini göstermektedir.

Yabancı kökenli sözcükler, öncelikle yerleşmiş ve yerleşmemiş olarak ikiye ayrılmaktadır. Yabancı sözcüklerin dile yerleşmişliği yapısal ve işlevsel ölçütlerle belirlenmektedir. Yapısal ölçütler yazımsal (*place d'armes - плацдарм*), sesbilgisel (*Kolben - колба*), biçimbilgisel (*пьеса - пьесы*), türetimsel (*пальто - пальтишко*), sözcüksel (bir konusal sözcük grubuna girme) ve anlamsal (yabancı dildekinden farklı anlam kazanma) uyarlamalardan oluşmaktadır. İşlevsel ölçütler arasında sözcüğün kullanıma girmesi, biçimsel bir özellik edinmesi yer almaktadır. Yabancı sözcüğün dile yerleşmiş sayılması için bu ölçütlerden en az birinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Yerleşmiş yabancı sözcükler Rusça söz varlığında erken dönem (Eski Slavca, Yunanca, Latince, Türkçe, İskandinav dilleri kökenli) ve geç dönem (Almanca, Fransızca, Lehçe, İngilizce kökenli) sözcükleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

Bunun yanı sıra yerleşmiş yabancı sözcükler arasında çeviri yoluyla dile giren öyküntüler de yer almaktadır. *Öyküntü*, yabancı dildeki sözcüğün anlamını öykünme yoluyla dile yeni sözcük katılması olarak tanımlanabilir. Ödünçlemeli çeviri olarak da adlandırılabilen bu sözcükler yapısal ve anlamsal olarak birbirinden ayrılmaktadır. *Yapısal öyküntüler* yabancı sözcüğün her biçimbirimini ayrı olarak çevirme yoluyla oluşturulmaktadır (*fr. subdivision / подразделение, lat. inamorant / влюблён*). *Anlamsal öyküntüler* ise temel anlamı hedef sözcükle aynı olan yabancı sözcüğün bir yan anlamını hedef sözcüğe ekleme yoluyla oluşturulmaktadır (*fr. Toucher / трогать=волновать, ing. picture / картина=кинофильм*). Yabancı sözcüğün

yalnızca bir bölümünün çevrilmesi, diğerinin olduğu gibi bırakılması *yarı öyküntü* olarak adlandırılmaktadır (*ing. workaholic / трудооголик, fr. anticorps / антитела*).⁵¹

Yerleşmemiş yabancı sözcükler ikiye ayrılmaktadır: yabancı bir ulusa veya ülkeye özgü gerçeklikleri adlandıran harf çevrimi sözcükler, diğer adıyla *egzotik ödünclemeler*⁵² (*доллар, мадам*) ve hedef dilde yaygın karşılığı olan, hedef dilin sözlüklerinde yer almayan harf çevrimi ya da kaynak dildeki gibi yazılan sözcükler, diğer adıyla *barbarik ödünclemeler* (*mem-a-mem, de facto*).⁵³

1.2.4. Etkin ve Edilgen Söz Varlığı

Söz varlığının ne denli hareketli ve yeniliklere açık olduğu tarihsel gelişiminde açıkça görülmektedir. Bir yandan, eski sözcükler arka plana geçmekte ya da yok olmaktayken, diğer yandan sözcüksel içeriğin genişlemesi, sözcüklerin biçimsel değişmesi gibi dilin anlatım araçlarını zenginleştiren süreçler gerçekleşmektedir. Bu değişikliklerden kaynaklanan sözcük artışı, azalışına oranla daha fazladır.

Sözlükbirimler birdenbire yok olmaksızın dilde uzun süre boyunca eski sözcükler olarak varlığını sürdürebilirler. Yeni sözcükler ise yaygınlaştıklarında, dildeki yerlerini aldıklarında yeniliğini kaybederler. Söz varlığı sürekli değiştiğinden dolayı dilin her gelişim dönemi kendi söz varlığını içinde barındırmaktadır. Bu dönemsel söz varlıkları, ana dili konuşurlarının hem anladıkları hem de kullandıkları sözcüklerden oluşan etkin söz varlığını ve ana dili konuşurlarının anladıkları ama kullanmadıkları diğer sözcüklerin oluşturduğu edilgen söz varlığını içermektedir.⁵⁴

Etkin söz varlığı, genel veya özel bir dilsel iletişim alanında sürekli kullanılan sözcüklerden oluşmakta olup eski veya yeni sözcükleri içermemektedir. *Edilgen söz varlığı* seyrek kullanılan, eskimiş ya da eskimek üzere olan sözcükler ile dile yeni giren ve henüz etkin söz varlığında yer edinmemiş sözcükleri kapsamaktadır.⁵⁵

⁵¹ N. A. Lukyanova, **a.g.e.**, s. 130-132.

⁵² R. İ. Haşimov, "Ekzotizm", **Entsiklopedičeskiy slovar-spravočnik lingvističeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 228.

⁵³ R. İ. Haşimov, "Varvarizm", **Entsiklopedičeskiy slovar-spravočnik lingvističeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 31.

⁵⁴ A. M. Kuznetsov, **a.y.**

⁵⁵ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 123-124.

Eski sözcükler ortalama ana dili konuşurunun bilmediği, açıklama gerektiren eski sözcükler ile bilinmekle birlikte çok seyrek kullanılan eski sözcükler olarak iki grupta ele alınmaktadır. Birinci grup kendi içinde üç alt gruba ayrılmaktadır: türemiş sözcüklerin yapısında bile kalmayıp dilden bütünüyle kaybolan sözcükler (*яруга, века*); ayrı sözcükler olarak kaybolmakla birlikte kimi türemiş sözcüklerin bünyesinde kalabilen sözcükler (*буй - буйный, зид - созидать*); ayrı olarak kullanılmayan ancak deyimlerde korunan sözcükler (*зеница - беречь как зеницу ока, баклуши - бить баклуши*). Bilinen ancak çok seyrek kullanılan eski sözcükler için *уезд, гусар, ключница, губерния* gibi sözcükler örnek gösterilebilir. Eskime derecesinin yanı sıra eski sözcükler eskime nedenine göre de tarihsel ve eskil biçim (arkaik) olarak sınıflandırılmaktadır. *Tarihsel sözcükler*, adlandırdıkları nesne ve olgular geçmişte kaldığından dolayı kullanımdan düşmüş olan sözcüklerdir (*холлоп, кольчуга, грош, ликбез*). *Eskil biçim sözcükler* ise ilgili kavramların anlatımı için daha çok tercih edilen eşanlamlılarına yerini bırakan sözcüklerdir (*отрок - подросток, десница - правая рука*).⁵⁶

Sanayi, bilim ve teknolojinin çeşitli dallarının genişlemesi ve iyileştirilmesi sonucu yeni terimlerin hatta terimsel katmanların ortaya çıkışı sağlanmakta; ortalama ana dili konuşurunun genel eğitim ve bilimsel aydınlanmışlık düzeyinin yükselmesiyle birlikte bu terimler sıkça genel söz varlığına geçmektedir.

Yeni sözcükler aşağıdaki yöntemlerle oluşturulmaktadır: türetimsel modelleri uygulama; var olan sözcüğe yeni anlam kazandırma; dönüştürme yoluyla aynı sözcüğe farklı sözcüksel veya dilbilgisel anlam kazandırma; yabancı bir dilden sözlü ya da yazılı olarak sözcük alma (bir ülkenin gerçekliklerini yansıtan yabancı sözcükler ve uluslararası sözcükler); var olan sözcüğü ya da sözcük öbeğini kısaltma; yapay yolla sözcük oluşturma.⁵⁷

Bireysel yaratıcılık ürünü olan sözcük, çok sayıda kişinin adlandırma gereksinimlerini karşıladığı durumda yeni sözcük niteliğini kazanmasının ardından etkin söz varlığına geçebilmektedir. Ancak kimi zaman bir söz sanatçısının kaleminden ortaya çıkan sözcük, doğduğu bağlamın içinde kalarak halkın söz varlığına girmemektedir; bu gibi oluşumlar *anlık* olarak nitelendirilmektedir (örn. Puşkin: *огончарован*, Çehov: *безматерьялье*). Yeni sözcükler sözcüksel ve

⁵⁶ A.e., s. 124-127.

⁵⁷ A. M. Kuznetsov, a.y.

anlamsal olarak ikiye ayrılmaktadır. *Sözcüksel* yeni sözcükler, daha önce dilde var olmayan, yeni oluşmuş bir ses-anlam bütünüdür (*атомоход, бюджетник*). *Anlamsal* yeni sözcükler ise önceden var olan sözcüğe yeni anlam katılması sonucu ortaya çıkmaktadır (*мышка, чайник*).⁵⁸

1.2.5. Kullanım Alanına Göre Söz Varlığı

Söz varlığı kullanım alanı açısından iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grupta günümüzde tüm konuşurlar tarafından bilinen ve sıkça kullanılan sözcükler yer almaktadır. Bu sözcüklerin içinde söz varlığının uzun süre boyunca korunan çekirdeğini, diğer adıyla *temel söz varlığını* oluşturan, belirli bir biçeme bağlı olmayan, kök sözcükler (adılar, sayı önadları; akrabalık, hareket, boyut, konum belirten sözcükler vb.) de yer almaktadır. İkinci grubu oluşturan sözcükler ise ana dili konuşurları arasındaki yöre, toplumsal sınıf, meslek, yaş gibi farklılıkları yansıtmaktadır.⁵⁹

Yöresellik bağlamında söz varlığına ana dili konuşurlarının farklı bölgesel ağızlara ilişkinliği ve yerel anlatım özellikleri yansımaktadır. Başlangıçta bir yöreye özgü olan kimi sözcükler, zamanla genel söz varlığına geçebilmektedir. Ölçünlü dile geçmeyip, yerel özgüllüğünü koruyan sözcükler ise *ağız sözcükleri* olarak nitelendirilmektedir. Dildeki yöresel çeşitlilik, lehçebilimin ağız çalışmaları tarafından irdelenmektedir. Söz varlığının toplumsal katmanlaşması ise toplumlehçebilim, toplumdilbilim ve ruhdilbilim tarafından incelenmektedir.⁶⁰

Mesleksel söz varlığı, mesleklerle ilgili kavram, araç-gereç, süreç vb. belirten *mesleksel sözcükleri* içermektedir. Ağız sözcüklerinden farklı olarak mesleksel sözcükler ölçünlü dilin söz varlığına girmektedir. Yaygınlık açısından mesleksel sözcükler farklılık göstermektedir: Bunların arasında ilgili meslek grubu dışında kimsenin anlamadığı sözcükler (örn. denizcilikteki esinti adları), adlandırılan nesnenin kullanımının yaygınlaşması sonucu genel söz varlığına geçen sözcükler (*экран, глобус*) ve eğretilene olarak genel söz varlığına giren sözcükler (*аврал, мягкотелый*) yer almaktadır. Mesleksel söz varlığının bir bölümünü terimler

⁵⁸ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 128-130.

⁵⁹ **A.e.**, s. 130-131.

⁶⁰ A. M. Kuznetsov, **a.y.**

oluşturmaktadır. *Terimler*, bir kavramı adlandırmakla birlikte kesin olarak bilimsel tanımlamayı da gerektirmektedir.⁶¹ Terimler tek anlamlılığa, soyutluğa, biçimsel ve dışavurumsal yansızlığa eğilim göstermektedir.⁶²

Öte yandan söz varlığının bir diğer katmanı olan deyimler çokanlamlı, somut, bireysel ve dışavurumsal oluşuyla terimler katmanının karşısı niteliğindedir. *Deyim*, anlamı bütün olan sözlükbirime dönüşmüş (kalıplaşmış) bir sözcük öbeğidir. Ad (“*белая ворона*”, “*железная дорога*”), eylem (“*бить баклуши*”, “*тянуть резину*”) veya belirteç (“*сломя голову*”, “*спустя рукава*”) temelli olabilen bu kalıplaşmış dil birimleri her dilde farklıdır; bunların birebir çevrilmesi hemen hemen olanaksızdır. Deyimlerin dilsel kaynağı sözlü halk sanatı, mesleksen dil, mitoloji, edebiyattır.⁶³

Ağza ve mesleğe özgü sözcüklerin yanı sıra toplumsal farklılıkları yansıtan diğer sözcükler arasında jargon ve argo sözcükleri yer almaktadır. *Jargon sözcükleri*; ilgi veya uğraş alanları, alışkanlıkları, yaşam koşulları veya toplumsal konumları ortak olan insanlardan oluşan toplumsal gruplara özgü sözcüklerdir. *Argo sözcükleri* ise sınıfından düşmüş toplumsal gruplara özgü sözcükler olarak tanımlanabilir. Jargon ve argo sözcükleri genel söz varlığındaki sözcükleri anlamsal veya sesbilgisel değişikliklere uğratma, ayrıca başka dil veya ağızlardan sözcük ödünçleme yoluyla oluşturulmaktadır. Her ne denli kullanımı dili kabalaştırırsa da kimi jargon ve argo sözcükler yaygınlaşıp genel söz varlığına sızabilmektedir (*вкальивать, погореть, шпана*).⁶⁴

1.2.6. Söz Varlığında Biçimsel Ayrım

Söz varlığının bir başka sınıflandırma ölçütü biçimsel ayrımdır. Bu ölçüte göre sözcükler yansız biçimli ve biçim belirtili olarak ayrılmaktadır. *Yansız biçimli sözcükler* bir biçime bağlı olmayan sözcükler olup herhangi bir biçimde

⁶¹ Y. V. Fomenko, **Sovremenniy russkiy literaturniy yazık. Leksikologiya**, Moskva, Flinta, 2015, s. 132-135.

⁶² N. V. Vasilyeva, “Termin”, **Yazikoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 508-509.

⁶³ A. M. Kuznetsov, **a.y.**

⁶⁴ A. N. Tihonov, “Jargonnaya leksika”, **Entsiklopedičeskiy slovar-spravočnik lingvističeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 362.

kullanılabilmekle birlikte söz varlığının temelini oluşturmaktadır. *Biçem belirtili sözcükler* ise yüksek ve alçak biçimli olarak ikiye bölünmektedir:⁶⁵

Yüksek biçimli sözcükler *yüceltme* (венец, дерзать, доблестный), *halk edebiyatı* (далече, полюшко, роптать), *geleneksel edebiyat* (встарь, несказанный, оросить) ve *kitap* (деградация, нонсенс, экстраординарный) sözcüklerinden oluşmaktadır.

Alçak biçimli sözcükler *konusma* (закругляются, фальшивка, чертовски), *halk dili* (вовнутрь, задаром, покамест), *kaba halk dili* (бредни, ворюга, шлятся), *teklifsiz konuşma* (братва, дорогуша, старушенция) ve *hakaret* (брехня, мымра, околеть) sözcüklerini kapsamaktadır.

1.2.7. Söz Varlığında Özel Adlar

Söz varlığının bir bölümünü oluşturan özel adlar, dilbilimin bir alt dalı olan adbilim çerçevesinde incelenmektedir. Söz konusu alanın ayrıca özel adların taşıyıcılarının türlerine göre birçok alt alanı vardır: Örneğin, kişi adlarıyla *antroponimi*, yer adlarıyla *toponimi*, hayvan adlarıyla *zoonimi*, gök cisimleri adlarıyla *astronimi* ilgilenmektedir. Bunların yanı sıra özel adlar dilsel özelliklerine göre ölçünlü ve yöresel, gerçek ve edebi, çağdaş ve eski olarak birbirinden ayrılarak irdelenmektedir.⁶⁶

Özel adlar, taşıyıcı türü bakımından ne denli çeşitli olsa da sayı bakımından binlerce birimden oluşan kişi ve yer adlarının diğerlerini geride bıraktığı kuşkusuzdur. Bunlar sırasıyla aşağıda ele alınacaktır.

Çağdaş Rus adlandırma biçimi üç öğeden oluşmaktadır: ad, baba adı ve soyad (örn. *Иван Петрович Белов*). Bunlar bir bütün olarak resmi belgelerle sabitlenmiş olup hukuki değer taşımaktadır. Ancak bu adlandırma biçimi hep aynı değildi; son halini alması yüzyıllar sürmüştür.

⁶⁵ N. A. Lukyanova, *a.g.e.*, s. 125-128.

⁶⁶ N. V. Podolskaya, "Onomastika", *Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar*, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 346-347.

Rus kişi adlarının tarihçesi aşağıdaki gibi dört döneme ayrılmaktadır:⁶⁷

1) *Hristiyanlık öncesi dönem*: X. yy. sonuna kadar süren bu dönemde Rus adlandırma biçimi Eski Slav kökenli *Боз, Всеволод, Волчий хвост, Блуд* veya İskandinav kökenli *Игорь, Ольга* gibi yalnızca bir addan oluşmaktaydı.

2) *XI.-XVII. yy. arası dönem*: 988 yılında Rus halkının Hristiyanlığa geçmesinin ardından *Иван, Фёдор, Василий* gibi kanonik (Kilise tarafından kabul edilen) adların giderek yaygınlaştığı bu dönemde artık adın yanında sonuna ek getirilerek oluşturulan baba adının (*Ярославль, Ярославов, Ярославович, Ярославна*) da yer aldığı iki ögeli bir adlandırma biçimi kullanılmaktaydı.

3) *XVIII. yy.-1917 öncesi dönem*: Kanonik adların hüküm sürdüğü bu dönemde ad, baba adı ve soyaddan oluşan geleneksel üç ögeli adlandırma biçimi Rus toplumunun tüm katmanlarına yerleşmiştir. Adlandırma biçimine ilişkin türetme ekleri belirlenmiştir: soyad için *-ов/-ев (-ова/-ева), -ин (-ина), -ской/-ский (-ская), -ой (-ая), -ых*; baba adı için *-ов/-ев сын (-ова/-ева дочь), -ин сын (-ина дочь), -ич (-ична), -ович/-евич (-овна/-евна)*. Aynı dönemde Rus antroponimisi edebiyat, sanat, siyaset alanında etkinlik gösteren ve gerçek kimliklerini gizlemek isteyen kişiler tarafından kullanılan *takma ad* kavramı ile tanışmıştır.

4) *1917 sonrası dönemi*: Kanonik ad seçme zorunluluğun kaldırıldığı bu dönemde var olan Rus kişi adları arasına yabancı (*Эрнест, Леонард, Клара*) ve Eski Slav kökenli (*Станислав, Вадим, Людмила*) adların yanı sıra yeni (uydurma) adlar da girmeye başlamıştır (*Авангард, Владлен, Октябрина*). Ayrıca baba adı için *-ов/-ев сын (-ова/-ева дочь), -ин сын (-ина дочь)* biçimi kaldırılarak güncellenen üç ögeli adlandırma biçimi yasa gereğı zorunlu hale getirilmiştir.

Günümüz Rus kişi adları arasında en yaygın soyadların *Иванов, Смирнов, Кузнецов, Попов, Васильев*⁶⁸; erkek adlarının *Александр, Сергей, Дмитрий, Андрей, Алексей*; kadın adlarının *Елена, Ольга, Наталья, Екатерина, Анна* olduğu söylenebilir⁶⁹.

⁶⁷ V. D. Bondaletov, **Russkaya onomastika**, Moskva, Prosveşçeniye, 1983, s. 95-138.

⁶⁸ A. V. Superanskaya, A. V. Suslova, **O russkih familiyah**, Sankt-Peterburg, Avalon. Azbuka-klassika, 2008, s. 58.

⁶⁹ A. V. Superanskaya, A. V. Suslova, **O russkih imenah**, Leningrad, Lenizdat, 1991, s. 89.

Rus kişi adları gayri resmi ortamlarda kısaltılabilmekte ve çeşitli öznel değerlendirme eklerini alabilmektedir. Örneğin resmi biçimi *Юрий* olan bir ad için *Юра* kısaltma, *Юрочка* şevkat, *Юрик* küçültme, *Юрка* laubalilik belirtir.

Ad kısaltma aşağıdaki yöntemlerle oluşturulabilmektedir:⁷⁰

- a) adın sonuna ekler getirilerek: *Артём-Артёмка*;
- b) adın ilk birkaç sesiyle: *Алексей-Алёша*;
- c) adın ilk sesiyle: *Мария-Муся*;
- ç) adın ortasındaki seslerle: *Антонина-Тоня*;
- d) adın son sesleriyle: *Маргарита-Рита*;
- e) adın bir hecesi yinelenerek: *Владимир-Вова*;
- f) adın bir veya birkaç sesi düşürülerek: *Константин-Костя*;
- g) addakinden farklı seslerle: *Александра-Шура*.

Adın öznel değerlendirme ekleri ise aşağıdaki gibi olabilmektedir:⁷¹

- ва, -ива: *Стива* (*Мстислав, Станислав, Степан*);
- га: *Гага* (*Галина*), *Гога* (*Георгий*);
- ик: *Алик* (*Александр, Альберт*), *Эдик* (*Эдуард*);
- ка: *Ика* (*Игорь*), *Люка* (*Людмила*);
- енька, -онька: *Веронька* (*Вера*), *Валенька* (*Валентина*);
- ечка, -очка: *Верочка* (*Вера*), *Валечка* (*Валентина*);
- ука, -юка: *Люка* (*Лев*), *Алюка* (*Алевтина, Александр*);
- уля (-юля): *Гуля* (*Галина*), *Тюля* (*Виктор*);

⁷⁰ N. A. Petrovskiy, **Slovar russkih ličnih imen**, Moskva, Russkiy yazık, 1980, s. 19-20.

⁷¹ A. V. Superanskaya, **Struktura imeni sobstvennogo**, Moskva, Nauka, 1969, s. 136-137.

-ня: Ганя (Галина, Гаврила), Еня (Евгений), Яня (Яков), Граня (Аграфена), Саня (Александр), Реня (Андрей, Регина);

-уня: Муня (Мария, Эммануил, Эмилия), Федюня (Фёдор), Цуня (Евдокия), Тюня (Анастасия,) Сюня (Ксения);

-ура (-юра): Мура (Мария), Сюра (Василий), Танюра (Татьяна);

-ся: Люся (Людмила), Тося (Антонина), Ася (Анна);

-уся: Дуся (Евдокия), Буся (Борис), Муся (Мария), Туся (Наталья);

-ута (-юта): Анюта (Анна), Мишута (Михаил), Васюта (Василий);

-оха, (-еха): Алёха (Алексей), Евдоха (Евдокия);

-ша: Иша (Игорь, Иван), Яша (Яков), Агаша (Агафья), Саша (Александр), Маша (Мария), Перша (Перфирий), Паша (Павел), Гоша (Игорь, Георгий), Кеша (Иннокентий), Викеша (Викентий), Алёша (Алексей);

-уша (-юша): Андрюша (Андрей), Анюша/Нюша (Анна).

Yukarıdaki eklerin öznel değerlendirme anlamları arasında kesin sınır yoktur. Bu anlamlar hitap eden ve hitap edilen kişinin yaşı, toplumsal konumu, ölçünlü dil veya ağız kullanımı, kentsel veya kırsal kesime aitliği gibi etkenlere bağlı olarak değişebilmektedir.⁷²

Özel adların bir diğer büyük sınıfı yer adlarıdır. Rus toponimisi Rusya Federasyonu sınırları içinde bulunan tüm yer adlarını irdelemektedir. Söz konusu alanda yer adlarının sınıflandırılması birçok açıdan yapılabilmektedir. Söz gelimi, yer adlarının ortaya çıkışları çok sayıdaki tarihsel katmanlarla ilişkilendirilmektedir. Söz konusu katmanların başlıcaları zamandizinsel sırada aşağıda verilmiştir:⁷³

1) Yer cisimlerinin anlamlarını taşıyan adların kimi zaman belirti veya açıklama eklenerek özel ad olarak kullanıldığı adlar (*Великие Луки, Широкий Голец*);

⁷² A. V. Superanskaya, **a.g.e.**, s. 128.

⁷³ V. A. Nikonov, **Vvedeniye v toponimiku**, Moskva, LKİ, 2011, s. 28-33.

2) İlkel canlıcılık, totemcilik veya mitolojiye dayalı olarak oluşturulan adlar (*Шаман-гора, Велеша*);

3) Bölgede yaşayan kabilelerinin veya bunların önderlerinin adını alan adlar (*Печора, Кокшаров*);

4) Derebeylik düzeninin yaygınlaşması sonucu bölgenin toprak sahibinin adını taşıyan adlar (*Ярославль, Юрьев*);

5) Ticaretin ve el sanatlarının gelişmesinin beraberinde getirdiği adlar (*Новый Торг, Волоколамск*);

6) Dönemin siyasal eğiliminin (örn. I. Petro'nun batılılaşma çabaları, Osmanlı-Rus Savaşlarıyla birlikte yaygınlaşan Panslavizm ve Antik Çağa özenme) belirlediği adlar (*Санкт-Петербург, Екатериноград, Симферополь*).

Rus yer adlarının yapı açısından sınıflandırılması ise şehir adları üzerinde aşağıdaki gibi gösterilebilir:⁷⁴

a) salt kökten oluşan yalın tip (*Москва, Казань, Воронеж*);

b) ek almış kökten oluşan tip (*Челябинск, Киров*);

c) iki kökten oluşan tip (*Пятигорск, Волгоград, Краснодар*);

ç) birden fazla sözcükten oluşan tip (*Нижний Новгород, Ростов-на-Дону, Петропавловск-Камчатский*).

Bunların arasında en yaygın olanı ek almış yer adlarıdır.⁷⁵ Genel olarak şehir, kasaba, köy gibi yerleşim yerlerini temsil eden bu adlarda sıkça rastlanan ekler örnekleriyle birlikte aşağıda sıralanmıştır:⁷⁶

-ов (-ев): *Саратов, Королёв*

-ин: *Камышин*

-ск (-цк): *Новосибирск, Липецк*

⁷⁴ V. A. Nikonov, "Slavyanskiy toponimiçeskiy tip", **Geografiçeskiye nazvaniya**, ed.: N. N. Baranskiy, Moskva, Geografiz, 1962, s. 18-19.

⁷⁵ V. A. Nikonov, **Vvedeniye v toponimiku**, Moskva, LKI, 2011, s. 68.

⁷⁶ A. V. Superanskaya, **a.g.e.**, s. 94-98.

-ово (-ево): *Кемерово, Бабаево*

-ино: *Пушкино*

-ка: *Находка*

-овка (-евка): *Сосновка, Дмитриевка*

-инка: *Кубинка*

-ы (-и): *Чебоксары, Химки*

-ский (-цкий): *Волжский, Рыбацкое*

-ный (-ной): *Грозный, Лесной*

Yukarıda ele alınan özel adlar, dil ile kültür, tarih ve edebiyat arasında köprü kurma özelliğiyle özellikle yabancı dil olarak Rusça öğretimi için yadsınamaz bir sözlüksel araç niteliğinde olduğu söylenebilir.

1.2.8. Sözcük Birleşimi

Dilsel birimlerin birbiriyle bağıntı kurarak bir üst düzeydeki birimleri oluşturabilme özelliği olarak tanımlanabilen *birleşim*, aralarındaki dizimsel ilişkileri yansıtmalarıyla dilsel birimlerin temel özellikleri arasında yer almaktadır. Sözcük birleşiminin hem evrensel hem de belirli bir dile özgü kural ve eğilimleri vardır; bunların dışına çıkılması düzgülerin bozulmasına veya dilsel birimlerin özelliklerinin değişmesine yol açmaktadır. Söz konusu kuralların kasıtlı ihlali, sanatsal anlatım aracı olarak kullanılabilir. ⁷⁷

Sözcük birleşimi kavramı her şeyden önce birleşim değeri kavramıyla ilişkilendirilmektedir. *Birleşim değeri*⁷⁸, sözcüğün kendine bağlı sözdizimsel konumlar dizisine sahip olmayı sağlayan bir içerik düzlemi özelliğidir. Burada *sözdizimsel konum*, ilgili sözcüğün, aynı bağıntı türüne sahip anlam yayılımları dizisiyle dil

⁷⁷ V. G. Gak, "Soçetayemost", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 483.

⁷⁸ Bkz.: S. D. Katznelson, "O grammatičeskoj kategorii", **Vesti LGU**, No:2, 1948, s. 114-134.

kurallarınca kullanım olanağıdır. Söz konusu *anlam yayılımı* ise ilgili sözcüğün anlamını betimleyen, genişleten, açıklayan bir sözcük olarak tanımlanabilir.⁷⁹

Birleşim değerini belirleyen birçok etkenden söz edilebilir. Ancak genel anlamda bu etkenler ikiye ayrılmaktadır: gerçeklikteki ilişki ve bağlantıları yansıtarak birleşimi olanaklı kılan etkenler (örneğin, nesne adları o nesnelerin taşıdığı özellikleri belirten önadlarla birleşebilmektedir) ve dil dizgesindeki ilişki ve bağlantıları yansıtarak birleşimin yöntemini belirleyen etkenler. Söz konusu dilsel etkenler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:⁸⁰

a) sözcüğün belirli bir dilbilgisel sınıfa ait olması: Örneğin, önadlar adlarla birleşirken bunların cins, sayı ve durumuna göre ek alır (*большой школой, больших домов*);

b) sözcüğün bir dilbilgisel sınıfın belirli bir biçimine ait olması: Örneğin, çoğu eylemlerin mastar biçimleri evre eylemleri (*начать, перестать vb.*) ve öznesiz yüklemsi belirteçlerle (*можно, нельзя vb.*) birleşebilmektedir;

c) sözcüğün biçimbilimsel yapısı: Örneğin, ilgecin eylemin önekiyle uyuşması gerekmektedir (*выходить из чего-либо, входить во что-либо vb.*);

ç) sözcüğün belirli bir anlamsal sözcük grubuna ait olması: Örneğin, *быть, жить, находиться* gibi var olma, bulunma bildiren eylemler genel olarak *в/на* ilgeçli yapılarla birleşmektedir (*быть в Москве, жить в деревне, находиться в отпуске vb.*);

d) sözcüğe özgü birleşim özellikleri: Rusçada kimi sözcüklerin sözdizimsel konumları çoğu zaman yalnızca bir sözcükle, nadiren iki-üç sözcükten biriyle doldurulabilmektedir. Bu özel sözcüklerin çoğu önad türündedir (*гребцкий, карий, перочинный vb.*); ancak diğer türlere de rastlanılabilmektedir (*таращить, наотрез vb.*).

Sözdizimsel konumlar aşağıdaki ölçütlere göre dizge haline getirilebilmektedir:⁸¹

⁷⁹ V. V. Morkovkin, *Opit ideografiçeskogo opisaniya leksiki*, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1977, s. 31.

⁸⁰ A.e., s. 32-35.

⁸¹ A.e., s. 36-38.

1) konumun sözcük öbeğinin baş veya yan kurucusuna ait olması (*перила балкона, балкон дома* öbeklerinde olduğu gibi);

2) konumun zorunluluk durumu (*двухдневный, купить, посещение* vb. gibi ancak bir konumla anlam bütünlüğüne kavuşan sözcükler ve *книга, работать* vb. gibi kendi başlarına anlam bütünlüğüne sahip sözcükler);

3) konumun yakınlık durumu (*yakın konumlar* ad için eylem, eylem için ad, önad için ad iken *uzak konumlar* ise ad için ad ve önad, eylem için belirteç⁸²).

Sözdizimsel konumları doldurabilecek sözcükler tek tek yerine diziler halinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda *sayısız* ve *sayılı* dizilerden söz edilmektedir. Örneğin, *видеть* sözcüğünün nesne işlevindeki sözdizimsel konumunu dolduran sözcük dizisi sayısız iken (*дом, реку, человека* vb.) *переговоры* sözcüğünün eylem türündeki sözdizimsel konumunu dolduran sözcük dizisi sayılıdır (*начать, вести, прекратить* vb.).⁸³

Sözcük birleşiminin sonucu olan sözcük öbekleri deyimbilimsel açıdan serbest ve sabit olarak ikiye ayrılmaktadır. *Serbest* sözcük öbeğinin anlamı kurucularının anlamlarının toplamı niteliğindedir (*синий троллейбус*). *Sabit* sözcük öbeğinin anlamı ise kurucularının anlamlarının toplamından farklıdır (*съесть собаку: иметь основательные знания в чём-либо*). Serbest sözcük öbekleri söylem sırasında üretilirken sabit sözcük öbekleri hazır halde söyleme katılır. Bu bütüncül, yapı ve anlamca sabitleşmiş sözcük öbekleri *deyimler* olarak adlandırılmaktadır.⁸⁴

Deyimler kendi içlerinde aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:⁸⁵

1) *Deyimsel kaynaşma* (öğelerinin anlamlarının güdülemediği bir anlam taşıyan ve parçalanamayan, saf deyimler; örn. *седьмая вода на киселе*);

2) *Deyimsel birlik* (öğelerinin anlamlarının belirli ölçüde güdülediği bir anlam taşıyan ve parçalanamayan, değişmeceli deyimler; örn. *пальчики оближешь*);

⁸² V. V. Morkovkin, *Идеографический словарь*, Moskva, Izdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1970, s. 54-55.

⁸³ V. V. Morkovkin, *Опыт идеографического описания лексики*, Moskva, Izdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1977, s. 38-39.

⁸⁴ L. İ. Rahmanova, V. N. Suzdaltseva, *Sovremenniy russkiy yazık: Leksika. Frazeologiya. Morfologiya*, Moskva, Aspekt Press, 2010, s. 226-227.

⁸⁵ V. V. Vinogradov, *Leksikologiya i leksikografiya*, Moskva, Nauka, 1977, s. 121-138.

3) *Deyimsel öbek* (bir ögenin deyme bağı olup sınırlı kullanıma sahip olmakla birlikte eşanlamlı bir sözcükle değiştirilebildiği, anlamca çözümlenebilen eşdizimlilikler; örn. *закадычный друг* = *близкий друг*).

Sözcük birleşimi dilbilgisel, anlamsal ve sözcüksel açılardan ele alınmaktadır. Bunlar sırasıyla aşağıda özetlenmiştir.

Dilbilgisel birleşim, sözcük öbeği kurucuları arasındaki sözdizimsel ve biçimbilimsel uyuma, başka bir deyişle baş-yan ilişkisine dayanmaktadır. Söz konusu ilişkinin Rusça için geçerli olan üç türü vardır: uyum, yönetim ve bağlanım.

Uyum, sözcük öbeğinin baş kurucusundaki dilbilgisel birimlerin tümünün ya da bir bölümünün yan kurucusunda yinelenme durumudur. Uyum ilişkisine dayanan sözcük öbeklerinde baş kurucu çoğunlukla ad olmak üzere nesneyi adlandıran herhangi bir sözcük olabilir; yan kurucu ise niteleyici işlevini gören, cins, sayı ve duruma göre değişen önad, ortaç veya adıldır (*новый дом, прочитанные книги, ваших предпочтений*).⁸⁶

Yönetim, sözcük öbeğinin baş kurucusunun yan kurucuyu belirli bir dilbilgisel biçime girmeye zorladığı, bununla birlikte baş kurucunun başka bir biçime girmesinin yan kurucunun biçim değiştirmesini gerektirmediği bir durumdur. Yönetim ilişkisine dayanan sözcük öbeklerinde baş kurucu çoğu zaman eylemdir ancak başka herhangi bir içeriksel sözcük de olabilir; yan kurucu ise eğik durumlardan birinde olan ad veya adıldır (*строить дом, движение за мир, достойный похвалы*).⁸⁷

Bağlanım, sözcük öbeğindeki yan kurucunun dilbilgisel biçiminin baş kurucuya bağlı olmama ve hiçbir koşulda değişime uğramama durumudur. Bağlanım ilişkisine dayanan sözcük öbeklerinde baş kurucu herhangi bir içeriksel sözcük olabilmekteyken yan kurucu eğik durumdaki ad (*рубашка в клетку*), belirteç (*писать быстро*), karşılaştırmalı önad (*говорить громче*), değişmeyen önad (*люба миду*), mastar (*учиться рисовать*) veya ulaç (*падать звеня*) olabilmektedir.⁸⁸

⁸⁶ L. E. Lopatina, "Soglasovaniye", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 479-480.

⁸⁷ L. E. Lopatina, "Upravleniye", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 537.

⁸⁸ L. E. Lopatina, "Primikaniye", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 398-399.

Anlamsal birleşim, sözcüklerin düz anlamları arasındaki uyuma dayanmaktadır. Bu bağlamda iki kuraldan söz edilebilir. Birinci kurala göre, sözcük öbeğini oluşturan sözcüklerin ortak bir anlambirime sahip olmaları ve aralarında birbirine ters düşen anlambirimlerin bulunmaması gerekmektedir. Örneğin, “*начитанный человек*” öbeğinin kurucuları arasında ortak “kişi” anlambirimi bulunmaktayken “*начитанные глаза*” öbeğinde yan kurucudaki “kişi” anlambirimi ile baş kurucudaki “kişi olmayan” anlambirimi birbiriyle çelişmektedir. Bu gibi birleşimler *mantık dışı söz* olarak nitelenmektedir. Bunun yanı sıra kimi sözcük öbeklerinde ortak bir anlambirim olmamakla birlikte birbirine ters düşen anlambirimler de bulunmamaktadır. Örneğin, *хороший, плохой* gibi geniş anlamlı niteleyiciler *человек, рассказ, карандаш* gibi çok sayıdaki adlarla birleşebilmektedir. Bu gibi birleşimler gerçekliğe uygun ilişkileri yansıtmaya koşuluyla doğru olarak kabul edilmektedir. İkinci kurala göre ise sözcük öbeğinde bir kurucunun anlamının diğer kurucunun anlamına girmemesi, diğer anlamı yinelenmemesi gerekmektedir. Örneğin, “*памятные подарки*” öbeğinde “anmalık” ve “armağan” anlamları arasında böyle bir durum söz konusu değilken, “*памятные сувениры*” öbeğinde “anmalık” anlamı “anmalık eşya” anlamında yinelenmektedir. Bu gibi birleşimlerde yalnızca anlambirimler (örn. *памятные сувениры*) yinelenmekteyse *söz uzatımı*, hem anlambirim hem de biçimbirim yinelenmekteyse (örn. *проливной ливень*) *eşsöz* olarak nitelenmektedir.⁸⁹ Sanatsal anlatım durumunda kimi zaman sözcükler değişmeceli anlam taşıyabildiğinden dolayı anlamsal birleşim aranmaz (örn. *закат пылает, годы летят, чёрные мысли*).⁹⁰

Sözcüksel birleşim, sözcükler arasındaki dilbilgisel, anlamsal ve biçimsel uyumdan farklı olarak yalnızca bir sözcüğün diğer sözcüğün birleşebildiği sözcükler dizisinde yer alma durumuna dayanmaktadır.⁹¹ Örneğin, *закадычный* sözcüğü yalnızca *друг* sözcüğüyle, *чёрствый* sözcüğü ise yalnızca *хлеб* ve *человек* sözcükleriyle bir araya gelebilmekte; *настоящее золото, истинный друг, подлинный документ* öbeklerindeki önadlar, anlamları aynı olmasına karşın birbirinin yerine geçerek diğer adlarla birleşmemektedir.

⁸⁹ Y. V. Fomenko, *a.g.e.*, s. 162-165.

⁹⁰ İ. B. Golub, *Stilistika russkogo yazıka*, Moskva, Ayris-press, 2010, s. 15.

⁹¹ Y. D. Apresyan, *İntegralnoye opisaniye yazıka i sistemnaya leksikografiya*, Moskva, Şkola “Yazıki russkoy kulturi”, 1995, s. 334.

Sözcüğe özgü olan bu birleşim türü yalnızca kullanım sıklığına dayalı, kurallaşmış sayımsal verilerle düzenlenmekte; bu veriler sözcüğün belirli bir öbekte ortaya çıkma olasılığını belirler.⁹² Sözcüksel birleşim, konuşurların sezgisel olarak öngördüğü, dil içi bir olgudur.⁹³

Sözcüksel birleşim yanlışları çoğu zaman çokanlamlı sözcükleri yanlış kullanma ve benzer sözcük öbeklerini karıştırma sonucunda ortaya çıkabilmektedir. Birinci duruma şöyle örnek verilebilir: Temel anlamı “derin”, yan anlamı “sona ulaşmış” olan *глубокий* sözcüğü mevsimleri adlandıran sözcükler arasında *осень* ve *зима* sözcükleriyle birleşebilirken *лето* ve *весна* sözcükleriyle birleşemez, benzer biçimde günün bölümlerini adlandıran sözcükler arasında *ночь* sözcüğüyle birleşebilirken *утро* ve *день* sözcükleriyle birleşemez, ya da gürültü düzeyiyle ilgili *тишина* sözcüğüyle birleşebilirken *шум* sözcüğüyle birleşememektedir. İkinci durum için “*предпринять шаги*” ve “*принять меры*” öbeklerini karıştırarak “*предпринять меры*” öbeğini oluşturma ya da “*приобрести известность*” ve “*заслужить уважение*” öbeklerini karıştırarak “*заслужить известность*” öbeğini oluşturma örnek olarak gösterilebilir.⁹⁴ Sanatsal anlatım durumunda kimi zaman gülmece veya alay amacıyla oluşturulan sözcük öbeklerinde sözcüksel birleşim aranmaz (örn. İlf ve Petrov: *яблоко с родинкой, кипучий лентяй, Ленç: холостой фокстерьер*).⁹⁵

Yukarıda ele alınan sözcük birleşimi kavramı sözcükbilimin yanı sıra sözlükbilim ve dil öğretim yöntembilimi gibi alanlar için de önem taşıyan bir araştırma konusu niteliğinde olduğu söylenebilir.

Buraya kadar sözü edilen bilgilerden söz varlığının çeşitli katmanlardan oluşan bir dizge olduğu ve bu katmanların içeriğinin nitel ve nicel olarak değişebildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca sözcüğün, adlandırdığı nesne veya olgunun yanı sıra diğer sözcüklerle olan ilişki ve bağlantılarının da anlam üzerinde yadsınamaz etkisi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

⁹² D. N. Şmelev, **Проблемы семантического анализа лексики**, Moskva, Nauka, 1973, s. 166-167.

⁹³ İ. B. Golub, **a.y.**

⁹⁴ İ. B. Golub, **a.g.e.**, s. 14-17.

⁹⁵ İ. B. Golub, **a.g.e.**, s. 15.

1.3. SÖZCÜK ÖĞRETİMİ

1.3.1. Sözcük Öğretiminin Amaç ve Hedefleri

Sözcük öğretiminin temel amacı, öğrenciye sözcüksel bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Sözcüksel bilgiler, dilin söz varlığı dizgesinin özelliklerini kapsamaktadır. Rusça öğretimi açısından sözcüksel bilgiler, altı başlık altında özetlenebilir:

- Hedef söz varlığının hacmi ve içeriği (dil yeterlilik düzeyine ve alana göre değişiklik gösterir);
- Sözcüklerin dış düzlemi (sesbilgisel, dilbilgisel ve biçimbilimsel yapısı);
- Sözcüklerin iç düzlemi (mutlak değeri, başka bir deyişle anlamı);
- Sözcüklerin göreceli değeri (diğer sözcüklerle olan dizisel ve dizimsel ilişkileri);
- Sözcüklerin birleşebilirliği (serbest ve sabit birleşimler, dilbilgisel birleşim);
- Sözcüklerin türetkenliği (çeşitli eklerle eşköklü sözcük türetimi).

Sözcüksel beceriler ise sözel iletişim sürecinde sözcenin kuruluş amacına göre sözlükbirimlerle ilgili işlemlerin yanlışsızlığını gerektirmektedir. Buna göre söylem içindeki sözcükleri doğru seçebilme ve kullanabilme *etkin sözcüksel beceri*, sözcükleri tanıyabilme ve doğru anlayabilme ise *edilgen sözcüksel beceri* olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda sözü edilen sözcüksel bilgi ve becerilere dayanan Rusça sözcük öğretiminin hedefleri ise aşağıdaki gibidir:

- Günlük yaşam, eğitim, iş vb. alanlarında iletişim kurmaya yönelik etkin söz varlığını oluşturmak;
- Edebi, bilimsel, mesleki vb. metinleri anlamaya yönelik edilgen söz varlığını oluşturmak;
- Rusça söz varlığı dizgesinin içerik, yapı, biçimsel ayırım ve sözcüksel anlam gibi özelliklerini tanıtmak;

- Sözcüksel becerileri oluşturmak ve sonraki öğretim aşamalarında bunları pekiştirmek.⁹⁶

1.3.2. Sözcük Öğretiminin İçeriği

Rusça sözcük öğretiminin içeriği başlangıç, temel ve ileri olarak üç aşamaya göre ele alınmaktadır.

Başlangıç aşaması, dil yeterlilik düzeylerinden A0'dan B1'e kadarki öğretim sürecini kapsamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin eğitim, günlük yaşam ve toplumsal-kültürel iletişim alanlarındaki temel iletişim gereksinimlerini karşılayacak düzeye ulaştırılması hedeflenmektedir. Böylelikle öğrenciler orta hızdaki konuşmayı dinleyerek anlama, sözlük yardımıyla öğretim ve yaygın bilim metinlerini okuma, not tutma ile ilgili bilgi ve beceri kazanırlar.⁹⁷ Söz konusu aşamaya yönelik, adı geçen alanlarda iletişim kurmak için gerekli ve yeterli olarak nitelendirilen asgari söz varlığı, A1 düzeyi için 780⁹⁸, A2 düzeyi için 1300⁹⁹, B1 düzeyi için 2300¹⁰⁰ sözlükbirim olarak belirlenmiştir.

Temel aşama, dil yeterlilik düzeylerinden B1'den B2'ye kadarki öğretim sürecini kapsamaktadır. Bu süreçte öğrencilere genel ve mesleki alanlarda gelişmiş iletişimsel yetinin kazandırılması hedeflenmektedir.¹⁰¹

Filoloji alanında söz konusu aşamadaki sözcük öğretiminin başlıca hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Etkin söz varlığını, yansız biçimli ve filoloji alanına özgü başlıca sözlükbirimlerle genişletmek;

⁹⁶ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniye na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 89-103.

⁹⁷ A. N. Şçukin, **a.g.e.**, s. 106-107.

⁹⁸ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

⁹⁹ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

¹⁰⁰ N. P. Andryuşina vd., **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionnyy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

¹⁰¹ A. N. Şçukin, **a.g.e.**, s. 107.

- Programın öngördüğü söz varlığındaki sözcüklerin kullanımını, anlam değeri yüksek olan çekirdek sözcükler ile öğrencilerin yanlış kullandıkları anlamsal sözcük gruplarına öncelik vererek düzeltmek, ayrıca öğrencilerin edilgen söz varlıklarındaki sözlükbirimlerin etkin söz varlıklarına geçmesini sağlamak;

- Metin okuma, biçem belirtili söz varlığını, deyim ve atasözlerini öğrenme gibi yoğun çalışmalarla edilgen söz varlığını oluşturmak;

- Türeme ve bağlam incelemeleriyle sözcüğün anlamını kestirme becerisini geliştirmek.¹⁰²

Söz konusu aşamaya yönelik, öğrencilerin genel iletişim gereksinimlerini karşılayabilecek asgari söz varlığı, B2 düzeyi için 5000 sözlükbirim olarak belirlenmiştir.¹⁰³

İleri aşama, dil yeterlilik düzeylerinden B2'den C2'ye kadarki öğretim sürecini kapsamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin genel ve mesleksi iletişim yetilerinin ana dili konuşurunun düzeyine yaklaştırılması hedeflenmektedir.

Filoloji alanına yönelik söz konusu aşamadaki sözcük öğretiminin başlıca hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Etkin söz varlığını, yazılı, işitsel ve görsel-işitsel öğretim materyallerindeki metinlerle yeni sözcük öğrenme, edilgen söz varlığındaki sözcükleri etkin söz varlığına aktarma gibi çalışmalarla genişletmek;

- Öğrencilere iletişimsel gereksinimleri doğrultusunda yeni terimler dizgesini tanıtmak;

- Çeşitli metin türlerini ve günlük konuşmaları anlayabilmeleri için öğrencilerin edilgen söz varlığını biçem belirtili sözcüklerle genişletmek;

- Sözcüğün anlamını kestirme becerisini pekiştirmek;

¹⁰² N. A. Lobanova (ed.), **Programma po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev, obučayuščih sja na filologičeskih fakultetah vuzov SSSR**, Moskva, 1988, s. 35-36.

¹⁰³ N. P. Andryuşina (ed.), **Leksičeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionnyy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

- Öğrencilerin söz varlıklarındaki yanlışları anlamsal sözcük grubu incelemesi yoluyla düzeltmek;

- Sözcüksel materyali inceleme, sözcüksel yanlışları bulma, düzeltme ve açıklama gibi mesleğe yönelik sözcüksel becerileri ve mesleksen anlatımı pekiştirmek.¹⁰⁴

Söz konusu aşamaya yönelik, genel iletişim gereksinimlerini karşılayabilecek asgari söz varlığı, yalnızca C1 düzeyi için 7000 sözlükbirim olarak belirlenmiştir.¹⁰⁵ Filoloji alanında lisans mezunu için ise asgari söz varlığı 8400 sözlükbirim olarak belirlenmiştir.¹⁰⁶ Ancak Rusçanın konuşulmadığı ülkelerde “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans mezunlarına bu denli geniş bir söz varlığı kazandırmanın olasılığının Rusya’ya göre daha düşük olduğu kuşku götürmez. Örneğin, Güney Kore’de sözü edilen lisans programının son sınıf öğrencileri ancak B1 veya B2 dil yeterlilik testini geçebilmişlerdir.¹⁰⁷ Bu durumun Türkiye için de geçerli olduğu söylenebilir. Oysa Rusya devlet eğitim standartlarına göre B1 düzeyi bir lisans programının hazırlık sınıfını bitirenler için, B2 düzeyi ise filoloji alanı dışındaki lisans mezunları için tanımlanmıştır.¹⁰⁸

¹⁰⁴ N. A. Lobanova (ed.), **Programma po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev, obučayuščihhsya na filologičeskih fakultetah vuzov SSSR**, Moskva, 1988, s. 36.

¹⁰⁵ N. P. Andryuşina (ed.), **Leksičeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2018.

¹⁰⁶ E. İ. Amiantova vd., **Gosudarstvenniy obrazovatelniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Professionalniy modul “Filologiya”**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.

¹⁰⁷ O. P. Bikova, **Obuçeniye russkomu yazıku kak inostrannomu v inoyazičnoy srede**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2014, s. 40-42.

¹⁰⁸ N. P. Andryuşina vd., **Gosudarstvenniy obrazovatelniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Professionalniye moduli. Perviy uroven. Vtoroy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.

İKİNCİ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE SÖZLÜK

Bilindiği üzere, her yabancı dil öğretim materyalinin içeriği, belirli öğretim kademesinde öğretilmesi hedeflenen bilgilere göre oluşturulmaktadır. Öğretim hedefleri belirlenirken de ilgili konudaki bilgiler belirli bir süzgeçten geçirilerek en aza indirilmektedir. Öğretime yönelik en aza indirilen söz konusu *asgari dilsel içerikleri* Morkovkin, “bir aradayken dilin küçültülmüş, aynı zamanda belirlenen sınırlar içinde dilin tümüne ya da bir koluna özgü belirli işlevleri yerine getirebilen modelini oluşturan dilsel öğelerin, bunların özelliklerinin ve işleme kurallarının nicel olarak en küçük toplamı” olarak tanımlamıştır.¹ Burada sözü edilen asgari dilsel içerikler söz varlığı, dilbilgisi, sesbilgisi, deyimbilim gibi alanlara ayrılabilmeyle birlikte her biri ilgili alanın küçültülmüş modeli niteliğindedir. Dolayısıyla *asgari söz varlığının* da genel söz varlığının yapısını, başka bir deyişle dizgeselliğini yansıtmayı beklenmektedir.

Şvedova’ya göre, çağdaş edebi Rus dilinin söz varlığı, tarihsel olarak oluşmuş, doğal bir dizgedir. Dizgeselliğine bir dizgenin sahip olduğu tüm özellikler işaret etmektedir: Rus dilinin söz varlığı bir dizi bölümden oluşan, sınırları oldukça belirgin bir bütündür; her bölümü kendi iç düzeni ve genişleme payına sahiptir; bu bölümler belirli kurallara göre birbiriyle etkileşim içinde olup aynı zamanda bir bütün olarak dizgeye uymaktadır.²

Polovnikova’ya göre, Rusça söz varlığı dizgesi çok boyutlu (sözcükler çeşitli temellere göre eşleştirilir), açık (söz varlığı durmadan genişler) ve hareketlidir (sözcüklerin sayısı ve anlamları ortam koşullarına bağlı olarak zamanla değişir), bu da eşsüremlilikten ayırmayı güçleştirir. Bununla birlikte, söz varlığı dizgesinin ana boyutları olan sözcükler arası dizisel, dizimsel ve türetimsel ilişkilerin vurgulanması, yabancı dil olarak Rusça öğretiminde söz varlığının belirlenme ve düzenlenmesinde bilimsel bir gerekçe olarak kullanılabilir.³ Polovnikova, söz konusu ilişkileri aşağıdaki sözcük dizileriyle örneklendirmektedir:

¹ V. V. Morkovkin (ed.), **Leksiçeskiye minimumi sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy Yazık, 1985, s. 598.

² N. Y. Şvedova (ed.), **Russkiy semantiçeskiy slovar**, Moskva, RAN: Institut Russkogo Yazıka, 2002, s. VII.

³ V. İ. Polovnikova, **Leksiçeskiy aspekt v prepodavanii russkogo yazıka kak inostrannogo na prodvinutom etape**, Moskva, Russkiy Yazık, 1982, s. 8.

Dizisel ilişkiler:

- Belirli bir mesleği icra eden kişilerin adlar (*архитектор, инженер, рабочий*), belirli bir iş alanındaki eylemlerin adları (*чинить, ремонтировать, исправлять*), yapıların adları (*здание, дом, постройка, строение*) vb.;

- Kişiler arası eşbağımlılığı gösteren adlar (*строитель: инженер, рабочий*), nesneler arası eşbağımlılığı gösteren adlar (*поезд: тепловоз, вагон, купе, тамбур, полка*) vb.;

- Karşıtlığı gösteren sözcük ikilileri [*открыть - закрыть (дверь), разрушать - восстанавливать (путь), пассажирский - товарный (поезд), мягкий - жесткий (вагон)*] vb.;

- Nesneye yönelik çeşitli eylemler (*билет: брать, покупать, проверять, компостировать, вагон: пассажирский, товарный, детский*) vb.

Türetimsel ilişkiler:

- Aynı sözcük türüne ait olup anlamları arasında fark bulunan eşköklü sözcükler (*план, планировка; исправлять, поправлять; жилой, жилищный*) vb.;

- Belirli ilişkilerle sınırlı sözcükler [*пассажир* (kişi), *пассажирский* (kişiye ait); *касса* (kurumun bölümü), *кассир* (bölümde çalışan), *кассовый* (bölüm için kullanılan); *ехать* (eylem), *езда* (eylemin süreci), *поезд* (eylemin aracı), *поездка* (eylemin sonucu)] vb.;

- Eylemi farklı anlam tonlarıyla nitelendiren eşköklü eylem grupları (*строить, застраивать, надстраивать*) vb.

Dizimsel ilişkiler:

- Olası sözcük birleşimi [*открыть: окно, дверь; новый кинотеатр ("построить"); выставку; нефть ("обнаружить"); дорогу ("ремонт закончен");*

глаза; нового для себя художника; Америку (фразеологизм); кому-либо глаза на что-либо (фразеологизм)] vb.⁴

Sözcükler arasındaki dizgesel ilişkileri yansıtan asgari söz varlığı, sözlükbilimin ürünüdür, başka bir deyişle dil öğretiminde kullanılan bir sözlük türüdür. Bu nedenle, *asgari söz varlığı* kavramı ele alınmadan önce sırasıyla *sözlükbilim*, *sözlük*, *öğretim sözlükbilimi* ve *öğretim sözlüğü* kavramlarına aşağıda değinilecektir.

2.1. SÖZLÜKBİLİM

Sözlükbilim, “bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler koyarak uygulama yollarını gösteren bir dilbilim dalı” olarak tanımlanabilir.⁵ Başka bir deyişle, sözlükbilim, sözlük yazımının kuramsal ve uygulamalı yönüyle ilgilenmektedir.⁶

Sözlükbilimin gelişiminde farklı toplumlarda üç benzer dönem ayırt edilir:

DÖNEM	TEMEL İŞLEV	İLK ÖRNEKLER
<i>Sözlük öncesi dönem</i>	Anlaşılması güç sözcükleri açıklamak	M.Ö. XXV. yy. Sümerce haşiyeleri
<i>Erken sözlük dönemi</i>	Konuşma dilinden farklı olan edebî dili incelemek	M.Ö. III. yy. açıklamalı Çince sözlükleri
<i>Gelişmiş sözlükbilim dönemi</i>	Dilin söz varlığını tanımlamak ve ölçünleştirmek, toplumun dil kültürünü yükseltmek	Kruska Akademisi İtalyanca Sözlüğü, 1612

Tablo 2.1: Sözlükbilimin Gelişim Dönemleri⁷

Başta uygulamalı yönde gelişen sözlükbilim, karşılaştığı çeşitli sözlüksel sorunlara çözüm yollarını arayarak kuramsal sözlükbilimin biçimlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda kuramsal sözlükbilimin temeli, Rus sözlükbilimci L. V.

⁴ A.e., s. 11-12.

⁵ D. Aksan, *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*, C.III, Ankara, TDK Yayınları, 1982, s. 69.

⁶ V. G. Gak, “Leksikografiya”, *Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar*, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 258-259.

⁷ A.y.’den uyarlanmıştır.

Şçerba'nın 1940 yılında geliştirdiği ilk bilimsel sözlük tiplendirmesi⁸ ile atılmıştır. Söz konusu tiplendirme sonraki yıllarda birçok dilbilimci tarafından daha da geliştirilmiştir.

Böylelikle sözlükbilim, kuramsal ve uygulamalı olarak iki alt dala ayrılmıştır.

Uygulamalı sözlükbilim, toplumsal önem taşıyan aşağıdaki işlevleri yerine getirmektedir:

- 1) ana dili ve yabancı dil öğretimi;
- 2) ana dilinin betimlenmesi ve ölçünleştirilmesi;
- 3) diller arası iletişim;
- 4) söz varlığının bilimsel açıdan irdelenmesi.⁹

Kuramsal sözlükbilimin ana sorunsalları ise aşağıdaki gibidir:

- 1) sözlük tiplendirmesinin geliştirilmesi;
- 2) sözlüklerin bütüncül (söz varlığının seçimi, maddelerin diziliş ilkeleri, eşseslilerin ayırt edilmesi, sözlüğün gövdesine veya eklerine dilbilgisel yazılar, görseller vb. gibi dolaylı materyallerin dahil edilmesi ile ilgili) yapısının geliştirilmesi;
- 3) sözlüklerin parçacıl (madde ile ilgili) yapısının geliştirilmesi.¹⁰

Bu bağlamda kuramsal sözlükbilim,

a) söz varlığını bir dizge olarak kabul eder; sözlüklerin yapısına genel olarak dilin sözcüksel-anlamsal yapısını ve özel olarak sözcüğün anlamsal yapısını yansıtmaya çabalar (sözcüklerin anlamlarını metindeki ve anlam alanlarındaki diğer sözcüklerle olan ilişkilerine göre ayırır);

b) sözcük anlamına eytişimsel açıyla yaklaşır, sözcüksel göstergede gösteren ile gösterilen arasındaki bağıntının hareketli doğasını dikkate alır (sözcüklerin anlam tonlarını ve geçişlerini, sözdeki kullanımlarını ve ilgili ara olguları ayırt etmeye çabalar);

⁸ L. V. Şçerba, "Opıt obşçey teorii leksikografii", **İzvestiya Akademii Nauk SSSR**, No:3, 1940, s. 89-117.

⁹ V. G. Gak, **a.g.e.**, s. 258.

¹⁰ **A.y.**

c) söz varlığının dilbilgisiyle ve dilin diğer yönleriyle yakın ilişkisini kabul eder.¹¹

Günümüzde sözlük araştırmacılığı olarak da nitelendirilen kuramsal sözlükbilim, sözlüğe aşağıdaki açılardan yaklaşmaktadır:

AÇILAR	TANIMLAR	İLK ARAŞTIRMACILAR
<i>Sözlük eleştirisi</i>	Kaliteyi değerlendirme	P. Beni, 1612 ¹²
<i>Sözlük tarihi</i>	Gelenekleri irdeme	J. A. H. Murray, 1900 ¹³
<i>Sözlük tiplendirmesi</i>	Türleri belirleme	L. V. Şçerba, 1940 ¹⁴
<i>Sözlük yapısı</i>	Bilgiyi biçimlendirme	J. Dubois, 1962 ¹⁵
<i>Sözlük bilişim teknolojileri</i>	Bilişim teknolojilerini kullanma	R. Busa, 1971 ¹⁶
<i>Sözlük kullanımı</i>	Başvuru eylemlerini gözleme	R. R. K. Hartmann, 1979 ¹⁷

Tablo 2.2: Sözlük Araştırmacılığının Açıları¹⁸

Yukarıdaki tablodan da anlaşılabileceği gibi, sözlükbilim hem kendi içinde çok yönlü bir alan olup hem de başka alanlarla disiplinlerarası ilişkiler kurmaktadır. Bu bağlamda sözlükbilimin eytişimsel ikiliğinden söz edilebilir: Sözlükbilim bir yandan ayrı bir bilim dalıyken, diğer yandan çeşitli uygulamalı alanlara hizmet eden evrensel bir yöntemsel alandır. Gerçekten de sözlükler birçok bilimsel disiplin için temel başvuru kaynağı niteliğindedir. Bu nedenle sözlükbilim günümüzde bileşimli bir bilim dalı olarak da betimlenmektedir. Ayrıca sözlükbilimin kuramsal ve uygulamalı dilbilim arasında aracılık görevini de üstlendiği söylenebilir: Ana araştırma nesnesi olan söz varlığını ele alırken sözlükbilim, kuramsal dilbilimin temel kavram ve ilkelerinden

¹¹ A.y.

¹² P. Beni, *L'Anticrusca ovvero il paragone del italiana lingua*, Firenze, Accademia della Crusca, 1612 (Reprint ed. by G. Casagrande, 1982-1983).

¹³ J. A. H. Murray, "The evolution of English lexicography", *The Romanes Lecture*, Oxford, Clarendon Press, 1900 (Reprint ed. by Robert Burchfield, *International Journal of Lexicography*, No:6, 1993, pp. 89-122).

¹⁴ L. V. Şçerba, a.y.

¹⁵ J. Dubois, "Recherches lexicographiques: esquisse d'un dictionnaire structural", *Études de linguistique appliquée*, No:1, 1962, pp. 43-48.

¹⁶ R. Busa, "Concordances", *ELIS*, No:5, 1971, pp. 592-604.

¹⁷ R. R. K. Hartmann (ed.), *Dictionaries and Their Users. Papers from the 1978 B.A.A.L. Seminar on Lexicography*, Exeter, 1979.

¹⁸ R. Hartmann, "Has Lexicography Arrived as an Academic Discipline? Reviewing Progress in Dictionary Research during the Last Three Decades", *Nordiska Studier i Lexikografi*, No:10, 2010, pp. 11-35, p. 16'dan uyarlanmıştır.

yararlanarak uygulamalı dilbilime belirli sorunları çözmesi için gerekli bilgileri ve sözlükbirimleri dizgeleştirilmiş olarak sunmaktadır.¹⁹

Sözlükbilimin gelişimi başta dilbilim, bilişim, eğitim, felsefe olmak üzere birçok bilimin gelişimine bağlıdır. Günümüzde felsefi açıdan anlam-kavram ilişkisi, sözcüklerin anlamsal sınıfları, metin çalışmaları, bileşen çözümlemeleri, türetim çözümlemeleri gibi konuların yanı sıra ruhdilbilimsel, tarihsel, budunbilimsel çalışmalar sözlükbilimin ilgisini çekmektedir. Yöntemsel olarak temellendirilmiş asgari söz varlıklarının belirlenmesi, öğretim sürecinin gereksinimlerine yönelik alanlara özgü terim sözlüklerinin oluşturulması, dillerin ulusal kültürel özelliklerinin betimlenmesi gibi konular da öğretim sözlükbilimi için güncelliğini korumaktadır.²⁰

Genel olarak ise sözlükbilimin aşağıdaki yönlerde gelişeceği öngörülebilir:

- a) var olan sözlük türlerinin geliştirilmesi;
- b) zamanın belirleyeceği yeni ilke ve hedeflere dayalı yeni sözlük türlerinin oluşturulması;
- c) bilinen sözlük türlerinin yeni karma sözlük türlerinde birleşmesi;
- ç) derlem tabanlı sözlükbilimsel etkinliklerin bilişimsel yöntemlerinin belirlenmesi.²¹

2.2. SÖZLÜK

Sözlükbilimin nesnesi ve ürünü olan sözlük aşağıdaki tanımlarla açıklanabilir:

Kısa bir tanımla, sözlük, türüne göre belirli bir sıraya göre dizilmiş sözcükleri (veya biçimbirimler, öbekler, deyimler vb.) içeren, bu birimlerin anlamlarını açıklayan, ayrıca bu birimler ya da anlamları ile ilgili çeşitli bilgiler veya başka bir dile çevirisini veren bir başvuru kitabıdır.²²

¹⁹ V. V. Dubiçinskiy, **Leksikografiya russkogo yazıka**, Moskva, Nauka: Flinta, 2008, s. 9.

²⁰ **A.y.**, s. 374.

²¹ **A.y.**, s. 375.

²² V. G. Gak, "Slovar", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 462-463.

Daha ayrıntılı bir tanımla, sözlük, belirli kullanıcıların belirli sözlük dışı bağlamlarda anlık bilgi gereksinimlerini karşılamak için düşünülmüş olmakla birlikte; doğrudan kullanıcılar tarafından gereksinimlerin ortaya çıktığı bağlamdaki belirli sorunları çözmek amacıyla kullanılabilen ya da dijital bir araç tarafından kullanıcılarının ürettikleri metin veya çevirilerde otomatik düzeltmeler yapmak amacıyla kullanılabilen sözlükbilimsel veriye manuel veya otomatik erişim sağlamak için tasarlanmış bir araçtır.²³

Bir sözlükte dilin, onun tarihinin, güncel durumunun bilimsel açıdan betimlenmesi ile ödünc, seyrek kullanılan ve eskimiş sözcüklerin açıklanmasından; bilginin dizgeleştirilmesi ile gerçekliğin, bu dili konuşan halkın tarihinin ve kültürünün derinlemesine kavranmasına kadar çeşitli bilgiler bulunabilmektedir. Bir dilin söz varlığının zenginliğini oldukça derli toplu bir biçimde bir araya getiren sözlükler, bu dili konuşan halkın tarihsel belleğini biriktirmektedir. Böylelikle sözlükler kültürel ve tarihsel zamanın yok olmasını, ulusal manevi değerlerin kaybolmasını durduran bir engel görevini de yerine getirmektedir.²⁴

Öte yandan, sözlükler hazırlanırken genellikle güncel gereksinimler, kullanıcılar ve dilbilimsel görüşler dikkate alınır; ancak dildeki değişimler reddedilemez bir gerçek olduğu için sözlük de "geçici" bir olgu olarak kabul edilmelidir. Dilsel yeniliklere ilişkin yapılan sözlükbilimsel saptamalar çoğu zaman dilin değişimine yine de yetişemez. Üstelik eytişimsel bir bakış açısı, bir sözlüğün sonunun başka bir sözlüğün başlangıcı olarak görülmesini sağlar. Başka bir deyişle, tamamlanan her sözlükbilimsel çalışma, gelecekteki sözlükbilimsel çalışmalar için ilham verir.²⁵

Özetle, sözlükbilimsel çalışmaların temel işlevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Dili, onun tarihini ve güncel durumunu irdelemek ve betimlemek,
2. Genel ve özellikle dilbilimsel bilgileri dizgeleştirmek,
3. Ana dilini incelemek ve düzgüleştirmek, sözlü ve yazılı dilin kurallarını belirlemek,

²³ S. Tarp, "The concept of dictionary", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes-Olivera, London, Routledge, 2018, pp. 237-249, p. 246.

²⁴ A. D. Vasilyev, **Vvedeniye v istoričeskuyu leksikologiyu russkogo yazıka**, Krasnoyarsk, 1997, s. 57.

²⁵ V. V. Dubičinskiy, **a.g.e.**, s. 31-32.

4. Ödünçlenmiş, anlaşılmayan ve eskimiş sözcükleri açıklamak,
5. Dillerarası iletişimin ve çeviri uygulamalarının gerçekleşmesini sağlamak,
6. Yabancı dili öğretmek, hedef dili konuşan halkın tarihi ve kültürü ile ilgili bilgi vermek,
7. Dilin gelişimine yönelik bilimsel öngörülerde bulunmak.²⁶

2.2.1. Sözlük Türleri

Bilindiği üzere, sözlüğün birçok türü vardır ve doğal olarak bugüne kadar çok sayıda tiplendirme önerilmiştir. Bunların arasında ilk bilimsel çalışma Rus sözlükbilimci L. V. Şçerba'ya aittir. Birçok dildeki sözlüklerin irdelenmesi sonucunda geliştirilerek 1940 yılında yayımlanan söz konusu tiplendirme,²⁷ altı karşılıklı üzerine dayandırılmıştır:

- 1) Akademik sözlük - kılavuz tipi sözlük
- 2) Ansiklopedik sözlük - genel sözlük
- 3) Kavramlar dizini - geleneksel (açıklamalı veya çeviri) sözlük
- 4) Geleneksel (açıklamalı veya çeviri) sözlük - kavram sözlüğü
- 5) Açıklamalı sözlük - çeviri sözlük
- 6) Tarihsel olmayan sözlük - tarihsel sözlük

L. V. Şçerba'nın sözlük tiplendirmesini diğerlerinden ayıran katı bilimsel nitelik, tiplendirmenin dilin kuramıyla yakından ilişkili oluşunda gizlidir. Şçerba'nın genel kuramsal görüşlerinde etkin (iletiyi gönderenin) dilbilgisi ile edilgen (iletiyi alanın) dilbilgisi, etkin (ana dili konuşurlarının kullandıkları) söz varlığı ile edilgen (ana dili konuşurlarının anladıkları) söz varlığı arasındaki karşılıklar öne çıkmaktadır. Akademik (düzgüsel ve dizgesel) türdeki açıklamalı sözlük, Şçerba'nın tiplendirmesinde anahtar tiptir, çünkü "belirli bir zaman diliminde belirli bir toplumun tek (gerçek) dil bilincini"²⁸ yansıtır. Dahası, "salt dilbilimsel açıdan bilimsel olarak sayılabilecek tek sözlük tipi, akademik veya düzgüsel sözlüktür, çünkü bu sözlük salt

²⁶ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 32-33.

²⁷ L. V. Şçerba, **a.y.**

²⁸ L. V. Şçerba, "Opit obşçey teorii leksikografii", **Yazıkovaya sistema i rečevaya deyatelnost**, Leningrad, Nauka, 1974, s. 265-304, s. 265.

dilbilimsel gerçekliği -dilın tek söz varlığı dizgesini- ele alır”²⁹. Diğer tiplendirmelerin aksine, sözlük tiplendirmesi ile dilin söz varlığı dizgesinin yapısı arasındaki bağlantı ilk kez Şçerba’nın çalışmasında açıkça gösterilmiştir.³⁰

Şçerba’nın yukarıda sözü edilen tiplendirmesini izleyen yıllarda konuyla ilgili çok sayıda görüş ve öneri ileri sürülmüştür. Tiplendirmenin nasıl olması gerektiği ile ilgili aşağıdaki görüşler örnek gösterilebilir.

Tsıvin’e göre, herhangi bir bilgi alanındaki nesneler evrensel, derin ve öngörülü bir sınıflandırma dizgesi oluşturmadan dizgeleştirilemez, karşılaştırılamaz ve nitelendirilemez. Burada evrensellik, alandaki tüm nesnelerin kapsanması; derinlik, sınıflandırmaların çokdüzeyliliği; öngörülülük ise temel olarak yeni nesnelerin ortaya çıkışına esnek tepki verme olarak anlaşılmalıdır.³¹

Denisov’a göre, genel bir sözlük tiplendirmesi aşağıdaki sözlük değişkenlerini dikkate almalıdır:

1) sözlüğün amacı, kullanıcı tipi, ruhsal ve toplumsal özellikleri gibi toplumdilbilimsel ve ruhdilbilimsel değişkenler;

2) sözlükte dilin söz varlığı dizgesinin yansıtılması (tek yönlü - çok yönlü ya da birleşik - karma ya da evrensel sözlükler) gibi dilsel değişkenler;

3) maddebaşı listesi, madde yapısı (tanım, eşanlamlılar, karşıtanlamlılar, resimler, birleşim, alıntılar vb.), ek başvuru araçları gibi göstergebilimsel değişkenler.³²

Morkovkin’e göre, sözlük tiplendirmesi “ne”, “nasıl” ve “kimin için” sorularına yanıt arayan üç temele dayandırılmalıdır. “Ne” temeli, sözlükte ele alınan nesneyi dikkate almayı gerektirir ve sözlüklerin türlerini belirleme olanağı verir. Bu temelde, öncelikle biçimbirimsel ve sözcüksel sözlükler ayırt edilir: Sözcüksel sözlükler de anlatım düzlemi ile içerik düzlemine göre sınıflandırılır. “Nasıl” temeli, sözlük için seçilen materyalin sunumuyla ilgili özellikleri (genel amaç, bilginin çeşitliliği, bilginin

²⁹ A.e., s. 276.

³⁰ P. N. Denisov, “Tipologiya učebnih slovarей”, **Problemy učebnoy leksikografii**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo Universiteta, 1977, s. 23-42.

³¹ A. M. Tsıvin, “K voprosu o klassifikatsii russkih slovarей”, **Voprosy yazıkoznaniya**, No:1, Moskva, Nauka, 1978, s. 100-108, s. 100.

³² P. N. Denisov, **a.g.e.**, s. 42.

sunum biçimi, sözel etkinlik türü, birimlerin diziliş biçimi, tarihselliğin yansıtılması, sözlüğün varoluş biçimi vb.) kapsar. “Kimin için” temeli, kullanıcının ana dili, meslek, yaş gibi özelliklerini içerir.³³

Tarp’a göre, sözlükleri sınıflandırmak için kullanılabilecek üç temel ölçüt biçim, içerik ve amaçtır. Biçim ölçütü basılı veya elektronik, abecesel veya dizgesel sıralamaya sahip, tek, iki veya çok dilli gibi sözlükleri kapsar. İçerik ölçütü, sözlükleri geleneksel olarak dilsel ve ansiklopedik sözlüklere ayırır. Amaç ölçütü ise sözlükleri iletişim, bilgilendirme, uygulama ve yorumlama olarak dört temel amaca göre sınıflandırır:

1) İletişime yönelik olan sözlükler, kullanıcılarına yazılı ve sözlü iletişim (metin alımlama, metin üretme, çeviri ve metin düzeltme) ile ilgili sorunları çözmede yardımcı olmak için tasarlanmıştır.

2) Bilgilendirmeye yönelik olan sözlükler, kullanıcılarına bilgi iletmek için tasarlanmıştır.

3) Uygulamaya yönelik olan sözlükler, kullanıcılarına belirli bir işlemi gerçekleştirmelerine yardımcı olmak için tasarlanmıştır.

4) Yorumlamaya yönelik olan sözlükler, kullanıcılarına dil dışı işaretleri anlamalarına yardımcı olmak için tasarlanmıştır.³⁴

Yukarıdaki bilgileri destekleyebilecek çok sayıdaki sözlük tiplendirmelerine Dubiçinskiy’in 1994 tarihli çalışması örnek gösterilebilir. Bu sözlük tiplendirmesi aşağıdaki dokuz ölçüte dayanmaktadır:

Dillerin sayısına göre:	Tek dilli sözlükler	Açıklayıcı sözlükler
		Saptayıcı sözlükler
	İki veya çok dilli sözlükler	
Söz varlığı kapsamına göre:	Söz varlığının tümünü kapsayan sözlükler	
	Söz varlığının belirli katmanını kapsayan sözlükler	Zamandizinsel sözlükler
		Biçimsel sözlükler
		Yazarsal sözlükler
		Bölgesel sözlükler

³³ V. V. Morkovkin, “Tipologiya filologičeskih slovarей”, **Vocabulum et vocabularium**, No:1, Harkov,1994, s. 13-23.

³⁴ S. Tarp, “The concept of dictionary”, **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes-Olivera, London, Routledge, 2018, pp. 237-249, pp. 246-247.

		Dil içi sınıflandırma temelli sözlükler
		Kullanıcı temelli sözlükler
		Meslek sözlükleri
Sözlüğün boyutuna göre:	Ayrıntılı sözlükler	
	Kısaltılmış sözlükler	
	Asgari söz varlıkları	
Yayımlanma biçimine göre:	Elektronik sözlükler	
	Basılı sözlükler	Tek ciltli veya çok ciltli sözlükler
		Cep sözlükler
		Resimli sözlükler
Sözlüğün işlevsel yönüne göre:	Alansal işlevli sözlükler	
	Dilsel işlevli sözlükler	
	İmgesel işlevli sözlükler	
Sözlüksel materyalin sunum düzenine göre:	Ad-kavram sıralı veya abecesel sözlükler	
	Kavram-ad sıralı sözlükler	
	Ters dizim sözlükleri	
Kültürebilimsel açıya göre:	Adbilimsel sözlükler	
	Toplumdilbilimsel sözlükler	
	Kültürdilbilimsel veya düzgüsel sözlükler	
	Karma sözlükler	
	Öğretim sözlükleri	

Tablo 2.3: Dubiçinskiy'in Sözlük Tiplendirmesi³⁵

2.2.2. Sözlük Ölçütleri

Kuramsal ve uygulamalı sözlükbilimin deneyimi, sözlüklerdeki çeşitli ayırt edici özelliklere ve yaklaşımlara dayanılarak oldukça çok sayıda sözlükbilimsel ölçütün belirlenebileceğini göstermektedir. Ancak temelde tüm sözlükbilimsel yapıtlar için ortak olan beş sözlükbilimsel ölçüt aşağıdaki gibidir.³⁶

1) *Süreklilik*: Tüm sözlükler, belirli bir sözlüksel veriyi tanımlarken var olan sözlükbilimsel geleneklere dayanır.

2) *Öznellik*: "Sözlükbilimden bireysel biçem etkenini bütünüyle çıkarmak olanaksızdır: Webster, Littré, Larousse, Dal, Şerba, Ojegov gibi farklı ülkelerin önde

³⁵ V. V. Dubiçinskiy, **İskusstvo sozdaniya slovarey. Konspektı po leksikografii**, Harkov, HGPU, 1994, s. 18-23'ten uyarlanmıştır.

³⁶ V. V. Dubiçinskiy, **Leksikografiya russkogo yazıka**, Moskva, Nauka: Flinta, 2008, s. 50-52.

gelen sözlükbilimcilerin yetenekleri, kişisel yaratıcılığın, yenilikçiliğin, biçimin eşsiz bireyselliğinin izlerini taşıyan yapıtlarına yansımıştır.”³⁷

3) *Yararcılık*: Her sözlük belirli bir kullanıcıya yönelik ve zamanın gereksinimlerine göre hazırlanır, bu bağlamda sağladığı yarara göre de değerlendirilir.

4) *Düzgüsellik*: Sözlük, her çağda dilin ölçünlü düzgülerini saptama işiyle doğrudan ilgilidir. “İyi bir düzgüsel sözlük, yeni düzgüleri uydurmaz, dilde var olan düzgüyü tanımlar.”³⁸

5) *Çokdüzlemlilik*: Sözlükbirimlerin sözlükbilimsel tanımlanmasındaki eytişimsel görelilik, sözlüklerin kuramsal ve uygulamalı düzlemlerinin, başka bir deyişle tiplerinin çokluğunun varsayılmasına neden olmaktadır.

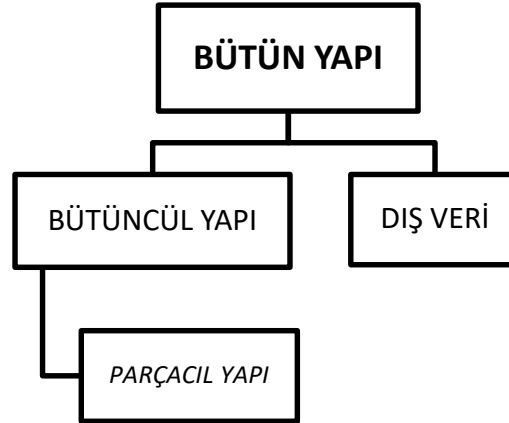
2.2.3. Sözlük Yapısı

Sözlüğün yapısı alan yazınında açıklanırken bütün yapı, bütüncül yapı, parçacıl yapı ve dış veri kavramlarından yararlanılmaktadır. Sözlüğün yapısını oluşturan söz konusu kavramlar arasındaki sıradüzenli ilişkiler Şekil 2.1’deki gibi gösterilebilir. Burada *bütün yapı*, sözlüğün tüm bileşenlerini kapsayan bir üst kavramdır.³⁹ Bütün yapının çatısı altında yer alan yapılar aşağıda ele alınacaktır.

³⁷ P. N. Denisov, “Osnovniye problemi teorii leksikografii”, dis. dokt. filol. nauk, Institut russkogo yazıka AN SSSR, 1976, s. 248.

³⁸ L. V. Şçerba, “Opit obşçey teorii leksikografii”, **Yazıkovaya sistema i reşevaya deyatelnost**, Leningrad, Nauka, 1974, s. 276.

³⁹ R. R. K. Hartmann, G. James, **Dictionary of Lexicography**, London, Routledge, 1998, p. 93.

Şekil 2.1: Sözlüğün Yapısı

Sözlüğün *parçacıl yapısı*, karmaşık bağımsız bir dizge olan sözlüğün içinde yer alan ayrı, çok yönlü bir dizge olan sözlük maddesini oluşturma ile ilgilidir. Bu yapı, sözlük maddesinin biçimi, hacmi, bileşimi ve sözlükbirim ile ilgili ansiklopedik bilgi, anlam, köken, dilbilgisi, türetim, biçem, kullanım örnekleri gibi çeşitli bilgiler sunmaktadır.⁴⁰

Sözlük maddesi, sözlüğün temel yapı birimi olup maddebaşı ve açıklama olarak iki bölümden oluşmaktadır. Açıklama bölümü sesbilgisel bilgi, dilbilgisel bilgi, köken bilgisi, anlamlandırma, birleşim özellikleri, türetim özellikleri, sözlükbilimsel örnekler, sözlükbilimsel etiketler, ansiklopedik bilgi, çapraz gönderimler gibi birçok ögeyi içerebilir.⁴¹ Sözlük maddesinin bir örneği Tablo 2.4'te verilmiştir.

<u>maddebaşı</u>		<u>dilbilgisel bilgi</u>	<u>köken bilgisi</u>	
<u>tanım</u>	ЛАВР,	-а; м.	[лат. laurus].	
	1. Южное вечнозелёное дерево или кустарник, пахучие листья которого употребляются как приправа к пище.			
<u>dilbilgisel etiket</u>	2. <i>обычно мн.</i> : лавры, -ов.		Венок из ветвей этого дерева или отдельная ветвь его как символ победы, награды.	<u>açıklama</u>
<u>örnek</u>	Венчать (увенчать) лавром (лаврами).			
<u>örnek</u>	Искать лавров.			
<u>örnek</u>	Стяжать лавры		(книжн.).	<u>biçemsel etiket</u>
<u>birleşim</u>	♦ Лавры (слава) Герострата		(см. Герострат).	<u>çapraz gönderim</u>
<u>birleşim</u>	Пожать лавры		(см. 2. Пожаты).	<u>çapraz gönderim</u>

⁴⁰ V. V. Dubičinskiy, **Leksikografiya russkogo yazıka**, Moskva, Nauka: Flinta, 2008, s. 56.

⁴¹ A.y.

<u>birleşim</u>	Почивать на лаврах	(см. Почивать).	<u>çapraz</u> <u>gönderim</u>
<u>birleşim</u>	Лавры (чьи-л.) не дают спать.	О зависти к чьему-л. успеху. • От слов политического деятеля Афин Фемистокла: «Лавры Мельтиада не дают мне спать».	<u>açıklama</u> <u>ansiklopedik</u> <u>bilgi</u>
<u>türetim</u>	< Лавровый; Лавровый	(см.).	<u>çapraz</u> <u>gönderim</u>

Tablo 2.4: “Лавр” Maddesinin⁴² Parçacıl Yapısının Bileşenleri

Sözlük maddesinin öğeleri aşağıda özetlenmiştir:⁴³

Maddebaşı, sözlük maddesini sözlükte benimsenen konumlanım şemasına uygun olarak sunan bir sözlükbirimdir (sözcük, sözcük öbeği, biçimbirim vb.). Maddebaşı, sözlüksel betimleme nesnesi olarak genellikle temel biçimde, yani adlar yalın durum ve tekil; önadlar eril cins, yalın durum ve tekil; eylemler mastar biçiminde verilir.

Maddebaşının *sesbilgisel bilgisi*, sözlükbirimin sesletimini (çeviri yazı, vurgu vb.) açıklar.

Dilbilgisel bilgi, maddebaşının ana biçimbilimsel özellikleri ile ilgili bilgi verir.

Kuramsal sözlükbilimde bir maddebaşının *anlamlandırılması* genellikle birinci olarak bir sözcüğün anlamı ile ilgili belirsizliğin ortadan kaldırılması ve ikinci olarak bu işlemin sonucu, yani bu belirsizliği ortadan kaldıran bir metin olarak anlaşılır.⁴⁴ Anlamlandırma işlemini ve sonucunu adlandıran terimler olarak "açıklama", "tanım" ve "çeviri karşılığı" terimleri kullanılır. *Açıklama*, bir sözlükbirimin anlamını dildeki dünyanın saf görünümü⁴⁵ açısından ortaya çıkarır ve genellikle filolojik sözlüklere özgüdür. *Tanım*, bir kavramın mantıksal tanımı, yani içeriğinin ve ayırt edici özelliklerinin belirlenmesidir. Tanımlama genellikle ansiklopedik ve terim sözlüklerine

⁴² S. A. Kuznetsov (ed.), **Bolşoy tolkoviy slovar russkogo yazıka**, Sankt-Peterburg, Norint, 2000, s. 484.

⁴³ V. V. Dubičinskiy, **a.g.e.**, s. 57-60.

⁴⁴ V. V. Morkovkin, "O bazovom leksikografičeskom znaniı", **Učebniki i slovari v sisteme sredstv obučenıya russkomu yazıku kak inostrannomu**, ed.: V. V. Morkovkin, L. B. Trušina, Moskva, 1986, s. 102-117, s. 109.

⁴⁵ Bkz.: I. Burkhanov, **Lexicography. A Dictionary of Basic Terminology**, Rzeszów, Wydawn. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998, p. 159.

özgü olan bir mantıksal kavram ulamı olup salt bilimsel bir gerçeklik görüşüne dayanır. *Çeviri karşılığı*, iki ve çok dilli sözlüklerde belirli bir sözlükbirimin açıklanması veya tanımlanması olarak kullanılan bir dil birimidir. Anlamlandırma eşanlamlılık, türetim özellikleri vb. aracılığıyla da yapılabilir.

Sözcük birleşimi, maddebaşının, temel veya bağımlı bir bileşeni olduğu sözcük öbeklerinin bir sözlük maddesindeki dizisi olarak kabul edilir. Maddebaşının kullanımı ile ilgili bilgi sağlayan sözcük birleşimi, açıklama ve tanımlamanın yanı sıra sözlükte betimlenen dilsel verinin anlamlandırma sürecine tam olarak katılır. Kimi zaman bir sözlükbirim, anlamsal derinliklerini yalnızca bağlam içinde, başka sözcüklerle birleştiğinde ortaya çıkarır.

Maddebaşlarının *türetme* olanaklarının gösterilmesi sözlüğün bilgi gücünü artırır. Bir sözlük maddesinin, maddebaşıyla doğrudan türetim bağlantısı içinde olan eşköklü sözcükbirimleri grubunu içeren bölümüne *türetim yuvası* denir. Söz konusu yuva genellikle maddebaşının, türetim sözlüklerindeki bağımsız araştırmanın nesnesi olan türetme olanaklarını gösterir.

Maddebaşının *köken bilgisi* genellikle hem biçimsel hem de anlamsal kökenlerini izlemek için sözlüğe dahil edilir.

Sözlükbilimsel örneklemelere duyulan gereksinim, birçok sözlükbilimsel çalışmada defalarca gösterilmiştir. Açıklayıcı *örnekler* (sözcük öbekleri, tümceler vb.), maddebaşını belirli bir sözcüksel ortamda gösteren bir metin parçası olup iki ana işlevi yerine getirir: 1) maddebaşının anlamlarını netleştirmek ve ayırmak; 2) sözlükbirimin anlamlandırılmasını tamamlayan örnekleyici kanıtlar sunmak. Sözlükbilimsel örneklemelerde aranan başlıca koşullar, kısalık ve doğruluktur.

Sözlükbilimsel *etiketler*, maddebaşlarının açıklanmasında önemli bir rol oynar. Etiket, kullanıcıyı ilgili dilsel birimin (veya olgunun) belirli bir açıdan aynı tür birimler veya olgular kümesine ait olduğu konusunda bilgilendiren, genellikle kısaltılmış bir sözcük veya sözcük öbeği biçiminde olup sözlüğün giriş kısmında açıklanan sözlükbilimsel bir araçtır.⁴⁶ Her bir sözlüksel etiketin, diğerlerinden ayrılmış bir söz varlığı kümesinin kullanım kapsamını ve dilbilimsel özelliklerini sınırlaması gerekmektedir. Sözlükbilimde kullanılan etiketler arasında şunlar öne çıkmaktadır:

⁴⁶ V. V. Morkovkin, *a.g.e.*, s. 110.

- dilbilgisel etiketler (*несов., прош., перех., кратк. ф. vb.*),
- sözcüksel etiketler (*о человеке, о транспорте vb.*),
- anlamsal etiketler (*перен. vb.*),
- terimsel etiketler de dahil olmak üzere işlevsel etiketler (*газетн., офиц., спец., хим., физ. vb.*),
- biçimsel etiketler (*разг., прост., высок. vb.*),
- duygusal etiketler (*ирон., шутл., неодобрит., презр., почтит. vb.*),
- zamandizinsel etiketler (*устар., истор., нов. vb.*),
- sayımsal etiketler (*редко, реже, обычно, малоупотр. vb.*),
- yasaklayıcı etiketler (*не употр. vb.*),
- kısıtlayıcı etiketler (*только несов. vb.*) ve diğerleri.

Son zamanlarda birçok sözlükbilimsel çalışma, gerçekliğin olgu, süreç ve nesneleri ile ilgili, başka bir deyişle *ansiklopedik bilgiler* sağlamaktadır. Bu gelenek, Oxford, Larousse, Robert sözlükleri gibi İngiliz ve Fransız sözlükbiliminin önde gelen temsilcilerinden gelmektedir. Günümüzde bir sözlük maddesine ansiklopedik bilgiler eklemek, sözlüğün içeriğini doldurmak ve kapsayıcılığını elde etmek için oldukça mantıklı bir işlem olarak algılanmaktadır.

Çapraz gönderim, sözlükbilimde sözlüğün öğeleri, genellikle maddebaşları arasında belirli bir bağlantı kuran, tam veya kısaltılmış biçimde bir sözcük veya sözcük öbeğidir (*напр., см., то же что и vb.*).⁴⁷

Yukarıda ele alınan sözlük maddesi öğelerinin arasındaki bağlantılılık ve bağımlılık durumu, parçacıl yapının ayrı bir dizge olup daha karmaşık ve büyük ölçekli olan bütüncül yapıya dahil olduğuna işaret etmektedir.

Sözlüğün *bütüncül yapısını* sözlükbilimsel çalışmanın yapısının genel ilkeleri, sözlükbirimlerin eşanlamlılık, karşıtanlamlılık, eşadlılık, yakınlılık, alt- ve üstanlamlılık ilişkileri ve anlam alanları ile konusal ve anlamsal sözcük gruplarının dış bağlantıları, sözlükbirimlerin sözlükteki konumlanma ilkeleri vb. öğeler oluşturur.⁴⁸

Kuramsal sözlükbilimde eytişimsel açıdan doğal bir ikilem ortaya çıkmıştır: Çeşitli sözlükbirimleri ve sözcük gruplandırmalarını tanımlamaya yönelik olan

⁴⁷ A.e., s. 110-111.

⁴⁸ V. V. Dubičinskiy, a.g.e., s. 60-61.

dizgesel bir yaklaşıma karşı sözlükbirimlerin abecesel sıraya göre geleneksel sunumu. Morkovkin'in de belirttiği gibi "Sözcük, maddi bir kabuk ve anlamdan oluşan iki boyutlu bir birim olarak kabul edildiğinden dolayı söz varlığını ya dış ya da iç boyutuna göre dizgeleştirme olanağından söz edilebilir."⁴⁹

Abecesel sözlükler dış boyuta dayanmaktadır. Ancak V. I. Dal'e göre, abecesel sıralamada,

"...birbirine en yakın, akraba olan sözcükler bile uzaklara taşınmış ve orada burada yalnız bırakılmış; sözün tüm canlı bağları kopmuş ve kaybolmuş; en az insan kadar can taşıyan sözcük uyuşmuş ve ağırlaşmış; aynı açıklamalar birkaç kez yinelenmek zorunda kalınmıştır. Böyle bir sözlüğü okumaya güç yetirilemez, onuncu sözcükte akıl körleşir ve baş döner, çünkü aklımız her şeyde mantıklı bir bağ, aşamalılık ve tutarlılık arar."⁵⁰

Doğal olarak bilim adamları uzun zaman önce şu sonuca varmışlardır: Sözlükte karışıklığı önlemek için sözlükbilimci abecesel bir sözcük listesiyle değil, belirli sözcük gruplandırmalarıyla çalışmalıdır. Söz varlığının iç boyutuna dayalı olarak kavramların katı bir bilimsel sınıflandırması temelinde kavram sözlükleri oluşturulur. Sözlükbirimlerin abecesel sunumu ise ancak sözlükbilimsel yansımalarının son aşaması olabilir, çünkü belirli durumlarda böyle bir sunum sözlüğün kullanımını kolaylaştırır.⁵¹

Tüm açıklayıcı ve kimi gösterici sözlüklerde sol ve sağ bölüm ayırt edilir. Sözlüğün sol bölümü, sözcük listesidir. Morkovkin'in tanımına göre, "*Sözcük listesi*, birinci olarak sözlükbilimsel yorumlamaya tabi olan sözlükbirimlerin (sözcük, deyim, biçimbirim vb.) belirli bir dizgeye göre (çoğunlukla abecesel olarak) konumlandırılmış listesidir; ikinci olarak, dilin tüm maddebaşlarının toplamıdır."⁵² Sağ bölüm ise sözcük listesi birimlerinin açıklamaları ya da çeviri karşılıkları bütünüdür.

⁴⁹ V. V. Morkovkin, "Smislovoye çleneniye universuma i klassifikatsiya leksiki", **Problematika opredeleniy terminov v slovaryah raznih tipov**, ed.: S. G. Barhudarov vd., Leningrad, Nauka, 1976, s. 181-190, s. 182.

⁵⁰ V. I. Dal, **Tolkoviy slovar jivogo velikorusskogo yazıka**, C.I, Moskva, Gos. İzdat. İnstr. i Nats. Slovary, 1956, s. XVIII.

⁵¹ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 61.

⁵² V. V. Morkovkin, "O bazovom leksikografiçeskom znani", **Uçebniki i slovari v sisteme sredstv obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, ed.: V. V. Morkovkin, L. B. Truşina, Moskva, 1986, s. 102-117, s. 107.

Sözlük yazımı, büyük ve sürekli artan bir veri kitlesinin aranmasını ve toplanmasını gerektirmektedir. Veri toplama, sözlükbilimcinin ana görevlerinden biri olup seçilen araştırma yöntemlerinin sıkı bir biçimde uygulanmasından ve sözlük için gerekli bilgilerin sınırlandırılmasından oluşmaktadır. Öte yandan, bir sözlük için sözcük seçimine yönelik nesnel ölçütler henüz belirlenememiştir. Bu bağlamda bir sözlükbilimci için temel kural, her şeyden önce sözlükbirimin ilgili dilsel topluluktaki işlevsel rolüne göre hareket etmektir. Sözcük listesi bir dizi metinle sınırlı olabilmektedir. Sözlükbirimin kullanım sıklığı da bir ölçüt olabilmektedir. Konusal sözcük seçimi ilkesi de sözlüksel veriyi kısıtlayabilmektedir.⁵³

İncelenecek veriyi seçme aşamasında sözlükbilimci, kullanacağı kaynakları belirlemelidir. Kaynak olarak genellikle yazılı metinler, bir dili veya lehçeyi konuşanların sözlü anlatımları, çeşitli başvuru kitapları, sözlükler vb. kullanılmaktadır. Sözlük için veri seçme ilkeleri zamandizinsel (tarihsel açıdan), düzgüsel (ölçünlü dilin düzgüsü açısından), anlama göre ayırıcı, işlev, biçim ve çeviri temelli (söz varlığının karşıtsal değeri açısından) olabilmektedir.⁵⁴

Kuramsal sözlükbilimin temel problemlerinden biri, sözlükte çokanlamlılık ile eşadlılığın ayrımıdır. Bu problem, güçlükleriyle birlikte birçok çalışmada ele alınmıştır.⁵⁵ Bu bağlamda çokanlamlılık-eşadlılık sorununun, sözlükbilim kuramında sadece anlam, köken, birleşim, biçim vb. temelli ölçütlere karmaşık olarak dayanılarak çözülebileceği söylenebilir. Bu gibi ölçütler aracılığıyla çözümlenen sözcük kullanımları, aynı sözlükbirimin farklı anlamları olarak nitelendirildiği durumda çokanlamlılıktan söz edildiği kararına varılabilir. Eşadlılık, sözlüğün bütüncül yapısının nesnesi olup sözcük listesi belirleme problemine dahil edilmektedir. Çokanlamlılık ise, anlamsal değişkelerin sözlükbirimin anlamsal yapısını oluşturmalarından dolayı, sözlüğün parçacıl yapısının nesnesidir.⁵⁶

⁵³ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 62.

⁵⁴ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 63.

⁵⁵ Bkz.: S. İ. Ojegov, **Leksikologiya. Leksikografiya. Kultura reči**, Moskva, Vıssşaya şkola, 1974; Şçerba, L. V. "Opıt obşçey teorii leksikografii", **Yazıkovaya sistema i rečevaya deyatelnost**, Leningrad, Nauka, 1974, s. 265-304; V. V. Vinogradov, **Leksikologiya i leksikografiya**, Moskva, Nauka, 1977; V. V. Morkovkin, "Leksiçeskaya mnogoznačnost i nekotoriye voprosı yeyo leksikografiçeskoy interpretatsii", **Russkiy yazık. Problemi hudojestvennoy reči. Leksikologiya i leksikografiya**, ed.: N. Y. Şvedova, Moskva, Nauka, 1981, s. 153-166; P. N. Denisov, **Leksika russkogo yazık i printsipi yeyo opisaniya**, Moskva, Russkiy yazık, 1993 vd.

⁵⁶ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 63.

Sözlüğün sözcük listesi ya da bütüncül yapısı dışında kalan tüm yapılara *dış veri* adı verilir.⁵⁷ *Dış veri*, bir sözlükte kabul edilen dağılım yapısına göre sözlüğün ana gövdesine yerleştirilmeyen, ancak önsözde, girişte, çeşitli tablo ve eklerde veya sözlüğün ek bilgiler içeren diğer alt bölümlerinde sunulan sözlüksel verilerdir. Dış verinin bileşenleri, sözcük listesine göre olan konumlarına dayanılarak ön veri, ara veri ve arka veri adlı üç alt bölüme ayrılır.⁵⁸

Ön veri terimi, sözlükbilimde bir sözlük, ansiklopedi veya diğer herhangi bir başvuru kaynağının sözcük listesinden önce eklenmiş giriş verisini içeren bir dış veri bölümü için kullanılır.⁵⁹ Ön veride başlık sayfası, künye, teşekkür yazısı ve ithaf, önsöz, içindekiler, katkıda bulunanlar, kısaltmalar, kullanılan görseller listesi, sesletim anahtarı, kullanım kılavuzu, dilin doğası, tarihi ve yapısı, sözlük dilbilgisi ile ilgili bilgiler vb. ögeler yer alır.⁶⁰

Ara veri terimi, sözcük listesinin içine, maddelerin arasına yerleştirilen dış verinin bir kısmı (örneğin, çeşitli listeler ve çizgesel görseller, dilbilimsel sözlükteki ansiklopedik bilgiler vb.) için kullanılır. Sözcük listesindeki maddelerin dışına yerleştirilen diğer sözlüksel veriler gibi, ara veri genellikle sözlükbilimciye göre kullanıcı için yararlı olacak ancak belirli nedenlerden dolayı sözcük listesindeki maddelere dahil edilemeyen bilgiyi sunar.⁶¹

Arka veri, dış verinin, sözcük listesinin arkasına yerleştirilen bir kısımdır. Sözcük listesini oluşturan maddelerin dışında konumlandırılan diğer her tür sözlüksel veri gibi, arka veri genellikle sözlükbilimcinin bakış açısına göre sözlük kullanıcısının gereksinim duyacağı bilgileri sağlar, ancak belirli nedenlerle sözcük listesindeki maddelere dahil edilemez.⁶² Arka veri, kişi ya da yer adları, ölçü birimleri, askeri rütbelere, kimyasal ögeler, abecesel ya da sayısal simgeler, müzik notaları, deyimler ve atasözleri, dizin gibi ekler içerir.⁶³

⁵⁷ R. R. K. Hartmann, G. James, **Dictionary of Lexicography**, London, Routledge, 1998, p. 104.

⁵⁸ I. Burkhanov, **Lexicography. A Dictionary of Basic Terminology**, Rzeszów, Wydawn. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998, p. 168.

⁵⁹ **A.e.**, p. 88.

⁶⁰ R. R. K. Hartmann, G. James, **a.g.e.**, p. 60.

⁶¹ I. Burkhanov, **a.g.e.**, p. 112.

⁶² R. R. K. Hartmann, G. James, **a.g.e.**, p. 28.

⁶³ **A.e.**, p. 12.

Dış veri bileşenleri, sözlükteki fiziki konumları dışında işlevlerine göre de sınıflandırılmaktadır: 1) sözlükte betimlenen dile ilişkin bilgi veren bileşenler; 2) üstişlevi yerine getiren, yani sözlük ve kullanımı ile ilgili yararlı bilgi sunan bileşenler; 3) sözlüğün erişim yapısına ait olan bileşenler; 4) diğer işlevleri yerine getiren bileşenler.⁶⁴

2.3. ÖĞRETİM SÖZLÜKBİLİMİ

Dilbilim alanında öğretim sözlükleri, XX. yüzyılın 70'li yıllarından beri sözlükbilimcilerin ve eğitimbilimcilerin özel ilgi konusu haline gelmiştir. Öğretim sözlükbilimi, geleneksel sözlükbilim ve eğitimbilim olmak üzere iki disiplinin kesiştiği noktada ortaya çıkmıştır.

Burkhanov'un da belirttiği gibi, her sözlük öğretim ve öğrenim amaçlı kullanılabildiğinden "öğretim sözlükbilimi" terimi eşsözlü olarak görülebilir. Ancak sözü edilen çelişki, öğretim sözlükbiliminin kapsamı ve amaçları dikkate alındığında kolayca açıklığa kavuşturulabilir.⁶⁵

"Öğretim sözlükbilimi, akademik sözlükbilimle genel açıdan karşılaştırıldığında daha küçük çaplı ve daha fazla öğretime yönelik olarak tanımlanabilir. Öğretim sözlükleri, bir dizi ayırt edici özelliğe sahiptir. Bu özelliklerin başlıcaları, yöntemsellik ve öğretimin belirli bir aşamasına (başlangıç, ileri), dil öğretiminin amaç ve hedeflerine, yabancı dil öğrencilerinin uyruğuna vb. katı yönelimdir."⁶⁶

Daha belirgin öğretim yönelimleri nedeniyle, yabancı dil öğrencileri için tasarlanmış öğretim sözlüklerinin "yalnızca o dili öğrenenin söylemesi, yazması ve okuması bekleneni"⁶⁷ kapsadıkları ileri sürülmekteydi. "Öğretim sözlüğündeki en önemli şeyin, dilin öğrenimine, işlevine odaklanmış olması"⁶⁸ olduğu

⁶⁴ B. A. Svensén, **Handbook of Lexicography: The Theory and Practice of Dictionary Making**, Cambridge, Cambridge University Press, 2009, p. 379.

⁶⁵ I. Burkhanov, **a.g.e.**, p. 173.

⁶⁶ S. G. Barhudarov, L. Novikov, "Kakim doljen bit učebnij slovar?", **Russkiy yazık za rubejom**, No:3, 1971, s. 46-50, s. 46-47.

⁶⁷ L. Zgusta, **Manual of Lexicography**, Praha, Academia, 1971, p. 214.

⁶⁸ P. N. Denisov, "Učebnaya leksikografiya: itogi i perspektivi", **Problemy učeboj leksikografii**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo Universiteta, 1977, s. 4-22, s. 6.

vurgulanmaktaydı. Dolayısıyla, öğretim sözlükbiliminin kapsamı, yabancı dil öğrencileri için tasarlanmış öğrenci odaklı (öğretim) sözlüklerin yazımı ile sınırlıydı.⁶⁹

Burkhanov'a göre öğretim sözlükbilimi, yalnızca yabancı dil öğrencileri için tasarlanmış başvuru çalışmalarını değil, aynı zamanda herhangi bir bilim dalı veya konu alanı öğretimi ve/veya öğreniminde kullanılabilecek başvuru materyallerini de kapsamaktadır. Bu bağlamda kritik önem taşıyan konu, sözlükbilimsel yapıtların öğretici işlevinin genel sözlükbilimde ve öğretim sözlükbiliminde farklı olmasıdır. Bilginin sunumu açısından, her sözlükbilimsel başvuru çalışması, dizgesel olarak düzenlenmiş bilgiyi sunmayı amaçlamaktadır. Bu bilgi, belirli bir dilin veya dillerin dilbilimsel değişkenleriyle (sözlük biçimi) ve/veya dünyayı, gerçekleri, alansal ve bilimsel kavramları betimleyen bilgi yapılarının sunumuyla (ansiklopedi biçimi) ilgilidir. Öğrenci odaklı bir başvuru çalışmasının çerçeve yapısı ise sadece düzenlenmiş bir bilgi yapıları bütünü içermekle kalmaz, aynı zamanda beceriler geliştirmeyi de amaçlar. Burada sözü edilen *bilgi*, bir dizi bilgiyi ve dünya anlayışını kapsayan bilişsel bir yapı veya yapılar anlamına gelmekteyken özellikle gerçeklerle veya ilkelerle, öğrenme konusu veya alanıyla tanışmayı amaçlamaktadır. *Beceri* terimi ise daha çok bilgi, uygulama veya yatkınlıktan gelen bir yetenek olarak yeterlilik anlamında kullanılmaktadır. Dolayısıyla bilgi, öğrenim sürecinde, özellikle alışılmış ders çalışmalarıyla edinilebilir; oysa beceri, bilgiyi uygulamada ve/veya başarımda etkili ve kolay bir biçimde kullanma yeteneği de dahil olmak üzere uygulama niteliğinde bir yatkınlıktır. Öğrenen odaklı dilbilimsel bir yabancı dil sözlüğüne gelince, bu başvuru çalışması sadece hedef dilin kullanımı ile ilgili bilgi sağlamak için özel olarak tasarlanmamıştır veya tasarlanmamalıdır; başlıca amacı, söz konusu dili doğru kullanma becerilerini geliştirmektir. Dahası, sözlükbirimlerin hem seçimi hem de sözlükbilimsel sunumu ana amaca hizmet eder; o da, öğrencinin hedef dili iletişim amaçları için kullanma yeteneğini geliştirmektir.⁷⁰

Günümüz Rus alan yazınında *öğretim sözlükbilimi*, söz varlığının öğretim amaçlı betimlenmesinin kuramsal ve uygulamalı yönlerini içeren bir dilbilim-eğitimbilim alanı olarak tanımlanarak aşağıdaki temel dallara ayrılmaktadır:

- a) Öğretim sözlüklerini oluşturma kuramı ve uygulaması;

⁶⁹ I. Burkhanov, *a.y.*

⁷⁰ *A.e.*, pp. 174-175.

- b) Asgari söz varlıklarını oluşturma kuramı ve uygulaması;
- c) Öğretimde söz varlığı sayımlamasının kuramı ve uygulaması;
- ç) Söz varlığına yönelik sözlükbilimsel öğretim materyallerini oluşturma kuramı ve uygulaması;
- d) Ders kitaplarının sözlükçelerinde söz varlığını sunma ve anlamlandırmanın kuramı ve uygulaması.⁷¹

Öğretim sözlükbiliminin araştırma alanı, dilbilimsel, ruhbilimsel ve toplumbilimsel olmak üzere üç düzlemde ele alınmaktadır. *Dilbilimsel düzlem*, dilin söz varlığı dizgesinin çeşitli yönlerinin, sözcük grupları ve dizilerinin ve de bunları bir araya getiren biçimsel özellik ve anlamsal ulamların çözümlenmesi sonucunda belirlenmektedir. *Ruhbilimsel düzlem*, dilbilimsel düzlemle bağlantılıdır, çünkü sözlüğün betimleme nesnesi, insan dilidir; bu düzlem insanın ruhsal özelliklerini göz önünde bulundurulmasını öngörmektedir. *Toplumbilimsel düzlem* ise sözlüğün tüm dilbilimsel ve ruhbilimsel sorunlarının, yer ve zaman koşullarına bağlı olarak çözülmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda öğretim sözlükbilimi, dili insanların en önemli iletişim aracı; belirli bir ulusal kültürün aynası, belirli toplumsal sınıf tabakaları, anlatım tercihleri, edebi ve sanatsal gelenekleri vb. olan belirli bir toplumun kuramsal düşünme ve sanatsal yaratıcılık aracı olarak betimlemektedir.⁷²

2.4. ÖĞRETİM SÖZLÜĞÜ

Temelinde, *öğretim sözlüğü*, dilleri (ana veya yabancı), bilimsel ve uygulamalı disiplinleri öğrenenlere yardımcı olmak için özel olarak tasarlanmış bir sözlük olarak ele alınmalıdır.⁷³ Bu tanımda, bir önceki bölümde de olduğu gibi, öğretim sözlüğünün

⁷¹ V. V. Morkovkin, "Učebnaya leksikografiya kak osobaya lingvometodičeskaya distsiplina", **Aktualniye problemi učebnoy leksikografii**, ed.: V. A. Redkin, Moskva, Russkiy yazık, 1977, s. 28-37, s. 37.

⁷² P. N. Denisov, "Praktika, istoriya i teoriya leksikografii v ih yedinstve i vzaimoobuslovlennosti", **Problemi učebnoy leksikografii i obučeniya leksike**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, Russkiy yazık, 1978, s. 25-33, s. 26-27.

⁷³ S. Tarp, "Pedagogical Lexicography: Towards a New and Strict Typology Corresponding to the Present State-of-the-Art", **Lexikos**, No:21, 2011, pp. 217-231, p. 221.

yalnızca dilin değil diğer disiplinlerin de öğretimini kapsadığı belirtilmektedir. Ancak çoğu alan yazın çalışmasında da olduğu gibi burada da “öğretim sözlüğü” kavramının kapsamı, tezimizin konusu gereği yalnızca dil öğretim sözlükleri ile sınırlandırılacaktır. Bu sınırlar içinde öğretim sözlüğü kısaca şöyle tanımlanmaktadır: “*Öğretim sözlüğü*, dil öğreticileri ile öğrencilerinin uygulamalı öğretim gereksinimlerine yönelik özel olarak tasarlanmış bir başvuru çalışmasıdır”.⁷⁴

Daha ayrıntılı bir tanımlamaya göre, *öğretim sözlüğü*, özellikle dil öğrenimine yardımcı olmayı amaçlayan; sözcük listesinin içeriği ile dilbilimsel bilginin yerleşim, sunum, yorum ve anlatım biçimlerinde kendini gösteren öğretimsel yönelime zorunlu olarak sahip olan; sunduğu tüm dil öğelerinin en aza indirildiği, başka bir deyişle, asgari söz varlıklarına dayanan sözlükbilimsel bir yapıttır.⁷⁵

2.4.1. Öğretim Sözlüğü İlkeleri

Yukarıdaki tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi, öğretim sözlükleri kullanıcı odaklıdır. Başlıca amaçları dil öğretimine ve öğrenimine destek olmaktır. Bu amaca ulaşmak için öğretim sözlüklerinin belirli ilkelere göre hazırlanmış olmaları gerekir. Söz konusu ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Öğretim aşamasına, amaç ve hedeflerine, öğrencilerin ana dillerine, yaşlarına vb. özelliklere sıkı yönelim.⁷⁶
2. Öğrenilen materyalin güçlük derecesinin kademeli ve tutarlı olarak artması.⁷⁷
3. Tek bir öğretim sözlüğü yerine bir dizgenin (belirli veya aynı sözlükbirim kitlesinin çeşitli yönlerini betimleyen farklı veya aynı türdeki sözlüklerin bütünü) yeğlenmesi.⁷⁸

⁷⁴ R. R. K. Hartmann, G. James, **a.g.e.**, p. 107.

⁷⁵ E. G. Azimov, A. N. Şçukin, **a.g.e.**, s. 336.

⁷⁶ S. G. Barhudarov, L. Novikov, “Kakim doljen bit učebnıy slovar?”, **Russkiy yazık za rubejom**, No:3, 1971, s. 46-50, s. 47.

⁷⁷ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 340.

⁷⁸ V. V. Morkovkin, “Osnovı teorii učebnoy leksikografii”, dis. dokt. filol. nauk, Institut russkogo yazıka im. A. S. Puşkına, 1990, s. 47-48.

4. Betimlenen sözlükbirimin ayırt edici özelliklerinin bütünleşik sunumu:

a) anlamlandırmanın, sınırlı sayıdaki temel söz varlığına dayanılarak genel de olsa doğal açıklamalar ya da çeviri karşılığı biçiminde yapılması;⁷⁹

b) sıradüzenli (aynı maddede maddebaşına eşlik eden sözcüklerin veya maddebaşının baskın olduğu sabit sözcük öbeklerinin bulunduğu yapının yeğlenmesi;⁸⁰

c) örnekseme, gruplandırma, kavramsal betimlemelerin kullanımının yeğlenmesi;⁸¹

ç) betimlenen sözlükbirimin hem dizisel (eşanlamlı, karşıtanlamlı, eşadlı, üstanlamlı, altanlamlı vb. hem de dizimsel (sözcük birleşimi ile ilgili) bağıntıların gösterilmesinin yeğlenmesi;⁸²

d) sözlük maddelerinin metnlerinin ek dilbilimsel ve dilbilim dışı (öğretimsel, kültürbilimsel vb.) bilgilerle zenginleştirilmesi;⁸³

e) söz varlığının biçimsel çeşitliliğinin sözlük yazarının belirlediği ölçüde gösterilmesi;⁸⁴

f) betimlenen her sözlükbirimin bağlam içinde gösterilerek örnek öbek ve/veya tümcelerle desteklenmesi;⁸⁵

g) özellikle karmaşıklığı veya belirsizliği nedeniyle kafa karıştırıcı olabilen maddebaşları için çizim, resim, fotoğraf, şema, tablo gibi görsel öğelerin düzenli bir biçimde kullanılması.⁸⁶

⁷⁹ S. G. Barhudarov, L. Novikov, **a.g.e.**, s. 49.

⁸⁰ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 341.

⁸¹ **A.e.**, s. 342.

⁸² **A.y.**

⁸³ **A.y.**

⁸⁴ **A.y.**

⁸⁵ **A.y.**

⁸⁶ R. Heuberger, "Dictionaries to assist teaching and learning", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes Olivera, Oxford/New York, Routledge, 2018, pp. 300-316, p. 304.

5. Sözcüklerin anlamları açıklanarak algısal ve sözcüklerin kullanımı gösterilerek üretimsel olmak üzere tüm sözel etkinlik türlerinin öğretiminin hesaba katılması.⁸⁷

6. Maddebaşlarının belirlenmesinde yalnızca sözlükbirimlerin sıklığının dikkate alınmaması, aynı zamanda temel dilbilgisel biçim ve yapıları ile sözcük birleşimlerinin seçilmesi, işlenen konuların ve sözel durumların kapsanması, sözlükbirimlerin öğretim alanına ve öğrenci gereksinimlerine uygunluğun sağlanması.⁸⁸

7. Sözlük maddesinin, harflerin okunabilirliği, sayfadaki konumunun uygunluğu gibi dizgisel özelliklerine önem verilmesi.⁸⁹

2.4.2. Öğretim Sözlüğü Türleri

Öğretim sözlüklerinin birçok farklı türü vardır; bunların tiplendirmeleri de farklı yaklaşımlara ve ölçütlere göre yapılmıştır. Örneğin, Novikov, Şçerba'nın tiplendirme modelini öğretim sözlükleri düzlemine iz düşürerek bunları dizisel-dizimsel, kavram temelli-ad temelli, tek dilli-iki dilli, tek boyutlu-çok boyutlu olarak ayırmıştır.⁹⁰ Denisov, öğretim sözlüklerinin, kullanım amaçları, dil içi ve dil dışı özellikleri olmak üzere üç ölçüte göre değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasının yapılmasını önermiştir.⁹¹ Morkovkin ise yukarıdaki modelleri gözden geçirerek daha ayrıntılı bir tiplendirme önerisinde bulunmuştur (Bkz. Tablo 2.5):

Tiplendirme Ölçütü	Öğretim Sözlüğü Türü
Kullanıcı	Ana dili öğrencileri için sözlükler
	Yabancı dil öğrencileri için sözlükler
Bilginin çeşitliliği	Çok yönlü (maddebaşının birçok yönünü betimleyen) sözlükler
	Tek yönlü (maddebaşının tek bir yönünü betimleyen) sözlükler

⁸⁷ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 343.

⁸⁸ S. G. Barhudarov, L. Novikov, **a.g.e.**, s. 47.

⁸⁹ V. V. Dubiçinskiy, **a.g.e.**, s. 345.

⁹⁰ Bkz. L. A. Novikov, "Tipologiya učebnih slovarей", Učebnıye slovari russkogo yazıkı, Moskva, MGU, 1973, s. 3-24.

⁹¹ Bkz. P. N. Denisov, "Tipologiya učebnih slovarей", **Problemy učebnoy leksikografii**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo Universiteta, 1977, s. 23-42.

Bilginin sunumu	Açıklayıcı (anlam, çeviri karşılığı, sıklık değeri vb. bilgiler açıklayan) sözlükler
	Gösterici (sözlükbirimleri yalnızca belirli sırada gösteren) sözlükler
Anlamlandırma	Açıklamalı (tek dilli) sözlükler
	Çevirili (iki dilli) sözlükler
Sözel etkinlik türü	Sözel algıya (dinleme ve okumaya) yönelik sözlükler
	Sözel üretime (konuşma ve yazmaya) yönelik sözlükler
Maddelerin dizilişi	Biçimsel sıralı (abecesel, ters dizim) sözlükler
	İçeriksel sıralı (kavram, yuva) sözlükler
Sözlüğün biçimi	Ayrı yayın biçimindeki sözlükler
	Bir yayının parçası biçimindeki sözlükler
	Basılı sözlükler
	Elektronik sözlükler
Diğer öğretim araçlarıyla ilişki	Bağımsız sözlükler
	İlişkili (bir öğretim araçları bütününe ait) sözlükler

Tablo 2.5: Öğretim Sözlüğü Türleri⁹²

Bilgisayar ve internet teknolojisinin günlük yaşam üzerindeki etkisinin artmasıyla birlikte günümüz dil öğretimi ve öğrenimi alanlarında basılı sözlüklere göre giderek daha sık başvurulanan elektronik sözlükleri ayrı olarak ele almakta yarar vardır.

Elektronik sözlük, elektronik biçimde saklanan ve sözcüklerin yazılışı, anlamı veya kullanımı ile ilgili bilgi veren herhangi bir başvuru materyali olarak tanımlanabilir.⁹³

Günümüzde elektronik sözlükler masaüstü ve dizüstü bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi taşınabilir aygıtlar aracılığıyla, çevrimiçi ortamda veya çevrimdışı olarak önceden yüklenmiş yazılım üzerinden kullanılabilir. Bu özelliklere dayanılarak elektronik sözlükler Tablo 2.6'daki gibi sınıflandırılabilir.

ELEKTRONİK SÖZLÜK

⁹² V. V. Morkovkin, "O bazovom leksikografičeskom znanii", **Učebniki i slovari v sisteme sredstv obučenija russkomu yaziku kak inostrannomu**, ed.: V. V. Morkovkin, L. B. Trušina, Moskva, 1986, s. 102-117.

⁹³ H. Nesi, "Electronic Dictionaries in Second Language Vocabulary Comprehension and Acquisition: The State of the Art", **Euralex 2000 Proceedings**, ed.: U.Heid et al., Stuttgart, IMS, 2000, pp. 839-847, p. 839.

ÇEVİRİMDIŞI SÖZLÜK		ÇEVİRİMİÇİ SÖZLÜK			
		YEREL AĞ SÖZLÜĞÜ		GENEL AĞ SÖZLÜĞÜ	
Taşınamaz Sözlük	Taşınabilir Sözlük	Taşınamaz Sözlük	Taşınabilir Sözlük	Taşınamaz Sözlük	Taşınabilir Sözlük
Bir kullanıcı, bilgisayar kullanarak iç veya dış belleğe kayıtlı sözlüğe ulaşır.	Bir kullanıcı, taşınabilir aygıt kullanarak iç belleğe kayıtlı sözlüğe ulaşır.	Bir grup kullanıcı, bilgisayar kullanarak yerel sunucuda kayıtlı sözlüğe ulaşır.	Bir grup kullanıcı, taşınabilir aygıt kullanarak yerel sunucuda kayıtlı sözlüğe ulaşır.	Dünya genelindeki kullanıcılar, bilgisayar kullanarak genel sunucuda kayıtlı sözlüğe ulaşır.	Dünya genelindeki kullanıcılar, taşınabilir aygıt kullanarak genel sunucuda kayıtlı sözlüğe ulaşır.

Tablo 2.6: Elektronik Sözlük Türleri⁹⁴

Elektronik sözlük tiplendirmeleri basılı sözlüklerin aksine kesin sınırlara sahip değiller. Nesi'nin de belirttiği gibi, elektronik sözlükler, abecesel ve konusal gruplandırmaları birleştirerek, tek ve iki dilli, sözcüksel ve ansiklopedik bilgileri karıştırarak karmaşıklık eğilimi gösterebilir. Ayrıca, aynı veya benzer bir elektronik sözlük ürünü sıkça çevrimiçi ortamda kullanılan, yoğun disk üzerinden kullanılan veya bir aygıtın belleğine indirilip kullanılan sözlük gibi iki veya üç farklı biçimde sunulabilir.⁹⁵

Elektronik sözlüklerin giderek yaygınlaşmasında basılı sözlüklere göre sahip olduğu üstünlüklerin payı büyüktür. Söz konusu üstünlükler kullanıcı ve yazar/yayımcı açılarından ele alınarak aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Kullanıcı açısından elektronik sözlüklerin basılı sözlüklere göre üstünlükleri:

- çok az yer kaplama ve düşük bir ağırlığa sahip olma;

⁹⁴ G. M. de Schryver, "Lexicographers' Dreams in the Electronic-Dictionary Age", **International Journal of Lexicography**, C:XVI, No:2, 2003, pp. 143-199, p. 151'den uyarlanmıştır.

⁹⁵ H. Nesi, "Dictionaries in Electronic Form", **The Oxford History of English Lexicography**, ed.: A. P. Cowie, Oxford, Oxford University Press, 2009, pp. 458-478, p. 476.

- daha az kağıt kullanımı, çevre dostu;
- alan kısıtlamasının olmaması;
- doğrusal metin kısıtlamalarını ortadan kaldırma;
- abecesel düzenden kurtarma;
- güncellik, devingen bilgi deposu;
- sözlüksel veriye hızlı erişim;
- tek noktadan çok sayıdaki sözlükleri aynı anda tarama;
- bulanık arama, çoklu erişim, çeşitli arama yolları, köprü başvurusu;
- çapraz gönderimleri en iyi duruma getirme;
- kopyala-yapıştır özelliği;
- sözcüğün sesletimini dinletme ve kullanıcının sesini kaydetme;
- farklı (işitsel, görsel, video gibi) bilgi sunum biçimleri;
- kullanıcı tarafından özelleştirme, kullanıcı ile etkileşim;
- başka yazılımlarla (örn. yerleşik öğretme/öğrenme, oyunlar vb.) bağlantılar.⁹⁶

Yazar/yayımcı açısından elektronik sözlüklerin basılı sözlüklere göre üstünlükleri:

- korsanlığa ve yasa dışı kopyalamaya karşı koruma;
- sözlük başına düşük maliyet;
- depolama ve dağıtım giderinden kurtulma;
- ücretsiz örtük geri bildirim (tüm aramalar otomatik olarak günlüğe kaydedilir);

⁹⁶ G. M. de Schryver, "Lexicographers' Dreams in the Electronic-Dictionary Age", *International Journal of Lexicography*, C:XVI, No:2, 2003, pp. 143-199, pp. 154-159.

- doğrudan geri bildirim (kullanıcıları maddeler ile ilgili anında yorum yapmaya ve katkıda bulunmaya isteklendirme).⁹⁷

Dil öğretimi alanında elektronik sözlüklerin öğretim yazılımlarıyla bütünleşmesinin yanı sıra sözlük özelleştirme ve kişiselleştirme olanağı, dil öğrencilerinde özerkliği destekleyerek güdülenmeyi artırabilmektedir. Oyunlaştırma özelliği de karmaşık olan dil problemlerini çözme etkinliklerine eğlence katabilmektedir.

Öte yandan, Dziemianko'nun da belirttiği gibi, yukarıda sıralanan üstünlükler her zaman en iyi niteliği sağlamayabilir. Basılı sözlüklerin aksine elektronik sözlükleri sadece uzman sözlükbilimciler oluşturmaz; gelişmiş ve akıllı yazılımlar, makineler, ağ tasarımcıları ve derlem dilbilimcilerinin yanı sıra kullanıcılar da giderek bu süreçte daha etkin bir rol oynamaktadır. Ancak elektronik ortam, acemi sözlükbilimsel katkılara (hatta yaratımlara) yol açabilecek özgürlük ve özgüven duygusunu anıştırabilmektedir. Bu da sözlüğün saygınlığını ve güvenilirliğini kimi zaman sarsabilmektedir. Bununla birlikte elektronik sözlük oluşturma'nın altında yatan amacın dilbilimsel araştırma değil, genel ağ aracılığıyla küresel çapta gerçek kullanım olduğu unutulmamalıdır.⁹⁸

Sonuç olarak, öğretim sözlüklerinin en başlıca özelliği, betimlenen dil boyutlarının tüm öğelerinin asgari düzeye indirilmesidir. Başka bir deyişle, öğretim sözlükleri, asgari söz varlıklarını temel almaktadır.⁹⁹

⁹⁷ A.e., p. 161.

⁹⁸ A. Dziemianko, "Electronic Dictionaries", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes-Olivera, London, Routledge, 2018, pp. 663-683, p. 678.

⁹⁹ E. G. Azimov, A. N. Şçukin, **a.g.e.**, s. 336.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSÇA ÖĞRETİMİNDE ASGARI SÖZ VARLIĞI

3.1. KAVRAM OLARAK SÖZCÜK ASGARI SÖZ VARLIĞI

Henüz 1940'lı yıllarda L.V. Şçerba, "Opıt Obşey Teorii Leksikografii" adlı yapıtında çeşitli sözlüklerden söz ederken dil öğrenmeye yeni başlayanlar için küçük bir öğretim sözlüğüne acil gereksinim olduğuna dikkat çekmiştir: Bu sözlük, "bilinmediği durumda yabancı dildeki metinlerin rahatça okunmasında hızlı bir ilerleme sağlanamayacağı temel sözcükleri bir araya getirmeli ve bütüncül bir dizgenin öğeleri olarak sunulmalıdır. Ancak böyle bir sözlük türünü daha geliştirmek gerekir ve bu her şeyden önce yöntemsel bir sorundur."¹

Öğrenciler, öğretmenler ve ders kitaplarının yazarları için bir başvuru kaynağı olarak asgari söz varlığından, henüz kademeli asgari söz varlıklarının geliştirilmediği 1980'li yıllarda söz edilmiştir: "Rusça öğrenen bir kişi, çalışmasının en başından beri sonunda neleri bileceğine ve neleri yapabileceğine ilişkin net bir bilgi almak ister ve bu hakka sahiptir; öğretici ve ders kitabının yazarı, çalışmaları için kesin olan bir başvuru kaynağına ve değerlendirme ölçütüne sahip olmalıdır."²

Yabancı dil öğrencilerinin söz varlığının birikimi kademeli olarak gerçekleşir. Hangi öğretim kademelerinde hangi sözcüklerin öğretilmesi gerektiği de Rusya'da "asgari söz varlığı" ("лексический минимум") olarak adlandırılan bir tür öğretim sözlüğünde betimlenmektedir.

3.1.1. Asgari Söz Varlığının Tanımı

Söz konusu kavramın, özünü yansıtmasıyla öne çıkan tanımlaması, 1963 yılında ünlü Rus dilbilimci V. G. Kostomarov tarafından yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre, "asgari söz varlığı, içerdiği sözcüksel ve dilbilgisel materyali ayrılan süre içinde

¹ L. V. Şçerba, *İzbranniye raboti po yazıkoznaniyu i fonetike*, C.I, Leningrad, İzdatelstvo Leningradskogo Universiteta, 1958, s. 77.

² A. R. Arutyunov, N. B. Muzrukov, P. G. Çebotarev, "İnformatsionniye banki dannih kak baza sovremennih učebnikov", *Soderjaniye i struktura učebnika russkogo yazıka kak inostrannogo*, ed.: L. B. Truşina, Moskva, Russkiy Yazık, 1981, s. 42-58, s. 49.

öğrenme olanakları açısından azami, tüm dil dizgesinin işlevsel bütünlüğü açısından ise asgari olan bir dilsel araçlar hacmidir.”³ P. N. Denisov’a göre de “bu kavram çelişkilidir: Yöntembilim ve ruhbilim açısından asgari söz varlığı, asgari sürede işlenen azami öğretim materyalidir.”⁴ Bu iki tanımda ne kadar sözcüğün ne kadar sürede öğrenileceğine, başka bir deyişle, nicelik ve zaman etkenlerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Öte yandan, E. Roovet ve E. Steinfeldt, asgari söz varlığını, “tüm söz varlığı çeşitliliğinden belirli ilkelere göre seçilmiş, dilbilgisel açıklamalarla donatılmış, niceliği ve niteliğiyle belirlenen amaca olası en kısa sürede ulaşılmasını sağlayan bir sözcükbirimler topluluğu”⁵ olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlamada sözlükbirim seçme ilkelerinin ve dilbilgisel açıklamaların altı çizilmektedir.

V. V. Morkovkin’e göre, “asgari söz varlığı, belirli bir aşamadaki Rusça öğretimini sağlamaya yeterli olan asgari sözcükbirimler dizisini içeren bir öğretim sözlükbilimi yapısıdır.”⁶ Bu tanım öğretim aşaması etkenini vurgulamaktadır.

Daha ayrıntılı bir tanımlama öneren E. G. Azimov ve A. N. Şçukin’e göre, “asgari söz varlığı, öğrenciler tarafından belirli bir öğretim süresi boyunca edinmeleri gereken sözcükbirimlerdir; nicel ve nitel bileşimi öğretim hedeflerine, öğretim aşamasına ve dil öğretimi için ayrılan akademik saat sayısına bağlıdır.”⁷ Burada öğretimin süresi, aşaması ve hedefleri gibi etkenler öne çıkmaktadır.

Yukarıdaki tanımlamalardan hareketle *asgari söz varlığı*, dil dizgesinin işlevsel bütünlüğü korunarak öğretim hedefleri, aşaması ve süresine göre özel yöntemlerle belirlenen, öğrencilerin öğrenmeleri beklenen asgari sözcük listesine dayalı bir öğretim sözlüğü olarak tanımlanabilir.

³ V. G. Kostomarov, “Printsipy otbora leksiçeskogo minimuma”, **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, No:1, 1963, s. 29-35, s. 29.

⁴ P. N. Denisov (ed.), **Leksiçeskiye minimumı russkogo yazıka**, Moskva, İzd. MGU, 1972, s. 4.

⁵ E. Roovet, E. Steinfeldt, “O svyazi leksiki i grammatiki pri otbore slovarnogo minimuma dlya estonskih škol”, **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, No:3, 1963, s. 21-28, s. 21.

⁶ V. V. Morkovkin, “O leksikografiçeskom obespeçenii professionalno oriyentirovannogo obuçeniya russkomu yazıku nerusskih studentov”, **Teoriya i praktika nauçno-tehniçeskoj leksikografii**, Moskva, Russkiy Yazık, 1988, s. 180-185, s. 184.

⁷ E. G. Azimov, A. N. Şçukin, **Slovar metodiçeskih terminov (teoriya i praktika prepodavaniya yazıkov)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999, s. 133.

3.1.2. Asgari Söz Varlığının Öğretim Sözlüğü ile İlişkisi

Yabancı dil öğretim sürecinde kullanılan, ders kitaplarındaki abecesel veya konusal sözcük listeleri, genel, mesleki ve dar kapsamlı sözlükler, tek ve iki dilli öğretim sözlükleri gibi çeşitli sözlükbilimsel araçlardan farklı olarak asgari söz varlığı, öğrencinin söz varlığının sayısal ve yapısal değişim sürecini ve öğretim programlarının sözcükbilgisel içeriğini belirleyen bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak hizmet etmektedir.

Türkiye’de yapılmış çalışmalarda bu kavrama yakın olarak, temel söz varlığı, hedef söz varlığı, belirli bir dil düzeyi için söz varlığı gibi başka terimlerin de kullanıldığı görülmektedir. Ancak bunların kavram kapsamı asgari söz varlığından farklıdır. *Temel söz varlığı* şöyle açıklanmaktadır: “Her dilde kuşaktan kuşağa aktarılacak yaşıyan bu öğeler, insan yaşamında birinci derecede önemli olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir.”⁸ *Hedef söz varlığı*, “öğrenci ders ve çalışma kitaplarındaki kelimelerin toplamı” olarak tanımlanmaktadır.⁹ Belirli bir dil düzeyi için söz varlığı ve benzer terimler ise asgari, azami gibi kesin sınırları çizmemekle birlikte çeşitli sözlük veya ders kitaplarındaki söz varlığı sıklık ve yaygınlık gibi ölçütlere göre ayıklanarak belirlenmektedir.¹⁰

Rusça öğretimine yönelik oluşturulmuş, “asgari söz varlığı” (“лексический минимум”) adını taşıyan sözlükbilimsel yapıtlar arasında özellikle 1960-1980’li yıllarda kimi zaman birbirinden farklı olan aşağıdaki türlere rastlanabilmektedir:

1) belirli bir öğretim aşamasına yönelik açıklamasız sözcük listeleri;¹¹

2) yabancı dil öğrencileri için tek ve iki dilli öğretim sözlükleri;¹²

⁸ D. Aksan, **a.g.e.**, s. 17.

⁹ S. Baskın, “Ortaokul Sözlüklerinin Türkçe Eğitimindeki Hedef Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XIX, No:3, 2018, s. 622-637, s. 635.

¹⁰ Bkz.: F. Açıık, “Temel Türkçe (A1/A2) için Söz Dağarcığı Tespit Denemesi”, **Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Abdurrahman Güzeli için Armağan Kitabı**, ed.: C. Demir, H. Parlakyıldız, Akçağ Yayınları, 2013, s. 257-276; H. F. Erol, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2014.

¹¹ Bkz.: B. G. Anpilogova vd., **Лексический минимум по русскому языку для студентов-интернатов первого года обучения. Подготовительный факультет**, Москва, Изд. МГУ, 1964.

¹² Bkz.: I. Kosaras, J. Fenyvesi-Konyajeva, **Лексический минимум русского языка. Послание для учителей общеобразовательной школы**, Budapest, Tankönyvkiadó, 1969.

3) ders kitaplarındaki sözcüklerin abecesel listeleri.¹³

Gerçekten de bir öğretim sözlüğü türü olan asgari söz varlığının diğer öğretim sözlükleriyle öğretimsellik, ayrıntılı sözcük seçimi, anlamlandırma, dilbilgisel açıklamalar, dizisel ve dizimsel ilişkiler gibi ortak özellikleri bulunmaktadır.

Ancak Koçneva'nın da belirttiği gibi, ders kitaplarına yönelik olan sözcük listelerini ve asgari söz varlıklarını oluşturma süreçleri birbirinden farklıdır. Asgari söz varlıklarının yazarları sözcüğü dil düzleminde ele alarak sıklık, konusal değerlilik, biçimsel yansızlık gibi ölçütlerine dayalı, öğretim programları kapsamındaki çalışmalar ortaya koyarlar. Ders kitabı yazarları ise sözcükleri söz düzleminde ele alarak soyut sıklık değerinden çok, kitapta yer verilen tümcelere ve metinlere uygunluğunu temel alırlar.¹⁴

Markina'ya göre, asgari söz varlığının ayırıcı özelliği, öğrencilerin söz varlıklarının alt sınırını göstermesi, belirli zaman diliminde öğrenmeleri gereken sözcükleri yansıtmasıdır. Asgari düzeye indirgenen, yalnızca sözcük listesi değil, içindeki çokanlamlı sözcüklerin anlam alanlarıdır da. Her bir sonraki düzeyde yeni sözcükler ve yeni anlamlar eklenmektedir. Asgari söz varlığının sözcük listesinin hacmi belirlenirken hem ayrılan süreye göre öğrenilebilirliği hem de ilgili dil düzeyinin iletişimsel gereksinimlerini karşılama yeterliliği göz önünde bulundurulmaktadır. Diğer öğretim sözlüğü türleri nitelik ve nicelik bakımından bu denli kesin sınırlara sahip değildir.¹⁵

Öte yandan, daha önce de belirtildiği gibi, asgari söz varlığı bir öğretim sözlüğü türüdür. Sözlüksel veriyi ve açıklamaları çeşitli açılardan sunmasından dolayı asgari söz varlığı, karma tipi öğretim sözlüğü olarak nitelendirilebilir. Daha ayrıntılı olarak asgari söz varlığının öğretim sözlükleri arasındaki yeri Morkovkin'in tiplendirmesi (Bkz. Tablo 2.5) üzerinden aşağıdaki gibi gösterilebilir (Bkz. Tablo 3.1):

¹³ Bkz.: G. İ. Dergaçeva vd., **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo na načalnom etape obučeniya**, Moskva, Russkiy Yazık, 1983 içinde "Russkiy yazık dlya vseh" adlı ders kitabında yer alan sözcüklerin abecesel listesi bulunmaktadır.

¹⁴ Y. M. Koçneva, N. P. Era, "O formirovanii leksiçeskogo sostava učebnikov russkogo yazıka dlya inostrantsev", **Russkiy yazık za rubejom**, No:5, 1983, s. 77-79, s. 77.

¹⁵ Y. İ. Markina, "O sootnoşenii ponyatiy "leksičeskij minimum" i "učebnyj slovar" v metodike prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo", **İzvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta im. A. İ. Gertsena**, No:129, 2011, s. 247-250, s. 249.

TİPLENDİRME ÖLÇÜTÜ	ÖĞRETİM SÖZLÜĞÜ TÜRÜ
Kullanıcı	Ana dili öğrencileri için sözlükler
	Yabancı dil öğrencileri için sözlükler
Bilginin çeşitliliği	Çok yönlü (maddebaşının birçok yönünü betimleyen) sözlükler
	Tek yönlü (maddebaşının tek bir yönünü betimleyen) sözlükler
Bilginin sunumu	Açıklayıcı (anlam, çeviri karşılığı, sıklık değeri vb. bilgiler açıklayan) sözlükler
	Gösterici (sözlükbirimleri yalnızca belirli sırada gösteren) sözlükler
Anlamlandırma	Açıklamalı (tek dilli) sözlükler
	Çevirili (iki dilli) sözlükler
Sözel etkinlik türü	Sözel algıya (dinleme ve okumaya) yönelik sözlükler
	Sözel üretime (konuşma ve yazmaya) yönelik sözlükler
Maddelerin dizilişi	Biçimsel sıralı (abecesel, ters dizim) sözlükler
	İçeriksel sıralı (kavram, yuva) sözlükler
Sözlüğün biçimi	Ayrı yayın biçimindeki sözlükler
	Bir yayının parçası biçimindeki sözlükler
	Basılı sözlükler
	Elektronik sözlükler
Diğer öğretim araçlarıyla ilişki	Bağımsız sözlükler
	İlişkili (bir öğretim araçları bütününe ait) sözlükler

Tablo 3.1: Asgari Söz Varlığının Öğretim Sözlüğü Tiplendirmesindeki Yeri¹⁶

3.1.3. Asgari Söz Varlığı Türleri

¹⁶ V. V. Morkovkin, "O bazovom leksikografičeskom znani", **Učebniki i slovari v sisteme sredstv obučeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, ed.: V. V. Morkovkin, L. B. Truşina, Moskva, 1986, s. 102-117'den uyarlanmıştır.

Morkovkin'e göre, "asgari söz varlıkları, işleve bağlı olmayan genel (abecesel ve konusal), işleve bağlı ve değişken temelli (boyutsal) olarak ayrılmaktadır."¹⁷

İşleve bağlı olmayan, diğer adıyla *genel asgari söz varlıkları*, ölçünlü dilin tüm söz varlığının uyumlu bir biçimde sıkıştırılmasıyla oluşturulan ve bu nedenle dilin modeli olan sözcük topluluklarıdır. Bu tür asgari söz varlıkları dile ya da kullanıcıya yönelik olarak oluşturulabilmektedir. Dile yönelik olanlar, konusal çeşitlilik, türetme gücü vb. dilbilimsel özelliklere dayandırılmaktadır. Kullanıcıya yönelik olanlar ise ilgili öğrenci kitlesine ve öğretim koşullarına göre oluşturulmaktadır. Sözü edilen etkenler arasında, öğretim süresi, öğrencilerin yaş ve öğrenim durumları, öğrencilerin dili kullanacakları olası iletişim alan, durum, konu ve biçimleri ile toplumsal rolleri, ülkebilgisel ve dil-ülkebilgisel hedefler, öğretimin genel eğitimsel hedefleri, öğretim aşaması, öğretim yeri vd. yer almaktadır. Örneğin, öğrencilerin yaş durumlarının hesaba katılması, bir yandan öğrencilerin ilgi alanları dışında kalan nesne, olgu ve eylemleri adlandıran sözcüklerin asgari söz varlığından çıkarılmasını, diğer yandan ilgi alanları içinde olan nesne, olgu ve eylemleri adlandıran sözcüklerin asgari söz varlığına eklenmesini gerektirmektedir. Öğretim yerinin, özellikle o yerde Rusça konuşulup konuşulmadığının dikkate alınması da asgari söz varlığının oluşturulmasında etkilidir; çünkü öğrencilerin çevrelerindeki toplumsal ve kültürel gerçekliklerin asgari söz varlıklarına yansımaları gerekmektedir. Sözel etkinlik türüne göre asgari söz varlığı oluşturulurken sayımsal ve konusal temelli asgari söz varlıklarının arasındaki ayrım göz önünde bulundurulmaktadır. Örneğin, sözel etkinliğin üretimsel türleri olan sözlü ve yazılı anlatım çoğu belirli konuya göre, örgütlü öğretim durumunda programca belirlenmiş olan konusal çerçevede gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle sözel etkinliğin üretimsel türlerine yönelik olan asgari söz varlıkları konusal temellidir. Sözel etkinliğin algısal türlerine yönelik asgari söz varlıkları da kademeli asgari söz varlıklarına dayanılarak oluşturulmalıdır, çünkü bunlar özellikle yazılı metinlerde geçen sözcüklerin sayımıyla belirlenmiştir. Bu tür asgari söz varlıklarının niceliğini belirleme sürecinde yararlanılabilecek veriler aşağıdaki gibidir.¹⁸

ASV KADEMESİ	ASV NİCELİĞİ (SIKLIĞA GÖRE SİRALANMIŞ SÖZCÜKLERİN SAYISI)	METİN KAPSAMA ORANI
--------------	---	---------------------

¹⁷ V. V. Morkovkin (ed.), **Leksiçeskiye minimumı sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy Yazık, 1985, s. 598.

¹⁸ **A.e.**, s. 598-600.

1	500	≈%58
2	1000	≈%67
3	1500	≈%72
4	2000	≈%76
5	2500	≈%79
6	3000	≈%81
7	3500	≈%83

Tablo 3.2: Kademeli Asgari Söz Varlıklarının Metin Kapsama Oranları¹⁹

İşleve bağlı asgari söz varlıkları, belirli bir işlevsel biçime ait söz varlığının tümünü ya da belirli içerikteki bölümünü yansıtan sözcük topluluklarıdır. Bunlar konuşma, bilim, teknik, meslek dili gibi dilin işlevsel çeşitlerine ait sözcüklerin sayımsal değerlerine ilişkin bilgi sunmaktadır. Sözü edilen asgari söz varlıkları oluşturulurken konusal temelli asgari söz varlıklarından da yararlanılabilmektedir.²⁰

Değişken temelli (boyutsal) asgari söz varlıkları belirgin ülkebilgisel değer, sıfırdan farklı karşıtsal değer (sözcük ile çeviri karşılığı arasındaki bağıntının koşullandırdığı öğrenme güçlük derecesi) gibi ilgili nitelikleri taşıyan sözcük topluluklarıdır. Değişken temelli asgari söz varlığını oluşturacak sözcükler genel asgari söz varlıklarından özel işlemlerle seçilebilmektedir. Örneğin, dil öğretimi açısından anlamlı ülkebilgisel değere sahip sözcükler seçilirken eşdeğersiz söz varlığına ait oluşunun yanı sıra var olan etkin (üretimsel) dil-ülkebilgisel girişim (ana dilinden yabancı dile olumsuz ülkebilgisel aktarım), var olan edilgen (algısal) dil-ülkebilgisel girişim (yabancı dilden ana diline olumsuz ülkebilgisel aktarım) ve olası dil-ülkebilgisel girişim gibi göstergeler temel alınabilir. Dilsel özellikleri bakımından çeviri karşılıklarıyla anlamlı farklılık gösteren sözcüklerden oluşan karşıtsal asgari söz varlıkları da benzer yol izlenerek belirlenmektedir.²¹

Morkovkin'in yukarıdaki asgari söz varlıkları sınıflandırmasına göre günümüzde yaygınlık kazanmış resmi Rusça asgari söz varlıkları dizisi²² aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir.

¹⁹ A.y.

²⁰ A.e., s. 600.

²¹ A.e., s. 600-601.

²² N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak**

İşleve bağlı olmayan asgari söz varlıkları:

- Dil yeterlilik düzeyine göre asgari söz varlıkları (Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesi'ndeki²³ A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerine eşdeğer düzeylere ayrılmıştır);
- Sözel etkinlik türüne göre üretimsel ve algısal asgari söz varlıkları (B1, B2 ve C1 düzeylerinde programlarca belirlenen iletişim konu ve durumlarına yönelik üretimsel söz varlığı ve bilimsel ve edebi metinleri okumaya yönelik algısal söz varlığı olarak ayrılmıştır);
- Anlamlandırma biçimine göre çevirili ve çevirisiz asgari söz varlıkları (A1, A2, B1 ve B2 düzeylerinde anlamlandırma biçimi olarak çeviri kullanılmıştır; C1 düzeyinde anlamlandırma yalnızca çokanlamlı sözcüklerde birleşim ve bağlam içinde gösterme yoluyla verilmiştir);

İşleve bağlı asgari söz varlıkları:

- Alan türüne göre genel ve mesleksi asgari söz varlıkları (A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki genel asgari söz varlıkları, çoğunlukla yansız biçimli ve günlük sözcüklerden; B1 ve B2 düzeylerindeki mesleksi asgari söz varlıkları, ilgili meslek alanına özgü kimi bilimsel ve teknik kavramlardan oluşmaktadır).

3.1.4. Asgari Söz Varlığı Örnekleri

Yabancı dil olarak Rusça asgari söz varlıkları 1960'lı yıllarda geliştirilmeye başlamıştır. İlk olarak 1964 yılında yabancı hazırlık sınıfı öğrencileri için Rusça asgari söz varlığı²⁴ yayımlanmıştır. Bu sözlükbilimsel çalışma, yazarların öğreticilik

inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşçeye vladeniye, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina vd., **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000; N. P. Andryuşina (ed.), **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2009; N. P. Andryuşina (ed.), **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2018.

²³ Council of Europe, **Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment**, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.

²⁴ B. G. Anpilogova vd., **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev pervogo goda obuçeniya. Podgotovitelniy fakultet**, Moskva, İzd. MGU, 1964.

deneyimlerine ve sıklık sözlüklerine dayanılarak 3500 sözcükten oluşan, dilbilgisel açıklamaların verilmediği abecesel ve konusal sözcük listelerini içermekteydi. Örneği aşağıdaki gibidir:

Abecesel liste:

Л

Лаборатория

Лагерь

Ладно

Лампа

Ласковый

...

Konusal Sözcük Grubu:

Мебель

Стол

Стул

Шкаф

Сервант

Буфет

...

1976 yılında yabancı ortaokul öğrencileri için ortak Rusça asgari söz varlığı²⁵ yayımlanmıştır. Bu çalışma 4000 sözlükbirimi temel alarak aşağıdaki beş listeden oluşmaktaydı:

1. Öğretim dönemlerine göre (1.-3., 4.-8., 9.-10. sınıflar) abecesel açıklamasız sözcük listeleri;

2. Konusal (Okul, Aile, Şehir, Giyim, Yiyecek, Sanat, Bilim vd.) sözcük listeleri;

3. Sözcük türüne göre (adlar, eylemler, önadlar, belirteçler, ilgeçler, bağlaçlar, parçacıklar, ünlemler, ara sözcükler) dilbilgisel açıklamalı listeler;

4. Sözcük öbekleri (sözcüklerin anlamsal değışkelerinin sık kullanılan öbekleri) listesi. Örneğin:

Бежать, бегу, бежишь, бегут, НСВ

1. Бежать с горы. Бежать к реке. Бежать по дороге.

²⁵ N. M. Şanskiy vd. (ed.), **Yedinyy leksişeskiy minimum russkogo yazıka dlya natsionalnoy sredney şkoli. Proekt dlya obsujdeniya**, Moskva, Pedagogika, 1976.

2. Вагоны бегут по рельсам. Время бежит быстро.

3. Бежать из плена.

5. Abecesele sözcük listeleri.

Sonraki yıllarda hazırlanan asgari söz varlıklarının yapısı öncekilere göre daha karmaşık hale gelerek asgari söz varlığının dil öğretimindeki kullanım alanını genişletmiştir.

1984 yılında yayımlanan "Leksiçeskaya osnova russkogo yazık" ("Rus Dilinin Temel Söz Varlığı") adlı karma öğretim sözlüğü²⁶ Rus dilinin temel, başka bir deyişle çekirdek söz varlığı, söz varlığının farklı yönleriyle çalışma materyalleri, çekirdek söz varlığının ters dizim sözlüğü ve tüm sözlük birimlerin abecesele dizimini içermektedir. Çekirdek söz varlığı bölümü, abecesele ve konusal olmak üzere iki alt bölümden oluşmaktadır. Abecesele bölüm yaklaşık olarak 2500 en sık kullanılan sözcükten oluşmaktadır. Sözlük maddesi aşağıdaki gibi biçimbirlere ayrılmış maddebaşını, anlamsal değışkelerini ve örneklerini içermektedir:

Баб-ушк-а 1.0. Анина бабушка

2.0. Ей не было еще пятидесяти лет, а она мне казалась настоящей бабушкой.

2.1. разг. Бабушка, вам помочь?

Konusal bölüm, abecesele bölümde bulunan ve bulunmayanlar olmak üzere toplam 29 sınıf, 254 alt sınıf ve 649 anlamsal sözcük grubundan oluşan dizgesel bir yapıya sahiptir.

Söz varlığının farklı yönleriyle çalışma materyallerine ayrılan bölüm, sözcük öğretiminde karşılaşılan başlıca güçlüklerle dikkat çekerek eşanlamlı, karşıtanlamlı, eşadlı ve yakınlı sözcük gruplarının yanı sıra temel söz varlığı sözcüklerinin deyimsele öbekleri, ödüncüleme olanlarının köken bilgileri, özel yazımbilgisel, biçimbilgisel, sözdizimsel ve türetimsel durumları ve ülkebilgisel açıklamalar olmak üzere toplamda sekiz alt bölümden oluşmaktadır.

Öte yandan, söz konusu çalışmada karşıtanlamlılık sınırlarının oldukça geniş tutulduğu aşağıdaki örnekte görülebilmektedir:

Бабушка 1.0. дед, дедушка; внучка; внук

²⁶ V. V. Morkovkin (ed.), **Leksiçeskaya osnova russkogo yazık: Kompleksniy ucebniy slovar**, Moskva, Russkiy yazık, 1984.

2.0. девушка, девочка, девчонка *разг.*

2.1. девушка, девочка.

Ancak genel olarak Rus dilinin temel söz varlığını saptaması ve ayrıntılı olarak betimlemesi bakımından bu yapıtın sözcük öğretimine katkısı kuşku götürmezdir.

1985 yılında “Leksişeskiye minimumı russkogo yazıka” (“Rus Dilinin Asgari Söz Varlıkları”) adlı bir diğer karma öğretim sözlüğü²⁷ yayımlanmıştır. Bu çalışmada sözel etkinlik türlerinin ayrımı gözetilerek tüm sözcük listeleri sözel etkinliğin algısal veya üretimsel türlerine yönelik oluşturulmuştur. “Rus Dilinin Asgari Söz Varlıklarının Dizgesi” adlı birinci bölüm, “Rus Dilinin Temel İşlevsel Sözcükbirimleri”, “Rus Dilinin Kademeli Asgari Söz Varlıkları” ve “Çağdaş Rus Dilinin Konusal Asgari Söz Varlığı” adlı üç alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölüm işlevsel sözcükler, yardımcı eylemler, nicelik belirten sözcükler, kimi belirteç ve adıl türleri ile ara sözcükleri dilbilgisel ve biçimbilgisel açıklamalarıyla birlikte sunmaktadır. Örneğin:

я мест.; Т . — 91, 92, 94, 96, 97, 100, 101

являться *св. глаг., зд. несов., ср. ~ директором (см. тж. 1 сп.)*

якобы *сз. книжн., чс.*

İkinci alt bölümde kademeli olarak (500 sözcükten 3500 sözcüğe kadar) büyüyen, Rus dilinin çekirdek söz varlığını kapsayan yedi sözcük listesi sunulmaktadır. Bu asgari söz varlıkları dizgesi sözel etkinliğin algısal türlerine ve öğrencilerin gizil söz varlıklarının genişletilmesine yönelik olarak oluşturulmuştur. Bu nedenle sözcüklerin yanında türetmeleri de verilmiştir. Örneğin:

вечер [*уменьш. вечерок- разг.; прил. вечерний-*]

***видеть, увидеть** [*сущ. видение+ книжн.*]

ВОЗМОЖНЫЙ [*сущ. возможность (см. тж. 2 сп.); нареч. возможно*]

Üçüncü alt bölüm, sözel etkinliğin üretimsel türleri için gerekli olan konusal asgari söz varlığını temsil etmektedir. Söz konusu alt bölüm yalnızca kademeli asgari söz varlıklarında listelenen sözcükleri değil, konusal bakımdan önem taşıyan başka sözcükleri de içermektedir (bu sözcükler kalın olmayan yazı tipiyle ayırt edilmiştir). Örneğin, “Yaşam; İnsanın Yaşam Dönemleri” konulu sözcük grubunun bir parçası şöyle görünmektedir:

²⁷ V. V. Morkovkin (ed.), **Leksişeskiye minimumı sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy Yazık, 1985.

Пожилой

В годах

Старость

Старый

Стареть, постареть

Старик

Старуха

Çalışmanın “Rus Dilinin En Sık Kullanılan Sözcüklerinin Karşılaştırmalı ve Ortalamalı Sayımsal Değerleri” adlı ikinci bölümü, Rusça sözcüklerin sayımsal değerlerine ilişkin 1980’li yıllara ait sekiz sıklık sözlüğündeki verilerin özeti niteliğindedir. Bu bölümde söz konusu verilerdeki sözlükbirimler abecesel sıraya göre bir araya getirilerek sıklık değerleri sekiz kaynağın her birine, bunların ortalamasına ve biçimsel ayrıma göre verilmiştir. Böylelikle Rus dilinin çekirdek söz varlığını oluşturan sözcüklerin kullanım sıklığı verileri toplu ve özetlenmiş biçimde Rusça öğretim alanının hizmetine sunulmuştur.

Görüldüğü üzere, 1960-1980’li yıllarda yayımlanan Rusça asgari söz varlıkları, öğretim aşamalarına yönelik oluşturulmaktaydı. Ancak 1990’lı yıllarda Rusya Yabancı Uyruklu Rusça Sınav dizgesinin geliştirilmesiyle birlikte 1999 yılında, Avrupa Ortak Başvuru Çerçevesine²⁸ uygun olarak Rusça yeterlilik düzeyleri belirlenmiştir.²⁹ Söz konusu dil yeterlilik düzeyleri ve Avrupa dil yeterlilik dizgesindeki karşılıkları aşağıdaki gibidir:

- *Элементарный уровень, ТЭУ* (Başlangıç Düzeyi) - A1
- *Базовый уровень, ТБУ* (Temel Düzey) - A2
- *Первый сертификационный уровень, ТРКИ1* (Birinci Sertifika Düzeyi) - B1
- *Второй сертификационный уровень, ТРКИ2* (İkinci Sertifika Düzeyi) - B2
- *Третий сертификационный уровень, ТРКИ3* (Üçüncü Sertifika Düzeyi) - C1

²⁸ Council of Europe, **Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference**, Strasbourg, Council for Cultural Co-operation, Education Committee, 1996.

²⁹ Т. У. Владимирова vd., **Gosudarstvennyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.

- *Четвёртый сертификационный уровень, ТРКИ4* (Dördüncü Sertifika Düzeyi) - C2³⁰

Yukarıdaki Rusça yeterlilik düzeylerine göre ölçünler (gereksinimler), programlar, sınav örnekleri ve deneme sınavları, asgari söz varlıkları gibi bir dizi program materyali de hazırlanmıştır. Düzeylerin her biri, ilgili asgari söz varlığına dayandırılmıştır: Başlangıç Düzeyi için asgari söz varlığı 780,³¹ Temel Düzey için 1300'e yakın,³² Birinci Sertifika Düzeyi için 2300,³³ İkinci Sertifika Düzeyi için 5000'den fazla,³⁴ Üçüncü Sertifika Düzeyi için 11000'e yakın sözlükbirim³⁵ belirlenmiştir. Dördüncü Sertifika Düzeyi için asgari söz varlığı henüz oluşturulmamıştır.

Andryuşina ve Klobukova'nın belirttiği gibi, "söz konusu asgari söz varlıklarını belirleme sürecinde sıklık sözlükleri, önceki asgari söz varlıkları ve ilgili düzeydeki iletişim durum, konu ve hedefleri ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Ayrıca farklı öğretim aşama ve alanlarına yönelik yaygın olarak kullanılan yabancı dil olarak Rusça ders kitaplarındaki söz varlıklarına ciddi önem verilmiştir."³⁶

Yukarıda sözü edilen asgari söz varlıkları dizisinden tezimizin konu kapsamı gereği A1, A2 ve B1 düzeyleri için olan asgari söz varlıkları üzerinde durulacaktır.

*Başlangıç Düzeyi (A1) Asgari Söz Varlığı*³⁷, yabancılara aşağıdaki dil becerilerini sağlamaktadır:

³⁰ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

³¹ A.y.

³² N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Bazoviy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

³³ N. P. Andryuşina vd., **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

³⁴ N. P. Andryuşina (ed.), **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Vtoroy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

³⁵ N. P. Andryuşina (ed.), **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2018.

³⁶ N. P. Andryuşina, L. P. Klobukova, "Лексический минимум в преподавании русского языка как инострannого", **Русистика: вчера, сегодня, завтра**, ed.: V. Avramova vd., Sofya, Obşçestvo rusistov Bolgarii, 2018, s. 601-607, s. 603.

³⁷ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

- Günlük, öğretimsel ve toplumsal-kültürel içerikli, 150'ye kadar sözcük içeren, özel olarak oluşturulmuş veya uyarlanmış metinleri okuyarak anlama;
- Haritalarda ve levhalarda şehir, cadde, meydan vb. adlarını, mağaza tabelalarını, afişleri, gezi ve kültürel etkinlik ilanlarını okuyarak anlama;
- 60 sözcüğe kadar olan ikili konuşmayı dinleyerek anlama;
- 120 sözcüğe kadar olan tekil konuşmayı dinleyerek anlama;
- Toplu taşıma araçlarındaki anonslarını dinleyerek anlama;
- İstek, rica, onay/red, teşekkür vb. sözlerinin anlatımı için ikili konuşmayı başlatma ve konuşucunun sözlerine karşı uygun sözel tepkilerde bulunma;
- 180 sözcüğe kadar olan bir metni okuyup bu metin ile ilgili sözlü tekil sözce oluşturma, metindeki olay veya olguya karşı kendi tutumunu belirtme;
- Önerilen konuda birbiriyle bağlantılı en az 7 tümceden oluşan özgün sözlü sözceler üretme;
- Önerilen konuda sorulara dayalı iletişimsel yönergeye uygun olarak en az 7 tümceden oluşan üretimsel nitelikteki yazılı tekil sözce oluşturma;
- 200 sözcüğe kadar olan bir metni okuyup bu metinle ilgili yineleyici nitelikteki yazılı tekil sözce oluşturma.

Yabancı dil olarak Rusça Ölçünü'ne³⁸ göre, başlangıç düzeyinde Rusça bilen yabancıların aşağıdaki konuların çerçevelerinde iletişimsel gereksinimlerini gerçekleştirebilmeleri beklenmektedir: "Kendimle İlgili", "İş", "Okul", "İşte Bir Gün", "Serbest Zaman", "Tatil/Dinlenme", "Aile". Bu konulara ek olarak Asgari Söz Varlığındaki sözcükler aynı zamanda "Beslenme", "Sağlık", "Hava Durumu", "Ulaşım", "Alışveriş", "Şehir, Şehirde Yön Bulma" gibi yabancı dil ortamında yaşamı sürdürme düzeyi için gerekli konularda iletişim kurmayı da sağlamaktadır. Tüm bunların yanı

³⁸ T. Y. Vladimirova vd., **Gosudarstvennyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001.

sıra ayrıca bu düzey için gerekli olan öğretimsel içerikli söz varlığı (*преподаватель, урок, учебник* vd.) ve yaygın iletişim durumları için gerekli olan çeşitli konuşma görgü kalıpları da sunulmaktadır. Sözü edilen iletişimsel hedeflere 780 sözcükten oluşan söz varlığıyla ulaşılması beklenmektedir. Bu sözcükler arasında gün bölümleri, haftanın günleri, aylar, taşıt türleri, şehir kurumları (*музей, театр*), meslekler ve bilim dalları (*артист, история*) adları; asıl sayı önadları; aile üyeleri, ev eşyaları (*нож, очки*) ve gıda adları (*рис, сок*), önemli eylemler (*работать, читать, ходить*) vd. sözcükler yer almaktadır.

*Temel Düzey (A2) Asgari Söz Varlığı*³⁹, yabancılara aşağıdaki iletişimsel hedeflere ulaşmasını sağlamaktadır:

- Günlük ve toplumsal-kültürel içerikli, 600-700'e kadar sözcük içeren, özgün veya asgari ölçüde uyarlanmış metinleri okuyarak anlama;
- Haritalarda ve levhalarda şehir, cadde, meydan vb. adlarını, çeşitli kurumlardaki tabloları, bilgi panolarını vb. okuyarak anlama;
- Mağaza tabelalarını, afişleri, gezi ve kültürel etkinlik ilanlarını okuyarak anlama;
- 10 tümceye kadar olan ikili konuşmayı dinleyerek anlama;
- 300-400 sözcüğe kadar olan tekil konuşmayı iki kez dinleyerek anlama;
- Toplu taşıma, hava alanı vd. anonslarını dinleyerek anlama;
- İkili konuşmayı başlatma ve konuşucunun sözlerine karşı uygun sözel tepkilerde bulunma, konuşucunun iletişimsel amaçlarını belirleme;
- 400 sözcüğe kadar olan bir metni okuyup bu metin ile ilgili sözlü tekil sözce oluşturma, metindeki olay ve kişilere karşı kendi tutumunu belirtme;
- Önerilen konuda birbiriyle bağlantılı en az 15 tümceden oluşan özgün sözlü sözceler üretme;

³⁹ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannому. Базовый уровень. Общечее vладение**, Санкт-Петербург, Zlatoust, 2015.

- Önerilen konuda iletişimsel yönergeye uygun olarak en az 12 tümceden oluşan üretimsel nitelikteki yazılı tekil sözce oluşturma;
- 400 sözcüğe kadar olan bir metni okuyup bu metinle ilgili yineleyici nitelikteki yazılı tekil sözce oluşturma.

Yabancı dil olarak Rusça Ölçünü'ne⁴⁰ göre, temel düzeyde Rusça bilen yabancıların aşağıdaki konuların çerçevelerinde iletişimsel gereksinimlerini gerçekleştirebilmeleri beklenmektedir: “Kendimle İlgili”, “Arkadaşım (tanıdık, aile üyesi)”, “İş”, “Okul”, “Yabancı Dil Öğrenimi”, “İşte Bir Gün”, “Yaşadığım Şehir”, “Serbest Zaman”, “Tatil/Dinlenme”, “Aile”, “Hava Durumu”, “Sağlık”. Bu konulara ek olarak Asgari Söz Varlığındaki sözcükler aynı zamanda “Beslenme”, “Ulaşım”, “Geziler”, “Alışveriş”, “Şehir, Şehirde Yön Bulma”, “Bayramlar” gibi konularda iletişim kurmayı da sağlamaktadır. Tüm bunların yanı sıra ayrıca bu düzey için gerekli olan öğretimsel içerikli söz varlığı (*преподаватель, урок, учебник* vd.) ve yaygın iletişim durumları için gerekli olan çeşitli konuşma görgü kalıpları da sunulmaktadır. Sözü edilen iletişimsel hedeflere 1300'e yakın sözcükten oluşan söz varlığıyla ulaşılması beklenmektedir.

Başlangıç Düzeyi Asgari Söz Varlığına göre Temel Düzey Asgari Söz Varlığının hacmi doğal olarak daha geniştir. Örneğin, önekli hareket eylemleri (*входить - войти, приезжать - приехать*), bir kimseye ya da bir şeye yönelik iş bildiren eylemler (*включить, организовать*) gibi sözcük grupları eklenmiş; hareket eylemleri (*бежать, везти*), meslek adları (*режиссёр, продавец*), şehir ve devlet kurum adları (*булочная, посольство*), ev eşyaları adları (*вилка, носки*), gıda adları (*конфета, лимон*) gibi sözcük grupları genişletilmiştir.

*Birinci Sertifika Düzeyi Asgari Söz Varlığı*⁴¹ yabancılar aşağıdaki iletişimsel hedeflere ulaşmasını sağlamaktadır:

- Günlük ve toplumsal-kültürel içerikli, 800'e kadar sözcük içeren, özgün veya asgari ölçüde uyarlanmış metinleri okuyarak anlama;

⁴⁰ M. M. Nahabina vd., **Gosudarstvenniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001.

⁴¹ N. P. Andryuşina vd., **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

- Haritalarda ve levhalarda şehir, cadde, meydan vb. adlarını okuyarak anlama;
- Çeşitli kurumlardaki tabloları, bilgi panolarını vb. okuyarak anlama;
- Mağaza ve kurum tabelalarını, afişleri, gezi ve diğer kültürel etkinlik ilanlarını okuyarak anlama;
- 12 tümceye kadar olan ikili konuşmayı dinleyerek anlama;
- 300-400 sözcüğe kadar olan tekil konuşmayı dinleyerek anlama;
- Toplu taşıma, hava alanı tren garı vd. anonslarını dinleyerek anlama;
- İkili konuşmayı başlatma ve konuşucunun sözlerine karşı uygun sözel tepkilerde bulunma, konuşucunun iletişimsel amaçlarını belirleme;
- Önerilen konuda birbiriyle bağlantılı en az 20 tümceden oluşan özgün sözlü sözcüler üretme;
- 700 sözcüğe kadar olan bir metni okuyup bu metin ile ilgili sözlü tekil sözce oluşturma, metindeki olay ve kişilere karşı kendi tutumunu belirtme;
- Önerilen konuda en az 20 tümceden oluşan üretimsel ve yineleyici nitelikteki yazılı tekil sözce oluşturma.

Tüm bunların yanı sıra ayrıca bu düzey için gerekli olan öğretimsel içerikli söz varlığı (*преподаватель, урок, учебник* vd.) ve yaygın iletişim durumları için gerekli olan çeşitli konuşma görgü kalıpları da sunulmaktadır. Sözü edilen iletişimsel hedeflere 2300 sözcükten oluşan söz varlığıyla ulaşılması beklenmektedir.

Temel Düzey Asgari Söz Varlığına göre Birinci Sertifika Düzeyi Asgari Söz Varlığının içeriği büyük ölçüde genişletilmiştir. Örneğin, önekli hareket eylemleri (*отвозить, приводить*), bir kimseye ya da bir şeye yönelik iş bildiren eylemler (*повесить, объединить*), meslek adları (*дирижёр, продащица*), şehir ve devlet kurum adları (*консерватория, посольство*), ev eşyaları adları (*зеркало, полотенце*) gibi sözcük grupları genişletilmiştir.

Bu düzeyin sözcük listesinde edilgen, yani sadece okurken ve dinlerken algılanan söz varlığına da yer verilmiştir. Söz konusu algısal söz varlığına aşağıdaki özellikleri taşıyan sözcükler dahil edilmiştir:

- bir üst düzey olan ikinci sertifika (B2) düzeyinin etkin söz varlığında zorunlu olarak görülen, sıklık değeri yüksek sözcükler (örn. *страдать, размер*);

- gizil söz varlığının oluşumuna katkıda bulunan türetme öğelerini içeren türemiş sözcükler (örn. *добрый* - *доброта*, *открыть* - *открытие*) ve de bu düzeyde türetme öğelerinin yabancılar tarafından henüz tam olarak anlaşılamadığı sözcükler (*родственник*, *училище*, *хозяйство*);

- toplu (kalabalık önünde) sözlü ve yazılı anlatımda sıkça kullanılan sözcükler (örn. *следовательно*, *итак*).

Sözcük listesinde etkin söz varlığına ait olan sözlükbirimler kalın, edilgen söz varlığına ait olan sözlükbirimler kalın olmayan yazı tipiyle verilmiştir.

Yukarıda sözü edilen ilk üç düzeyin asgari söz varlıkları aynı yapıya sahiptir, bu yapı üç bölümden oluşur.

Birinci bölümde ilgili düzeyde öğrenilmesi gereken sözcüklerin abecesel listesi, İngilizce, İspanyolca, Almanca, Fransızca ve Çinceye çeviri karşılıkları ile birlikte sunulmaktadır. Dilbilgisel açıklamalar en aza indirilmiş olup yalnızca gereksinim duyulan yerlerde verilmektedir. Bölümün örnekleri aşağıdaki gibidir:

A1 Agari Söz Varlığı:

богáтый, -ая, -ое, -ые

бóлен, больнá, мн.ч. больнý кр.ф.

большóй, -áя, -óе, -íе

брат

брать нсв (берý, берёшь) — **взять** св (возьмý, возьмёшь) *кого? что?*

A2 Agari Söz Varlığı:

богáтый, -ая, -ое, -ые

бóлен, больнá, мн.ч. больнý кр.ф.

больн́ица

бóльно

большóй, -áя, -ýе сущ.

большóй, -áя, -óе, -ýе

бóльше см. большóй

большóй, -áя, -óе, -íе

брат

брать нсв (берý, берёшь) — **взять** св (возьмý, возьмёшь) *кого? что?*

B1 Agari Söz Varlığı:

бога́тый, -ая, -ое, -ые

бой

бо́лее

боле́знь ж.р.

боле́льщик

бо́лен, больна́, мн.ч. больны́ кр.ф.

боле́ть 1 нсв I — **заболе́ть** св I

1) *чем?* — гриппом

2) только нсв *за кого? за что?* — Я болею за нашу футбольную команду.

боле́ть 2 только нсв (1 и 2 л. не употр.) — **боли́т** голова

больни́ца

бо́льно

больно́й, -а́я, -ые сущ.

больно́й, -а́я, -о́е, -ые

бо́льше см. **большо́й, мно́го**

большинствó только ед.ч.

большо́й, -а́я, -о́е, -ие; бо́льше

борода́

боро́ться нсв (**бору́сь, бо́решься**)

за что? против чего? / с чем?

борщ

борьба́ только ед.ч.

боти́нки мн.ч.; р.п. мн.ч. **боти́нок**; ед.ч. **боти́нок**, р.п. ед.ч. **боти́нка**

боя́ться нсв (**бою́сь, бойи́шься**) *кого? чего? / + инф.*

брат; мн.ч. бра́тья

братъ нсв (**беру́, берёшь**) — **взять** св (**возьму́, возьмёшь**) *кого? что?*

İkinci bölüm konusal sözcük gruplarını içermektedir. Bu konusal sınıflandırma, söz varlığının kavram yazı dizgesine özgü (ideografik) betimine göre yapılmıştır. Sözlükbirimler, dünyanın nesnel görünümünü yansıtan kavramları temsil eden konusal sınıflara ("İnsan", "Doğa" vb.) ayrılır. Her konu alt konulara bölünmüş olup içlerindeki sözcükler aynı zamanda türlerine göre de gruplandırılmıştır. Böyle bir veri düzenlemesi kullanıcıya aradığı söz varlığına üç erişim yolu (abecesel liste, konu adı, sözcük türü) sağlamaktadır. Bölümün örnekleri aşağıdaki gibidir:

A1 Asgari Söz Varlığı:

г) бытовая техника, оргтехника

телефон

радио

телевизор

магнитофон

кассета

звонить — позвонить (по телефону)

закрывать — закрыть (дверь) (ант.)

открывать — открыть (дверь) (ант.)

слушать *что?*

смотреть — посмотреть *что?*

A2 Asgari Söz Varlığı:

г) бытовая техника

видео

магнитофон

компьютер

ксерокс

плеер

радио

телевизор

телефон

флешка

включать — включить *что?*

выключать — выключить *что?*

звонить — позвонить (по телефону)

закрывать — закрыть (*что?*) (ант.)

открывать — открыть (*что?*) (ант.)

B1 Asgari Söz Varlığı:

г) бытовая техника, оргтехника

диск

видео

магнитофон

компьютер

ксерокс

плеер

радио

телевизор

телефон (домашний, мобильный)

флешка

холодильник

беречь — сберечь (син.) *что?*

вешать — повесить *что?*

включать — включить *что?*

выключать — выключить *что?*

закрывать — закрыть (*что?*) (ант.)

звонить — позвонить (по телефону)

мыть — вымыть *что?*

открывать — открыть (*что?*) (ант.)

снимать — снять *что?*

Üçüncü bölüm dört (A1 düzeyinde) veya beş (A2 ve B1 düzeylerinde) ekten oluşmaktadır. Birinci ekte en sık kullanılan Rus kadın ve erkek adları listesini içermektedir (*Александр — Саша*). İkinci ek eşanlamlı (*государство — страна*), üçüncü ek karşıt anlamlı (*бедный — богатый*) sözcük çiftlerinden oluşmaktadır. A2 ve B1 düzeyi asgari söz varlıklarının dördüncü ekinde karşıt anlamlı olmayıp karşılıklı bağıntılı olan sözcük çiftleri (*выйти замуж — жениться*) verilmektedir. Son ekte yukarıda adı geçen beş dile çeviri karşılıklarıyla birlikte gerekli olan dilbilimsel terimler listesi sunulmaktadır (*язык, языкознание*).

Yabancı Dil Olarak Rusça Sınav Dizgesi çerçevesinde genel asgari söz varlıkları dışında mesleksi asgari söz varlıkları da yer almaktadır. Ancak şimdiye kadar yalnızca alan olarak filoloji ve düzey olarak B1 ve C1 düzeyi asgari söz varlıkları dizgeye dahil edilmiştir. Söz konusu asgari söz varlıkları dilbilimsel, edebiyatbilimsel ve temel bilimsel terimleri içermektedir.

B1 filoloji asgari söz varlığı⁴² yaklaşık olarak 1000 sözcükten oluşmaktadır. Bu sözcükler abecesel sıraya göre, vurgularıyla birlikte sunulmuştur. Eylemler tamamlanmamış/tamamlanmış durumlarıyla verilmiştir. Kimi sözcüklerde ayrıca içinde eşdizimliliklerin oluşturulduğu sözcükler gösterilmiştir. Örneğin, “Я” harfiyle başlayan tüm sözcüklerin listesi aşağıdaki gibidir:

Я

явление

являться/явиться

язык (русский, славянский, национальный, мировой, художественной литературы)

языковой

языковед

языковедение

языковедческий

языкознание

⁴² N. P. Andryuşina vd., *Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazikom kak inostrannim. Obşçeye vladeniye. Professionalnyy modul*, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011, s. 37-44.

Daha geniş bir sözcük listesine sahip olan C1 filoloji asgari söz varlığında⁴³, B1 filoloji asgari söz varlığından farklı olarak, vurgular gösterilmemekle birlikte sözcük türü olarak yalnızca adlar ve bu adlarla bileşik terimler oluşturan önadlar aşağıdaki gibi verilmektedir:

Слог

Безударный с.

Заударный с.

Предударный с.

Ударный с.

Yukarıda ele alınan Yabancı Dil Olarak Rusça Sınav Dizgesi'ndeki A1-B1 düzeyi genel ve filoloji asgari söz varlıklarının aşağıdaki yönlerde geliştirilmesi gerektiği söylenebilir:

- Son güncellenmesi A1 düzeyi için 2012, B1 ve B2 düzeyleri için 2011 yılında yapıldığından dolayı genel asgari söz varlıklarının sözcük listelerinin (örn. “Teknoloji”, “İletişim” ve “Sağlık” konularındaki sözcüklerin) yeniden güncellenmesi;
- Kıta ve ülke adlarının yalnızca konusal sözcük grupları ekinde “Coğrafya” konu başlığı altında değil ana sözcük listesinde de verilmesi;
- Uyruk adları ve ülke adlarından türemiş önadlar yalnızca sözlükte dillerine çeviri yapılanlarından değil kullanım sıklığı yüksek aynı türdeki diğer ad ve önadların (örn. *украинец, украинка, украинский, американист, американка, американский*) da verilmesi;
- Yaygın kısaltmaların (örn. *вуз, РФ, СССР, гос., и т. д., и др.*) yalnızca C1 düzeyinde değil, alt düzeylerde de verilmesi;
- Filoloji asgari söz varlığının yalnızca abecesel liste biçiminde değil konusal sözcük grupları biçiminde de sunulması.

⁴³ E. İ. Amiantova vd., **Gosudarstvenniy obrazovatelniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Professionalniy modul “Filologiya”**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999, s. 16-29.

3.1.5. Asgari Söz Varlığı Kullanımı

Asgari söz varlıklarının sözlükbilim ve dil öğretimi alanlarındaki işlevleri oldukça çeşitlidir. Her şeyden önce asgari söz varlıkları, Rus dili öğretiminin belirli aşamalarında öğrenilmesi gereken sözcükbirimlerin sabit listesini içererek ana ve yardımcı ders kitaplarının yazarları, ölçme ve değerlendirme materyallerinin geliştiricileri için bir başvuru kaynağı görevini yerine getirmektedir. Bunun yanı sıra asgari söz varlıkları, sınav oturumları sırasında nesnel, ölçünleştirilmiş, tek bir ölçme ve değerlendirmenin düzenlenmesi için koşullar oluşturarak yabancı öğrencilerin bilgi ve becerilerini değerlendirmede öznel öğelerin en aza indirilmesini sağlar. Ek olarak, Rusça öğreniminde asgari söz varlıklarının kullanımı, yabancı öğrencilerin iletişimsel hedeflerine ulaşmalarını sağlayarak öğrenim süreçlerini daha etkin ve amaçlı hale getirebilmektedir. Asgari söz varlıklarının uluslararası eğitim alanına girmesinin, farklı ülkelerdeki yabancı dil olarak Rusça öğreticilerine öğretim sürecinin temel içeriğini belirli bir biçimde eşgüdümleme olanağını verdiği de unutulmamalıdır. Bu sayede öğrenciler herhangi bir aşamada öğrenim yerlerini değiştirebilmektedir.⁴⁴

Yukarıdaki bilgilerden anlaşıldığı üzere, asgari söz varlıkları, ölçme ve değerlendirme ile sözcük öğretimi olmak üzere iki alanda etkin rol oynayabilmektedir. Asgari söz varlıklarının bu iki alandaki işlevleri aşağıda ele alınacaktır.

Bilindiği üzere, Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavları'nın, ilgili yeterlilik düzeyine yönelik olan Yabancı Dil Olarak Rusça Ölçünleri'ne uygun olarak yapılması gerekmektedir. Söz konusu sınav dizgesi Sözcük Bilgisi, Dil bilgisi, Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama, Yazma ve Konuşma olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Bu beş bölümün sözcüksel temeli niteliğinde olan asgari söz varlığı, Yabancı Dil Olarak Rusça Ölçünleri'nce belirlenen dilsel yetinin içerdiği sözcükbilgisel hedeflerin Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavları'nda gözetilmesini sağlayarak sınav dizgesinin bütünlüğünü korumaktadır. Bu nedenle asgari söz varlıkları, sınav içeriğini oluşturma sürecinde başvuru kaynağı olarak etkin olarak kullanılmaktadır.

Asgari söz varlığının sözü edilen işlevi onu doğal olarak sınava hazırlık aşamasında da yararlı hale getirmektedir. Bu aşamada öğreticilerin sözcük öğretimi

⁴⁴ N. P. Andryuşina, L. P. Klobukova, "Leksişeskiye minimumı v prepodavanii russkogo yazıka kak inostrannogo", **Rusistika: vçera, segodnya, zavtra**, ed.: V. Avramova vd., Sofya, Obşçestvo rusistov Bolgarii, 2018, s. 601-607, s. 603-604.

etkinliklerini asgari söz varlığındaki sözcüklere dayandırmaları, sınava hazırlık sürecinin verimliliğini artıracaktır.

Asgari söz varlığı, sözcüklerin çeviri karşılıkları, dilbilgisel, dizisel ve konusal özelliklerine erişim sağlamasıyla sınava hazırlanan yabancı öğrenciler için de önemli bir başvuru kaynağı görevini yerine getirmektedir. Ayrıca sınavı başarıyla geçmek için bilinmesi gereken sözcüklerin listesine sahip olan öğrenci, sınav için ne kadar hazır olduğunu görme ve gerektiğinde bilgi eksikliğini giderme fırsatını elde etmektedir.

Asgari söz varlığının bir diğer işlevi de sınavın değerlendirme aşamasında ortaya çıkmaktadır. Yukarıda da söz edildiği gibi, sınavın konuşma ve yazma gibi üretimsel etkinlikleri ölçen bölümler de bulunmaktadır. Bu bölümler, açık uçlu sorular içerir:

Субтест 4. ПИСЬМО

Напишите:

1. Что Вы умели делать, когда ещё не учились в школе?
2. Какие предметы Вам нравились, когда Вы учились в школе?
3. Что Вы любите делать в свободное время?

Вы должны написать не менее 6 фраз.

Субтест 5. ГОВОРЕНИЕ

Примите участие в диалоге. Ответьте собеседнику.

1. — Скажите, пожалуйста, сколько сейчас времени?

— ...

2. — Вы будете пить чай, кофе или сок?

— ...

Познакомьтесь с программой телепередач, которые Вы можете посмотреть в воскресенье. Выберите передачи, которые Вы хотите посмотреть. Скажите:

- 1) какие передачи, по-вашему, интересные;
- 2) почему Вы хотите их посмотреть.

06.00 — «Доброе утро».

09.00 — Новости.

09.30 — «Бизнес в Москве». Гости передачи — американские бизнесмены, которые работают в Москве.

10.00 — «В мире книг». В программе: новые детские книги.

Почему дети мало читают? На этот вопрос ответит детский писатель Г.Остер. Интересно, а дети писателя любят читать?

Bu gibi ölçme araçlarında sözcük bilgisinin de değerlendirilmeye alındığı kuşkusuzdur. Söz konusu değerlendirmenin ölçütünün de ilgili yeterlilik düzeyinde bilinmesi gereken sözcüklere, başka bir deyişle, asgari söz varlığına dayanması, değerlendirme işleminin nesnelliğini artıracakı söylenebilir.

Asgari söz varlığının Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavı'na yönelik kullanımında olduğu gibi Rusça sözcük öğretimindeki kullanımı da içerik oluşturma, öğretme, öğrenme ve değerlendirme olmak üzere dört aşamada gerçekleşebilmektedir.

Sözcük öğretimine yönelik içerik hazırlama aşamasında asgari söz varlığı, ilgili yeterlilik düzeyindeki ana ve yardımcı ders kitapları, uyarlanmış okuma kitapları, öğretim sözlükleri ve kılavuzları gibi araçların hazırlanmasında başvuru kaynağı olarak kullanılabilir.

Sözcük öğretimi aşamasında asgari söz varlığı ders planlarının, okuma metinlerinin, alıştırmaların, örneklemelerin ve yazılı sınavların hazırlanmasında, sözlü ve yazılı anlatım etkinliklerine yönelik metin ve konu seçiminde kullanılabilir. Bu sayede, ilgili yeterlilik düzeyinin dışında kalan sözcüklere gerektiğinden fazla zaman harcanmayacaktır.

Sözcük öğrenimi aşamasında öğrenciler, bilmedikleri veya unuttukları sözcüklerle ilgili bilgi almak için, asgari söz varlığını öğretim sözlüğü olarak kullanabilirler.

Sözcük bilgisini değerlendirme aşamasında öğreticiler ilgili yeterlilik düzeyini kapsayan öğrenim süresi sonunda öğrencilerin sözcük bilgilerindeki eksikliklerini saptayabilirler.

Özetle, asgari söz varlığının kullanım alanları aşağıdaki gibi gösterilebilir:

⁴⁵ T. Y. Vladimirova vd., **Gosudarstvennyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001, s. 20.

Şekil 3.1: Asgari Söz Varlığı Kullanımı

3.2. ASGARİ SÖZ VARLIĞI BELİRLEME İLKELERİ

Asgari söz varlıklarının belirlenmesi, özel olarak geliştirilmiş ilkelere göre yapılır. Bu ilkeler, asgari söz varlıklarına dahil edilecek sözcükbirimlerin değerlendirme ölçütleri olarak da nitelendirilebilir.

Sözlükbirim seçimine yönelik ilke belirleme çalışmalarının ilk örneklerinden biri, İngiliz dilbilimci H. E. Palmer'e aittir. Bu çalışmada ele alınan ilkeler sıklık (sıkça kullanılan sözcükler), birleşebilirlik (çok sözcükle birleşebilen sözcükler), somutluk

(anlamı gösterilebilen sözcükler), orantılılık (farklı sözcük türleri) ve amaca uygunluk (sıklık değeri düşük olup gerekli olan sözcükler) olarak sıralanmıştır.⁴⁶

Rusya’da konuyla ilgili ilk kuramsal çalışma 1948 yılında Şçerba ve öğrencisi Rahmanov tarafından kaleme alınmıştır.⁴⁷ Sözü edilen çalışmada önerilen sözcük seçim ilkeleri 1960 yılında gözden geçirilip aşağıdaki gibi son halini almıştır: 1) birleşebilirlik; 2) biçimsel sınırsızlık; 3) anlamsal değerlilik; 4) türetimsel değerlilik; 5) çokanlamlılık; 6) yapılaştırabilirlik; 7) sıklık.⁴⁸

Rahmanov’un öne sürdüğü bu ilkeler, asgari söz varlıklarının belirlenmesinde dilbilimsel yaklaşımın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu yaklaşım, Kostomarov tarafından önerilen öğretimsel yaklaşımla bir arada varlığını sürdürmüştür. Söz konusu öğretimsel yaklaşıma göre, yukarıdaki ilkelerin yanında öğrencilerin yaşam koşullarının, mesleklerinin ve ilgi alanlarının dikkate alınması, işlenen söz varlığının dilbilgisi ile ilişkisinin dikkate alınması, mesleksi konusallık gibi sözcük seçim ilkelerinin de uygulanması önerilmiştir.⁴⁹

Öğretim amaçlı sözcük seçimi için önerilen yukarıdaki ilkeler dizgesi, asgari söz varlıklarını belirleme kuramında yaygınlaşmış olup halen güncelliğini korumaktadır.

Tezimizin veri kaynakları arasında yer alan resmi A1-B1 asgari söz varlıklarında sözlükbirimlerin seçiminin aşağıdaki ilkelere göre yapıldığı belirtilmektedir: 1) biçimsel yansızlık; 2) birleşebilirlik; 3) anlamsal değerlilik; 4) türetkenlik; 5) sıklık.⁵⁰

⁴⁶ H. E. Palmer, *The Scientific Study and Teaching of Languages*, London, George G. Harrap & Company, 1917, pp. 122-130.

⁴⁷ Bkz.: İ. V. Rahmanov (ed.), *Slovar-minimum po angliyskomu, frantsuzskomu i nemetskomu yazıkam dlya sredney şkoli*, Moskva, Gos. izd. inostr. i nats. slovarey, 1948.

⁴⁸ İ. V. Rahmanov (ed.), *Slovar naiboleye upotrebitelnih slov angliyskogo, nemetskogo i frantsuzskogo yazıkov*, Moskva, Gos. izd. inostr. i nats. slovarey, 1960, s. 10.

⁴⁹ V. G. Kostomarov, “Printsipy otbora leksişeskogo minimuma”, *Russkiy yazık v natsionalnoy şkole*, No:1, 1963, s. 29-35.

⁵⁰ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşşeye vladeniye*, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 5-6; N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşşeye vladeniye*, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 5; N. P. Andryuşina vd., *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşşeye vladeniye*, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 5.

Söz konusu yeterlilik düzeylerindeki asgari söz varlıklarının belirlenmesinde uygulanabilen ilkeler, yukarıdakiler de dahil olmak üzere, alanlarına göre sayımsal (sıklık, yaygınlık, kullanılabilirlik), dilbilimsel (konusalılık, anlamsal değerlilik, biçimsel yansızlık, birleşebilirlik, türetkenlik) ve öğretimsel (ana dilini ve yaşam koşullarını dikkate alma, söz varlığı-dilbilgisi ilişkisi) olarak gruplandırılabilir. Sözü edilen ilkeler aşağıda ele alınacaktır.

3.2.1. Sayımsal ilkeler

Bu ilkeler grubu, sayımsal göstergelere dayalı sözcükbirim seçimi için kullanılmaktadır. Söz varlığının nicel özelliklerini belirleme ve ilgili veri kaynaklarında en sık kullanılan sözcükleri ayırma olanağını sunmaktadır.

Sıklık İlkesi

Daha önce de belirtildiği gibi, 1960'lı yıllardan beri Rusça asgari söz varlıklarının belirlenmesinde dikkate alınan sıklık ilkesi, bir sözcüğün tek bir veya bir dizi veri kaynağında toplam kullanım sayısına dayanır. Sıklık sözlüklerinde gösterilen sıklık değeri, sözcüğün ilgili derlemdeki milyon sözcük başına kullanım sayısını (ipm) göstermektedir. Böylelikle farklı boyuttaki derlemlerden saptanan sıklık göstergeleri kolaylıkla karşılaştırılabilmektedir.⁵¹

Sıklık değeri sözcük türüne göre farklılık göstermektedir: “İşlevsel sözcükler, sözcük listesinin yaklaşık %5'ini oluştururken ortalama bir metnin yaklaşık %50'sini kapsar. İçeriksel sözcükler, bunların tersine, sıklık listesinin orta ve son bölümlerinde yer alır. Bununla birlikte içeriksel sözcüklerin metin kapsamının yüzdesi, sözcük listesindeki paylarının yarısı kadardır.”⁵² Bu açıklama şöyle örneklendirilebilir:

⁵¹ O. N. Lyaşevskaya, S. A. Şarov, **Çastotnyy slovar sovremennogo russkogo yazık (na materialah Natsionalnogo korpusa russkogo yazık)**, Moskva, Azbukovnik, 2009, s. v.

⁵² L. N. Zazorina, “Çastotniye i učebnıye slovari”, **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, 1969, No:2, s. 20-25, s. 21.

Sıklık Sırası	Sözcükbirim	Sözcük Türü	Sıklık (ipm)
1	и	bağlaç	35801.8
2	в	ilgeç	31374.2
3	не	parçacık	18028.0
4	на	ilgeç	15867.3
5	я	ad-adıl	12684.4
6	быть	eylem	12160.7
7	он	ad-adıl	11791.1
8	с	ilgeç	11311.9
9	что	bağlaç	8354.0
10	а	bağlaç	8198.0
11	по	ilgeç	5786.7
12	это	ad-adıl	5707.8
13	она	ad-adıl	5592.4
14	этот	önad-adıl	5414.0
15	к	ilgeç	5389.0
16	но	bağlaç	5381.4
17	они	ad-adıl	4850.0
18	мы	ad-adıl	4704.8
19	как	bağlaç	4403.7
20	из	ilgeç	4314.1
21	у	ilgeç	4306.1
22	который	önad-adıl	4209.0
23	то	ad-adıl	3964.4
24	за	ilgeç	3904.1
25	свой	önad-adıl	3825.5

Tablo 3.3: Sıklığa Göre İlk 25 Rusça Sözcükbirim⁵³

İşlevsel sözcükler ilgeç, bağlaç, parçacık, adıl, sayı önadı, yardımcı eylem gibi sözcük türlerine ait olan sözcüklerdir. Yukarıdaki tabloda Rusçada en sık kullanılan 25 sözcüğün işlevsel türde olduğu görülmektedir.

İşlevsel sözcüklerin asgari söz varlıklarına dahil edilme gerekliliği kuşku götürmezken içeriksel sözcüklerin sıklık değerlerine göre seçilmesi alan yazınında tartışma konusu olmuştur. Örneğin, Kostomarov'a göre, "Öğretim sözlüğüne yönelik

⁵³ O. N. Lyaşevskaya, S. A. Şarov, **a.g.e.**

sözcük seçiminde sıklık ölçütünün güvenilmezliği, dilin özelliklerinden kaynaklanmaktadır: İki bininci sözcükten sonra sözcüklerin yinelenme katsayısı o denli düşüktür ki, dilin tüm biçimleri için sözcüğün yaygınlığı ve önemliliği konusunda ikna edici bir kanıt olamamaktadır."⁵⁴

Krenenstein'e göre, "Anlamli sözcüklerin sıklığı, hesaplamaların yapıldığı dilisel materyalin konusal doğasına bağlıdır ve sonuç olarak yalnızca seçilen dilisel alanın sıklık yapısını yansıtır."⁵⁵

Golovina'ya göre, "Çokanlamli bir sözcüğün kullanım sıklığı, anlamsal değışkelerinden sadece birkaçının, hatta birinin sıklığının bir sonucu olabilir".⁵⁶

2300 sözcükten oluşan resmi B1 asgari söz varlığını Sıklık Sözlüğü ile karşılaştıran Şvedova'ya göre, Sıklık Sözlüğü'nün ilk bininde yer alan, ancak asgari söz varlığına dahil olmayan yaklaşık 200 sözcük bulunurken asgari söz varlığında yer alan ancak Sıklık Sözlüğü'nde ilk 5 bin sözcüğe girmeyen 474 sözcük bulunmuştur.⁵⁷

Gerçekten de günlük iletişimde gerekli olan birçok sözcük, yüksek sıklık değerine sahip değildir. Örneğin, "ekmek", "otobüs", "kaşık" anlamına gelen sözcüklerin sıklık değerleri aşağıdaki gibidir:

Sıklık Sırası	Sözcükbirim	Sözcük Türü	Sıklık (ipm)
1130	хлеб	ad	107.4
1862	автобус	ad	64.8
2774	ложка	ad	40.5

Tablo 3.4: "Хлеб", "Автобус", "Ложка" Sözcüklerinin Sıklık Değerleri⁵⁸

⁵⁴ V. G. Kostomarov, "Printsipy otbora leksiçeskogo minimuma", **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, No:1, 1963, s. 29-35, s. 31.

⁵⁵ N. S. Krenenstein, "Slovar-minimum bazovogo yazıka (struktura i metodika sostavleniya)", **Prepodavaniye inostrannih yazıkov i yego lingvistiçeskiye osnovi**, Moskva, Nauka, 1972, s. 222-236, s. 223.

⁵⁶ L. İ. Golovina, "Strukturno-semantiçeskaya harakteristika i semantizatsiya çastotnih znaçeniy otglagolnih suffiksaliñ suşçestvitelnih leksiçeskogo minimuma dlya natsionalnoy škole", dis. kand. ped. nauk, Yeletskiy gosudarstvenniy pedagogiçeskiy institut, 1984, s. 9.

⁵⁷ M. A. Şvedova, "Leksiçeskiy minimum po RKİ s toçki zreniya çastotnosti leksiki v pismennih tekstah", **Novitni tehnologii u vkladanni mov inozemnih studentam**, Harkiv, HNADU, 2018, s. 303-306, s. 303.

⁵⁸ O. N. Lyaşevskaya, S. A. Şarov, **a.g.e.**

Yukarıdaki tabloya göre, farklı dil yeterlilik düzeylerine yönelik asgari söz varlıkları belirlenirken yalnızca sıklık ölçütü temel alınır, “ekmek” sözcüğü 1300 sözcükten oluşan A2 Asgari Söz Varlığı’na, “otobüs” sözcüğü 2300 sözcükten oluşan B1 Asgari Söz Varlığı’na, “kaşık” sözcüğü de 5000 sözcükten oluşan B2 Asgari Söz Varlığı’na dahil edilmelidir. Görüldüğü üzere, böyle bir yaklaşım, öğretimsel açıdan uygun değildir, çünkü Rusçanın konuşulduğu bir ortamda bu sözcüklere A1 düzeyinde gereksinim duyulabileceği açıktır. Bu nedenle adı geçen sözcükler resmi A1 asgari söz varlığına dahil edilmiştir. Bu gibi temel iletişim durumlarını ve günlük yaşam gereksinimlerini kapsamı beklenen A1-B1 düzeyi asgari söz varlıklarını sıklık ilkesine göre belirlemek, söz konusu başvuru kaynaklarının yararını azaltacağı kuşku götürmez.

Sıklık ilkesinin sözü edilen eksikliklerinin olumsuz etkileri yaygınlık ve kullanılabilirlik ilkeleriyle azaltılabilmektedir.

Yaygınlık İlkesi

Yaygınlık ilkesi, ilgili sözcüğün en az bir kez geçtiği kaynakların sayısını temel alan bir ölçüttür. Böylelikle, yaygınlık değeri, sıklık değerinden farklı olarak, sözcüğün görünüm düzenliliğini gösterir, ancak bu kez de sıklık değeri gibi kaynakların toplamındaki kullanım sayısını göstermez. Bu nedenle, sözcükbirim seçiminin gerektirdiği durumlarda sıklık ve yaygınlık değerlerini bir araya getiren kullanılabilirlik ilkesi uygulanmaktadır.⁵⁹

Kullanılabilirlik İlkesi

Kullanılabilirlik ilkesi, bir sözcüğün belirli sayıdaki kaynakta belirli bir sıklıkta geçme özelliğine dayanmaktadır. Kullanılabilirliğin göstergesi, ilgili sözcükbirimin farklı metinlerdeki dağılımının tekdüzeliğini niteleyen “kararlılık katsayısı”dır.⁶⁰ A. Juilliand⁶¹ tarafından geliştirilen bu katsayı, aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

⁵⁹ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşeniyu na ruskom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 111.

⁶⁰ L. A. Voznyak, “Statističeskiy analiz atributivno-upotreblennih prilagatelnih i pričastij nemetskogo yazıka (na materiale gazetnih 84 tekstov)”, **Uçeniye zapiski Latviyskogo gosudarstvennogo universiteta im. Petra Stuçki**, Riga, 1973, No:178, s. 3-14, s. 7.

⁶¹ A. Juilliand, D. Brodin, C. Davidovitch, **Frequency dictionary of French words**, The Hague-Paris, Mouton, 1970.

$$D = 100 \times \left(1 - \frac{\sigma}{\mu \sqrt{n - 1}}\right)$$

Burada n, derlemin bölündüğü segment sayısını; μ , sözcükbirimin tüm derlem içindeki sıklık ortalamasını; σ , farklı segmentlerde μ değerinin standart sapmasını temsil etmektedir.⁶²

Sözlükbilim alanında kararlılık katsayısı, bir sözlükbirimin ne denli yaygın veya aksine belirli konu alanlarına ne denli özgü olduğunu ölçmenin en etkili yolu olarak kabul edilmektedir.⁶³

Örneğin, Ulusal Rus Dili Derlemi'nde “преподобный”, “геологический” ve “внимательный” önadlarının sıklık değerleri hemen hemen aynıken (yaklaşık olarak 25 ipm) kararlılık katsayıları “преподобный” sözcüğünde 100 üzerinden 46, “геологический” sözcüğünde 78, “внимательный” sözcüğünde 97'dir. Buradan, “внимательный” sözcüğünün çoğu alan için geçerli olduğu ve genel sözlüklere dahil olma olasılığının yüksek olduğu anlaşılmaktadır.⁶⁴

3.2.2. Dilbilimsel ilkeler

Dilbilimsel ilkeler, sözcük seçiminde bir sözcüğün anlamını, yapısal özelliklerini ve diğer sözcüklerle birleşebilirliğini dikkate alır.

Konusallık İlkesi

Yabancılarla yönelik Rusça sözlüklerinde sözlükbirimlerin konulara göre gruplandırılması XIX. yüzyıldan⁶⁵ beri sıkça uygulanmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, resmi Rusça asgari söz varlıklarında da konusal gruplandırmalara yer verilmiştir. Sözü edilen konusallık ilkesine göre, asgari söz varlığı, ilgili dil yeterlilik ölçününün öngördüğü konularda iletişim için gerekli olan sözcükleri içermelidir. Bu

⁶² Ayrıntı için bkz.: O. N. Lyaşevskaya, S. A. Şarov, **a.g.e.**, s. vi.

⁶³ A. A. Lyne, “In Praise of Juillard's 'D'; a contribution to the empirical evaluation of various measures of dispersion applied to word frequencies”, **Methodes quantitatives et informatiques dans l'etude des textes**, ed.: Ch. Muller, Geneve-Paris, 1986, pp. 588-595.

⁶⁴ O. N. Lyaşevskaya, S. A. Şarov, **Çastotny slovar sovremennogo russkogo yazıka (na materialah Natsionalnogo korpusa russkogo yazıka)**, Moskva, Azbukovnik, 2009, s. vii.

⁶⁵ Bkz.: D. Meves, **Slovar upotrebitelneyşih slov i virajeniy v russkom i estonskom yazıkah**, Riga, Grajdandin, 1876.

ilkenin uygulanması sırasında iki ölçüt temel alınmalıdır: a) sözcüğün ilgili iletişim konusuna uygunluğu, b) ilgili konu sınırları içinde en önemli kavramları yansıtan sözcüklerin, algısal veya üretimsel kullanıma yönelik olduğu belirtilerek konusal listeye dahil edilmesi.⁶⁶

Söz varlığının belirlenmesinde ve yapılandırılmasında konusallık ilkesinin uygulanması, sözcükler arasındaki dizisel ve dizimsel ilişkileri yansıtabilmektedir. Örneğin, A2 Asgari Söz Varlığı'nda dizisel ilişkiler sınıf-tür (*мебель, стол, стул* vb.), eşanlamlı (*прекрасный - красивый*) ve karşıtanlamlı (*далеко - близко*) gruplandırmalarıyla; dizimsel ilişkiler de "*Питание, продукты*" adlı konu başlığının altında içecek adları (*вода, чай, кофе, сок*) ile birlikte *пить - выпить, стакан, чашка, горячий, холодный* gibi ilişkili sözcüklerin de yer almasıyla gösterilmektedir.⁶⁷ Öte yandan, konusallık ilkesinin her sözlükbirime uygulanamayacağı da unutulmamalıdır. Kimi sözcükler (örn. ilgeçler) belirli bir konuya girmemekteyken kimileri de farklı kaynaklarda farklı gruplara dahil edilebilmektedir. Örneğin, "*курить*" eylemi, A1 Asgari Söz Varlığı'nda⁶⁸ "*Жилье, мебель*" adlı konunun "*Предметы быта*" adlı alt konusunda yer almaktayken Morkovkin'in konusal sözcük listesinde⁶⁹ "*Питание, курение*" adlı konu başlığının altındadır. Oysa "sigara içmek" anlamına gelen bu eylemin "ev eşyaları" ya da "beslenme" konusuna ait olduğu kesin olarak söylenemez.

Anlamsal Değerlilik İlkesi

Anlamsal değerlilik ilkesinin öncüsü, Bakeyeva'nın 1957 yılında ileri sürdüğü işlemsel gereklilik ilkesidir. Bu ilkeye göre, "öğrencilerin Rusçayı okulda ve evde kullanabilmeleri ve bu günlük konuşma becerilerinin Rus dilinin ölçünlerine uygun olarak pekiştirilmesi için gerekli olan sözcükler"⁷⁰ de asgari söz varlığında yer almalıdır. Bu ilkenin resmi asgari söz varlıklarında da uygulandığı görülmektedir: "dil

⁶⁶ A. N. Şçukin, **Обучение рецепции обшению на русском языке как иностранным**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 114.

⁶⁷ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как иностранным. Базовый уровень. Обществу владения**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 85-107.

⁶⁸ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как иностранным. Элементарный уровень. Обществу владения**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 57.

⁶⁹ V. V. Morkovkin (ed.), **Лексический минимум современного русского языка**, Moskva, Russkiy Yazık, 1985, s. 286.

⁷⁰ N. Z. Bakeyeva, "Printsipy postroyeniya slovary-minimuma dlya pervih-çetvertih klassov tatarskih şkol", **Russkiy yazık v natsionalnoy şkole**, 1957, No:2, s. 45-52, s. 47.

öğretim sürecinin gerektirdiği öğretimsel içerikli söz varlığı (*преподаватель, урок, учебник* vd.) ve yaygın iletişim durumları için gerekli olan çeşitli konuşma görgü kalıpları da sunulmaktadır. Dizinin ana bölümünü temel kavramları yansıtan sözcükler oluşturmaktadır.”⁷¹ Yazarların kişisel deneyim ve pedagojik sezgilerine dayanılarak hangi sözcüklerin gerekli olduğunun belirlendiği bu ilkenin sayesinde söz varlığındaki değişimler sözcük seçimi sürecine hızlı bir biçimde yansıtılabilmektedir.

Günümüzde işlemsel gereklilik ilkesinin yerini anlamsal değerlilik ilkesi almıştır. Rahmanov’un ileri sürdüğü bu ilkeye göre, asgari söz varlığına “özellikle edebi, siyasal ve ekonomik içerikli metinlerde sıkça karşılaşılan kavram ve olguları belirten sözcükler ile yabancı bir dilde sohbet edebilmek için gerekli olan sözcükler” dahil edilmelidir.⁷²

Şçukin’e göre de, anlamsal değerlilik ilkesi, öğrencilerin ilgilerini çeken iletişim konularında sıkça karşılaşılan kavram ve olguları belirten sözcükbirimlerin dahil edilmesini gerektirmektedir. Sözü edilen konular, başlangıç aşaması için ev ve okul yaşamı; temel ve ileri aşamalar için meslek, iş, kültür, sanatsal ve toplumsal-siyasal edebiyattır.⁷³

Bu açıklamalardan, anlamsal değerlilik ilkesinin, yazılı metinlerdeki sıklık değeri yüksek olan sözcüklerle sözlü iletişim için gerekli olan sözcükleri temel aldığı, başka bir deyişle, sıklık ilkesiyle işlemsel gereklilik ilkesini kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu ilkenin, Kademeli Asgari Söz Varlıkları Dizisi’nin özellikle temel nitelikli, “gerekli” sözcükleri ortaya koyan ilk üç düzeyinde uygulandığı görülmektedir.

Biçemsel Yansızlık İlkesi

Biçemsel yansızlık ilkesi, asgari söz varlığına “hem yazılı hem de konuşma dilinde kullanılan ve bölgesel kısıtlamaları olmayan” sözcüklerin dahil edilmesine dayanmaktadır.⁷⁴ Başka bir deyişle, bu ilkeye göre, sözcükbirimlerin seçiminde dar bir

⁷¹ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 5.

⁷² İ. V. Rahmanov (ed.), **Slovar naiboleye upotrebitelnih slov angliyskogo, nemetskogo i frantsuzskogo yazıkov**, Moskva, Gos. izd. inostr. i nats. slovarey, 1960, s. 11.

⁷³ A. N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obşçeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 113.

⁷⁴ İ. V. Rahmanov (ed.), **a.y.**

alana özgü olmayan ve farklı anlatım biçimlerinde kullanılan sözcükbirimler yeğlenir.⁷⁵

Bu bağlamda ana dili konuşurları arasındaki yöre, toplumsal sınıf, meslek, yaş gibi farklılıkları yansıtan ağız, meslek, terim, jargon ve argo sözcükleri⁷⁶ ile biçem belirtili sözcükler, asgari söz varlıklarının dışında tutulmalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, biçem belirtili sözcükler yüksek biçemli (yüceltme, halk edebiyatı, geleneksel edebiyat ve kitapsözcükleri) ve alçak biçemli (konuşma, halk dili, kaba halk dili, teklifsiz konuşma ve hakaret) olarak ayrılmaktadır.⁷⁷

Söz konusu ilkenin, resmi A1-B1 düzeyi asgari söz varlıklarında uygulanmakla birlikte aşağıdaki yaygın konuşma sözcükleri anlamsal değerlilik gereğince ayrı tutulmuştur.

A1 Asgari Söz Varlığı ⁷⁸	A2 Asgari Söz Varlığı ⁷⁹	B1 Asgari Söz Varlığı ⁸⁰
		дочка (разг.)
	ёлка (разг.)	ёлка
	жалко (разг.)	жалко
		картошка (разг.)
		маршрутка (разг.)
	Пока! (разг.)	Пока! (разг.)
	привет	привет
	флешка (разг.)	флешка (разг.)

Tablo 3.5: A1-B1 Düzeyi Asgari Söz Varlıkları'nda Biçem Belirtili Sözcükler

Birleşebilirlik İlkesi

Birleşebilirlik ilkesine göre, sözcük seçiminde bir sözcüğün değeri, diğer sözcüklerle birleşme gücü ile belirlenir. Örneğin, *ехать* eylemi, yüksek birleşebilirlik değerine sahiptir, çünkü *ехать на автобусе, в метро, на велосипеде, в Москву,*

⁷⁵ A. N. Şçukin, **a.y.**

⁷⁶ Y. V. Fomenko, **a.g.e.**, s. 130-131.

⁷⁷ N. A. Lukyanova, **a.g.e.**, s. 125-128.

⁷⁸ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannomu. Elementarniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

⁷⁹ N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Лексический минимум по русскому языку как инострannomu. Bazoviy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

⁸⁰ N. P. Andryuşina vd., **Лексический минимум по русскому языку как инострannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

к родителям, в отпуск, на большой скорости vd. gibi çeşitli sözcük birleşimlerinde yer alır.⁸¹

Kademeli Asgari Söz Varlıkları Dizisi'nde sözcükbirimlerin seçimi için, birleşebilirliklerinin geniş kapsamlı mı yoksa dilbilgisel, anlamsal veya sözcüksel etkenlerle sınırlı mı olduğu önemlidir. Başka bir deyişle, bir sözcüğün birleşebildiği sözcük sayısı ne denli sınırlıysa asgari söz varlığına dahil olma olasılığı o denli düşüktür. Örneğin, *чёрствый (+хлеб), щекотливый (+вопрос), карий (+глаза)* gibi deyimsel öbek kurucuları olan sözcükler, A1-B1 Düzeyi Asgari Söz Varlıkları'nda birleşebilirlik ilkesi gereğince yer almamaktadır. Öte yandan, bir sözcüğün geniş kapsamlı birleşebilirliğe sahip oluşu, asgari söz varlığına dahil edilmek için tek başına bir neden olamamakla birlikte ek bir ölçüt olarak kullanılabilir.

Türetkenlik İlkesi

Türetkenlik ilkesine göre, "bir sözcüğün kökünden ne denli fazla sözcük türetilebilirse, o sözcüğün asgari söz varlığına dahil edilmesi için o denli fazla neden olur."⁸² Örneğin, *учить* sözcüğünden *учиться, учитель, учительница, ученик, учащийся, ученый, выучить, обучаться* vd. sözcükler türetilebilmektedir.

Daha ayrıntılı bir açıklamaya göre, "Türetkenlik ilkesi, derleyicilere türetme gücüne sahip sözcükleri asgari söz varlığına dahil etmeye ve öğrencilerin kendi başlarına türetebilecekleri veya anlayabilecekleri türeme sözcükleri dahil etmemeye izin vermektedir."⁸³ Ancak öğrencilerin sözcük türetme becerilerinin yeterince pekiştirilmediği düzeyler için türetilebileceği veya anlaşılabilirliği düşünülen türeme sözcükleri asgari söz varlığına dahil etmeme kararı, öğrencilerin türetme yanlışlarını yapmalarına yol açabilir. Bu nedenle resmi B1 asgari söz varlığında türetim bağlamında iki türden sözcükler dahil edilmiştir:

- öğrencilerin gizil söz varlıklarının oluşumuna katkıda bulunan türetme öğelerini içeren sözcükler (*добрый - доброта, открыть - открытие*);

⁸¹ A. N. Şçukin, **a.y.**

⁸² İ. V. Rahmanov (ed.), **a.g.e.**, s. 12.

⁸³ L. İ. Golovina, "Strukturno-semantičeskaya harakteristika i semantizatsiya çastotnih znaçeniy otglagolnih suffiksah suščestvitelnih leksičeskogo minimuma dlya natsionalnoy şkoli", dis. kand. ped. nauk, Yeletskiy gosudarstvenniy pedagogičeskiy institut, 1984, s. 22.

- ilgili dil yeterlilik düzeyinde türetme öğeleri öğrenciler tarafından henüz tam olarak anlaşılamayan sözcükler (*родственник, училище, хозяйство*).⁸⁴

Öte yandan, birçok sözcüğün türetkenlik gücü öğretimsel önceliği ile orantılı değildir. Örneğin, Rusça Türetim Sözlüğü'ne⁸⁵ göre, “pazartesi” anlamındaki “понедельник” sözcüğünün 2 türeme sözcüğü varken “dişi keçi” anlamındaki “коза” sözcüğünün 50 türeme sözcüğü bulunmaktadır. Bu nedenle türetebilirlik ilkesi, asgari söz varlığına yönelik sözcükbirim seçimi için birincil ölçütler arasında yer almamakla birlikte ek ölçüt olarak kullanılabilir.

3.2.3. Öğretimsel İlkeler

Ana Dilini ve Yaşam Koşullarını Dikkate Alma İlkesi

Öğrencilerin ana dillerini ve yaşam koşullarını dikkate alma ilkesi, özellikle 1940'lı-1970'li yıllarda SSCB'nin ulusal (eğitim dili Rusça olmayan) okulları için öğretim sözlüklerinin ve asgari söz varlıklarının geliştirilmesiyle birlikte öne çıkmaktaydı. Söz konusu ilkenin yer aldığı ilk bütünsel çalışmalardan biri, 1957 yılında Bakeyeva tarafından kaleme alınmıştır.⁸⁶ Tatar ilkökul öğrencilerine yönelik önerilen asgari söz varlığı için uygulanan sözcük seçim ilkelerinin irdelendiği bu çalışmada ulusal okullara yönelik temel ilke olarak işlemsel gereklilik belirlenmiştir. Ek ilkeler arasında sözcüklerin dizisel ilişkilerini, konusal ilişkilerini ve ilgili ders kitapları içinde yinelenirliklerini dikkate alma ilkelerinin yanı sıra öğrencilerin ana dillerini ve yaşam koşullarını dikkate alma ilkesine de yer verilmiştir.

Ana dilini ve yaşam koşullarını dikkate alma ilkesinin uygulanmasına, Estonyalı⁸⁷ ve Özbek⁸⁸ ulusal okullarının 2.-8. sınıf asgari söz varlıkları örnek gösterilebilir. Söz konusu iki asgari söz varlığında temel sözcük seçim ilkeleri olarak sıklığın yanı sıra ana diline bağlı sesbilgisel ve dilbilgisel güçlüklerin dikkate alınması

⁸⁴ N. P. Andryuşina vd., **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015, s. 5.

⁸⁵ A. N. Tihonov, *Slovoobrazovatelniy slovar russkogo yazıka*, Moskva, AST-Astrel, 2003.

⁸⁶ N. Z. Bakeyeva, “Printsipy postroyeniya slovary-minimuma dlya pervih-çetvertih klassov tatarskih şkol”, **Russkiy yazık v natsionalnoy şkole**, 1957, No:2, s. 45-52.

⁸⁷ E. Roovet, E. Steinfeldt, **Slovar-minimum russkogo yazıka dlya 2-8 klassov estonskih şkol**, Tallin, Min. prosv. Estonskoy SSR, 1965.

⁸⁸ V. V. Reşetov (ed.), **Slovar-minimum po russkomu yazıku dlya 2-8 klassov uzbekskoy şkole**, Taşkent, Ukituvçi, 1971.

uygulanmıştır. Bu bağlamda asgari söz varlıklarında Rusçada ve öğrencilerin ana dillerinde sesbilgisel ve anlamsal olarak birbirine yakın olan sözcüklere yer verilmiştir. Örneğin, Rusçadaki "музыка" sözcüğünün Estonca karşılığı "muusika", Özbekçe karşılığı da "musiqa"dır. Bu gibi sözcükler sesbilgisel ve anlamsal benzerlikten dolayı asgari söz varlıklarına dahil edilmiştir. Buradan da anlaşıldığı üzere, ulus odaklı niteliğini taşıyan asgari söz varlıklarının anlamlandırma türü çeviri biçimindedir. Sözü edilen çalışmalarda ek ölçütler olarak öğrencilerin yaş özellikleri ve günlük yaşam tarzları dikkate alınmıştır. Bu bağlamda sözcük listelerine öğrencilerin yaşadığı bölgelerin coğrafi (hayvan, bitki vb. adları) ve kültürel (ulusal yemekler, ev eşyaları, giysiler vb.) özelliklerini belirten sözcükbirimler de dahil edilmiştir.

Resmi A1-B2 asgari söz varlıkları, çeviri ögesini içerdikleri halde ulus odaklı olmadıklarından, ana dilini ve yaşam koşullarını dikkate alma ilkesi bunlar için geçerli değildir.

Söz Varlığı-Dilbilgisi İlişkisini Dikkate Alma İlkesi

Söz varlığı-dilbilgisi ilişkisini dikkate alma ilkesi, 1950'li-1960'lı yıllarda tanımlanmaya başlanmıştır. Salistra, söz konusu ilkeyi, seçilen sözcüklerin öğretim sürecinin iç gereksinimlerine uyumu olarak adlandırarak şöyle açıklamıştır: "Seçilen sözcükler, programda öngörülen tüm (dilbilgisel, sesbilgisel, yazımbilgisel) konuları işleme olanağını vermelidir."⁸⁹

Daha sonra Kostomarov, işlenen söz varlığının dilbilgisi ile ilişkisinin dikkate alınması gerektiğinden şöyle söz etmiştir: "Belirli bir dilbilgisel olguyu örneklendirmek için gerekli olan sözcükler işlenen söz varlığına dahil edilmelidir."⁹⁰

Bu ilkenin uygulanması, Yabancı Dil Olarak Rusça Sınav Dizgesi'nin bir bileşeni olarak Asgari Söz Varlığı'nın, Rus dili ölçünleri, gereksinimleri ve programlarında nitelenen asgari dilbilgisi ile etkileşimini sağlamaktadır. Örneğin, A1 Düzeyi Yabancı Dil Olarak Rusça Devlet Ölçünü'ne⁹¹ göre A1 dil yeterlilik düzeyinde "Adıllar" konusu kapsamında öğrencilerin, kişi adıllarını (я, мы, он), soru adıllarını

⁸⁹ İ. D. Salistra, "Voprosı otbora leksiki inostrannogo yazıkı dlya sredney şkoli", **İnostranniye yazıkı v şcole**, 1956, No:3, s. 57.

⁹⁰ V. G. Kostomarov, "Printsıpi otbora leksişeskogo minimuma", **Russskiy yazık v natsionalnoy şcole**, No:1, 1963, s. 29-35, s. 32.

⁹¹ T. Y. Vladimirova vd., **Gosudarstvenniy standart po russskomu yazıkıu kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001, s. 13.

(какой? чей? сколько?), iyelik adlarını (мой, твой, его), gösterme adlarını (этом) ve belgisiz adları (каждый, никто, ничто) öğrenmeleri beklenmektedir. Bu amaç doğrultusunda resmi A1 asgari söz varlığında⁹² ilgili adıl türleri verilmiştir.

Tüm resmi asgari söz varlıklarında söz varlığı-dilbilgisi ilişkisini dikkate alma ilkesi uygulanmakta olup ek olarak ilgili yeterlilik düzeyinde Rusça dilbilgisi öğrenimi için gerekli olan dilbilimsel terimler listesi de sunulmuştur.

Sonuç olarak, asgari söz varlığına yönelik sözcükbirim seçiminde sayımsal, dilbilimsel ve öğretimsel ilke gruplarının üçünün de ayrı önemi vardır. Sayımsal ve dilbilimsel ilkeler betimleyici, öğretimsel ilkeler ise yönlendirici niteliktedir. Hangi ilkelerin uygulanıp hangilerinin uygulanmayacağı, belirlenen asgari söz varlığının türüne, dil yeterlilik düzeyine, hedef kitlesinin özelliklerine ve beklentilerine bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

⁹² N. P. Andryuşina, T. V. Kozlova, **Leksiçeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarnıy uroven. Obşçeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ "RUS DİLİ VE EDEBİYATI" LİSANS PROGRAMINA YÖNELİK A1-B1 DÜZEYİ ASGARİ SÖZ VARLIĞININ BELİRLENMESİ

4.1. YÖNTEM

4.1.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik Rusça asgari söz varlığını belirlemek amacıyla "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik kullanılacak ders kitaplarının araştırıldığı ve bu materyallerdeki söz varlığının irdelendiği bu çalışma, tekil tarama modelindedir. "Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır... Değişkenlerin tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma modellerine tekil tarama modelleri denir. Bu tür bir yaklaşımda ilgilenilen olay, madde, birey, grup, kurum, konu vb. birim ve duruma ait değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye çalışılır"¹.

4.1.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada kullanılan veri toplama tekniği, doküman incelemesidir. "Nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar".²

Araştırmanın birinci aşamasında toplanan döküman, Türkiye'de "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programlarına yönelik en yaygın olarak kullanılan "Doroga v Rossiyu"³ adlı A1-B1 düzeyi Rusça ders kitap dizisindeki söz varlığıdır. Bu ders

¹ N. Karasar, **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010, s. 77-79.

² A. Yıldırım, H. Şimşek, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 187.

³ V. Y. Antonova vd., **Doroga v Rossiyu: učeбnik russkogo yazıka (elementarniy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2019; V. Y. Antonova, M. M. Nahabina, A. A. Tolstih, **Doroga v Rossiyu: učeбnik russkogo yazıka (bazoviy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2019; V.

kitabının seçilme nedenleri arasında Türkiye'deki erişilebilirliği ve tanınırlığı, Yabancı Dil Olarak Rusça Sınav Dizgesine yönelik oluşu, dolayısıyla da resmi asgari söz varlıklarıyla azami ölçüde uyumluluğudur. Söz konusu ders kitap dizisi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre ayrılmış 3 ciltten oluşmaktadır. Kitabın araştırmada kullanılan baskısı, 2019 ve 2020 yıllarına ait olup en son düzeltilmiş ve güncellenmiş baskısıdır. Bu doküman, ünitelere bölünerek tarayıcı aracılığıyla taranmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen görüntü dosyaları optik karakter tanıma programına yüklenmiş ve içlerindeki sözcükler abecesel sıraya göre listelenmiştir. Listelenen bu sözcükler sözcükbirimlere dönüştürülmüş, her sözcükbirime geçtiği ünitenin kodu (örneğin, 2. cilt 5. ünite için "205" olarak) atanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında toplanan doküman, Rusya Federasyonu tarafından yabancılara yönelik geliştirilen resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığıdır⁴. Söz konusu doküman, sayısal ortamda sunulduğundan içindeki sözcükbirimler bilgisayar aracılığıyla çözümlenmeye hazır halde bulunmaktadır.

4.1.3. Verilerin Çözümlemesi

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik toplanan sözlüksel verilere içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. "İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanmasıdır".⁵

Çözümlemenin birinci aşamasında öncelikle veri toplama sürecinde elde edilen ünite temelli söz varlığını oluşturan sözcükbirimler, ilgili düzeydeki resmi asgari söz varlıklarıyla karşılaştırılmış, bulundukları ciltteki sıklık değerleri saptanmıştır. Ortaya çıkan sözcük listesindeki yanlışlar düzeltildikten sonra özel adlar, ünlemler, kısaltmalar, *телеграмма*, *милиция* gibi güncelliğini yitirmiş sözcükler çıkarılmıştır. Sonra ilgili düzeyin resmi asgari söz varlığında yer almayan sözcükler arasında tek

Y. Antonova, M. M. Nahabina, A. A. Tolstih, **Doroga v Rossii: uchebnik russkogo yazika (perviy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2020.

⁴ N. P. Andryuşina vd., **Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazikom kak inostrannim. Obşçeye vladeniye. Professionalnyy modul**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011, s. 37-44.

⁵ A. Yıldırım, H. Şimşek, **a.g.e.**, s. 227.

bir ünite de bulunan sözcükler çıkarılmıştır. Daha sonra bulundukları ciltteki toplam sıklık değerleri belirli sınırın altında olan sözcükler çıkarılmıştır. Sözü edilen cilt sıklık sınırı, A1 için 13, A2 için 17 ve B1 için 24 olarak belirlenmiştir. Çıkarma işlemleri ardından listeye Türkiye’deki Rus dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin ünitelerdeki sözlü ve yazılı anlatım etkinlikleri için gereksinim duyabilecekleri sözcükler eklenmiştir. Bu işlem sırasında sözcükler, kitapta ve ilgili düzeyin resmi asgari söz varlığında yer alıp almamasına bakılmaksızın seçilmiştir. Listeye eklenen bu sözcükler arasında resmi asgari söz varlıklarında yer almayan *пляж, полицейский, сеть, электронный* gibi günümüz günlük yaşamına özgü ve *баранина, лира, мечеть, турок* gibi Türk toplumuna özgü sözcükler bulunmaktadır. Bunların yanı sıra resmi asgari söz varlıklarında yer almasına karşın kitapta geçmeyen *азиатский, банан, песок* gibi kimi sözcükler de listeye eklenmiştir. Böylelikle, asgari söz varlığı belirleme sürecinde çalışmamızın üçüncü bölümünde açıklanan sıklık, konusallık, anlamsal değerlilik, biçimsel yansızlık, ana dilini ve yaşam koşullarını dikkate alma ve söz varlığı-dilbilgisi ilişkisi ilkeleri uygulanmıştır. Yukarıdaki işlemlerin ardından Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programı A1, A2 ve B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler; vurguları, resmi asgari söz varlıklarındaki dilbilgisel açıklamaları, çevirileri, resmi söz varlıklarındaki yerleri, ilgili ciltteki sıklıkları ve ilk kez geçtikleri ünite kodlarıyla birlikte abecesel sıraya göre listelenmiştir (Bkz. Ek-1, Ek-2, Ek-3).

İkinci aşamada resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığındaki⁶ sözcükbirimler, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim elemanlarının uzman görüşlerine başvurularak gözden geçirilmiştir. B1 düzeyinin Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programlarında 1. sınıf sonuna denk geldiği varsayılarak ilgili sınıfın dilbilim ve edebiyat derslerinde kullanılmayan sözcükler listeden çıkarılmıştır. Ardından resmi B1 asgari söz varlığındaki dilbilimsel terimler ekinde yer alan sözcükler, B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığında kalın yazı tipiyle gösterilmiştir. B1 asgari söz varlığında yer alan ve aynı anlamı taşıyan sözcükler listeden çıkarılmıştır. Yukarıdaki işlemlerin ardından Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programı B1 filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek

⁶ N. P. Andryuşina vd., **Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazikom kak inostrannim. Obşçeye vladeniye. Professionalnyy modul**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011, s. 37-44.

sözcükbirimler, vurguları ve çevirileriyle birlikte abecesel sıraya göre listelenmiştir (Bkz. Ek-4).

4.2. BULGULAR

4.2.1. A1 Düzeyi Asgari Söz Varlığı

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiş ve resmi A1 asgari söz varlığındaki sözcükbirimlerle karşılaştırılmıştır (Bkz. Ek-1). Bu işlemlerin sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Resmi A1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 780

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin toplam sayısı: 696

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 624

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A1 asgari söz varlığında yer almayan sözcükbirimlerin sayısı: 72

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısının, resmi A1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısına yüzdelik oranı: %80

4.2.2. A2 Düzeyi Asgari Söz Varlığı

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A2 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiş ve resmi A2 asgari söz

varlığındaki sözcükbirimlerle karşılaştırılmıştır (Bkz. Ek-2). Bu işlemlerin sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Resmi A2 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 1300

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A2 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin toplam sayısı: 1212

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A2 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A2 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 1106

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A2 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A2 asgari söz varlığında yer almayan sözcükbirimlerin sayısı: 106

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A2 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi A2 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısının, resmi A2 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısına yüzdelik oranı: %85,08

4.2.3. B1 Düzeyi Asgari Söz Varlığı

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiş ve resmi B1 asgari söz varlığındaki sözcükbirimlerle karşılaştırılmıştır (Bkz. Ek-3). Bu işlemlerin sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Resmi B1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 2300

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin toplam sayısı: 2032

Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi B1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 1958

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi B1 asgari söz varlığında yer almayan sözcükbirimlerin sayısı: 74

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik B1 asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin arasında resmi B1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısının, resmi B1 asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısına yüzdelik oranı: %85,13

4.2.4. B1 Düzeyi Filoloji Asgari Söz Varlığı

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik B1 filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler resmi B1 filoloji asgari söz varlığındaki ve resmi B1 genel asgari söz varlığındaki dilbilimsel terimler ekine dayanılarak belirlenmiş ve söz konusu sözcükbirimlerle karşılaştırılmıştır (Bkz. Ek-4). Bu işlemlerin sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik B1 filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin toplam sayısı: 498

Resmi B1 filoloji asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısı: 743

Türkiye’deki “Rus Dili ve Edebiyatı” lisans programına yönelik B1 filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimlerin toplam sayısının resmi B1 filoloji asgari söz varlığında yer alan sözcükbirimlerin sayısına yüzdelik oranı: %67,03

SONUÇ

Bir dili bilmek her şeyden önce o dilin sözcüklerini bilmekle ilgilidir. Dildeki sözcüklerin tümü, *söz varlığı* olarak tanımlanmaktadır. Söz varlığını kaydeden temel araç *sözlüktür*. Sözlükleri oluşturmaya ilişkin kuramlar ve uygulamalar *sözlükbilimin* çalışma alanıdır. *Öğretim sözlükbilimi* ise söz varlığının öğretim amaçlı betimlenmesinin kuramsal ve uygulamalı yönlerini içeren bir dilbilim-eğitimbilim alanıdır. Temel dalları arasında öğretim sözlüklerini ve asgari söz varlıklarını oluşturma kuramları ve uygulamaları öne çıkmaktadır. *Öğretim sözlüğü*, dil öğreticileri ile öğrencilerinin uygulamalı gereksinimlerine yönelik tasarlanmış bir başvuru kaynağıdır. *Asgari söz varlığı* ise dil dizgesinin işlevsel bütünlüğü korunarak öğretim hedefleri, aşaması ve süresine göre özel yöntemlerle belirlenen, öğrencilerin öğrenmeleri beklenen asgari sözcük listesine dayalı bir öğretim sözlüğü olarak tanımlanabilir.

Asgari söz varlıklarının sözlükbilim ve dil öğretimi alanlarındaki işlevleri aşağıdaki gibidir:

- ana ve yardımcı ders kitaplarının yazarları için bir başvuru kaynağı niteliğinde olmak;
- ölçme ve değerlendirme materyallerinin geliştiricileri için bir başvuru kaynağı niteliğinde olmak;
- sınavlarda nesnel, ölçünleştirilmiş bir ölçme ve değerlendirme dizgesinin düzenlenmesi için zemin hazırlamak;
- dil öğrencilerinin iletişimsel hedeflerine ulaşmalarını sağlamak;
- dil öğreticilerine öğretim sürecinin temel içeriğini belirli bir biçimde eşgüdümleme olanağını vermek.

Rusya'da 1960'lı yıllarda başlayan asgari söz varlığı belirleme çalışmalarının sonucunda Rusya Devlet Sınav Dizgesi bünyesinde Yabancı Dil Olarak Rusça Sınavı'na yönelik dil yeterlilik düzeylerine göre sınıflandırılmış resmi asgari söz varlıkları belirlenmiştir. Aynı bünyede ayrıca mesleğe yönelik B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığı da oluşturulup kullanıma sunulmuştur. Ancak söz konusu başvuru kaynaklarının Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına ne denli uygun oldukları önemli bir tartışma konusudur. Şöyle ki, Rusya'da filoloji alanında lisans eğitimi alan yabancıların, öğrenim süreçleri boyunca ulaşmaları gereken Rusça

yeterlilik düzeyleri, Rusya Eğitim Bakanlığınca belirlenmiştir. Buna göre, A1 düzeyine 2-3 haftalık uyum programında (60-80 saat); A2 düzeyine hazırlık programının birinci yarıyılında (400 saat); B1 düzeyine hazırlık programının ikinci yarıyılında (300-350 saat); B2 düzeyine dört yıllık lisans programının sonunda (450 saat) ulaşılması beklenmektedir. Rusya'nın dışında, özellikle Rusçanın konuşulmadığı ülkelerde aynı hedeflere ulaşılması oldukça güçtür. Bu gibi durumlarda sözcük öğretimi ilgili lisans programına yönelik geliştirilmiş bir asgari söz varlığına dayandırılırsa öğretim ve öğrenim sürecindeki zaman ve emek kaybı en aza indirilebilir.

Alan yazınında yapılan çalışmalar arasında Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik Rusça asgari söz varlığının belirlenmesine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmada Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik Rusça asgari söz varlığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle yabancı dil olarak Rusça öğretimine yönelik asgari söz varlığı belirleme ilkeleri ve Rusya'da yayımlanan asgari söz varlığı örnekleri irdelenmiştir. Türkiye'de A1-B1 düzeylerine yönelik yaygın olarak kullanılan Rusça ders kitap dizilerinden "Doroga v Rossiyu" dizisindeki söz varlığı saptanarak Rusya'nın resmi asgari söz varlıklarıyla karşılaştırılmıştır. Asgari söz varlığı belirleme ilkeleri doğrultusunda Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1-B1 düzeyi Rusça asgari söz varlıklarını oluşturabilecek sözcükbirimler belirlenmiştir. Bu süreçte sözcüklerin güncel ve Türkiye'deki öğrencilere yönelik olmasına önem verilmiştir. Ayrıca Rusya'nın resmi B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığı incelenerek Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına uyarlanmıştır. Böylelikle çalışmada Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programına yönelik A1-B1 düzeyi genel asgari söz varlıklarını oluşturabilecek sözcükbirimler, vurguları, resmi asgari söz varlıklarındaki dilbilgisel açıklamaları, çevirileri, resmi söz varlıklarındaki yerleri, ilgili ciltteki sıklıkları ve ilk kez geçtikleri ünite kodlarıyla birlikte; ayrıca B1 düzeyi filoloji asgari söz varlığını oluşturabilecek sözcükbirimler, vurguları ve çevirileriyle birlikte abecesel sıraya göre listelenerek kullanıma sunulmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, çalışmada belirlenen A1 asgari söz varlığı, resmi A1 asgari söz varlığınının %80'ini, A2 asgari söz varlığı, resmi A2 asgari söz varlığınının %85,08'ini, B1 asgari söz varlığı, resmi B1 asgari söz

varlığının %85,13'ünü ve B1 filoloji asgari söz varlığı, resmi B1 filoloji asgari söz varlığının %67,03'ünü kapsamaktadır.

Belirlenen asgari söz varlıklarının Rusça öğretim ve öğrenim sürecindeki uygulanma yolları içerik hazırlama, öğretme, öğrenme ve değerlendirme olmak üzere dört aşamada gerçekleşebilmektedir.

Sözcük öğretimine yönelik *içerik hazırlama* aşamasında asgari söz varlıkları, ilgili yeterlilik düzeyindeki ana ve yardımcı ders kitapları, uyarlanmış okuma kitapları, öğretim sözlükleri ve kılavuzları gibi araçların hazırlanmasında başvuru kaynağı olarak kullanılabilir.

Sözcük öğretimi aşamasında asgari söz varlıkları ders planlarının, okuma metinlerinin, alıştırmaların, örneklemelerin ve yazılı sınavların hazırlanmasında, sözlü ve yazılı anlatım etkinliklerine yönelik metin ve konu seçiminde kullanılabilir. Bu sayede, ilgili yeterlilik düzeyinin dışında kalan sözcüklere gerektiğinden fazla zaman harcanmayacaktır.

Sözcük öğrenimi aşamasında öğrenciler, bilmedikleri veya unuttukları sözcüklerle ilgili bilgi almak için, asgari söz varlığını öğretim sözlüğü olarak kullanabilirler.

Sözcük bilgisini *değerlendirme* aşamasında öğreticiler ilgili yeterlilik düzeyini kapsayan öğrenim süresi sonunda öğrencilerin sözcük bilgilerindeki eksikliklerini saptayabilirler.

Bu çalışmayla ilk kez ortaya konulan söz konusu öğretim aracının, dersleri planlama, materyal seçme, ölçme ve değerlendirme araçlarını oluşturma süreçlerini kolaylaştıracağı ve dersler arasındaki söz varlığı uyumsuzluklarını önleyeceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, sözü edilen Rusça asgari söz varlığının, Türkiye'deki "Rus Dili ve Edebiyatı" lisans programının öğrencilerine, belirli bir dil yeterlilik düzeyine göre bilmeleri gereken Rusça söz varlığını görebilme olanağını sunmasıyla yararlı olacağına inanılmaktadır. Böylelikle, bu çalışmanın Türkiye'deki Rusça sözcük öğretimi ve öğrenimi alanlarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Açık, F.: “Temel Türkçe (A1/A2) için Söz Dağarcığı Tespit Denemesi”, **Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Abdurrahman Güzeli için Armağan Kitabı**, ed.: C. Demir, H. Parlakyıldız, Akçağ Yayınları, 2013, s. 257-276.
- Aksan, D.: **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**, C.III, Ankara, TDK Yayınları, 1982.
- Aksoy, E.: “5. Sınıf Öğrencilerinin Hedef Söz Varlığı ve Türkçe Sözlüğü”, Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, 2018.
- Amiantova, E. İ. vd.: **Gosudarstvennyy obrazovatelnyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionnyy uroven. Professionalnyy modul “Filologiya”**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.
- Andryuşina, N. P. (ed.): **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionnyy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2009.
- Andryuşina, N. P. (ed.): **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionnyy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.
- Andryuşina, N. P. (ed.): **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionnyy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2018.
- Andryuşina, N. P. vd.: **Gosudarstvennyy obrazovatelnyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Professionalniye moduli. Perviy uroven. Vtoroy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.
- Andryuşina, N. P. vd.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionnyy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.
- Andryuşina, N. P. vd.: **Trebovaniya k Pervomu sertifikatsionnomu urovnyu vladeniya russkim yazıkom kak inostrannim. Obşşeye vladeniye. Professionalnyy modul**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2011.
- Andryuşina, N. P. vd.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionnyy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.
- Andryuşina, N. P., Klobukova, L. P.: “Leksişeskiye minimumı v prepodavanii russkogo yazıka kak inostrannogo”, **Rusistika: vçera, segodnya, zavtra**, ed.: V. Avramova vd., Sofya, Obşşestvo rusistov Bolgarii, 2018, s. 601-607.
- Andryuşina, N. P., Kozlova, T. V.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.

- Andryuşina, N. P., Kozlova, T. V.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2000.
- Andryuşina, N. P., Kozlova, T. V.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.
- Andryuşina, N. P., Kozlova, T. V.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşşeye vladeniye**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2015.
- Anpilogova, B. G. vd.: **Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev pervogo goda obuşeniya. Podgotovitelniy fakultet**, Moskva, İzd. MGU, 1964.
- Antonova, V. Y. vd.: **Doroga v Rossiyu: uşebnik russkogo yazıka (elementarniy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2019.
- Antonova, V. Y., Nahabina, M. M., Tolstıh, A. A.: **Doroga v Rossiyu: uşebnik russkogo yazıka (bazoviy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2019.
- Antonova, V. Y., Nahabina, M. M., Tolstıh, A. A.: **Doroga v Rossiyu: uşebnik russkogo yazıka (perviy uroven)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2020.
- Apresyan, Y. D.: **İntegralnoye opisaniye yazıka i sistemnaya leksikografiya**, Moskva, Şkola "Yazıki russkoy kulturi", 1995.
- Arutyunov, A. R., Muzrukov, N. B., Çebotarev, P. G.: **"İnformatsionniye banki dannıh kak baza sovremennıh uşebnikov", Soderjaniye i struktura uşebnika russkogo yazıka kak inostrannogo**, ed.: L. B. Truşina, Moskva, Russkiy Yazık, 1981, s. 42-58.
- Arutyunova, N. D.: **"Metonimiya", Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedişeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 300-301.
- Arutyunova, N. D.: **Yazık i mir çeloveka**, Moskva, Yazıki russkoy kulturi, 1999.
- Aydın, M.: **"Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2015.**
- Azimov, E. G., Şçukin, A. N.: **Slovar metodişeskih terminov (teoriya i praktika prepodavaniya yazıkov)**, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.
- Azimov, E. G., Şçukin, A. N.: **Noviy slovar metodişeskih terminov i ponyatıy. Teoriya i praktika obuşeniya yazıkam**, Moskva, İKAR, 2009.
- Bakeyeva, N. Z.: **"Printsıpy postroyeniya slovary-minimuma dlya pervıh-çetvertıh klassov tatarskih şkol", Russkiy yazık v natsionalnoy şcole**, 1957, No:2, s. 45-52, s. 47.

- Barhudarov, S. G.,
Novikov, L.: “Kakim doljen bit učebnij slovar?”, **Russkiy yazık za rubejom**, No:3, 1971, s. 46-50.
- Baskın, S.: “Ortaokul Sözlüklerinin Türkçe Eğitimindeki Hedef Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:XIX, No:3, 2018, s. 622-637.
- Başutku, S.: “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1 Düzeyinde Kelime Öğretimi”, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, 2018.
- Belyayev, B. V.: **Očerki po psihologii obučeniya inostrannim yazıkam**, Moskva, Prosveşçeniye, 1965.
- Beni, P.: **L’Anticrusca ovvero il paragone del italiana lingua**, Firenze, Accademia della Crusca, 1612 (Reprint ed. by G. Casagrande, 1982-1983).
- Bıkova, O. P.: **Obučeniye russkomu yazıku kak inostrannomu v inoyaziçnoy srede**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2014.
- Bondaletov, V. D.: **Russkaya onomastika**, Moskva, Prosveşçeniye, 1983.
- Buligina, T. V., Krılov, S. A.: “Sistema yazıkovaya”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedičeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 452-454.
- Burkhanov, I.: **Lexicography. A Dictionary of Basic Terminology**, Rzeszów, Wydawn. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998.
- Busa, R.: “Concordances”, **ELIS**, No:5, 1971, pp. 592-604.
- Council of Europe: **Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference**, Strasbourg, Council for Cultural Co-operation, Education Committee, 1996.
- Council of Europe: **Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment**, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- Dal, V. İ.: **Tolkoviy slovar jivogo velikorusskogo yazıka**, C.I, Moskva, Gos. İzdat. İnostr. i Nats. Slovary, 1956, s. XVIII.
- Demirel, Ö.: **Eğitim Sözlüğü**, İstanbul, Pegem Akademi, 2010.
- Denisov, P. N. (ed.): **Leksiçeskiye minimumı russkogo yazıka**, Moskva, İzd. MGU, 1972.
- Denisov, P. N.: “Osnovniye problemı teorii leksikografii”, dis. dokt. filol. nauk, Institut russkogo yazıka AN SSSR, 1976.
- Denisov, P. N.: “Tipologiya učebnih slovarey”, **Problemı učebnoy leksikografii**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo Universiteta, 1977, s. 23-42.
- Denisov, P. N.: “Učebnaya leksikografiya: itogi i perspektivi”, **Problemı učebnoy leksikografii**, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo Universiteta, 1977, s. 4-22.
- Denisov, P. N.: “Praktika, istoriya i teoriya leksikografii v ih yedinstve i vzaimoobuslovlennosti”, **Problemı učebnoy leksikografii i**

obuçeniya leksike, ed.: P. N. Denisov, V. V. Morkovkin, Moskva, Russkiy yazık, 1978, s. 25-33.

- Denisov, P. N.: **Leksika russkogo yazıka i printsıpy yeyo opisaniya**, Moskva, Russkiy yazık, 1993.
- Dergaçeva, G. İ. vd.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo na načalnom etape obuçeniya**, Moskva, Russkiy Yazık, 1983.
- Dubiçinskiy, V. V.: **İskusstvo sozdaniya slovarey. Konspektı po leksikografii**, Harkov, HGPU, 1994.
- Dubiçinskiy, V. V.: **Leksikografiya russkogo yazıka**, Moskva, Nauka: Flinta, 2008.
- Dubois, J.: "Recherches lexicographiques: esquisse d'un dictionnaire structural", **Études de linguistique appliquée**, No:1, 1962, pp. 43-48.
- Dziemianko, A.: "Electronic Dictionaries", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes-Olivera, London, Routledge, 2018, pp. 663-683
- Erol, H. F.: "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2014.
- Fomenko, Y. V.: **Sovremenniy russkiy literaturniy yazık. Leksikologiya**, Moskva, Flinta, 2015.
- Gak, V. G.: "Leksiçeskoye znaçeniye slova", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 261-263.
- Gak, V. G.: "Leksikografiya", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 258-259.
- Gak, V. G.: "Slovar", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 462-463.
- Gak, V. G.: "Slovo", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 464-467.
- Gak, V. G.: "Soçetayemost", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 483.
- Golovin, G. V.: "İzmereniye passivnogo slovarnogo zapasa russkogo yazıka", **Sotsio- i psiholingvistiçeskiye issledovaniya**, No:3, 2015, s. 148-159.
- Golovina, L. İ.: "Strukturno-semantiçeskaya harakteristika i semantizatsiya çastotnih znaçeniy otglagolnih suffiksálnih suşçestvitelnih leksiçeskogo minimuma dlya natsionalnoy şkolı", dis. kand. ped. nauk, Yeletskiy gosudarstvenniy pedagogiçeskiy institut, 1984, s. 9.
- Golub, İ. B.: **Stilistika russkogo yazıka**, Moskva, Ayris-press, 2010.
- Hartmann, R. R. K. (ed.): **Dictionaries and Their Users. Papers from the 1978 B.A.A.L. Seminar on Lexicography**, Exeter, 1979.

- Hartmann, R. R. K., James, G.:
Hartmann, R. R. K.: **Dictionary of Lexicography**, London, Routledge, 1998.
- Haşimov, R. İ.: "Has Lexicography Arrived as an Academic Discipline? Reviewing Progress in Dictionary Research during the Last Three Decades", **Nordiska Studier i Lexikografi**, No:10, 2010, pp. 11-35.
- Haşimov, R. İ.: "Ekzotizmi", **Entsiklopediçeskiy slovar-spravočnik lingvistiçeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 228.
- Haşimov, R. İ.: "Varvarizmi", **Entsiklopediçeskiy slovar-spravočnik lingvistiçeskih terminov i ponyatij. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 31.
- Heuberger, R.: "Dictionaries to assist teaching and learning", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes Olivera, Oxford/New York, Routledge, 2018, pp. 300-316.
- İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, A. S.: **Dilbilim Sözlüğü**, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2019.
- Juilland, A., Brodin, D., Davidovitch, C.: **Frequency dictionary of French words**, The Hague-Paris, Mouton, 1970.
- Karasar, N.: **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010.
- Katznelson, S. D.: "O grammatičeskoy kategorii", **Vesti LGU**, No:2, 1948, s. 114-134.
- Koçneva, Y. M., Era, N. P.: "O formirovanii leksiçeskogo sostava učebnikov russkogo yazıka dlya inostrantsev", **Russkiy yazık za rubejom**, No:5, 1983, s. 77-79.
- Kosaras, I., Fenyvesi-Konyajeva, J.: **Leksiçeskiy minimum russkogo yazıka. Posobiye dlya učiteley obščeeobrazovatelnih škol**, Budapest, Tankönyvkiadó, 1969.
- Kostomarov, V. G.: "Printsıpy otbora leksiçeskogo minimuma», **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, No:1, 1963, s. 29-35.
- N. S. Krelenstein, "Slovar-minimum bazovogo yazıka (struktura i metodika sostavleniya)", **Prepodavaniye inostrannih yazıkov i yego lingvistiçeskiye osnovı**, Moskva, Nauka, 1972, s. 222-236, s. 223.
- Kuznetsov, A. M.: "Leksika", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 257-258.
- Kuznetsov, A. M.: "Pole", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 380-381.
- Kuznetsov, S. A. (ed.): **Bolşoy tolkoviy slovar russkogo yazıka**, Sankt-Peterburg, Norint, 2000, s. 484.
- Lobanova, N. A. (ed.): **Programma po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev, obučayuščihıya na filologičeskih fakultetah vuzov SSSR**, Moskva, 1988.

- Lopatina, L. E.: “Primikaniye”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 398-399.
- Lopatina, L. E.: “Soglasovaniye”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 479-480.
- Lopatina, L. E.: “Upravleniye”, **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 537.
- Lukyanova, N. A.: **Termini i ponyatiya leksikologii v shemah, tablitsah, poyasneniyah i obraztsı analiza slov**, Moskva, Flinta, 2018.
- Lyashvskaya, O. N., Şarov, S. A.: **Çastotniy slovar sovremennogo russkogo yazıka (na materialah Natsionalnogo korpusa russkogo yazıka)**, Moskva, Azbukovnik, 2009.
- Lyne, A. A.: “In Praise of Juilland's 'D'; a contribution to the empirical evaluation of various measures of dispersion applied to word frequencies”, **Methodes quantitatives et informatiques dans l'etude des textes**, ed.: Ch. Muller, Geneve-Paris, 1986, pp. 588-595.
- Markina, Y. İ.: “Lingvodidaktiçeskiye osnovı razrabotki leksiçeskih minimumov po russkomu yazıku kak inostrannomu: dlya raznih urovney i profiley obuçeniya”, dis. kand. ped. nauk, MGU, 2011.
- Meves, D.: **Slovar upotrebitelneyşih slov i virajeniy v russkom i estonskom yazıkah**, Riga, Grajdanim, 1876.
- Morkovkin, V. V.: **İdeografiçeskiye slovari**, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1970.
- Morkovkin, V. V.: “Smislovoye çleneniye universuma i klassifikatsiya leksiki”, **Problematika opredeleniy terminov v slovaryah raznih tipov**, ed.: S. G. Barhudarov vd., Leningrad, Nauka, 1976, s. 181-190.
- Morkovkin, V. V.: **Opıt ideografiçeskogo opisaniya leksiki**, Moskva, İzdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1977.
- Morkovkin, V. V.: “Uçebnaya leksikografiya kak osobaya lingvometodiçeskaya distsiplina”, **Aktualniye problemi uçebnoy leksikografii**, ed.: V. A. Redkin, Moskva, Russkiy yazık, 1977, s. 28-37.
- Morkovkin, V. V.: “Leksiçeskaya mnogoznaçnost i nekotoriye voprosı yeyo leksikografiçeskoy interpretatsii”, **Russkiy yazık. Problemi hudojestvennoy reçi. Leksikologiya i leksikografiya**, ed.: N. Y. Şvedova, Moskva, Nauka, 1981, s. 153-166.
- Morkovkin, V. V.: “O bazovom leksikografiçeskom znanii”, **Uçebniki i slovari v sisteme sredstv obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, ed.: V. V. Morkovkin, L. B. Truşina, Moskva, 1986, s. 102-117.

- Morkovkin, V. V.: "O leksikografičeskom obespečenii professionalno oriyentirovannogo obučeniya russkomu yazıku nerusskih studentov", **Teoriya i praktika naučno-tehničeskoj leksikografii**, Moskva, Russkiy Yazık, 1988, s. 180-185.
- Morkovkin, V. V.: "Osnovı teorii učebnoy leksikografii", dis. dokt. filol. nauk, Institut russkogo yazıka im. A. S. Puškina, 1990.
- Morkovkin, V. V.: "Tipologiya filologičeskih slovarey", **Vocabulum et vocabularium**, No:1, Harkov, 1994, s. 13-23.
- Morkovkin, V. V. (ed.): **Leksičeskaya osnova russkogo yazıka: Kompleksniy učebnıy slovar**, Moskva, Russkiy yazık, 1984.
- Morkovkin, V. V. (ed.): **Leksičeskiye minimumı sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy Yazık, 1985.
- Murray, J. A. H.: "The evolution of English lexicography", **The Romanes Lecture**, Oxford, Clarendon Press, 1900 (Reprint ed. by Robert Burchfield, **International Journal of Lexicography**, No:6, 1993, pp. 89-122).
- Mustafaoğlu, R.: "Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından Karşılaştırılması", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, 2018.
- Nahabina, M. M. vd.: **Gosudarstvenniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001.
- Nesi, H.: "Electronic Dictionaries in Second Language Vocabulary Comprehension and Acquisition: The State of the Art", **Euralex 2000 Proceedings**, ed.: U. Heid vd., Stuttgart, IMS, 2000, pp. 839-847.
- Nesi, H.: "Dictionaries in Electronic Form", **The Oxford History of English Lexicography**, ed.: A. P. Cowie, Oxford, Oxford University Press, 2009, pp. 458-478.
- Nikonov, V. A.: "Slavyanskiy toponimičeskiy tip", **Geografičeskiye nazvaniya**, ed.: N. N. Baranskiy, Moskva, Geografiz, 1962, s. 18-19.
- Nikonov, V. A.: **Vvedeniye v toponimiku**, Moskva, LKI, 2011.
- Novikov, L. A.: "Tipologiya učebnih slovarey", **Učebnıye slovari russkogo yazıka**, Moskova, MGU, 1973, s. 3-24.
- Novikov, L. A.: "Semantičeskoye pole", **Entsiklopediya: Russkiy yazık**, ed.: Y.N. Karaulov, Moskva, Drofa, 1997, s. 458.
- Ogden, C. K., Richards, I. A.: **The Meaning of Meaning**, New York, A Harvest Book. Harcourt, Brace & World, Inc., 1923.
- Ojegov, S. İ.: **Leksikologiya. Leksikografiya. Kultura reči**, Moskva, Vısşaya škola, 1974.
- Okuneva, A. P.: **Slovar omonimov sovremennogo russkogo yazıka**, Moskva, Russkiy yazık, 2002.
- Palmer, H. E.: **The Scientific Study and Teaching of Languages**, London, George G. Harrap & Company, 1917, pp. 122-130.

- Pamir Dietrich, A.: **Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2001.
- Petrovskiy, N. A.: **Slovar russkih ličnih imen**, Moskva, Russkiy yazık, 1980.
- Podolskaya, N. V.: "Onomastika", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 346-347.
- Polovnikova, V. İ.: **Leksiçeskiy aspekt v prepodavanii russkogo yazıka kak inostrannogo na prodvinutom etape**, Moskva, Russkiy Yazık, 1982.
- Rahmanova, L. İ.,
Suzdaltseva, V. N.: **Sovremenniy russkiy yazık: Leksika. Frazеologiya. Morfologiya**, Moskva, Aspekt Pres, 2010.
- Rahmanov, İ. V. (ed.): **Slovar-minimum po angliyskomu, frantsuzskomu i nemetskomu yazıkam dlya sredney şkolı**, Moskva, Gos. izd. inostr. i nats. slovary, 1948.
- Rahmanov, İ. V. (ed.): **Slovar naiboleye upotrebitelnih slov angliyskogo, nemetskogo i frantsuzskogo yazıkov**, Moskva, Gos. izd. inostr. i nats. slovary, 1960.
- Reşetov, V. V. (ed.): **Slovar-minimum po russkomu yazıku dlya 2-8 klassov uzbekskoy şkolı**, Taşkent, Ukituvçi, 1971.
- Reyes Peres, K.: "Obuçeniye yazıku spetsialnosti pri podgotovke filologov-rusistov v pedagogiçeskih vuzah", dis. kand. ped. nauk, Institut russkogo yazıka im. A. S. Puşkina, 1984.
- Roovet, E., Steinfeldt, E.: "O svyazi leksiki i grammatiki pri otbore slovarnogo minimuma dlya estonskih şkol", **Russkiy yazık v natsionalnoy şkolı**, No:3, 1963, s. 21-28.
- Roovet, E., Steinfeldt, E.: **Slovar-minimum russkogo yazıka dlya 2-8 klassov estonskih şkol**, Tallin, Min. prosv. Estonskoy SSR, 1965.
- Rozental, D. E.,
Telenkova, M. A.: **Slovar-spravoçnik lingvistiçeskih terminov**, Moskva, Prosveşeniye, 1985, s. 280.
- Salistra, İ. D.: "Voprosı otbora leksiki inostrannogo yazıka dlya sredney şkolı", **İnostranniye yazıki v şkolı**, 1956, No:3, s. 57.
- Schryver de, G. M.: "Lexicographers' Dreams in the Electronic-Dictionary Age", **International Journal of Lexicography**, C:XVI, No:2, 2003, pp. 143-199.
- Superanskaya, A. V.: **Struktura imeni sobstvennogo**, Moskva, Nauka, 1969.
- Superanskaya, A. V.,
Suslova, A. V.: **O russkih imenah**, Leningrad, Lenizdat, 1991.
- Superanskaya, A. V.,
Suslova, A. V.: **O russkih familiyah**, Sankt-Peterburg, Avalon. Azbuka-klassika, 2008.
- Svensén, B. A.: **Handbook of Lexicography: The Theory and Practice of Dictionary Making**, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.
- Şanskiy, N. M. vd. (ed.): **Yediniy leksiçeskiy minimum russkogo yazıka dlya natsionalnoy sredney şkolı. Proekt dlya obsujdeniya**, Moskva, Pedagogika, 1976.

- Şçerba, L. V.: "Opit obşçey teorii leksikografii", **İzvestiya Akademii Nauk SSSR**, No:3, 1940, s. 89-117.
- Şçerba, L. V.: **İzbranniye raboti po yazikoznaniyu i fonetike**, C.I, Leningrad, İzdatelstvo Leningradskogo Universiteta, 1958.
- Şçerba, L. V.: "Opit obşçey teorii leksikografii", **Yazikovaya sistema i rečevaya deyatel'nost**, Leningrad, Nauka, 1974, s. 265-304.
- Şçukin, A. N.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, Vısşaya şkola, 2010.
- Şçukin, A. N.: **Obuçeniye rečevomu obşeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012.
- Şmelev, D. N.: **Problemy semantičeskogo analiza leksiki**, Moskva, Nauka, 1973.
- Şmelev, D. N.: "Polisemiya", **Yazikoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 382.
- Şvedova, M. A.: "Leksiçeskiy minimum po RKİ s toçki zreniya çastotnosti leksiki v pismennih tekstah", **Novitni tehnologii u vıkladanni mov inozemnim studentam**, Harkiv, HNADU, 2018, s. 303-306, s. 303.
- Şvedova, N. Y. (ed.): **Russkiy semantičeskiy slovar**, Moskva, RAN: Institut Russkogo Yazıka, 2002, s. VII.
- Tarp, S.: "Pedagogical Lexicography: Towards a New and Strict Typology Corresponding to the Present State-of-the-Art", **Lexikos**, No:21, 2011, pp. 217-231.
- Tarp, S.: "The concept of dictionary", **The Routledge Handbook of Lexicography**, ed.: P. A. Fuertes-Olivera, London, Routledge, 2018, pp. 237-249.
- Teliya, V. N.: "Nominatsiya", **Yazikoznaniye. Bolşoy entsiklopediçeskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 336-337.
- Tihonov, A. N.: **Slovoobrazovatel'niy slovar russkogo yazıka**, Moskva, AST-Astrel, 2003.
- Tihonov, A. N.: "Jargonnaya leksika", **Entsiklopediçeskiy slovar-spravoçnik lingvističeskih terminov i ponyatiy. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 362.
- Tihonov, A. N.: "Semantičeskiye polya", **Entsiklopediçeskiy slovar-spravoçnik lingvističeskih terminov i ponyatiy. Russkiy yazık**, ed.: A. N. Tihonov vd., Moskva, Flinta, 2014, s. 448.
- Tsivin, A. M.: "K voprosu o klassifikatsii russkih slovarey", **Voprosi yazikoznaniya**, No:1, Moskva, Nauka, 1978, s. 100-108.
- Tüfekçioğlu, B.: "Yabancı Dil Olarak Akademik Türkçe: Sosyal Bilimlerde Akademik ve Teknik Söz Varlığı", **Doktora Tezi**, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, 2018.
- Vasilyev, A. D.: **Vvedeniye v istoriçeskuyu leksikologiyu russkogo yazıka**, Krasnoyarsk, 1997.

- Vasilyeva, N. V.: "Termin", **Yazıkoznaniye. Bolşoy entsiklopedicheskiy slovar**, ed.: V. N. Yartseva, Moskva, Bolşaya Rossiyskaya entsiklopediya, 1998, s. 508-509.
- Velıçko, A. V. vd.: **Posobiye po leksike russkogo yazıka dlya inostrannıh studentov-filologov**, Moskva, Russkiy yazık, 1987.
- Vinogradov, V. V.: **Leksikologiya i leksikografiya**, Moskva, Nauka, 1977.
- Vladimirova, T. Y. vd.: **Gosudarstvenniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 1999.
- Vladimirova, T. Y. vd.: **Gosudarstvenniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven**, Moskva, Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2001.
- Voznyak, L. A.: "Statisticheskiy analiz atributivno-upotreblennih prilagatelnih i priçastiy nemetskogo yazıka (na materiale gazetnih 84 tekstov)", **Uçeniye zapiski Latviyskogo gosudarstvennogo universiteta im. Petra Stuçki**, Riga, 1973, No:178, s. 3-14, s. 7.
- Yıldırım, A., Şimşek, H.: **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Zasorina, L. N.: "Çastotniye i uçeбniye slovari", **Russkiy yazık v natsionalnoy škole**, 1969, No:2, s. 20-25, s. 21
- Zgusta, L.: **Manual of lexicography**, Praha, Academia, 1971.
- Zimnyaya, İ. A., Leontyev, A. A.: "Psihologicheskiye osobennosti vladeniya inostrannım yazıkom", **Aktualniye voprosı prepodavaniya russkogo yazıka i literaturı**, Moskva, 1969, s. 146.

EKLER

EK 1: A1 Asgari Söz Varlığı

	SÖZCÜKBİRİM	ÇEVİRİ	RESMİ ASV	SIKLIK	İLK ÜNİTE
1.	a	ise	+	316	103
2.	август	ağustos	+	5	112
3.	автóбус	otobüs	+	19	102
4.	áвтор	yazar	+	2	114
5.	áдрес	adres	+	11	104
6.	Алло!	Alo!	-	21	101
7.	английский, -ая, -ое, -ие	İngiliz	+	21	109
8.	англичáнин мн.ч. англичáне	İngiliz (erkek)	+	4	109
9.	англичáнка	İngiliz (kadın)	+	3	109
10.	áнгло-ру́сский (словáрь)	İngilizce-Rusça (sözlük)	+	0	112
11.	Анкара́	Ankara	-	0	105
12.	апрéль	nisan	+	4	112
13.	аптéка	eczane	+	21	104
14.	артíст	erkek sanatçı	+	10	107
15.	артíстка; р.п. мн.ч. артíсток	kadın sanatçı	+	13	110
16.	аудитóрия	derslik	+	14	104
17.	аэропóрт	havalimanı	+	2	113
18.	ба́бушка; р.п. мн.ч. ба́бушек	büyükanne	+	39	103
19.	балéт	bale	+	29	109
20.	банк	banka	+	63	102
21.	баскетбóл только ед.ч.	basketbol	+	7	108
22.	бассéйн	yüzme havuzu	+	2	112
23.	бéлый, -ая, -ое, -ые	beyaz	+	3	107
24.	библиотéка	kütüphane	+	50	106
25.	б́знес только ед.ч.	işletme	+	2	115
26.	бизнесмéн	iş adamı	+	3	105
27.	билéт	bilet	+	49	105
28.	бóлен, больна́, мн.ч. больны́ кр.ф.	hasta	+	21	110
29.	большóй, -áя, -óе, -íе	büyük	+	88	104
30.	брат	erkek kardeş	+	130	102
31.	братъ нсв (беру́, берёшь) — взять св	almak	+	49	103

	(возьмѹ, возьмѣшь) <i>кого? что?</i>				
32.	бѹдущий, -ая, -ее, -ие	gelecekteki	+	9	108
33.	бѹква	harf	+	9	102
34.	бѣстро	hızlıca	+	14	106
35.	быть НСВ (бѹду, бѹдѣшь) 1) <i>где?</i> 2) <i>кем?</i>	olmak	+	522	107
36.	в, во 1) + в.п. <i>куда?</i> — в комнату; 2) + в.п. <i>когда?</i> — в сре́ду; 3) + п.п. <i>где?</i> — в па́рке; 4) + п.п. <i>когда?</i> — в январе́	-a/-e, -da/-de 1) odaya 2) çarşamba günü 3) parkta 4) ocak ayında	+	1369	102
37.	вариант	seçenek	-	18	106
38.	ваш, -а, -е, -и	sizin	+	180	102
39.	век	yüzyıl	+	3	109
40.	великий, -ая, -ое, -ие	yüce	+	6	107
41.	весёлый, -ая, -ое, -ые	neşeli	+	3	111
42.	весна́	ilkbahar	+	3	110
43.	весно́й	ilkbaharda	+	8	105
44.	весь, вся, всё, все	tüm	+	35	103
45.	вѣчер	akşam	+	33	107
46.	вѣчером	akşamleyin	+	113	104
47.	вѣщь ж.р.	eşya	-	49	102
48.	ви́деть НСВ (ви́жу, ви́дишь) — увидеть СВ (увви́жу, увви́дишь) <i>кого? что?</i>	görmek	+	75	105
49.	ви́за	vize	+	9	105
50.	вме́сте	birlikte	+	39	109
51.	внимáтельно	dikkatlice	+	1	113
52.	внук	erkek torun	+	0	111
53.	вну́чка; р.п. мн.ч. вну́чек	kız torun	+	8	111
54.	водá	su	+	22	101
55.	вокза́л	tren garı	+	8	107
56.	вопрóс	soru	+	116	101
57.	восемна́дцать	on sekiz	+	1	107
58.	во́семь	sekiz	+	3	107
59.	во́семьдесят	seksen	+	2	107
60.	воскресе́ние	pazar	+	37	109

61.	вот	işte	+	102	101
62.	врач	doktor	+	46	104
63.	врѣмя ср.р.; р.п. врѣмени — Ско́лько врѣмени?	zaman — Saat kaç?	+	117	108
64.	всегдá	her zaman	+	20	104
65.	вспоминáть нсв I — вспóмнить св II 1) <i>кого? что?</i> 2) <i>о ком? о чём?</i>	hatırlamak	+	2	108
66.	вставáть нсв (встаю́, встаёшь) — встать св (вста́ну, вста́нешь)	kalkmak	-	19	113
67.	встречáть нсв I — встрéтить св (встрéчу, встрéтишь) <i>кого?</i> <i>что?</i>	karşılamak, rastlamak	+	38	107
68.	встречáться нсв I — встрéтиться св (встрéчусь, встрéтишься) <i>с кем?</i>	buluşmak	-	35	111
69.	втóрник	salı	+	8	109
70.	вчерá	dün	+	98	110
71.	вы	siz	+	737	101
72.	выбирáть нсв I — вы́брать св (вы́беру, вы́берешь) <i>кого?</i> <i>что?</i>	seçmek	-	22	106
73.	вы́ставка; р.п. мн.ч. вы́ставок	sergi	+	62	105
74.	вы́ступáть нсв I — вы́ступить св (вы́ступлю, вы́ступишь) <i>где?</i>	konuşma yapmak, sahneye çıkmak	-	26	113
75.	газéта	gazete	+	74	104
76.	где	nerede	+	333	101
77.	гитáра	gitar	+	8	106
78.	глаз; мн.ч. глаzá	göz	+	7	105
79.	говорíть нсв II — сказáть св (скажú, ска́жешь) <i>кому? что?</i>	konuşmak, söylemek	+	507	101
80.	год	yıl	+	61	110
81.	головá	baş	+	5	112
82.	горá	dağ	+	2	110
83.	гóрод; мн.ч. городá	şehir	+	128	102
84.	гостíница	otel	+	44	105
85.	гость м.р.	konuk	+	35	110

86.	готóвить НСВ (готóвлю, готóвишь) — приготóвить СВ (приготóвлю, приготóвишь) <i>что?</i>	hazırlamak	+	77	109
87.	граммáтика только ед.ч.	dilbilgisi	-	13	106
88.	грóмко	yüksek sesle	+	2	112
89.	грúппа	grup	+	27	102
90.	гулять НСВ I где? с кем?	gezmek	+	91	108
91.	да	evet	+	230	101
92.	дава́й(те) — Давáй(те) познакóмимся!	hadi — Hadi tanışalım!	+	37	105
93.	дава́ть НСВ (да́ю, даёшь) — дать СВ (дам, дашь, даст, да́йм, да́йте, да́дут) <i>кому? что?</i>	vermek	+	70	104
94.	давнó	uzun zaman önce	+	20	108
95.	да́же	bile	+	2	111
96.	далекó	uzak	+	2	108
97.	дарíть НСВ II — подарíть СВ II кому? <i>что?</i>	hediye etmek	+	37	113
98.	два, две	iki	+	21	102
99.	два́дцать	yirmi	+	13	107
100.	двенáдцать	on iki	+	7	107
101.	двéсти	iki yüz	+	1	107
102.	дéвочка; р.п. мн.ч. дéвочек	kız çocuğu	+	2	112
103.	дéвушка; р.п. мн.ч. дéвушек	genç kadın	+	20	106
104.	девянóсто	doksan	+	2	107
105.	девятнáдцать	on dokuz	+	1	107
106.	дéвять	dokuz	+	1	107
107.	дéдушка; р.п. мн.ч. дéдушек	büyükbaba	+	10	104
108.	дека́брь	aralık	+	7	112
109.	дéлать НСВ I — сдéлать СВ I что?	yapmak	+	352	103
110.	дéло — Как делá?	iş — Nasılsın?	-	24	103
111.	день; р.п. ед.ч. дня	gün	+	54	108
112.	дéньги только мн.ч., р.п. дéнег	para	+	29	105
113.	дерéвня; р.п. мн.ч. деревéнь	köy	-	16	108

114.	десять	on	+	3	107
115.	детектив	polisiye, detektif	-	21	109
116.	дешёвый, -ая, -ое, -ые	ucuz	+	12	107
117.	диалог	diyalog	-	114	102
118.	для + р.п.	için	-	14	104
119.	днём	gündüz vaktinde	+	27	104
120.	до + р.п.	-e kadar	+	15	107
121.	добрый, -ая, -ое, -ые — Доброе утро! Добрый день (вечер)!	iyi — Günaydın! İyi günler (akşamlar)!	+	7	109
122.	дождь	yağmur	+	6	111
123.	документ	belge	+	1	112
124.	долго	uzun bir süre boyunca	+	21	110
125.	дом, мн.ч. дома́	ev	+	108	101
126.	дома	evde	+	112	101
127.	домашний, -яя, -ее, -ие	evle ilgili, evcil	-	47	101
128.	домой	eve	+	73	109
129.	домохозяйка	ev hanımı	+	7	105
130.	дорога	yol	+	1	113
131.	дорогой, -ая, -ое, -ие 1) Дорогая Анна Петровна! 2) дорогой костюм	sevgili, pahalı — Sevgili Anna Petrovna! — pahalı takım elbise	+	21	107
132.	До свидания!	Görüşmek üzere!	+	14	103
133.	дочь ж.р.; р.п. ед.ч. дочери; мн. ч. дочери	kız evlat	+	12	104
134.	друг, мн.ч. друзья́	arkadaş	+	383	101
135.	другой, -ая, -ое, -ие	başka	+	6	103
136.	думать нсв I О КОМ? О ЧЕМ?	düşünmek	+	105	102
137.	дядя м.р.	amca, dayı	+	9	104
138.	его, её	onun	+	74	103
139.	ездить нсв (езжу, едешь) куда? откуда?	(taşıtla) gidip gelmek	+	77	110
140.	если	eğer	-	49	104
141.	есть 1 — У меня есть брат. — В комнате есть шкаф.	var — Bir erkek kardeşim var. — Odada bir dolap var.	+	128	106
142.	есть 2 нсв (ем, ешь, ест, едим, едите, едят; прош.вр.: ел, ёла, ёли) — съесть св	yemek	+	36	111

	(съем, съешь, съест, съедим, съедите, съедят) <i>что?</i>				
143.	éхать ^{НСВ} (ёду, ёдешь) — поехать (поеду, поедешь) ^{СВ} <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gitmek	+	137	110
144.	ещё	daha, henüz	+	72	105
145.	жаль — Мне очень жаль.	yazık — Çok üzgünüm.	+	2	110
146.	жарко	sıcak	+	10	103
147.	ждать ^{НСВ} (жду, ждёшь) <i>кого? что?</i>	beklemek	+	57	109
148.	женá	karı, eş	+	13	104
149.	жёлтый, -ая, -ое, -ые	sarı	+	6	108
150.	жизнь ^{ж.р.}	yaşam	+	3	114
151.	жить ^{НСВ} (живу́, живёшь) <i>где? у кого?</i>	yaşamak	+	135	108
152.	журна́л	dergi	+	103	103
153.	журнали́ст	gazeteci	+	25	105
154.	забыва́ть ^{НСВ I} — забыть ^{СВ} (забу́ду, забуде́шь) <i>кого? что?</i>	unutmak	+	14	111
155.	заво́д	fabrika	+	21	102
156.	за́втра	yarın	+	87	102
157.	за́втрак	kahvaltı	+	15	102
158.	за́втракать ^{НСВ I} — позáвтракать ^{СВ I}	kahvaltı yapmak	+	6	108
159.	задава́ть ^{НСВ} (задаю́, задаёшь) — зада́ть ^{СВ} (зада́м, зада́шь) <i>что?</i> — зада́ть вопро́с	ödev vermek — soru sormak	+	32	101
160.	зада́ние	ödev	-	53	101
161.	зада́ча	problem	+	28	111
162.	занима́ться ^{НСВ I} 1) <i>чем?</i> — спóртом, рýсским языко́м; 2) <i>где?</i> — в библиоте́ке, до́ма	ders çalışmak, uğraşmak 1) spor yapmak, Rusça çalışmak; 2) kütüphanede, evde ders çalışmak	+	72	110
163.	за́нят, -á, -о, -ы ^{кр.ф.}	meşgul	+	24	109
164.	запомина́ть ^{НСВ I} — запо́мнить ^{СВ II} <i>кого? что?</i>	akılda tutmak	+	14	104
165.	за́рядка	sabah sporu, şarj	-	14	102
166.	за́чем	niçin	+	8	111
167.	звать ^{НСВ I} — Его́ зову́т Андре́й.	çağırarak — Onun adı Andrey.	+	87	102

168.	звонить НСВ II — позвонить СВ II кому?	telefonla aramak	+	109	101
169.	здáние	bina	+	30	107
170.	здесь	burada	+	108	104
171.	здрáвствуй(те)	merhaba	+	44	103
172.	зелёный, -ая, -ое, -ые	yeşil	+	6	108
173.	зимá	kış	+	9	110
174.	зимóй	kışın	+	16	104
175.	знать НСВ I кого? что?	bilmek	+	293	103
176.	зонт	şemsiye	+	12	103
177.	зоопáрк	hayvanat bahçesi	+	3	110
178.	и	ve	+	731	101
179.	игра́	oyun	+	16	103
180.	играть НСВ I 1) <i>во что?</i> — в тénнис; 2) <i>на чём?</i> — на гитáре	oynamak, çalmak 1) tenis oynamak 2) gitar çalmak	+	108	108
181.	идти НСВ (идú, идёшь; прош.вр. шёл, шла, шли) — пойти СВ (пойдú, пойдёшь; прош.вр. пошёл, пошла, пошли) <i>куда? откуда?</i>	gitmek	+	266	102
182.	из + р.п.	içinden	+	123	102
183.	извёстный, -ая, -ое, -ые	bilinen, ünlü	+	18	107
184.	извини́(те)	affedersin(iz)	+	34	103
185.	изучáть НСВ I — изучи́ть СВ II что?	öğrenmek	+	3	115
186.	или	veya	+	78	102
187.	и́мя ср.р., р.п. ед.ч. и́мени, мн.ч. и́менá	ad	+	15	104
188.	инженёр	mühendis	+	25	104
189.	иногда́	bazen	+	6	108
190.	иностранец, мн.ч. иностранцы, р.п. мн.ч. иностранцев	yabancı uyruklu (erkek)	+	8	108
191.	иностранка; р.п. мн.ч. иностранок	yabancı uyruklu (kadın)	+	2	108
192.	иностранный, -ая, -ое, -ые	yabancı	+	6	108
193.	инститúт	enstitü	+	31	104
194.	интересно	ilginç	+	5	109
195.	интересный, -ая, -ое, -ые	ilginç	+	64	107

196.	интересоваться НСВ (интересуюсь, интересуюсь) <i>чем?</i>	ilgilenmek	+	9	114
197.	Интернёт только ед.ч.	internet	+	2	109
198.	испáнец , МН.Ч. испáнцы	İspanyol (erkek)	+	0	109
199.	испáнка	İspanyol (kadın)	+	0	109
200.	испáнский, -ая, -ое, -ие	İspanyol	+	0	109
201.	испóльзовать НСВ И СВ (испóльзую, испóльзуешь) <i>что?</i>	kullanmak	-	37	102
202.	истóрик	tarihçi	+	1	114
203.	исторический, -ая, -ое, -ие	tarihsel	+	7	107
204.	истóрия только ед.ч.	tarih	+	12	109
205.	их	onların	+	25	103
206.	июль	temmuz	+	5	112
207.	июнь	haziran	+	5	112
208.	к, ко + д.п.	yanına	-	97	102
209.	кабинёт	çalışma odası	+	2	110
210.	каждый, -ая, -ое, -ые	her	+	44	106
211.	как	nasıl, gibi	+	202	101
212.	какой, -ая, -ое, -ие	hangi	+	241	101
213.	каникулы только МН.Ч.	tatıl	-	22	109
214.	карандаш	kurşun kalem	+	29	103
215.	карта	harita	+	28	102
216.	картина	tablo	+	16	105
217.	касса	vezne	+	4	106
218.	кафе неизм.	kafe	+	22	108
219.	квартира	apartman dairesi	+	3	108
220.	кинó неизм.	sinema, film	+	22	105
221.	киóск	büfe	+	12	105
222.	кита́ец ; МН.Ч. кита́йцы	Çinli (erkek)	+	6	109
223.	кита́йский, -ая, -ое, -ие	Çin	+	36	107
224.	китайка	Çinli (kadın)	+	5	109
225.	класс	sınıf	+	6	103
226.	клуб	kulüp	+	40	102
227.	кни́га	kitap	+	144	104
228.	кни́жный, -ая, -ое, -ые	kitap	+	4	113
229.	когда́	ne zaman	+	151	102
230.	колбаса́	salam	+	1	115

231.	ко́мната	oda	+	68	102
232.	компо́зитор	besteci	+	5	114
233.	компью́тер	bilgisayar	+	10	106
234.	ко́нец , р.п. ед.ч. конца́	son	+	2	106
235.	ко́нечно	tabii ki	+	36	104
236.	конце́рт	konser	+	14	106
237.	конча́ть нсв I — ко́нчить св II что?	bitirmek	+	1	112
238.	копе́йка ; р.п. мн.ч. копе́ек	kapik	+	1	115
239.	костю́м	kostüm, takım elbise	+	3	114
240.	кот	erkek kedi	-	16	102
241.	ко́торый, -ая, -ое, -ые	hangisi, ki o	+	35	103
242.	ко́фе м.р., неизм.	kahve	+	11	105
243.	ко́шка ; р.п. мн.ч. ко́шек	dişi kedi	+	6	108
244.	краси́вый, -ая, -ое, -ые	güzel	+	98	107
245.	красный, -ая, -ое, -ые	kırmızı	+	25	104
246.	крёсло	koltuk	+	8	105
247.	кто	kim	+	379	101
248.	куда́	nereye	+	138	110
249.	кури́ть нсв II	sigara içmek	+	22	109
250.	ку́рица , мн.ч. ку́ры	tavuk	+	1	114
251.	ла́мпа	lamba	+	36	101
252.	лежа́ть нсв (лежу́, лежи́шь) где?	yatmak	+	1	102
253.	ле́кция	ders	+	23	106
254.	ле́то	yaz	+	3	110
255.	ле́том	yazın	+	49	104
256.	лёгкий, -ая, -ое, -ие	kolay, hafif	+	2	113
257.	ли — Зна́ете ли вы...?	mi — ... biliyor musunuz?	-	34	101
258.	ли́ра	lira	-	0	107
259.	литерату́ра	edebiyat	+	5	109
260.	ло́жка ; р.п. мн.ч. ло́жек	kaşık	+	3	103
261.	люби́мый, -ая, -ое, -ые	en sevilen, sevgili	+	11	109
262.	люби́ть нсв (люблю́, люби́шь) 1) <i>кого? что?</i> 2) + инф.	sevmek	+	209	108
263.	любо́вь ж.р. только ед.ч.; р.п. любви́	sevgi, aşk	+	3	107
264.	магази́н	mağaza	+	93	104
265.	май	mayıs	+	4	112

266.	мáленький, -ая, -ое, -ие	küçük	+	31	107
267.	мáло	az	+	2	102
268.	мáма	anne	+	68	101
269.	мáрка; р.п. мн.ч. мáрок	posta pulu	+	3	107
270.	март	mart	+	7	112
271.	мáсло	yağ	+	1	115
272.	матемáтик	matematikçi	+	1	114
273.	матемáтика	matematik	+	7	109
274.	матрёшка; р.п. мн.ч. матрёшек	matruşka	-	15	106
275.	мать ж.р., р.п. ед.ч. мáтери	anne	+	21	104
276.	машíна	araba, makine	+	47	103
277.	мéнеджер	yönetici	+	1	114
278.	мéсто	yer	+	12	103
279.	мéсяц	ay	+	6	109
280.	метрó неизм.	metro	+	59	104
281.	минúта	dakika	+	21	102
282.	мир только ед.ч. — Егó знáют во всём мíре.	dünya	+	8	107
283.	млáдший, -ая, -ее, -ие	yaşca küçük	+	8	109
284.	мнóго	çok sayıda	+	21	102
285.	мóжет быть	belki	+	2	111
286.	мóжно	yapılabilir	+	71	103
287.	мой, моя, моё, мой	benim	+	362	103
288.	молодóй	genç	+	17	107
289.	молокó только ед.ч.	süt	+	26	102
290.	мóре	deniz	+	31	104
291.	морóженое, -ые сущ.	dondurma	+	12	104
292.	Москвá	Moskova	-	201	102
293.	москвíч	Moskovalı	+	21	107
294.	москóвский, -ая, -ое, -ие	Moskova	+	23	107
295.	мочь нсв (могú, мóжешь; прош.вр. мог, моглá, моглí) — смочь св (смогú, смóжешь; прош.вр. смог, смоглá, смоглí) + инф.	-ebilmek	+	110	104
296.	муж	koca, eş	+	3	105
297.	музéй	müze	+	60	104
298.	мúзыка только ед.ч.	müzik	+	63	109

299.	музыка́нт	müzisyen	+	6	114
300.	мы	biz	+	203	101
301.	мя́гкий, -ая, -ое, -ие	yumuşak	-	20	101
302.	мясо только ед.ч.	et	+	15	107
303.	на 1) + п.п. <i>где?</i> — быть на выставке; 2) + п.п. <i>на чём?</i> — ехать на поезде; 3) + в.п. <i>куда?</i> — идти на выставку	üzerinde, -de 1) sergide olmak 2) trenle gitmek 3) sergiye gitmek	+	540	101
304.	на́до + инф.	gerek	+	25	113
305.	называ́ться нсв I	adlandırılmak	+	7	109
306.	напримёр	örneğin	+	1	113
307.	нау́ка	bilim	+	2	114
308.	находи́ть нсв (нахож́у, находи́шь) — найти́ св (найд́у, найдё́шь ; прош.вр. нашёл, нашла́, нашли́) <i>кого? что?</i>	bulmak	-	19	101
309.	находи́ться нсв II <i>где?</i>	bulunmak	+	53	103
310.	начина́ть нсв I — нача́ть св (начну́, начинё́шь) + инф. нсв	başlatmak	+	12	106
311.	наш, -а, -е, -и	bizim	+	129	103
312.	не	değil	+	443	103
313.	неда́вно	geçenlerde	+	25	108
314.	недалеко́	yakın	+	2	111
315.	нельз́я + инф.	yasak	+	15	104
316.	не́мец, мн.ч. не́мцы	Alman (erkek)	+	0	109
317.	неме́цкий, -ая, -ое, -ие	Alman	+	0	109
318.	не́мка	Alman (kadın)	+	0	109
319.	немно́го	biraz	-	15	108
320.	неплóхо	fena değil	-	13	108
321.	не́сколько	birkaç	+	2	105
322.	нет 1) — Нет, я не зная. 2) — У меня нет брата. 3) — Egó нет дома.	hayır, yok 1) — Hayır, ben bilmiyorum. 2) — Erkek kardeşim yok. 3) — O evde değil.	+	201	103
323.	не то́лько ..., но и ...	sadece ... değil ... aynı zamanda ... da/de/	+	10	112
324.	никогда́	hiçbir zaman	+	8	110
325.	никто́	hiç kimse	+	17	105
326.	никуда́	hiçbir yere	+	3	110

327.	ниче́го р.п., им.п. ничо́	hiçbir şey	+	32	104
328.	но	ama	+	51	106
329.	но́вость ж.р.	haber	+	17	109
330.	но́вый, -ая, -ое, -ые	yeni	+	127	103
331.	нож	bıçak	+	8	103
332.	но́мер	numara, otel odası	+	1	114
333.	нормáльно	normal	+	4	105
334.	ночь ж.р.	gece	+	2	105
335.	но́чью	geceleyin	+	7	108
336.	ноя́брь	kasım	+	4	112
337.	нра́виться нсв (нра́влюсь, нра́вишься) — пона́виться св (пона́влюсь, пона́вишься) кому? + инф.	hoşuna gitmek	+	174	107
338.	ну́жен, нужна́, ну́жно, мн.ч. нужны́ — Мне ну́жен слова́рь.	gerekli — Bana bir sözlük lazım.	+	2	112
339.	ну́жно + инф.	gerek	+	13	113
340.	ну́жный, -ая, -ое, -ые	gerekli	-	16	109
341.	о, об (обо́) + п.п. — рассука́затъ о семье́	hakkında — aileyi anlatmak	+	139	102
342.	обе́д	öğle yemeği	+	14	105
343.	обе́дать нсв I — пообе́дать св I	öğle yemeği yemek	+	28	108
344.	образе́ц , р.п. ед.ч. образца́; мн.ч. образцы́	örnek	-	162	101
345.	общежи́тие	öğrenci yurdu	+	53	104
346.	обы́чно	genellikle	+	16	108
347.	обязáтельно	mutlaka	+	6	113
348.	о́воци мн.ч.	sebzeler	+	4	109
349.	оде́жда только ед. ч.	giysi	+	13	107
350.	оди́н, одна́, одно́	bir	+	19	103
351.	оди́ннадцать	on bir	+	3	107
352.	окно́; р.п. мн.ч. о́кон	pencere	+	30	102
353.	о́коло + р.п.	yanında	-	13	113
354.	октя́брь	ekim	+	4	112
355.	он, она́, онó; они́	o; onlar	+	1368	101
356.	опа́здывать нсв I — опозда́ть св I куда?	geç kalmak	+	33	109
357.	о́пера	opera	+	6	109
358.	о́сень ж.р.	sonbahar	+	7	108

359.	осенью	sonbaharda	+	19	104
360.	останóвка ; р.п. мн.ч. останóвок	durak	+	6	104
361.	отвёт	cevap	+	17	101
362.	отвечать нсв I — отвётить св (отвёчу, отвётишь) кому?	cevap vermek	+	73	101
363.	отдыхать нсв I — отдохнуть св (отдохну́, отдохнёшь)	dinlenmek	+	101	108
364.	оте́ц , р.п. ед.ч. отца́	baba	+	36	105
365.	откры́тка ; р.п. мн.ч. откры́ток	tebrik kartı	+	16	105
366.	отку́да	nereden	+	41	112
367.	о́чень	çok	+	158	104
368.	очки́ только мн.ч.	gözlük	+	1	107
369.	паде́ж	durum	-	20	108
370.	пальто́ неизм.	palto	+	20	106
371.	па́мятник	anıt	+	6	110
372.	па́па м.р.	baba	+	48	101
373.	парк	park	+	92	102
374.	па́спорт	pasaport	+	1	111
375.	пе́рвый, -ая, -ое, -ые	ilk, birinci	+	11	101
376.	переводить нсв (перевожу́, переводишь) — перевести́ св (переведу́, переведёшь; прош.вр. перевёл, перевела́, перевели́) что?	çevirmek	-	32	112
377.	перевóдчик	çevirmen	+	3	114
378.	передáча — ра́диопередáча, тёлепередáча	yayın, program — radyo programı, tv programı	+	5	110
379.	переры́в	ara	+	7	105
380.	пéсня ; р.п. мн.ч. пéсен	şarkı	+	25	104
381.	петь нсв (пою́, поёшь)	şarkı söylemek	+	20	101
382.	пиани́но неизм.	piyano	+	1	114
383.	пи́во	bira	+	1	109
384.	писа́тель	yazar	+	6	113
385.	писа́ть нсв (пишу́, пи́шешь) — написа́ть св (напишу́, напи́шешь) что? кому?	yazmak	+	240	101

386.	письмо́ ; р.п. мн.ч. пи́сем	mektup	+	86	104
387.	пить нсв (пью, пьёшь) — вы́пить св (вы́пью, вы́пьешь) <i>что?</i>	içmek	+	7	111
388.	план	plan	+	10	111
389.	планше́т	tablet	-	15	105
390.	пло́хо	kötü	+	39	102
391.	плохо́й, -а́я, -о́е, -и́е; хуже́	kötü	+	17	102
392.	пло́щадь ж.р.	meydan	+	39	104
393.	по + д.п. 1) гуля́ть по го́роду; 2) учеб́ник по ф́изике; 3) говори́ть по телефо́ну.	üzerinde 1) şehirde dolaşmak; 2) fizik ders kitabı; 3) telefonda konuşmak.	-	71	102
394.	по-англи́йски	İngilizce	+	32	108
395.	повторя́ть нсв I — повтори́ть св II <i>что?</i>	tekrarlamak	+	104	101
396.	пого́да только ед.ч.	hava durumu	+	28	102
397.	пода́рок , р.п. ед.ч. пода́рка	hediye	+	7	112
398.	подру́га	kız arkadaş	+	107	102
399.	по́езд	tren	+	16	110
400.	пожа́луйста	lütfen	+	151	103
401.	позва́ть св — Позови́те, пожа́луйста, Ма́шу!	çağırnak — Lütfen Maşa'yı çağırın.	+	7	105
402.	по́здно	geç	+	4	113
403.	познако́миться св II <i>с кем?</i>	tanışmak	+	40	105
404.	по-испа́нски	İspanyolca	+	1	108
405.	пока́зывать нсв I — показа́ть св (покажу́, пока́жешь) <i>кого?</i> <i>что? кому?</i> — Покажи́те, пожа́луйста!	göstermek — Gösterin, lütfen.	+	86	102
406.	по-кита́йски	Çince	+	37	108
407.	покупа́ть нсв I — купи́ть св (куплю́, купишь) <i>что?</i>	satın almak	+	167	106
408.	поликли́ника	poliklinik	+	43	104
409.	получа́ть нсв I — получи́ть св II <i>что?</i>	teslim almak	+	17	109
410.	помо́гать нсв I — помо́чь св (помогу́, помо́жешь ; прош. вр.	yardım etmek	+	43	106

	помог, помогá, помогли́) кому? + инф.				
411.	понеде́льник	pazartesi	+	18	109
412.	по-неме́цки	Almanca	+	0	108
413.	понима́ть НСВ — поне́ять СВ <i>кого? что?</i>	anlamak	+	90	102
414.	по-ру́сски	Rusça	+	68	108
415.	после́ + р.п.	-den sonra	+	6	104
416.	посо́льство	elçilik	-	23	110
417.	посыла́ть НСВ — посла́ть СВ (<i>пошлю́, пошлёшь</i>) <i>кого? что? куда?</i>	göndermek	+	15	112
418.	потом	sonrasında	+	40	110
419.	потому́ что	çünkü	+	94	107
420.	по-туре́цки	Türkçe	-	0	108
421.	по-францу́зски	Fransızca	+	20	108
422.	почему́	neden	+	134	107
423.	по́чта	postane	+	48	104
424.	поэ́т	şair	+	25	109
425.	поэ́тому	bu nedenle	-	20	109
426.	пра́вильно	doğru	+	8	102
427.	пра́вильный, -ая, -ое, -ые	doğru	-	15	106
428.	пра́здник	bayram	+	6	111
429.	предложе́ние	cümle, teklif	-	37	101
430.	преподава́тель	öğretmen, öğretim üyesi	+	52	104
431.	приве́т	selam	-	24	105
432.	приглаша́ть НСВ — пригласи́ть СВ (<i>приглашу́, пригласишь</i>) <i>кого? куда?</i>	davet etmek	+	57	110
433.	прие́хать СВ <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gelmek	+	87	112
434.	прийти́ СВ (<i>прош.вр. пришёл, пришла́, пришли́</i>) <i>куда? откуда?</i>	gelmek	+	71	106
435.	приро́да	doğa	+	2	109
436.	приятно — <i>Очень приятно!</i>	hoş — Memnun oldum.	+	4	105
437.	пробова́ть НСВ (<i>пробую́, пробуешь</i>) — попробова́ть СВ	denemek, tadına bakmak 1) yemeğin tadına bakmak	-	13	104

	(попрóбую, попрóбуешь) 1) <i>что?</i> — прóбовать едú 2) + инф. — прóбовать писáть по-ру́сски	2) Rusça yazmayı denemek			
438.	проверя́ть нсв I — прове́рить св II <i>кого?</i> <i>что?</i>	kontrol etmek	-	13	106
439.	програ́мма	program	+	12	109
440.	продолжа́ть нсв I <i>что?</i> / + инф. нсв	sürdürmek	+	11	105
441.	проду́кты мн.ч.	gıda ürünleri	-	16	109
442.	проси́ть нсв (прошú, про́сишь) — попроси́ть св II <i>что?</i> / <i>кого?</i> + инф.	rica etmek	+	10	104
443.	прослу́шать св I <i>что?</i>	dinlemek	-	68	104
444.	проспéкт	bulvar	+	15	105
445.	профе́ссия	meslek	+	7	105
446.	пятна́дцать	on beş	+	3	107
447.	пя́тница	cuma	+	10	109
448.	пять	beş	+	8	107
449.	пятьдеся́т	elli	+	1	107
450.	рабо́та	iş	+	15	109
451.	рабо́тать нсв I	çalışmak	+	126	108
452.	рад, ра́да; мн.ч. ра́ды	memnun	+	20	110
453.	ра́дио неизм.	radio	+	13	109
454.	раз	kez	+	10	106
455.	разговáривать нсв I	konuşmak	+	8	114
456.	ра́зный, -ая, -ое, -ые	farklı	+	4	108
457.	ра́но	erken	+	3	113
458.	ра́ньше	daha önce, eskiden	+	28	110
459.	расска́з	öykü	+	59	102
460.	расска́зывать нсв I — рассказа́ть св (расскажу́, расска́жешь) <i>кому?</i>	anlatmak	+	73	103
461.	ребёнок, р.п. ед.ч. ребёнка; мн.ч. де́ти	çocuk	+	11	105
462.	ре́дко	nadiren	+	6	109
463.	результáт	sonuç	+	8	106
464.	река́	nehir	+	1	115
465.	рестора́н	restoran	+	24	106

466.	решать НСВ I — решить СВ II что?/ + инф.	çözmek	+	51	106
467.	рис только ед.ч.	pirinç	+	5	104
468.	рисовать НСВ (рисую, рисуешь) — нарисовать СВ (нарисую, нарисуешь) кого? <i>что?</i>	resim yapmak, çizmek	+	23	102
469.	рисунк ; р.п. ед.ч. рисунка ; мн.ч. рисунки	resim	-	64	101
470.	ро́дина	vatan	+	10	106
471.	родітели мн.ч.	anne-baba	+	19	105
472.	родіться св (прош.вр. роділся, родилась, родились)	doğmak	+	8	110
473.	родно́й, -а́я, -о́е, -ы́е	öz	+	40	105
474.	рожде́ние — день рождéния	doğum — doğum günü	+	12	111
475.	ромáн	roman	-	15	107
476.	росси́йский, -ая, -ое, -ие	Rusya	+	6	112
477.	Росси́я	Rusya	-	35	105
478.	рубáшка ; р.п. мн.ч. рубáшек	gömlek	+	1	115
479.	рубль м.р.	ruble	+	29	107
480.	ру́сский, -ая, -ое, -ие	Rus	+	117	101
481.	ру́сский, -ая, -ие сущ.	Rus	-	14	108
482.	ру́ско-англи́йский (словáрь)	Rusça-İngilizce (sözlük)	+	3	112
483.	ру́ско-туре́цкий (словáрь)	Rusça-Türkçe (sözlük)	+	0	107
484.	ру́чка ; р.п. мн.ч. рúчек	tükenmez kalem	+	26	104
485.	ры́ба	balık	+	22	102
486.	с, со 1) + р.п. откуда? — с вы́ставки 2) + т.п. с кем? — с Олей	ile, -den 1) sergiden 2) Olya ile	+	223	104
487.	сад	bahçe	+	7	103
488.	салáт	salata	+	8	106
489.	сам, -á, -ó, -и	kendi	+	10	108
490.	самолёт	uçak	+	1	112
491.	сáмый, -ая, -ое, -ые — сáмый краси́вый	en — en güzel	-	24	106
492.	сáхар только ед.ч.	şeker	+	1	114

493.	свободный, -ая, -ое, -ые — свободное время	serbest — serbest zaman	+	40	109
494.	свой, своя, своё, свой	kendi	+	46	102
495.	сдавать НСВ (сдаю, сдаёшь) — сдать СВ (сдам, сдашь, сдаст, сдадим, сдадите, сдадут) <i>что?</i> 1) сдать экзамен 2) сдать книги	geçmek, teslim etmek 1) sınavı geçmek 2) kitapları teslim etmek	-	15	112
496.	себя	kendini	+	18	103
497.	сегодня	bugün	+	98	104
498.	сейчас	şimdi	+	192	104
499.	семнадцать	on yedi	+	1	107
500.	семь	yedi	+	1	107
501.	сёмьдесят	yetmiş	+	2	107
502.	семья	aile	+	57	104
503.	сентябрь	eylül	+	7	112
504.	серьёзный, -ая, -ое, -ые	ciddi	+	1	113
505.	сестра́; мн.ч. сёстры, р.п. мн.ч. сестёр	kız kardeş	+	91	104
506.	сильный, -ая, -ое, -ые	güçlü	+	1	112
507.	синий, -яя, -ее, -ие	lacivert	+	17	107
508.	ситуация	durum	-	15	106
509.	сколько	kaç	+	83	107
510.	скоро	yakın zamanda	+	7	112
511.	слева	solda	+	22	104
512.	следующий, -яя, -ее, -ие	sıradaki	+	5	113
513.	словарь м.р.	sözlük	+	66	104
514.	слово	sözcük	+	163	101
515.	слушать НСВ I — послушать СВ <i>кого?</i> <i>что?</i>	dinlemek	+	153	101
516.	смотре́ть НСВ II — посмотре́ть СВ II <i>что?</i>	bakmak, izlemek	+	246	101
517.	сначала	öncelikle	+	7	110
518.	снег	kar	+	1	112
519.	собака	köpek	+	31	102
520.	современный, -ая, -ое, -ые	çağdaş	+	9	107
521.	согласен, согласна; мн.ч. согласны кр.ф.	razı, hemfikir	+	1	112
522.	сок	meyve suyu	+	13	102

523.	со́лнце	güneş	+	3	107
524.	со́рок	kırk	+	1	107
525.	сосе́д	komşu (erkek)	+	4	112
526.	сосе́дка ; р.п. мн.ч. сосе́док	komşu (kadın)	+	1	112
527.	составля́ть НСВ I — соста́вить (соста́влю, соста́вишь) СВ II <i>что?</i>	oluşturmak	-	31	103
528.	спаси́бо	teşekkür	+	58	102
529.	спать НСВ (сплю, спишь)	uyumak	+	18	110
530.	спекта́кль м.р.	tiyatro oyunu	-	13	109
531.	спорт только ед.ч.	spor	+	40	106
532.	спортсме́н	sporcu	+	6	105
533.	спра́ва	sağda	+	33	104
534.	спра́шивать НСВ I — спроси́ть СВ (спрошу́, спро́сишь) <i>кого? о ком? о чём?</i>	sormak	+	82	104
535.	сра́внивать НСВ I — сравни́ть СВ II <i>кого? что? с кем? с чем?</i>	karşılaştırmak	-	23	101
536.	среда́	çarşamba	+	13	109
537.	ста́вить НСВ (ста́влю, ста́вишь) — поста́вить СВ (поста́влю, поста́вишь) <i>кого? что? куда?</i>	koymak	-	18	101
538.	стадио́н	stadyum	+	51	104
539.	Стамбу́л	İstanbul	-	0	106
540.	ста́нция	istasyon	+	11	107
541.	ста́рший, -ая, -ее, -ие	yaşça büyük	+	10	109
542.	ста́рый, -ая, -ое, -ые	eski, yaşlı	+	67	107
543.	ста́тья	makale	+	52	107
544.	сте́на	duvar	+	1	107
545.	стихи́ мн.ч.	şiir	+	62	107
546.	сто	yüz	+	3	107
547.	стои́ть НСВ II — <i>Ско́лько э́то стои́т?</i>	değerinde olmak — Bunun fiyatı ne kadar?	+	25	107
548.	сто́л	masa	+	52	102
549.	столи́ца	başkent	+	18	105
550.	столо́вая, -ые сущ.	yemekhane	+	23	104
551.	стоя́ть НСВ II (стою́, стои́шь)	durmak, dikilmek	+	9	107

552.	странá	ülke	+	31	102
553.	стрóить нсв II — пострóить св II что?	inşa etmek, kurmak	+	1	115
554.	студéнт	üniversite öğrencisi (erkek)	+	64	104
555.	студéнтка; р.п. мн.ч. студéнток	üniversite öğrencisi (kız)	+	16	104
556.	студéнческий, -ая, -ое, -ие	üniversite öğrencisine ait	+	7	113
557.	стул; мн.ч. стúлья	sandalye	+	18	102
558.	суббóта	cumartesi	+	57	109
559.	сувени́р	hatıralık eşya	+	12	107
560.	сúмка; р.п. мн.ч. сúмок	çanta	+	20	102
561.	суп	çorba	+	8	102
562.	счастл́ивый, -ая, -ое, -ые	mutlu	+	8	110
563.	сын	oğul	+	10	102
564.	сыр	peynir	+	10	102
565.	сюда́	buraya	+	2	110
566.	так	o kadar, böyle	+	19	107
567.	такóй, -áя, -óе, -íе	o kadar, böyle	-	18	104
568.	такси́ ср.р., неизм.	taksi	+	3	110
569.	там	orada	+	165	101
570.	танцевáть нсв (танцúю, танцúешь)	dans etmek	+	27	110
571.	твёрдый, -ая, -ое, -ые	sert	-	19	101
572.	твой, -я, -ё, -í	senin	+	77	103
573.	теáтр	tiyatro	+	111	104
574.	текст	metin	+	101	102
575.	телев́изор	televizyon	+	56	105
576.	телефóн	telefon	+	23	102
577.	температúра	sıcaklık derecesi	+	5	112
578.	тéннис только ед.ч.	tenis	+	30	108
579.	тепéрь	şimdi	+	10	110
580.	теплó	ılık	+	4	104
581.	тетрáдь ж.р.	defter	+	27	102
582.	тёплый, -ая, -ое, -ые	ılık	-	14	107
583.	тётя	hala, teyze	-	13	104
584.	тíхо	sessizce	+	1	109
585.	товáрищ	arkadaş	+	2	105
586.	тóже	da, de	+	75	103
587.	тóлько	yalnızca	+	13	104
588.	тот, та, то, те	o, oradaki	-	80	102
589.	трамвáй	tramvay	+	6	105

590.	тράнспорт только ед.ч.	taşıt	+	6	110
591.	три	üç	+	11	105
592.	три́дцать	otuz	+	1	107
593.	трина́дцать	on üç	+	3	107
594.	три́ста	üç yüz	+	2	107
595.	тру́дный, -ая, -ое, -ые	zor	+	10	109
596.	туда́	oraya	+	20	110
597.	ту́рецкий, -ая, -ое, -ие	Türk	-	0	107
598.	ту́рецко-ру́сский (словарь)	Türkçe-Rusça (sözlük)	-	0	107
599.	тури́ст	turist	+	4	108
600.	ту́рок; р.п. ед.ч. ту́рка; мн.ч. ту́рки	Türk (erkek)	-	6	109
601.	Ту́рция	Türkiye	-	0	105
602.	турча́нка; р.п. мн.ч. турча́нок	Türk (kadın)	-	0	109
603.	тут	burada	+	52	101
604.	ты	sen	+	487	101
605.	ты́сяча	bin	+	1	114
606.	у + р.п. у кого? — У меня́ есть ...	-da/-de, yanında — Benim ... var.	+	192	103
607.	удово́льствие — С удо́вольствием!	zevk — Memnuniyetle!	+	13	109
608.	уже́	çoktan	+	115	103
609.	у́жин	akşam yemeği	+	20	110
610.	у́жинать нсв I — поу́жинать св I	akşam yemeği yemek	+	12	108
611.	узнава́ть нсв (узнаю́, узнаёшь) — узна́ть св I кого? что? / о чём?	öğrenmek, tanımak	-	132	101
612.	у́лица	sokak	+	62	105
613.	у́мный, -ая, -ое, -ые	akıllı	+	1	113
614.	универси́тет	üniversite	+	90	104
615.	упражне́ние	alıştırma	+	35	101
616.	уро́к	ders	+	73	101
617.	устава́ть нсв I (устаю́, устаёшь) — уста́ть св I (устану́, устанёшь)	yorulmak	+	4	111
618.	уточня́ть нсв I — уточни́ть св II что?	açıklamak, kesinleştirmek	-	24	102
619.	у́тро	sabah	+	3	112
620.	у́тром	sabahleyin	+	81	102
621.	уче́бник	ders kitabı	+	38	104
622.	учёный, -ые сущ.	bilim insanı	+	1	114
623.	учи́тель	öğretmen (erkek)	+	4	107

624.	учітельница	öğretmen (kadın)	+	2	114
625.	учіть нсв II — выучить св II <i>что?</i>	öğrenmek, ezberlemek	+	122	109
626.	учіться нсв II <i>где?</i>	öğrenim görmek	+	101	109
627.	факультёт	fakülte	+	8	109
628.	фамілия	soyadı	+	1	114
629.	февраль	şubat	+	4	112
630.	фізик	fizikçi	+	5	114
631.	фізика только ед.ч.	fizik	+	2	109
632.	філолог	filolog	+	0	104
633.	філосóf	filozof	+	1	114
634.	фильм	film	+	69	106
635.	фірма	şirket	+	3	108
636.	фóто неизм.	fotoğraf	-	35	101
637.	фотоаппарát	fotoğraf makinesi	+	8	108
638.	фотографіровать нсв (фотографірую, фотографіруешь) <i>кого? что?</i>	fotoğraf çekmek	+	16	110
639.	фотографія	fotoğraf	+	28	102
640.	фрáза	ifade	+	7	108
641.	францўженка	Fransız (kadın)	+	3	109
642.	францўз , мн.ч. францўзы	Fransız (erkek)	+	5	109
643.	францўзский, -ая, -ое, -ие	Fransız	+	8	109
644.	фрўкты мн.ч.	meyve	+	5	111
645.	футбóл только ед.ч.	futbol	+	59	108
646.	хімик	kimyager	+	3	105
647.	хімия только ед.ч.	kimya	+	2	106
648.	хлеб только ед.ч.	ekmek	+	11	107
649.	ходіть нсв (хожў, ходишь) <i>куда?</i>	yürüme, gitmek	+	93	110
650.	хоккей только ед.ч.	buz hokeyi	+	1	108
651.	хóлодно	soğuk	+	37	102
652.	хорóший, -ая, -ее, -ие	iyi	+	64	107
653.	хорóшó	iyi	+	105	103
654.	хотéть нсв (хочў, хóчешь; хотім, хотíte) + инф.	istemek	+	315	106
655.	худóжник	ressam	+	6	108
656.	цветы́ мн.ч.; ед.ч. цветóк , р.п. ед.ч. цветкá	çiçek	+	25	108
657.	ценá	fiyat	+	2	105
658.	центр	merkez	+	24	105

659.	цирк	sirk	+	51	105
660.	цифра	rakam	+	5	105
661.	чай	çay	+	12	104
662.	час	saat	+	96	104
663.	ча́сто	sık sık	+	40	108
664.	часы́ только мн.ч.	saat	+	11	104
665.	ча́шка ; р.п. мн.ч. ча́шек	fincan	+	3	104
666.	чей, чья́, чье́, чьи́	kimin	+	48	104
667.	челове́к , мн.ч. лю́ди	insan	+	79	104
668.	четве́рг	perşembe	+	11	109
669.	четы́ре	dört	+	6	107
670.	четы́рнадцать	on dört	+	3	107
671.	чёрный, -ая, -ое, -ые	siyah	+	3	108
672.	число́	sayı	+	4	105
673.	чита́ть НСВ — прочита́ть СВ <i>что?</i>	okumak	+	463	101
674.	что	ne	+	624	101
675.	чу́вствовать НСВ (чу́вствую, чу́вствуешь) — чу́вствовать себя́	hissetmek — kendini ... hissetmek	+	8	113
676.	ша́пка ; р.п. мн.ч. ша́пок	şapka	+	32	103
677.	шарф	atkı	+	24	103
678.	ша́хматы только мн.ч.; р.п. ша́хмат	satranç	+	8	108
679.	шестна́дцать	on altı	+	1	107
680.	шесть	altı	+	3	107
681.	шестьдеся́т	altmış	+	2	107
682.	шкаф	dolap	+	12	103
683.	шко́ла	okul	+	37	103
684.	шокола́д только ед.ч.	çikolata	+	1	114
685.	экза́мен	sınav	+	6	112
686.	экономі́ст	iktisatçı	+	11	105
687.	экску́рсия	rehberli gezi	+	85	104
688.	экскурсово́д	gezi rehberi	+	5	114
689.	эта́ж	kat	+	10	104
690.	э́то	bu	+	713	101
691.	э́тот, э́та, э́то, э́ти	bu	+	268	101
692.	юри́ст	hukukçu	+	5	105
693.	я	ben	+	1004	102
694.	ябло́ко	elma	+	17	103
695.	язы́к — ру́сский язы́к	dil — Rus dili	+	111	106
696.	январь	ocak	+	6	112

EK 2: A2 Asgari Söz Varlığı

	SÖZCÜKBİRİM	ÇEVİRİ	RESMİ ASV	SIKLIK	İLK ÜNİTE
1.	a	ise	+	216	103
2.	áвгуст	ağustos	+	3	112
3.	автóбус	otobüs	+	17	102
4.	áвтор	yazar	+	5	114
5.	áдрес	adres	+	8	104
6.	Аллó!	Alo!	+	3	101
7.	англи́йский, -ая, -ое, -ие	İngiliz	+	5	109
8.	англича́нин мн.ч. англича́не	İngiliz (erkek)	+	0	109
9.	англича́нка	İngiliz (kadın)	+	0	109
10.	а́нгло-ру́сский (словáрь)	İngilizce-Rusça (sözlük)	+	1	112
11.	Анкара́	Ankara	-	0	105
12.	анке́та	anket	+	1	206
13.	апрéль	nisan	+	8	112
14.	апте́ка	eczane	+	6	104
15.	а́ртист	erkek sanatçı	+	33	107
16.	а́ртистка; р.п. мн.ч. а́ртисток	kadın sanatçı	+	15	110
17.	архите́ктор	mimar	+	12	202
18.	архитекту́ра только ед.ч.	mimari	+	5	205
19.	аспиранту́ра	lisansüstü eğitim	+	3	201
20.	аудито́рия	derslik	+	14	104
21.	аэропо́рт	havalimanı	+	17	113
22.	ба́бушка; р.п. мн.ч. ба́бушек	büyükanne	+	50	103
23.	балéт	bale	+	3	109
24.	банк	banka	+	9	102
25.	баскетбо́л только ед.ч.	basketbol	+	0	108
26.	бассéйн	yüzme havuzu	+	20	112
27.	бе́дный, -ая, -ое, -ые	zavallı, yoksul	+	1	204
28.	без + р.п.	-siz/-sız	+	13	205
29.	бе́лый, -ая, -ое, -ые	beyaz	+	17	107
30.	бе́рег	kıyı	+	12	201
31.	библиотéка	kütüphane	+	48	106
32.	б́изнес только ед.ч.	işletme	+	0	115
33.	бизнесме́н	iş adamı	+	3	105
34.	билéт	bilet	+	37	105
35.	биогра́фия	yaşam öyküsü	+	2	204
36.	биóлог	biyolog	+	1	207

37.	биоло́гия только ед.ч.	biyoloji	+	2	201
38.	благодарить нсв II — поблагодарить св II <i>кого?</i> <i>за что?</i>	teşekkür etmek	+	2	202
39.	блízкий, -ая, -ое, -ие; блízже	yakın; daha yakın	-	22	202
40.	блízко	yakın	+	1	206
41.	богáтый, -ая, -ое, -ые	zengin	+	8	201
42.	бóлен, больнá, мн.ч. больны́ кр.ф.	hasta	+	1	110
43.	больни́ца	hastane	+	9	202
44.	бóльно	ağrılı	+	2	204
45.	больно́й, -áя, -óе, -ýе	hasta	+	2	204
46.	больно́й, -áя, -óе, -ýе сущ.	hasta	+	2	205
47.	большо́й, -áя, -óе, -íе; бóльше	büyük; daha büyük	+	51	104
48.	боти́нки мн.ч.; р.п. мн.ч. боти́нок; ед.ч. боти́нок, р.п. ед.ч. боти́нка	bot	-	0	203
49.	брат; мн.ч. бра́тья	erkek kardeş	+	79	102
50.	братъ нсв (беру́, берёшь) — взять св (возьму́, возьмёшь) <i>кого? что?</i>	almak	+	61	103
51.	бу́дущий, -ая, -ее, -ие	gelecekteki	+	22	108
52.	бу́ква	harf	+	5	102
53.	бутербро́д	sandviç	+	1	205
54.	бы — <i>Если бы я знал...; я хотёл бы...</i>	— Eğer bilseydim...; ... isterdim	-	23	202
55.	бывáть нсв I — побывáть св I <i>где?</i>	bulunmak	+	30	201
56.	бы́стро	hızlıca	+	22	106
57.	бы́стрый, -ая, -ое, -ые	hızlı	+	2	206
58.	быть нсв (бу́ду, бу́дешь) 1) <i>где?</i> 2) <i>у кого?</i>	olmak	+	705	107
59.	в, во 1) + в.п. <i>куда?</i> — <i>в ко́мнату;</i> 2) + в.п. <i>когда?</i> — <i>в сре́ду;</i> 3) + п.п. <i>где?</i> — <i>в музе́е;</i> 4) + п.п. <i>когда?</i> — <i>в янва́ре</i>	-a/-e, -da/-de 1) odaya 2) çarşamba günü 3) müzede 4) ocak ayında	+	1965	102
60.	ваго́н	vagon	+	5	201
61.	ва́жный, -ая, -ое, -ые	önemli	+	3	203
62.	вариáнт	seçenek	-	41	106
63.	ваш, -а, -е, -и	sizin	+	116	102

64.	вверх	yukarıya	+	4	204
65.	вдруг	birden	+	9	203
66.	вездé	her yerde	+	1	203
67.	везті нсв (везу́, везёшь ; прош.вр. вёз, везла́, везли́) <i>кого? что? куда? откуда?</i>	araçla taşımak	+	4	204
68.	век	yüzyıl	+	22	109
69.	вели́кий, -ая, -ое, -ие	yüce	+	12	107
70.	вёрить нсв II — повёрить св II	inanmak	+	1	203
71.	вёсело	neşeyle	+	9	202
72.	весённый, -яя, -ее, -ие	ilkbahar	+	2	201
73.	весёлый, -ая, -ое, -ые	neşeli	+	6	111
74.	весна́	ilkbahar	+	1	110
75.	весно́й	ilkbaharda	+	6	105
76.	весь, вся, всё, все	tüm	+	136	103
77.	вётер, р.п. ед.ч. вётра	rüzgar	+	3	207
78.	вёчер	akşam	+	28	107
79.	вёчером	akşamleyin	+	38	104
80.	вещь ж.р.	eşya	+	14	102
81.	вид	tür, manzara	-	23	202
82.	в́део неизм.	video	+	0	206
83.	в́деть нсв (в́жу, в́дишь) — ув́идеть св (ув́iju, ув́идишь) <i>кого? что?</i>	görmek	+	104	105
84.	в́за	vize	+	5	105
85.	в́лка; р.п. мн.ч. в́лок	çatal	+	1	205
86.	вино́	şarap	+	6	202
87.	включáть нсв I — включ́ть св II <i>что?</i>	açmak, içermek	+	4	204
88.	вкúсно	lezzetli	+	1	202
89.	вмёсте	birlikte	+	32	109
90.	вниз	aşağıya	+	2	204
91.	внимáние	dikkat, ilgi	+	25	201
92.	внимáтельно	dikkatlice	+	8	113
93.	внимáтельный, -ая, -ое, -ые	dikkatli	+	2	202
94.	внук	erkek torun	+	9	111
95.	вну́чка; р.п. мн.ч. вну́чек	kız torun	+	5	111
96.	во врéмя + р.п.	sırasında	+	11	202
97.	водá	su	+	10	101
98.	вод́ть нсв (вожу́, во́дишь) 1) <i>кого? куда?</i> — вод́ть ребёнка в парк; 2) <i>что?</i> — вод́ть машину	götürmek, sürmek	+	4	204

		1) çocuğu parka götürmek; 2) araba sürmek			
99.	возвращаться НСВ I — вернуться СВ (вернётся, вернёшься) <i>куда? откуда?</i>	geri dönmek	+	39	201
100.	воздух только ед.ч.	hava	+	9	205
101.	возможно	belki, olabilir	+	1	207
102.	война	savaş	-	17	201
103.	вокзал	tren garı	+	21	107
104.	волейбол только ед.ч.	voleybol	+	2	202
105.	волноваться НСВ (волнуюсь, волнуешься)	endişelenmek	+	6	202
106.	волосы МН.Ч.	saç	+	11	202
107.	вопрос	soru	+	123	101
108.	восемнадцать	on sekiz	+	0	107
109.	восемь	sekiz	+	0	107
110.	восемьдесят	seksen	+	3	107
111.	восемьсот	sekiz yüz	+	2	201
112.	воскресенье	pazar	+	30	109
113.	восстанавливать НСВ I — восстановить (восстановлю, восстановишь) СВ II что?	onarmak	-	30	201
114.	восток только ед.ч.	doğu	+	7	201
115.	восточный, -ая, -ое, -ые	doğu	+	2	203
116.	восьмой, -ая, -ое, -ые	sekizinci	+	4	201
117.	вот	işte	+	45	101
118.	враг	düşman	+	8	206
119.	врач	doktor	+	55	104
120.	время ср.р.; р.п. времени	zaman	+	112	108
121.	всегда	her zaman	+	47	104
122.	вспоминать НСВ I — вспомнить СВ II 1) <i>кого? что?</i> 2) <i>о ком? о чём?</i>	hatırlamak	+	18	108
123.	вставать НСВ (встаю, встаёшь) — встать СВ (встану, встанешь)	kalkmak	+	8	113
124.	встреча	karşılaşma, buluşma	+	22	201
125.	встречать НСВ I — встретить СВ (встречу, встретишь) <i>кого? что?</i>	karşılama, rastlamak	+	61	107

126.	встречáться НСВ I — встрéтиться СВ (встрéчусь, встрéтишься) <i>с кем?</i>	buluşmak	+	77	111
127.	втóрник	salı	+	1	109
128.	вторóй, -áя, -óе, -ýе	ikinci	+	30	201
129.	вход	giriş	+	4	204
130.	входíть НСВ (вхожý, вхо́дишь) — войти́ СВ (войдý, войдёшь ; прош.вр. вошёл, вошла́, вошли́) <i>куда?</i>	girmek	+	20	202
131.	вчера́	dün	+	34	110
132.	вы	siz	+	695	101
133.	выбирáть НСВ I — вы́брать СВ (вы́беру, вы́берешь) <i>кого? что?</i>	seçmek	+	46	106
134.	выделáть НСВ I — вы́делить СВ II (вы́делю, вы́делишь) <i>кого? что?</i>	ayırmak, vurgulamak	-	27	201
135.	выйгрывáть НСВ I — вы́играть СВ I <i>что?</i> — вы́играть футбо́льный матч	kazanmak — futbol maçını kazanmak	-	21	201
136.	выключáть НСВ I — вы́ключить СВ II <i>что?</i>	kapatmak	+	5	203
137.	выражéние	ifade	-	19	201
138.	высо́кий, -ая, -ое, -ие	yüksek, uzun boylu	+	20	201
139.	вы́ставка; р.п. мн.ч. вы́ставок	sergi	+	38	105
140.	выступáть НСВ I — вы́ступить СВ (вы́ступлю, вы́ступишь) <i>где?</i>	konuşma yapmak, sahneye çıkmak	+	14	113
141.	вы́ход	çıkış	+	6	205
142.	выходíть НСВ (выхожý, выхо́дишь) — вы́йти СВ (вы́йду, вы́йдешь ; прош.вр. вы́шел, вы́шла, вы́шли) <i>куда? откуда?</i>	çıkmak	+	30	201
143.	газéта	gazete	+	56	104
144.	галерéя	galeri	+	12	201
145.	где	nerede	+	174	101
146.	гео́граф	coğrafyacı	+	0	204
147.	географíческий, -ая, -ое, -ие	coğrafi	+	1	201
148.	геогра́фия только ед.ч.	coğrafya	+	2	204

149.	геро́й	kahraman (erkek)	+	19	201
150.	геро́иня	kahraman (kadın)	-	15	207
151.	гита́ра	gitar	+	6	106
152.	гла́вный, -ая, -ое, -ые	baş, ana	+	10	203
153.	глаз; мн.ч. глаза́	göz	+	22	105
154.	глубо́кий, -ая, -ое, -ие; глуб́же	derin, daha derin	+	2	201
155.	говори́ть нсв II — сказа́ть св (скажу́, ска́жешь) <i>кому?</i> <i>что?</i>	konuşmak, söylemek	+	318	101
156.	год	yıl	+	390	110
157.	голова́	baş	+	6	112
158.	го́лос	ses	+	8	201
159.	голубо́й, -ая, -ое, -ые	mavi	+	7	201
160.	гора́	dağ	+	26	110
161.	го́род; мн.ч. города́	şehir	+	233	102
162.	городско́й, -ая, -ое, -ие	şehir	+	12	202
163.	го́рький, -ая, -ое, -ие	acı	+	1	203
164.	горя́чий, -ая, -ее, -ие	sıcak	+	2	207
165.	гости́ница	otel	+	22	105
166.	гость м.р.	konuk	+	23	110
167.	госуда́рственный, -ая, -ое, -ые	devlet	+	19	201
168.	госуда́рство	devlet	+	11	203
169.	гото́в, -а, -о, -ы кр.ф.	hazır	+	8	202
170.	гото́вить нсв (гото́влю, гото́вишь) — пригото́вить св (пригото́влю, пригото́вишь) <i>что?</i>	hazırlamak	+	26	109
171.	грамма́тика только ед.ч.	dilbilgisi	-	4	106
172.	граница́	sınır	+	11	203
173.	гро́мко	yüksek sesle	+	1	112
174.	гру́ппа	grup	+	31	102
175.	гру́стно	hüzünlü	+	6	204
176.	гру́стный, -ая, -ое, -ые	hüzünlü	+	3	203
177.	грязный, -ая, -ое, -ые	kirli	+	1	201
178.	гуля́ть нсв I <i>где? с кем?</i>	gezmek	+	33	101
179.	да	evet	+	23	105
180.	дава́й(те) — Дава́й(те) познако́мимся!	hadi — Hadi tanışalım!	+	16	104
181.	дава́ть нсв (да́ю, даёшь) — да́ть св (дам, дашь, даст,	vermek	+	63	108

	дад́им, дад́ите, дад́ут) <i>кому? что?</i>				
182.	давнó	uzun zaman önce	+	22	111
183.	да́же	bile	+	14	108
184.	далекó	uzak	+	8	101
185.	далёкий, -ая, -ое, -ие	uzak	+	2	206
186.	дар́ить нсв II — подар́ить св II кому? что?	hediye etmek	+	54	113
187.	да́та	tarih	+	7	201
188.	два, две	iki	+	54	102
189.	два́дцать	yirmi	+	7	107
190.	двенáдцать	on iki	+	1	107
191.	дверь ж.р.	kapı	+	6	201
192.	двéсти	iki yüz	+	1	107
193.	двóе	iki kişi	+	2	202
194.	дворéц, р.п. ед.ч. дворца́; мн.ч. дворцы́	saray	+	7	203
195.	дéвочка; р.п. мн.ч. дéвочек	kız çocuğı	+	10	112
196.	дéвушка; р.п. мн.ч. дéвушек	genç kadın	+	130	106
197.	девянóсто	doksan	+	1	107
198.	девятнáдцать	on dokuz	+	0	107
199.	девя́тый, -ая, -ое, -ые	dokuzuncu	+	3	201
200.	дéвять	dokuz	+	2	107
201.	девятьсóт	dokuz yüz	+	6	201
202.	дéдушка; р.п. мн.ч. дéдушек	büyükbaba	+	14	104
203.	дека́брь	aralık	+	8	112
204.	дéлать нсв I — сде́лать св I что?	yapmak	+	144	103
205.	дéло — Как делá?	iş — Nasılsın?	+	13	103
206.	день; р.п. ед.ч. дня́; мн.ч. дни	gün	+	103	108
207.	дéньги только мн.ч., р.п. дéнег	para	+	35	105
208.	дерéвня; р.п. мн.ч. деревéнь	köy	+	11	108
209.	дéрево; мн.ч. дерéвья	ağaç	+	3	203
210.	держáть нсв (держú, дёржишь) кого? что?	tutmak	+	2	207
211.	деся́тый, -ая, -ое, -ые	onuncu	+	5	201
212.	дéсять	on	+	2	107
213.	детект́ив	polisiye, detektif	-	2	109
214.	дéтский, -ая, -ое, -ие	çocuk	+	14	201
215.	дéтство только ед.ч.	çocukluk	+	8	201
216.	дешё́вый, -ая, -ое, -ые	ucuz	+	2	107
217.	диалóг	diyalog	+	72	102

218.	дива́н	kanepe	+	1	206
219.	дирéктор	müdǘr	+	15	202
220.	длíнный, -ая, -ое, -ые	uzun	+	14	202
221.	для + р.п.	için	-	48	104
222.	днём	gündüz vaktinde	+	4	104
223.	до + р.п.	-e kadar	+	31	107
224.	до́брый, -ая, -ое, -ые — До́брое у́тро! До́брый день (вéчер)!	iyi — Günaydın! İyi günler (akşamlar)!	+	15	109
225.	довóлен, довóльна, мн.ч. довóльны кр.ф.	memnun	+	1	206
226.	доéхать св (доéду, доéдешь) — Как доéхать до вокза́ла?	bir yere ulaşmak, gitmek — Tren garına nasıl gidilir?	+	9	204
227.	дождь	yağmur	+	16	111
228.	дока́зывать нсв — доказа́ть св (докажу́, дока́жешь) <i>что? кому?</i>	kanıtlamak	+	3	205
229.	до́ктор	doktor	-	21	204
230.	докуме́нт	belge	+	9	112
231.	до́лго	uzun bir süre boyunca	+	27	110
232.	до́лжен, должна́, мн.ч. должны́	-malı/-meli	+	31	201
233.	дом, мн.ч. дома́	ev	+	103	101
234.	до́ма	evde	+	16	101
235.	дома́шний, -яя, -ее, -ие	evle ilgili, evcil	+	17	101
236.	домо́й	eve	+	43	109
237.	домохо́зяйка; р.п. мн.ч. домохо́зьяк	ev hanımı	+	1	105
238.	доро́га	yol	+	16	113
239.	до́рого	pahalı	+	2	201
240.	дорого́й, -а́я, -о́е, -и́е 1) Дорога́я А́нна Петро́вна! 2) доро́гой костю́м	sevgili, pahalı — Sevgili Anna Petrovna! — pahalı takım elbise	+	16	107
241.	До свидáния!	Görüşmek üzere!	+	1	103
242.	дочь ж.р.; р.п. ед.ч. до́чери	kız evlat	+	30	104
243.	друг, мн.ч. друзья́	arkadaş	+	464	101
244.	друго́й, -а́я, -о́е, -и́е	başka	+	44	103
245.	дру́жба только ед.ч.	arkadaşlık	+	2	202

246.	дру́жный, -ая, -ое, -ые	iyi geçinen	+	1	203
247.	ду́мать нсв I — поду́мать св I <i>о ком? о чём?</i>	düşünmek	+	82	102
248.	дядя м.р.	amca, dayı	+	5	104
249.	европе́йский, -ая, -ое, -ие	Avrupa	+	1	204
250.	его́, её	onun	+	163	103
251.	еда́ только ед.ч.	yemek, yiyecek	+	6	202
252.	е́здить нсв (е́зжу, е́здишь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtlı) gidip gelmek	+	48	110
253.	е́сли	eğer	+	64	104
254.	есть 1 — У меня́ есть брат. — В ко́мнате есть шкаф.	var — Bir erkek kardeşim var. — Odada bir dolap var.	+	90	106
255.	есть 2 нсв (ем, ешь, ест, е́дим, е́дите, е́дят ; прош.вр.: ел, е́ла, е́ли) — съесть св (сьем, съешь, съест, съе́дим, съе́дите, съе́дят) <i>что?</i>	yemek	+	7	111
256.	е́хать нсв (е́ду, е́дешь) — пое́хать (пое́ду, пое́дешь) св <i>куда? откуда?</i>	(taşıtlı) gitmek	+	146	110
257.	ещё	daha, henüz	+	54	105
258.	ёлка разг.; р.п. мн.ч. ёлок	çam ağacı	+	3	201
259.	жаль — Мне жаль.	yazık — Üzgünüm.	+	1	110
260.	жа́рко	sıcak	+	5	103
261.	жда́ть нсв (жду, ждёшь) — подожда́ть св (подожду́, подождёшь) <i>кого? что?</i>	beklemek	+	46	109
262.	же	ise, ki, ya, aynı	-	17	201
263.	желáть нсв I — пожелáть св I <i>кому? чего? + инф.</i>	dilemek	+	20	203
264.	жена́	karı, eş	+	25	104
265.	женáт , мн.ч. женáты кр.ф.	evli (erkek olarak)	+	2	205
266.	жени́ться нсв и св II <i>на ком?</i>	evlenmek (erkek olarak)	+	4	203
267.	же́нский, -ая, -ое, -ие	kadın	+	2	201
268.	же́нщина	kadın	+	35	201
269.	жё́лтый, -ая, -ое, -ые	sarı	+	3	108
270.	живо́й, -áя, -óе, -ýе	canlı	+	5	202
271.	жи́вопись ж.р.; только ед.ч.	resim sanatı	+	2	205
272.	живо́тное, -ые сущ.	hayvan	+	5	207
273.	жизнь ж.р.	yaşam	+	61	114

274.	жи́тель	ikamet eden	+	5	203
275.	жить НСВ (живу́, живёшь) <i>где?</i>	yaşamak	+	115	108
276.	журна́л	dergi	+	45	103
277.	журнали́ст	gazeteci	+	29	105
278.	за + в.п. <i>за что?</i> — Спаси́бо за по́мощь.	için — Yardım için teşekkürler.	+	49	201
279.	забыва́ть НСВ I — забы́ть СВ (забу́ду, забу́дешь) <i>кого? что?</i>	unutmak	+	18	111
280.	заво́д	fabrika	+	1	102
281.	за́втра	yarın	+	26	102
282.	за́втрак	kahvaltı	+	13	102
283.	за́втракать НСВ I — поза́втракать СВ I	kahvaltı yapmak	+	4	108
284.	задава́ть НСВ (задаю́, задаёшь) — зада́ть СВ (зада́м, зада́шь) <i>что?</i> — зада́ть вопро́с	ödev vermek — soru sormak	+	34	101
285.	зада́ние	ödev	+	65	101
286.	зада́ча	problem	+	5	111
287.	зака́зывать НСВ I — заказа́ть СВ (закажу́, зака́жешь) <i>что?</i>	sipariş etmek	+	14	202
288.	закан́чивать НСВ I — закон́чить СВ II <i>что?</i>	bitirmek	+	17	203
289.	закрыва́ть НСВ I — закры́ть СВ (закро́ю, закро́ешь) <i>что?</i>	kapatmak	+	3	204
290.	закры́т, -а, -о, -ы кр.ф.	kapalı	+	1	203
291.	зал	salon	+	16	201
292.	замеча́тельный, -ая, -ое, -ые	harika, dikkate değer	+	2	207
293.	замеча́ть НСВ I — заме́тить СВ (заме́чу, заме́тишь) <i>кого? что?</i>	farketmek	+	20	201
294.	за́муж — вы́йти за́муж за <i>кого?</i>	evlenmek (kadın olarak)	+	8	203
295.	за́мужем	evli (kadın olarak)	+	3	204
296.	занима́ться НСВ I 1) <i>чем?</i> — спо́ртом, ру́сским языко́м; 2) <i>где?</i> — в библиотéке, до́ма	ders çalışmak, uğraşmak 1) spor yapmak, Rusça çalışmak; 2) kütüphanede, evde ders çalışmak	+	109	110

297.	за́нят, -а́, -о, -ы кр.ф.	meşgul	+	4	109
298.	за́нятие	uğraş, ders	+	21	203
299.	за́пад только ед.ч.	batı	+	3	201
300.	за́падный, -ая, -ое, -ые	batı	+	5	201
301.	запи́сывать нсв I — записа́ть св (запишу́, запи́шешь) что?	not etmek	-	17	201
302.	запомина́ть нсв I — запо́мнить св II кого? что?	akılda tutmak	+	12	104
303.	за́рядка	sabah sporu, şarj	-	8	102
304.	за́чем	niçin	+	16	111
305.	звать нсв I — Его́ зову́т Андре́й.	çağırmaq — Onun adı Andrey.	+	24	102
306.	звони́ть нсв II — позвони́ть св II кому? — по телефо́ну	telefonla aramak	+	77	101
307.	звоно́к , р.п. ед.ч. звонка́	zil, çağrı	+	3	201
308.	зда́ние	bina	+	74	107
309.	здесь	burada	+	39	104
310.	здорóвый, -ая, -ое, -ые	sağlıklı	+	4	203
311.	здорóвье только ед.ч.	sağlık	-	21	201
312.	здрáвствуй(те)	merhaba	+	8	103
313.	зелёный, -ая, -ое, -ые	yeşil	+	12	108
314.	земля́	toprak, yer, dünya	+	6	201
315.	зима́	kış	+	3	110
316.	зи́мний, -яя, -ее, -ие	kış	+	11	201
317.	зимóй	kışın	+	5	104
318.	злой, -а́я, -о́е, -ы́е	kızgın, kötü kalpli	+	3	202
319.	знако́м, знако́ма , мн.ч. знако́мы кр.ф.	tanışık, aşına	+	4	204
320.	знако́миться нсв (знако́млюсь, знако́мишься) — познако́миться св (познако́млюсь, познако́мишься) с кем? с чем?	tanışmak	+	64	201
321.	знако́мый, -ая, -ое, -ые	tanıdık	+	18	201
322.	знать нсв I кого? что?	bilmek	+	138	103
323.	значéние	anlam	+	19	202
324.	зóлото только ед.ч.	altın	+	1	206
325.	золотóй, -а́я, -о́е, -ы́е	altın	+	14	201

326.	зонт; зóнтик	şemsiye	+	4	103
327.	зоопáрк	hayvanat bahçesi	+	2	110
328.	зуб	diş	+	0	204
329.	зубнóй, -áя, -óе, -ýе	diş	-	5	204
330.	и	ve	+	1170	101
331.	игрá	oyun	+	20	103
332.	игрáть нсв I — сыгрáть св I 1) <i>во что?</i> — игрáть в тénнис; 2) <i>на чём?</i> — игрáть на гитáре	oynamak, çalmak 1) tenis oynamak 2) gitar çalmak	+	92	108
333.	игрúшка; р.п. мн.ч. игрúшек	oyuncak	+	2	203
334.	идти нсв (идú, идёшь; прош.вр. шёл, шла, шли) — пойти св (пойдú, пойдёшь; прош.вр. пошёл, пошла, пошли) <i>куда? откуда?</i>	gitmek	+	158	102
335.	из + р.п.	içinden	+	186	102
336.	извёстный, -ая, -ое, -ые	bilinen, ünlü	+	101	107
337.	извини́(те)	affedersin(iz)	+	4	103
338.	изменя́ть нсв I — измени́ть св II <i>что?</i>	değiştirmek	+	6	201
339.	изучáть нсв I — изучи́ть св II <i>что?</i>	öğrenmek	+	44	115
340.	или	veya	+	64	102
341.	и́мя ср.р., р.п. ед.ч. и́мени, мн.ч. и́менá	ad	+	40	104
342.	инженёр	mühendis	+	3	104
343.	иногда́	bazen	+	10	108
344.	иностранец, мн.ч. иностранцы, р.п. мн.ч. иностранцев	yabancı uyruklu (erkek)	+	1	108
345.	иностранка; р.п. мн.ч. иностранок	yabancı uyruklu (kadın)	+	0	108
346.	иностранный, -ая, -ое, -ые	yabancı	+	30	108
347.	инститúт	enstitü	+	35	104
348.	интерéсно	ilginç	+	17	109
349.	интерéсный, -ая, -ое, -ые	ilginç	+	69	107
350.	интересовáться нсв (интересúюсь, интересúешься) <i>чем?</i>	ilgilenmek	+	23	114
351.	Интернét только ед.ч.	internet	+	19	109
352.	информáция только ед.ч.	bilgi	-	57	201
353.	искáть нсв (ищу́, ищешь) <i>кого? что?</i>	aramak	+	26	201
354.	искúство	sanat	+	23	201

355.	испа́нец , мн.ч. испа́нцы , р.п. мн.ч. испа́нцев	İspanyol (erkek)	+	0	109
356.	испа́нка ; р.п. мн.ч. испа́нок	İspanyol (kadın)	+	0	109
357.	испа́нский, -ая, -ое, -ие	İspanyol	+	1	109
358.	испо́льзовать нсв и св (испо́льзую, испо́льзуешь) <i>что?</i>	kullanmak	-	59	102
359.	истóрик	tarihçi	+	1	114
360.	истори́ческий, -ая, -ое, -ие	tarihsel	+	16	107
361.	истóрия только ед.ч.	tarih	+	47	109
362.	их	onların	+	17	103
363.	ию́ль	temmuz	+	0	112
364.	ию́нь	haziran	+	8	112
365.	к, ко + д.п.	yanına	-	214	102
366.	кабинéт	çalışma odası	+	9	110
367.	ка́ждый, -ая, -ое, -ые	her	+	92	106
368.	как	nasıl, gibi	+	224	101
369.	како́й, -а́я, -о́е, -и́е	hangi	+	483	101
370.	кани́кулы только мн.ч.	tatil	+	30	109
371.	каранда́ш	kurşun kalem	+	13	103
372.	ка́рта	harita	+	9	102
373.	карти́на	tablo	+	41	105
374.	ка́сса	vezne	+	5	106
375.	касси́р	kasiyer	-	1	205
376.	ката́ться нсв <i>на чём?</i> — ката́ться на велосипéде	binmek, kaymak	-	20	201
377.	кафе́ неизм.	kafe	+	22	108
378.	ка́ша	lapa	+	1	203
379.	кварті́ра	apartman dairesi	+	40	108
380.	килогра́мм	kilogram	+	6	202
381.	киломе́тр	kilometre	+	5	206
382.	кино́ неизм.	sinema, film	+	16	105
383.	киóск	büfe	+	6	105
384.	кита́ец ; мн.ч. кита́йцы , р.п. мн.ч. кита́йцев	Çinli (erkek)	+	0	109
385.	кита́йский, -ая, -ое, -ие	Çin	+	4	107
386.	кита́йка ; р.п. мн.ч. кита́йнок	Çinli (kadın)	+	0	109
387.	класс	sınıf	+	3	103
388.	клуб	kulüp	+	27	102
389.	ключ	anahtar	+	9	201
390.	кни́га	kitap	+	115	104
391.	кни́жный, -ая, -ое, -ые	kitap	+	1	113

392.	когда́	ne zaman, - dığında	+	242	102
393.	колбаса́	salam	+	5	115
394.	кольцо́ ; р.п. мн.ч. коле́ц	yüzük, halka	-	26	201
395.	кома́нда	takım, komut	+	6	203
396.	ко́мната	oda	+	30	102
397.	компози́тор	besteci	+	7	114
398.	компью́тер	bilgisayar	+	32	106
399.	ко́нец , р.п. ед.ч. ко́нца	son	+	16	106
400.	ко́нечно	tabii ki	+	31	104
401.	ко́нкурс	yarışma	-	34	201
402.	конфе́та	şekerleme	+	2	201
403.	конце́рт	konser	+	16	106
404.	конча́ть нсв I — ко́нчить св II <i>что?</i> / + инф. нсв	bitirmek	+	15	112
405.	конча́ться нсв I — ко́нчиться св II — Фильм ко́нчился.	bitmek — Film bitmiştir.	+	14	201
406.	копе́йка ; р.п. мн.ч. копе́ек	kapık	+	1	115
407.	кора́бль	gemi	+	13	204
408.	коридо́р	koridor	+	4	204
409.	кори́чневый, -ая, -ое, -ые	kahverengi	+	0	203
410.	коро́ткий, -ая, -ое, -ие	kısa	+	4	202
411.	ко́рпус	bina, blok	-	1	207
412.	косми́ческий, -ая, -ое, -ие	uzay	+	23	204
413.	космона́вт	astronot	+	18	201
414.	ко́смос только ед.ч.	uzay	+	36	201
415.	костю́м	kostüm, takım elbise	+	11	114
416.	кот	erkek kedi	-	1	102
417.	кото́рый, -ая, -ое, -ые	hangisi, ki o	+	325	103
418.	ко́фе м.р., неизм.	kahve	+	11	105
419.	ко́шка ; р.п. мн.ч. ко́шек	dişi kedi	+	4	108
420.	краси́вый, -ая, -ое, -ые	güzel	+	66	107
421.	красный, -ая, -ое, -ые	kırmızı	+	68	104
422.	крёсло ; р.п. мн.ч. крёсел	koltuk	+	0	105
423.	кроссо́вки ; р.п. мн.ч. кроссо́вок ; ед.ч. кроссо́вка	spor ayakkabısı	+	1	203
424.	кто	kim	+	227	101
425.	куда́	nereye	+	61	110
426.	культу́ра	kültür	+	13	203
427.	кури́ть нсв II	sigara içmek	+	7	109
428.	ку́рица , мн.ч. ку́ры	tavuk	+	0	114
429.	курс	sınıf	+	9	201

	— Он учё́тся на пе́рвом ку́рсе.	— Üniversitede birinci sınıfta okuyor.			
430.	ку́ртка ; р.п. мн.ч. ку́рток	mont	+	4	203
431.	ку́хня	mutfak	+	1	207
432.	ла́мпа	lamba	+	2	101
433.	ле́вый, -ая, -ое, -ые	sol	+	2	201
434.	легко́	kolay, hafif	+	6	204
435.	лежа́ть нсв (лежу́, лежи́шь) <i>где?</i>	yatmak	+	3	102
436.	лека́рство	ilaç	+	8	204
437.	ле́кция	ders (üniversitede)	+	3	106
438.	лес	orman	+	6	201
439.	ле́стница	merdiven	+	2	204
440.	лета́ть нсв I	uçmak	+	9	202
441.	летéть нсв (лечу́, лети́шь) — полетéть св (полечу́, полети́шь) <i>куда? откуда?</i>	uçmak	+	33	201
442.	ле́тний, -яя, -ее, -ие	yaz	+	9	202
443.	ле́то	yaz	+	6	110
444.	ле́том	yazın	+	23	104
445.	лёгкий, -ая, -ое, -ие	kolay, hafif	+	3	113
446.	ли — Зна́ете ли вы...?	mi — ... biliyor musunuz?	-	51	101
447.	ли́ра	lira	-	0	107
448.	литера́тура	edebiyat	+	17	109
449.	лицо́	yüz	+	17	202
450.	лоб , р.п. ед.ч. лба	alın	+	1	202
451.	ло́жка ; р.п. мн.ч. ло́жек	kaşık	+	3	103
452.	луна́	ay	+	2	201
453.	лы́жи мн.ч. ; ед.ч. лы́жа	kayak	+	4	202
454.	люби́мый, -ая, -ое, -ые	en sevilen, sevgili	+	55	109
455.	люби́ть нсв (люблю́, люби́шь) — полюби́ть св (полюблю́, полюби́шь) 1) <i>кого? что?</i> 2) + инф.	sevmek	+	175	108
456.	любо́вь ж.р. только ед.ч. ; р.п. любви́	sevgi, aşk	+	26	107
457.	магази́н	mağaza	+	30	104
458.	май	mayıs	+	8	112
459.	ма́ленький, -ая, -ое, -ие; ме́ньше	küçük; daha küçük	+	37	107

460.	мáло; мéньше	az; daha az	+	10	102
461.	мáльчик	erkek çocuğu	+	14	201
462.	мáма	anne	+	29	101
463.	март	mart	+	4	107
464.	маршру́тка ; р.п. мн.ч. маршру́ток разг.	dolmuş	-	1	206
465.	мáсло	yağ	+	3	112
466.	матемáтик	matematikçi	+	1	115
467.	матемáтика только ед.ч.	matematik	+	9	114
468.	матрёшка ; р.п. мн.ч. матрёшек	matruşka	-	3	109
469.	мать ж.р.; р.п. ед.ч. мáтери	anne	+	19	106
470.	машíна	araba, makine	+	42	104
471.	медици́на только ед.ч.	tıp	+	7	205
472.	мéдленно	yavaşça	+	3	206
473.	медсестра́ ; мн.ч. медсёстры , р.п. мн.ч. медсестёр	hemşire	+	8	201
474.	междунаро́дный, -ая, -ое, -ые	uluslararası	+	14	201
475.	мéнеджер	yönetici	+	2	114
476.	меня́ть нсв I — поменя́ть св I <i>что? на что?</i>	değiştirmek	+	11	201
477.	мéсто	yer	+	54	103
478.	мéсяц	ay	+	38	109
479.	метр	metre	+	10	203
480.	метрó неизм.	metro	+	79	104
481.	мечта́	hayal	+	6	203
482.	мечта́ть нсв I <i>о ком? о чём? / + инф.</i>	hayal etmek	+	43	201
483.	меша́ть нсв I — помеша́ть св I <i>кому? + инф.</i>	engellemek, karıştırmak	+	4	205
484.	миллио́н	milyon	+	11	202
485.	мину́та , ум. мину́точка — Мину́точку!	dakika — Bir dakika!	+	34	102
486.	мир 1 только ед.ч. — Его́ зна́ют во всём ми́ре.	dünya	+	45	107
487.	мир 2 только ед.ч. — Хотíм ми́ра, а не войны́.	barış — Savaş değil, barış istiyoruz.	+	8	201
488.	ми́рный, -ая, -ое, -ые	barışçı	+	1	203
489.	мла́дший, -ая, -ее, -ие	yaşça küçük	+	26	109
490.	мнóгие	çoğu, birçok	+	10	203
491.	мнóго; бо́льше	çok sayıda; daha çok	+	126	102
492.	мо́дный, -ая, -ое, -ые	moda	+	12	201

493.	мóжет быть	belki	+	12	111
494.	мóжно + инф.	yapılabilir	+	74	103
495.	мой, моя, моё, мой	benim	+	308	103
496.	молодéц; мн.ч. молодцы́	aferin	+	1	202
497.	молодéжный, -ая, -ое, -ые	gençlik	+	11	201
498.	молодéжь ж.р.; только ед.ч.	gençler	+	12	201
499.	молодóй, -áя, -óе, -ýе	genç	+	111	107
500.	мóлодость ж.р.; только ед.ч.	gençlik	+	6	201
501.	молокó только ед.ч.	süt	+	4	102
502.	молчáть нсв (молчú, молчíшь)	susmak	+	5	202
503.	мóре	deniz	+	41	104
504.	морóженое, -ые сущ.	dondurma	+	9	104
505.	Москвá	Moskova	-	204	102
506.	москвíч	Moskovalı (erkek)	+	15	107
507.	москвíчка; р.п. мн.ч. москвíчек	Moskovalı (kadın)	+	1	201
508.	москóвский, -ая, -ое, -ие	Moskova	+	117	107
509.	мочь нсв (могú, мóжешь; прош.вр. мог, могла, могли) — смочь св (смогú, смóжешь; прош.вр. смог, смогла, смогли) + инф.	-ebilmek	+	121	104
510.	муж	koca, eş	+	25	105
511.	мужскóй, -áя, -óе, -ýе	erkek	+	7	201
512.	мужчíна м.р.	erkek	+	6	204
513.	музéй	müze	+	89	104
514.	мúзыка только ед.ч.	müzik	+	67	109
515.	музыкáльный, -ая, -ое, -ые	müzik	+	24	201
516.	музыкáнт	müzisyen	+	16	114
517.	мультифíльм	çizgi film	+	2	201
518.	мы	biz	+	208	101
519.	мыть нсв (мóю, мóешь) — вымыть св (вы́мою, вы́моешь) <i>кого? что?</i>	yıkamak	+	6	204
520.	мýгкий, -ая, -ое, -ие; мýгче	yumuşak; daha yumuşak	+	2	101
521.	мýсо только ед.ч.	et	+	4	107
522.	мýч	top	+	4	203
523.	на 1) + п.п. <i>где?</i> — быть на выставке; чáшка на столé; 2) + п.п. <i>на чём?</i> — летéть на самóлётe; игрáть на гитáре;	üzerinde, -de 1) sergide olmak; fincan masada;	+	923	101

	3) + п.п. <i>когда?</i> — на прошлой неделе; 4) + в.п. <i>куда?</i> — идти на выставку	2) uçakla gitmek; gitar çalmak; 3) geçen hafta; 4) sergiye gitmek			
524.	навёрное	herhalde	+	3	203
525.	над, надо + т.п.	üzerinde	-	22	203
526.	надéяться нсв (надéюсь, надéешься) — Надéюсь, что...	ummak — Umarım ki, ...	+	2	203
527.	надо + инф.	gerek	+	51	113
528.	назад	geri	+	29	201
529.	название	ad, başlık	-	25	201
530.	назывáться нсв I	adlandırılmak	+	39	109
531.	наконец	sonunda	+	9	201
532.	налево	sola	+	4	202
533.	направо	sağa	+	2	204
534.	напримёр	örneğin	+	11	113
535.	напрóтив	karşıda	+	1	206
536.	наро́д	halk	+	5	206
537.	наро́дный, -ая, -ое, -ые	halk	+	12	203
538.	нау́ка	bilim	+	12	114
539.	нау́чный, -ая, -ое, -ые	bilim	+	32	202
540.	находи́ть нсв (нахож́у, находи́шь) — найти́ св (найду́, найдёшь ; прош.вр. нашёл, нашла́, нашли́) <i>кого? что?</i>	bulmak	+	66	101
541.	находи́ться нсв II <i>где?</i> — Где находи́тся теа́тр?	bulunmak — Tiyatro nerede?	+	81	103
542.	национа́льный, -ая, -ое, -ые	milli	+	2	203
543.	нача́ло	başlangıç	+	7	203
544.	начина́ть нсв I — нача́ть св (начну́, начнёшь) <i>что?</i> / + инф. нсв	başlatmak	+	89	106
545.	начина́ться нсв I — нача́ться св (начнё́тся, начну́тся) — Фильм начина́ется в 5 часо́в.	başlamak — Film saat 5'te başlıyor.	+	23	202
546.	наш, -а, -е, -и	bizim	+	81	103
547.	не	değil	+	435	103
548.	не то́лько ..., но и ...	sadece ... değil ... aynı	+	10	108

		zamanda ... da/de/			
549.	не́бо	gökyüzü	+	2	202
550.	небольшо́й, -а́я, -о́е, -и́е	küçük	-	17	201
551.	неда́вно	geçenlerde	+	24	108
552.	недалеко́	yakın	+	13	111
553.	неде́ля	hafta	+	60	201
554.	нельз́я + инф.	yasak	+	4	104
555.	не́мец , р.п. не́мца ; мн.ч. не́мцы	Alman (erkek)	+	0	109
556.	неме́цкий, -ая, -ое, -ие	Alman	+	3	109
557.	не́мка	Alman (kadın)	+	0	109
558.	немно́го	biraz	-	10	108
559.	непло́хо	fena değil	-	2	108
560.	не́сколько	birkaç	+	25	105
561.	несча́стный, -ая, -ое, -ые	zavallı	+	2	202
562.	несча́стье	talihsizlik	+	1	207
563.	нет 1) — Нет, я не зна́ю. 2) — У меня нет бра́та. 3) — Его́ нет до́ма.	hayır, yok 1) — Hayır, ben bilmiyorum. 2) — Erkek kardeşim yok. 3) — O evde değil.	+	114	103
564.	нигде́	hiçbir yerde	+	1	203
565.	никогда́	hiçbir zaman	+	33	110
566.	никто́	hiç kimse	+	7	105
567.	никуда́	hiçbir yere	+	3	110
568.	ничего́ р.п., им.п. ничто́	hiçbir şey	+	11	104
569.	но	ama	+	134	106
570.	но́вость ж.р.	haber	+	15	109
571.	но́вый, -ая, -ое, -ые	yeni	+	227	103
572.	нога́	bacak, ayak	+	2	204
573.	нож	bıçak	+	2	103
574.	но́мер	numara, otel odası	+	16	114
575.	норма́льно	normal	+	0	105
576.	нос	burun	+	3	202
577.	ночь ж.р.	gece	+	11	105
578.	но́чью	geceleyin	+	7	108
579.	ноя́брь	kasım	+	3	112
580.	нра́виться НСВ (нра́влюсь, нра́вишься) — пона́виться СВ	hoşuna gitmek	+	97	107

	(понра́влюсь, понра́вишься) кому? + инф.				
581.	нужен, нужна́, ну́жно, мн.ч. нужны́ — Мне ну́жен слова́рь.	gerekli — Bana bir sözlük lazım.	+	31	112
582.	ну́жно + инф.	gerek	+	59	113
583.	ну́жный, -ая, -ое, -ые	gerekli	-	18	109
584.	о, об (обо́) + п.п. — расска́зать о семье́	hakkında — aileyi anlatmak	+	512	102
585.	обе́д	öğle yemeği	+	3	105
586.	обе́датель нсв I — пообе́датель св I	öğle yemeği yemek	+	10	108
587.	обеща́ть нсв I — пообеща́ть св I кому? + инф.	vadetmek	+	8	204
588.	образе́ц, р.п. ед.ч. образца́ ; мн.ч. образцы́	örnek	-	63	101
589.	образова́ние только ед.ч.	eğitim	-	19	203
590.	обра́щать нсв I — обрати́ть св (обра́щу, обрати́шь) — обрати́ть внима́ние на кого? на что?	çevirmek, yöneltmek — dikkati vermek	-	19	201
591.	обу́вь ж.р.; только ед.ч.	ayakkabı	+	3	203
592.	общежи́тие	öğrenci yurdu	+	12	104
593.	о́бщий, -ая, -ее, -ие	genel, ortak	+	8	201
594.	объявле́ние	ilan, duyuru	+	12	202
595.	объясня́ть нсв I — объясни́ть св II кому? что?	açıklamak	+	37	201
596.	обыкнове́нный, -ая, -ое, -ые	sıradan	+	1	205
597.	обы́чно	genellikle	+	16	108
598.	обы́чный, -ая, -ое, -ые	her zamanki	+	10	202
599.	обяза́тельно	mutlaka	+	8	113
600.	ово́щи мн.ч.	sebzeler	+	4	109
601.	овощно́й, -ая, -ое, -ые	sebze	+	1	202
602.	огро́мный, -ая, -ое, -ые	devasa	+	13	202
603.	оде́жда только ед. ч.	giysi	+	8	107
604.	оди́н, одна́, одно́	bir	+	88	103
605.	одина́ковый, -ая, -ое, -ые	aynı	+	2	201
606.	оди́ннадцать	on bir	+	0	107
607.	одна́жды	bir gün	+	12	202
608.	о́зеро; мн.ч. озёра	göl	+	13	201
609.	оканчи́вать нсв I — окони́ть св II что?	bitirmek	+	27	201
610.	окно́; р.п. мн.ч. окон	pencere	+	5	102
611.	о́коло + р.п.	yanında	-	24	113

612.	октябрь	ekim	+	5	112
613.	он, она, оно; они	o; onlar	+	1320	101
614.	опáздывать нсв I — опоздáть св I куда?	geç kalmak	+	22	109
615.	опáсно	tehlikeli	+	1	206
616.	óпера	opera	+	8	109
617.	óпытный, -ая, -ое, -ые	deneyimli	+	12	202
618.	опя́ть	yine	+	3	205
619.	организовáть св и нсв (организу́ю, организу́ешь) <i>что?</i>	düzenlemek	+	1	207
620.	осéнный, -ая, -ее, -ие	sonbahar	+	3	202
621.	óсень ж.р.	sonbahar	+	0	108
622.	óсенью	sonbaharda	+	5	104
623.	осóбенно	özellikle	+	4	202
624.	оставáться нсв (остаю́сь, остаё́шься) — оста́ться св (оста́нусь, оста́нешься) <i>где?</i>	kalmak	-	17	205
625.	останáвливаться нсв I — останови́ться св II (остановлю́сь, останóвишься) <i>где?</i>	durmak	-	20	204
626.	останóвка; р.п. мн.ч. останóвок	durak	+	13	104
627.	от + р.п.	-den	-	110	201
628.	отвéт	cevap	+	27	101
629.	отвечáть нсв I — отвéтить св (отвёчу, отвéтишь) <i>кому?</i>	cevap vermek	+	83	101
630.	отдава́ть нсв (отдаю́, отдаё́шь) — отда́ть св (отда́м, отда́шь, отда́ст, отда́дим, отда́дите, отда́дут) <i>кого? что? кому?</i>	geri vermek, vermek	-	28	202
631.	óтдых только ед.ч.	dinlenme	+	9	201
632.	отдыхáть нсв I — отдохну́ть св (отдохну́, отдохнё́шь)	dinlenmek	+	56	108
633.	отéц, р.п. ед.ч. отцá	baba	+	43	105
634.	открывáть нсв I — откры́ть св I (откро́ю, открóешь) <i>что?</i>	açmak, keşfetmek	+	21	201
635.	открывáться нсв I — откры́ться св I (открóется, откро́ются) — Магазín открывáется в 9 часóв.	açılmak — Mağaza saat 9'da açılıyor.	+	6	202

636.	открѣтка; р.п. мн.ч. открѣток	tebrik kartı	+	22	105
637.	откуда	nereden	+	26	112
638.	отлично	mükemmel	+	6	202
639.	отсю́да	buradan	+	1	206
640.	о́чень	çok	+	201	104
641.	о́чки только мн.ч.	gözlük	+	4	107
642.	о́шибка; р.п. мн.ч. о́шибок	hata	+	10	201
643.	паде́ж	durum	-	40	108
644.	па́льтó неизм.	palto	+	6	106
645.	па́мятник	anıt	+	31	110
646.	па́па м.р.	baba	+	5	101
647.	парк	park	+	36	102
648.	па́спорт	pasaport	+	10	111
649.	пе́вец, р.п. ед.ч. пе́вца́; мн.ч. пе́вцы́	şarkıcı (erkek)	+	4	206
650.	пе́вица	şarkıcı (kadın)	+	23	202
651.	пенсионе́р	emekli (erkek)	+	1	203
652.	пенсионе́рка; р.п. мн.ч. пенсионе́рок	emekli (kadın)	+	1	203
653.	пе́нсия	emeklilik	+	1	203
654.	пе́рвый, -ая, -ое, -ые	ilk, birinci	+	108	101
655.	перевóд	çeviri	+	1	205
656.	переводíть ^{НСВ} (перевожу́, переводи́шь) — перевести́ ^{СВ} (переве́ду́, переведе́шь; прош.вр. перевё́л, перевела́, перевели́) <i>что?</i>	çevirmek	+	3	112
657.	перевóдчик	çevirmen	+	2	114
658.	пе́ред + т.п.	önce, önünde	-	30	202
659.	передава́ть ^{НСВ} (передаю́, передаёшь) — передáть ^{СВ} (передáм, передáшь, передáст, переда́м, передадите́, передаду́т) <i>что? кому?</i>	aktarmak, iletmek, teslim etmek	+	13	201
660.	передáча — ра́диопередача, тёлепереда́ча	yayın, program — radyo programı, tv programı	+	13	110
661.	переры́в	ara	+	1	105
662.	перехóд	geçiş, geçit	+	8	204
663.	переходíть ^{НСВ} (перехожу́, переходи́шь) — перейти́ ^{СВ} (перейду́, перейдёшь;	geçmek	+	8	203

	прош.вр.: перешёл, перешла, перешли) <i>что? через что?</i>				
664.	пéсня ; р.п. мн.ч. пéсен	şarkı	+	20	104
665.	петь нсв (пою, поёшь) — спеть св (спою, споёшь)	şarkı söylemek	+	19	101
666.	пешкóм	yürüyerek, yaya olarak	+	13	203
667.	пианíно неизм.	piyano	+	1	114
668.	пíво только ед.ч.	bira	+	0	109
669.	писáтель	yazar	+	42	113
670.	писáть нсв (пишú, пишешь) — написáть св (напишú, напишешь) <i>что? кому?</i>	yazmak	+	181	101
671.	письмó ; р.п. мн.ч. пíсем	mektup	+	84	104
672.	пить нсв (пью, пьёшь) — вы́пить св (вы́пью, вы́пьешь) <i>что?</i>	içmek	+	19	111
673.	плáвать нсв I	yüzmek	+	4	202
674.	план	plan	+	108	111
675.	планшét	tablet	-	4	105
676.	платíть нсв (плачú, платишь) — заплатíть св (заплачú, заплатишь) <i>за что?</i>	ödemek	+	7	202
677.	плáтье	elbise	+	6	201
678.	плóхо	kötü	+	7	102
679.	плохой, -ая, -ое, -ие; хúже	kötü	+	5	102
680.	плóщадь ж.р.	meydan	+	85	104
681.	плыть нсв (плывú, плывёшь) <i>куда? откуда?</i>	yüzmek	+	1	206
682.	по + д.п. 1) гулять по гóроду; 2) учебник по фíзике; 3) говорíть по телефóну.	üzerinde 1) şehirde dolaşmak; 2) fizik ders kitabı; 3) telefonda konuşmak.	-	170	102
683.	по-англíйски	İngilizce	+	1	108
684.	побéда	zafer, yengi	+	12	203
685.	победíть св II (1 л. не употр.) <i>кого? что?</i>	yenmek	+	4	206
686.	повторя́ть нсв I — повторíть св II <i>что?</i>	tekrarlamak	+	16	101
687.	поговорíть св II	konuşmak	-	34	201
688.	погóда только ед.ч.	hava durumu	+	16	102
689.	под + т.п.	altında	-	18	201
690.	подáрок , р.п. ед.ч. подáрка	hediye	+	44	112

691.	подру́га	kız arkadaş	+	135	102
692.	подходи́ть НСВ (подхожу́, подходи́шь) — подойти́ СВ (подойду́, подойдёшь; прош.вр.: подошёл, подошла́, подошли́) <i>к кому? к чему?</i>	yanına gelmek	-	68	203
693.	подъезжа́ть НСВ I — подъе́хать СВ (подъеду́, подъедёшь) <i>к кому? к чему?</i>	(taşıtla) yanaşmak	-	27	204
694.	по́езд	tren	+	33	110
695.	пое́здка , р.п. мн.ч. пое́здок	yolculuk	+	12	201
696.	пожа́луйста	lütfen	+	39	103
697.	позва́ть СВ — Позови́те, пожа́луйста, ...!	çağırmaq — Lütfen ... çağırın.	+	3	105
698.	по́здно	geç	+	15	113
699.	поздравля́ть НСВ I — поздра́вить СВ (поздра́влю, поздра́вишь) <i>кого? с чем?</i>	tebrik etmek	+	16	201
700.	по-испа́нски	İspanyolca	+	0	108
701.	Пока́! разг.	Görüşürüz!	+	1	203
702.	пока́зывать НСВ I — показáть СВ (покажу́, пока́жешь) <i>кого? что? кому?</i>	göstermek	+	25	102
703.	по-кита́йски	Çince	+	0	108
704.	покупáть НСВ I — купи́ть СВ (куплю́, кúпишь) <i>что?</i>	satın almak	+	111	106
705.	пол	zemin	+	1	207
706.	по́ле	kır, tarla	+	3	203
707.	полéзный, -ая, -ое, -ые	yararlı	+	12	202
708.	полёт	uçuş	-	31	202
709.	поликли́ника	poliklinik	+	6	104
710.	поли́тика только ед.ч.	siyaset, politika	+	3	205
711.	полити́ческий, -ая, -ое, -ие	siyasi, politik	+	2	205
712.	поли́ция только ед.ч.	polis	-	1	207
713.	полови́на; пол- — полчасá	yarım — yarım saat	+	5	202
714.	полтора́	bir buçuk	+	1	203
715.	получáть НСВ I — получи́ть СВ II что?	teslim almak	+	107	109
716.	по́мнить НСВ II	hatırlamak	+	15	201
717.	помо́гать НСВ I — помо́чь СВ (помогу́, помо́жешь; прош.	yardım etmek	+	47	106

	вр. помог , помогла́ , помогли́) <i>кому?</i> + инф.				
718.	по-мо́ему (по-тво́ему, по-ва́шему и т.д.)	bence (sence, sizce vd.)	+	1	202
719.	понеде́льник	pazartesi	+	11	109
720.	по-неме́цки	Almanca	+	0	108
721.	понима́ть нсв I — поне́ять (пойму́ , пойме́шь) св I <i>кого? что?</i>	anlamak	+	51	102
722.	поне́ятно	açık, anlaşılır	+	2	203
723.	популя́рный, -ая, -ое, -ые	popüler	+	25	201
724.	портре́т	portre	-	29	202
725.	по-ру́сски	Rusça	+	9	108
726.	по́сле + р.п.	-den sonra	+	40	104
727.	послед́ний, -ая, -ее, -ие	son	+	26	201
728.	посо́льство	elçilik	+	10	110
729.	поступа́ть нсв I — поступи́ть св (поступлю́ , посту́пишь) <i>куда?</i> — в университе́т, на рабо́ту	girmek — üniversiteye, işe	+	32	201
730.	посыла́ть нсв I — посла́ть св (пошлю́ , пошле́шь) <i>кого? что? куда?</i>	göndermek	+	6	112
731.	потеря́ть св	kaybetmek	+	5	204
732.	пото́м	sonrasında	+	33	110
733.	потому́ что	çünkü	+	74	107
734.	по-туре́цки	Türkçe	-	0	108
735.	по-францу́зски	Fransızca	+	0	108
736.	похо́ж, -а, -е, -и кр.ф. на кого? на что?	benzer	-	43	202
737.	почему́	neden	+	146	107
738.	по́чта	postane	+	5	104
739.	почти́	hemen hemen, neredeyse	+	5	201
740.	поэ́зия только ед.ч.	şii sanatı	+	3	204
741.	поэ́т	şair	+	19	109
742.	поэ́тому	bu nedenle	+	39	109
743.	появля́ться нсв I — появи́ться св (появлю́сь , появи́шься)	ortaya çıkmak	+	25	203
744.	прав, права́ , мн.ч. пра́вы кр.ф.	haklı	+	10	204
745.	пра́вда	gerçek	+	6	202
746.	пра́вильно	doğru	+	10	102
747.	пра́вильный, -ая, -ое, -ые	doğru	-	25	106
748.	пра́вительство	hükümet	+	11	204

749.	пра́вый, -ая, -ое, -ые	sağ	+	2	201
750.	пра́здник	bayram	+	23	111
751.	предлагать НСВ I — предложить СВ II кому? <i>что? / + инф.</i>	önermek, sunmak	-	29	202
752.	предложе́ние	cümle, teklif	-	86	101
753.	предме́т	nesne, ders	+	11	201
754.	представля́ть НСВ I — предста́вить СВ II (предста́влю, предста́вишь) <i>кого? кому?</i>	sunmak, temsil etmek, gözünde canlandırmak	-	21	202
755.	президе́нт	başkan	+	8	201
756.	прекра́сно	harika	+	8	202
757.	прекра́сный, -ая, -ое, -ые	harika	+	24	201
758.	преподава́тель	öğretmen, öğretim üyesi	+	49	104
759.	преподава́ть НСВ (преподаю́, преподаёшь) <i>что?</i>	ders vermek	+	2	202
760.	приве́т	selam	-	12	105
761.	приглаша́ть НСВ I — пригласи́ть СВ (приглашу́, пригласи́шь) <i>кого? куда?</i>	davet etmek	+	44	110
762.	прие́зд	(taşıtla) geliş	+	2	206
763.	приезжа́ть НСВ I — прие́хать СВ (приеду́, приедёшь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gelmek	+	131	112
764.	приме́р	örnek	+	34	201
765.	принимáть НСВ I — приня́ть СВ (приму́, примешь) <i>кого? что?</i> 1) принимать гостей 2) принимать лека́рство, душ	almak 1) misafir ağırlamak; 2) ilaç almak, duş almak	-	20	203
766.	приро́да	doğa	+	15	109
767.	приходи́ть НСВ (прихожу́, приходи́шь) — прийти́ СВ (приду́, придёшь; прош.вр. пришёл, пришла́, пришл́и) <i>куда? откуда?</i>	gelmek	+	114	106
768.	причи́на	neden	+	1	206
769.	приятно — Очень приятно!	hoş — Memnun oldum.	+	1	105
770.	пробле́ма	sorun	+	29	201
771.	прóбовать НСВ (прóбую, прóбуешь) — попрóбовать	denemek, tadına bakmak	-	2	104

	св (попрóбую, попрóбуешь) 1) что? — прóбовать едú 2) + инф. — прóбовать писáть по-ру́сски	1) yemeğin tadına bakmak 2) Rusça yazmayı denemek			
772.	проверя́ть НСВ I — прове́рить СВ II кого? что?	kontrol etmek	-	5	106
773.	проводíть НСВ (прово́жý, прово́дишь) — прове́сти СВ (прове́дý, прове́дешь; прош.вр.: прове́л, прове́ла, прове́ли) что? — Он прове́л 3 дня в Москвё.	geçirmek — Moskova'da 3 gün geçirdi.	-	57	201
774.	програ́мма	program	+	22	109
775.	продава́ть НСВ I — прода́ть СВ (продáм, продáшь, продáст, прода́дím, прода́дите, прода́дýт) что?	satmak	+	6	203
776.	продаве́ц, р.п. ед.ч. продавца́; мн.ч. продавцы́	satıcı	+	4	202
777.	продолжа́ть НСВ I — продо́лжить СВ II что? / + инф. НСВ	sürdürmek	+	13	105
778.	продолжа́ться НСВ I	sürmek	+	8	206
779.	проду́кты мн.ч.	gıda ürünleri	+	6	109
780.	проси́ть НСВ (прошú, про́сишь) — попроси́ть СВ II что? / кого? + инф.	rica etmek	+	34	104
781.	прослу́шать СВ I что?	dinlemek	-	38	104
782.	проспе́кт	bulvar	+	20	105
783.	просто́й, -ая, -ое, -ые	basit	+	7	203
784.	профе́ссия	meslek	+	11	105
785.	профе́ссор	profesör	+	2	204
786.	проходи́ть НСВ (прохо́жý, прохо́дишь) — пройти́ СВ (пройдú, пройдёшь; прош.вр. прошёл, прошла́, прошли́) куда?	geçmek	+	22	202
787.	про́шлый, -ая, -ое, -ые	geçen, önceki	+	22	201
788.	пря́мо	düz, doğrudan	+	6	204
789.	психоло́г	psikolog	+	3	203
790.	психоло́гия только ед.ч.	psikoloji	+	1	206
791.	пти́ца	kuş	+	1	205
792.	путеше́ствовать НСВ (путеше́ствую, путеше́ствуешь)	seyahat etmek	+	9	202

793.	пятна́дцать	on beş	+	1	107
794.	пя́тница	cuma	+	10	109
795.	пя́тый, -ая, -ое, -ые	beşinci	+	14	201
796.	пять	beş	+	1	107
797.	пятьдеся́т	elli	+	1	107
798.	пятьсо́т	beş yüz	+	1	201
799.	рабо́та	iş	+	90	109
800.	рабо́тать нсв I	çalışmak	+	128	108
801.	рабо́чий, -ая, -ее, -ие	iş	+	1	207
802.	рабо́чий, -ие сущ.	işçi	+	2	205
803.	рад, ра́да; мн.ч. ра́ды	memnun	+	10	110
804.	ра́дио неизм.	radio	+	7	109
805.	ра́дость ж.р. — с ра́достью	sevinç — seve seve	+	5	204
806.	раз — мно́го раз	kez — defalarca	+	44	106
807.	разговáривать нсв I	konuşmak	+	17	114
808.	ра́зный, -ая, -ое, -ые	farklı	+	17	108
809.	райо́н	bölge	+	23	201
810.	ра́но	erken	+	5	113
811.	ра́ньше	daha önce, eskiden	+	31	110
812.	расска́з	öykü	+	31	102
813.	расска́зывать нсв I — рассказа́ть св (расскажу́, расска́жешь) кому? что? о чём?	anlatmak	+	140	103
814.	расти́ нсв I (прош.вр. рос, росла́, росли́) — вы́расти св I (прош.вр. вы́рос, вы́росла, вы́росли)	büyümek	+	5	201
815.	ребёнок, р.п. ед.ч. ребёнка; мн.ч. дети́	çocuk	+	24	105
816.	ре́дко	nadiren	+	4	109
817.	режиссёр	yönetmen	+	21	201
818.	результáт	sonuç	+	3	106
819.	река́	nehir	+	6	115
820.	рестора́н	restoran	+	24	106
821.	решáть нсв I — решíть св II что?/ + инф.	çözmek	+	65	106
822.	рис только ед.ч.	pirinç	+	1	104
823.	рисова́ть нсв (рисую́, рису́ешь) — нарисова́ть св (нарисую́, нарису́ешь) кого? что?	resim yapmak, çizmek	+	45	102

824.	рису́нок ; р.п. ед.ч. рису́нка ; мн.ч. рису́нки	resim	-	24	101
825.	ро́дина	vatan	+	9	106
826.	роди́тели мн.ч.	anne-baba	+	30	105
827.	роди́ться св (прош.вр. роди́лся, родила́сь, родили́сь)	doğmak	+	36	110
828.	родно́й, -а́я, -о́е, -ы́е	öz	+	23	105
829.	рожде́ние — день рожде́ния	doğum — doğum günü	+	35	111
830.	ро́ль ж.р.	rol	+	14	201
831.	рома́н	roman	+	17	107
832.	росси́йский, -ая, -ое, -ие	Rus	+	60	112
833.	Росси́я	Rusya	-	88	105
834.	ро́т , р.п. ед.ч. рта	ağız	+	0	202
835.	рубáшка ; р.п. мн.ч. рубáшек	gömlek	+	1	115
836.	ру́бль м.р.	ruble	+	5	107
837.	рука́	el, kol	+	24	201
838.	ру́сский, -ая, -ое, -ие	Rus	+	168	101
839.	ру́сский, -ая, -ие сущ.	Rus	+	1	108
840.	ру́сско-англи́йский (слова́рь)	Rusça-İngilizce (sözlük)	+	1	112
841.	ру́сско-туре́цкий (слова́рь)	Rusça-Türkçe (sözlük)	+	0	107
842.	ру́чка ; р.п. мн.ч. ру́чек	tükenmez kalem	+	15	104
843.	ры́ба	balık	+	13	102
844.	ря́дом	yanında	+	13	201
845.	с, со 1) + р.п. откуда? — с вы́ставки 2) + т.п. с кем? — с О́лей 3) + т.п. с чем? — чай с са́харом	ile, -den 1) sergiden 2) Olya ile 3) şekerli çay	+	584	104
846.	сад	bahçe	+	10	103
847.	сади́ться нсв (сажу́сь, сади́шься) — сесть св (ся́ду, ся́дешь ; прош.вр. сел, сэ́ла, сэ́ли)	oturmak	+	9	202
848.	сала́т	salata	+	5	106
849.	сам, -а́, -о́, -и	kendi	+	16	108
850.	самолёт	uçak	+	14	112
851.	самостоя́тельно	kendi başına	+	1	203
852.	са́мый, -ая, -ое, -ые — са́мый краси́вый	en — en güzel	+	61	106
853.	сапоги́ мн.ч.; ед.ч. сапо́г	çizme	+	1	203

854.	са́хар только ед.ч.	şeker	+	3	114
855.	свет только ед.ч.	ışık	+	6	202
856.	свётлый, -ая, -ое, -ые	aydınlık, açık renkli	+	8	202
857.	свобо́дный, -ая, -ое, -ые	serbest	+	40	109
858.	свой, своя, своё, свой	kendi	+	506	102
859.	сдава́ть нсв (сдаю́, сдаёшь) — сда́ть св (сдам, сдашь, сдаст, сда́дим, сда́дите, сда́дут) что? 1) сдать экза́мен 2) сдать кварти́ру	geçmek, teslim etmek 1) sınavı geçmek 2) daireyi kiraya vermek	+	29	112
860.	себя́	kendini	+	43	103
861.	се́вер только ед.ч.	kuzey	+	3	201
862.	се́верный, -ая, -ое, -ые	kuzey	+	7	204
863.	сего́дня	bugün	+	44	104
864.	седьмо́й, -а́я, -о́е, -ы́е	yedinci	+	4	201
865.	сейча́с	şimdi	+	64	104
866.	секретáрь	sekreter	+	6	201
867.	семна́дцать	on yedi	+	1	107
868.	семь	yedi	+	1	107
869.	се́мьдесят	yetmiş	+	0	107
870.	семьсо́т	yedi yüz	+	4	201
871.	семья́	aile	+	71	104
872.	сентя́брь	eylül	+	13	112
873.	се́рдце	kalp	+	1	204
874.	се́рый, -ая, -ое, -ые	gri	+	2	203
875.	серьё́зно	ciddi bir şekilde	+	4	201
876.	серьё́зный, -ая, -ое, -ые	ciddi	+	8	113
877.	сестра́; мн.ч. сёстры , р.п. мн.ч. сестёр	kız kardeş	+	52	104
878.	сигаре́та	sigara	+	1	202
879.	сиде́ть нсв (сиджу́, сиди́шь)	oturmak	+	9	202
880.	си́льный, -ая, -ое, -ые	güçlü	+	23	112
881.	симпати́чный, -ая, -ое, -ые	hoş görünen, sevimli	+	12	201
882.	си́ний, -ая, -ее, -ие	lacivert	+	5	107
883.	ситуа́ция	durum	-	15	106
884.	ска́зка; р.п. мн.ч. ска́зок	masal	+	3	201
885.	ско́лько	kaç	+	82	107
886.	ско́ро	yakın zamanda	+	15	112
887.	скри́пка; р.п. мн.ч. скри́пок	keman	+	9	201
888.	ску́чно	sıkıcı	+	5	204
889.	сла́дкий, -ая, -ое, -ие	tatlı	+	3	202

890.	сле́ва	solda	+	4	104
891.	сле́дующий, -яя, -ее, -ие	sıradaki	+	31	113
892.	слова́рь м.р.	sözlük	+	29	104
893.	сло́во	sözcük	+	116	101
894.	словосоче́тание	sözcük öbeği	-	23	201
895.	сло́жный, -ая, -ое, -ые	zor, karmaşık	-	18	201
896.	слу́чай	durum, olay	+	1	207
897.	случа́ться нсв I — случи́ться св II — Что случи́лось?	meydana gelmek — Ne oldu?	+	6	203
898.	слу́шать нсв I — послу́шать св <i>кого? что?</i>	dinlemek	+	60	101
899.	слы́шать нсв II — услы́шать св II <i>кого? что?</i>	duymak	+	21	202
900.	сме́лый, -ая, -ое, -ые	cesur	+	4	202
901.	смея́ться нсв (смею́сь, смеёшься)	gülmek	+	8	202
902.	смотре́ть нсв II — посмотре́ть св II 1) <i>что?</i> 2) <i>на кого? на что?</i>	bakmak, izlemek	+	159	101
903.	снача́ла	öncelikle	+	6	110
904.	снег	kar	+	3	112
905.	снима́ть нсв I — сня́ть св (сниму́, снімешь) <i>что?</i> 1) сня́ть пальто́ 2) снима́ть кварти́ру 3) = фотографі́ровать	çıkarmak 1) paltoyu çıkarmak 2) daireyi kiralamak 3) = fotoğraf çekmek	-	23	201
906.	сно́ва	yine	+	5	203
907.	соба́ка	köpek	+	12	102
908.	собира́ть нсв I — собра́ть св (соберу́, соберёшь) <i>кого? что?</i>	toplamak	+	17	203
909.	собира́ться нсв I — собра́ться св (соберу́сь, соберёшься) 1) <i>где?</i> только мн.ч. — Вечером мы собрали́сь у Ната́ши. 2) + инф.	toplanmak 1) — Akşamleyin Nataşa'da toplandık. 2) hazırlanmak	-	18	203
910.	собо́р	başkilise	+	14	206
911.	собра́ние	toplantı	+	4	202
912.	сове́т	öğüt	+	9	204
913.	сове́товать нсв (сове́тую, сове́туешь) —	önermek, öğütlemek	+	46	201

	посоветовать св (посоветую, посоветуешь) <i>кому?</i> + инф.				
914.	современный, -ая, -ое, -ые	çağdaş	+	42	107
915.	согласен, согласна; мн.ч. согласны кр.ф.	razı, hemfikir	+	9	112
916.	соглашаться нсв I — согласиться св (соглашусь, согласишься) 1) <i>с кем?</i> 2) + инф.	hemfikir olmak, kabul etmek	-	22	202
917.	создавать нсв (создаю, создаёшь) — создать св (создам, создашь, создаст, создадим, создадите, создадут) <i>что?</i>	yaratmak, oluşturmak	-	18	203
918.	сок	meyve suyu	+	6	102
919.	солнце	güneş	+	10	107
920.	соль ж.р.	tuz	+	1	203
921.	сообщать нсв I — сообщить св II <i>что?</i>	iletmek	+	13	205
922.	сообщение	ileti, haber	+	20	202
923.	сорок	kırk	+	0	107
924.	сосед	komşu (erkek)	+	3	112
925.	соседка; р.п. мн.ч. соседок	komşu (kadın)	+	3	112
926.	соседний, -ая, -ее, -ие	komşu, yan	+	1	203
927.	составлять нсв I — составить (составлю, составишь) св II <i>что?</i>	oluşturmak	-	34	103
928.	сочинять нсв I — сочинить св II <i>что?</i>	oluşturmak, uydurmak	-	24	201
929.	спасибо	teşekkür	+	21	102
930.	спать нсв (сплю, спишь)	uyumak	+	4	110
931.	спектакль м.р.	tiyatro oyunu	-	14	109
932.	специалист	uzman	+	8	204
933.	спокойно	sakince	+	3	204
934.	Спокойной ночи!	İyi geceler!	+	1	205
935.	спокойный, -ая, -ое, -ые	sakin	+	3	202
936.	спорт только ед.ч.	spor	+	27	106
937.	спортивный, -ая, -ое, -ые	sportif, spor	+	27	201
938.	спортсмен	sporcu	+	14	105
939.	справа	sağda	+	16	104
940.	спрашивать нсв I — спросить св (спрошу, спросишь) <i>кого? о ком? о чём?</i>	sormak	+	74	104

941.	ср́авнивать нсв I — сравни́ть св II <i>кого? что? с кем? с чем?</i>	karşılaştırmak	-	13	101
942.	сра́зу	hemen	+	18	201
943.	среда́	çarşamba	+	8	109
944.	сре́дний, -яя, -ее, -ие	orta	+	4	201
945.	ста́вить нсв (ста́влю, ста́вишь) — поста́вить св (поста́влю, поста́вишь) <i>кого? что? куда?</i>	koymak	+	24	101
946.	стадио́н	stadyum	+	14	104
947.	стакáн	bardak	+	1	204
948.	Стамбу́л	İstanbul	-	0	106
949.	ста́нция	istasyon	+	35	107
950.	ста́ринный, -ая, -ое, -ые	tarihi, antika	-	34	201
951.	ста́рость ж.р.; только ед.ч.	yaşlılık	+	1	207
952.	ста́рший, -ая, -ее, -ие	yaşça büyük	+	42	109
953.	ста́рый, -ая, -ое, -ые	eski, yaşlı	+	65	107
954.	ста́ть св, ста́ну, ста́нешь кем?	olmak	+	102	202
955.	ста́тья	makale	+	42	107
956.	сте́на	duvar	+	3	107
957.	стихи́ мн.ч.	şiir	+	39	107
958.	сто	yüz	+	4	107
959.	сто́ить нсв II — <i>Ско́лько э́то сто́ит?</i>	değerinde olmak — Bunun fiyatı ne kadar?	+	4	107
960.	сто́л	masa	+	8	102
961.	столи́ца	başkent	+	9	105
962.	сто́ловая, -ые сущ.	yemekhane	+	4	104
963.	сто́ять нсв II (стою́, стои́шь)	durmak, dikilmek	+	25	107
964.	стра́на	ülke	+	39	102
965.	страи́ца	sayfa	+	2	201
966.	строи́тель	yapı ustası	+	4	206
967.	строи́тельный, -ая, -ое, -ые	yapı	+	2	206
968.	строи́тельство только ед.ч.	yapım	-	26	206
969.	стро́ить нсв II — постро́ить св II <i>что?</i>	inşa etmek, kurmak	+	43	115
970.	студе́нт	üniversite öğrencisi (erkek)	+	75	104
971.	студе́нтка; р.п. мн.ч. студе́нт	üniversite öğrencisi (kız)	+	22	104

972.	студѐнческий, -ая, -ое, -ие	üniversite öğrencisine ait	+	7	113
973.	стул; мн.ч. сту́лья	sandalye	+	5	102
974.	суббо́та	cumartesi	+	22	109
975.	сувени́р	hatıralık eşya	+	1	107
976.	су́мка; р.п. мн.ч. су́мок	çanta	+	18	102
977.	суп	çorba	+	2	102
978.	су́тки только мн.ч.; р.п. су́ток	yirmi dört saat	+	2	207
979.	счастл́ивый, -ая, -ое, -ые	mutlu	+	14	110
980.	сча́стье только ед.ч.	mutluluk	+	11	203
981.	сын; мн.ч. сыновья́	oğul	+	40	102
982.	сыр	peynir	+	1	102
983.	сюда́	buraya	+	3	110
984.	табл́ица	tablo	-	89	201
985.	так	o kadar, böyle	+	56	107
986.	так как	çünkü	+	16	203
987.	та́кже	de/da, bir de	+	3	203
988.	такóй, -áя, -óе, -íе	o kadar, böyle	+	28	104
989.	такси́ ср.р., неизм.	taksi	+	16	110
990.	талант	yetenek	+	2	203
991.	талантливый, -ая, -ое, -ые	yetenekli	+	18	201
992.	там	orada	+	42	101
993.	та́нец, р.п. та́нца; мн.ч. та́нцы	dans	+	4	204
994.	танцевáть нсв (танцую́, танцую́ешь)	dans etmek	+	12	110
995.	твёрдый, -ая, -ое, -ые	sert	+	0	101
996.	твой, -я, -ё, -и́	senin	+	36	103
997.	теа́тр	tiyatro	+	78	104
998.	текст	metin	+	95	102
999.	телев́изор	televizyon	+	21	105
1000.	телефо́н	telefon	+	36	102
1001.	температу́ра	sıcaklık derecesi	+	4	112
1002.	тѐннис только ед.ч.	tenis	+	15	108
1003.	тепе́рь	şimdi	+	13	110
1004.	теплó	ılık	+	2	104
1005.	тетра́дь ж.р.	defter	+	7	107
1006.	тѐмный, -ая, -ое, -ые	koyu, karanlık	+	9	202
1007.	те́плый, -ая, -ое, -ые	ılık	+	10	102
1008.	тѐтя	hala, teyze	+	4	104
1009.	ти́хий, -ая, -ое, -ие; ти́ше	sessiz; daha sessiz	-	25	201
1010.	ти́хо	sessizce	+	6	109

1011.	товáрищ	arkadaş	+	3	105
1012.	тогда́	o zaman	+	12	201
1013.	то есть	yani	+	2	205
1014.	то́же	da, de	+	38	103
1015.	то́лько	yalnızca	+	66	104
1016.	торт	pasta	+	4	202
1017.	тот, та, то, те	o, oradaki	+	64	102
1018.	то́чка	nokta	+	6	201
1019.	то́чно	kesin olarak	+	6	202
1020.	трамва́й	tramvay	+	5	105
1021.	тра́нспорт только ед.ч.	taşıt	+	22	110
1022.	трéтий, трéтья, трéтье; мн.ч. трéтьи	üçüncü	+	28	201
1023.	три	üç	+	13	105
1024.	три́дцать	otuz	+	1	107
1025.	трина́дцать	on üç	+	0	107
1026.	три́ста	üç yüz	+	3	107
1027.	троллё́йбус	trolleybüs	+	1	206
1028.	тру́дно	zor	+	8	204
1029.	тру́дный, -ая, -ое, -ые	zor	+	7	109
1030.	туда́	oraya	+	11	110
1031.	туре́цкий, -ая, -ое, -ие	Türk	-	0	107
1032.	турецко-русский (словарь)	Türkçe-Rusça (sözlük)	-	0	107
1033.	тури́ст	turist	+	35	108
1034.	ту́рок; р.п. ед.ч. ту́рка; мн.ч. ту́рки	Türk (erkek)	-	0	109
1035.	Ту́рция	Türkiye	-	0	105
1036.	турча́нка; р.п. мн.ч. турча́нок	Türk (kadın)	-	0	109
1037.	тут	burada	+	1	101
1038.	ту́фли мн.ч., р.п. мн.ч. ту́фель	klasik ayakkabı	+	2	203
1039.	ты	sen	+	269	101
1040.	ты́сяча	bin	+	37	114
1041.	тяжё́лый, -ая, -ое, -ые	ağır	+	6	202
1042.	у + р.п. у кого?	-da/-de, yanında	+	294	103
1043.	убива́ть нсв I — уби́ть св (убью́, убьёшь) <i>кого?</i>	öldürmek	+	1	207
1044.	уважа́емый, -ая, -ые — Уважа́емый Ви́ктор Ива́нович!	sayın — Sayın Viktor İvanoviç!	+	2	205
1045.	уважа́ть нсв I <i>кого? что?</i>	saygı duymak	+	3	202
1046.	уве́рен, уве́рена, мн.ч. уве́рены кр.ф.	emin	+	5	201

1047.	увлекáться НСВ I — увлечётся СВ (увлекётся, увлечёшься) <i>кем? чем?</i>	ilgilenmek	-	17	203
1048.	удивительный, -ая, -ое, -ые	şaşırtıcı	+	9	201
1049.	удобный, -ая, -ое, -ые	rahat	+	6	201
1050.	удовольствие — С удовольствием!	zevk — Memnuniyetle!	+	13	109
1051.	уезжáть НСВ I — уехать СВ (уеду, уедешь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gitmek	+	29	202
1052.	уже	çoktan	+	82	103
1053.	ужин	akşam yemeği	+	6	110
1054.	ужинáть НСВ I — поужинáть СВ I	akşam yemeği yemek	+	5	108
1055.	узнавáть НСВ (узнаю, узнаёшь) — узнáть СВ I <i>кого? что? / о чём?</i>	öğrenmek, tanımak	-	134	101
1056.	улица	sokak	+	135	105
1057.	улыбáться НСВ I — улыбнётся СВ I	gülümsemek	+	7	202
1058.	умерётъ СВ (прош.вр. умер, умерла, умерли)	ölmek	+	14	201
1059.	умётъ НСВ I — сумётъ СВ I + инф.	-masını bilmek	+	5	201
1060.	умный, -ая, -ое, -ые	akıllı	+	11	113
1061.	университёт	üniversite	+	82	104
1062.	университётский, -ая, -ое, -ие	üniversite	+	1	207
1063.	упáсть СВ	düşmek	+	1	207
1064.	упражнёние	alıştırma	+	15	101
1065.	урок	ders	+	34	101
1066.	успех — Желаю успеха!	başarı — Başarılar dilerim!	+	4	204
1067.	установáть (устаю, устаёшь) НСВ I — устáть (устану, устанешь) СВ I	yorulmak	+	20	111
1068.	уточнáть НСВ I — уточнить СВ II <i>что?</i>	açıklamak, kesinleştirmek	-	0	102
1069.	утро	sabah	+	13	112
1070.	утром	sabahleyin	+	11	102
1071.	уходíть НСВ (ухожу, уходишь) — уйтí СВ (уйду, уйдёшь ; прош.вр. ушёл, ушла, ушли) <i>куда? откуда?</i>	gitmek	+	42	202

1072.	уча́ствовать НСВ (уча́ствую, уча́ствуешь) в чём?	katılmak	+	19	202
1073.	уче́бник	ders kitabı	+	36	104
1074.	уче́бный, -ая, -ое, -ые	öğretim	+	3	203
1075.	уче́ник	öğrenci (erkek)	+	3	203
1076.	уче́ница	öğrenci (kız)	+	0	203
1077.	уче́ный, -ые сущ.	bilim insanı	+	31	114
1078.	учи́тель	öğretmen (erkek)	+	5	107
1079.	учи́тельница	öğretmen (kadın)	+	3	114
1080.	учи́ть НСВ II — вы́учить СВ II что?	öğrenmek, ezberlemek	+	4	109
1081.	учи́ться 1 НСВ II где?	öğrenim görmek	+	103	109
1082.	учи́ться 2 НСВ II — научи́ться СВ II + инф.	öğrenmek	+	11	201
1083.	фа́брика	fabrika	+	2	205
1084.	факульте́т	fakülte	+	35	109
1085.	фа́мilia	soyadı	+	7	114
1086.	февра́ль	şubat	+	1	112
1087.	фи́зик	fizikçi	+	10	114
1088.	фи́зика только ед.ч.	fizik	+	5	109
1089.	физи́ческий, -ая, -ое, -ие	fizik	+	2	201
1090.	фило́лог	filolog	+	0	104
1091.	филологический, -ая, -ое, -ие	filoloji	+	0	202
1092.	филоло́гия только ед.ч.	filoloji	+	0	202
1093.	фило́соф	filozof	+	3	114
1094.	филосо́фский, -ая, -ое, -ие	felsefi	+	1	206
1095.	фильм	film	+	89	106
1096.	фи́рма	şirket	+	25	108
1097.	фонта́н	fıskiye	+	1	203
1098.	фо́рма	biçim	-	20	201
1099.	фо́то неизм.	fotoğraf	-	0	101
1100.	фотоаппара́т	fotoğraf makinesi	+	3	108
1101.	фотографи́ровать НСВ (фотографи́рую, фотографи́руешь) кого? что?	fotoğraf çekmek	+	17	110
1102.	фотогра́фия	fotoğraf	+	57	102
1103.	фра́за	ifade	+	0	108
1104.	францу́женка; р.п. мн.ч. францу́женок	Fransız (kadın)	+	0	109
1105.	францу́з, мн.ч. францу́зы	Fransız (erkek)	+	0	109

1106.	францу́зский, -ая, -ое, -ие	Fransız	+	8	109
1107.	фру́кты мн.ч.	meyve	+	2	111
1108.	футбо́л только ед.ч.	futbol	+	19	108
1109.	футболи́ст	futbolcu	+	2	205
1110.	хара́ктер	mizaç	+	9	202
1111.	хи́мик	kimyager	+	3	105
1112.	хими́ческий, -ая, -ое, -ие	kimya, kimyasal	+	2	205
1113.	хи́мия только ед.ч.	kimya	+	4	106
1114.	хлеб только ед.ч.	ekmek	+	7	107
1115.	хо́бби ср.р., неизм.	hobi	+	3	203
1116.	ходи́ть нсв (хожу́, ходи́шь) <i>куда?</i>	yürümek, gitmek	+	47	110
1117.	хозяйка; р.п. мн.ч. хозя́ек	sahibe, ev hanımı	+	4	203
1118.	хокке́й только ед.ч.	buz hokeyi	+	0	108
1119.	хо́лодно	soğuk	+	6	102
1120.	холо́дный, -ая, -ое, -ые	soğuk	+	6	202
1121.	хоро́ший, -ая, -ее, -ие; лу́чше	iyi; daha iyi	+	84	107
1122.	хорошо́; лу́чше	iyi; daha iyi	+	59	103
1123.	хоте́ть нсв (хочу́, хочешь; хоти́м, хоти́те) + инф.	istemek	+	234	106
1124.	хотя́	ise de	-	25	206
1125.	храм	tapınak	-	58	203
1126.	худо́жник	ressam	+	89	108
1127.	ца́рь	çar	+	8	201
1128.	цвет	renk	+	6	207
1129.	цветно́й, -а́я, -о́е, -ы́е	renkli	+	3	203
1130.	цветы́ мн.ч.; ед.ч. цвето́к, р.п. ед.ч. цвето́к	çiçek	+	21	108
1131.	целова́ть нсв (целю́, целу́ешь) — поцелова́ть св (поцелю́, поцелу́ешь) <i>кого? что?</i>	öpmek	+	5	207
1132.	це́лый, -ая, -ое, -ые	bütün	+	10	202
1133.	це́на	fiyat	+	2	105
1134.	це́нтр	merkez	+	31	105
1135.	це́нтра́льный, -ая, -ое, -ые	merkez	+	8	203
1136.	ци́рк	sirk	+	5	105
1137.	ци́фра	rakam	+	1	105
1138.	ча́й	çay	+	2	104
1139.	ча́йник	çaydanlık	+	4	203
1140.	ча́с	saat	+	50	104
1141.	ча́сто	sık sık	+	73	108

1142.	часть ж.р.	bölüm	+	49	201
1143.	часы́ только мн.ч.	saat	+	16	104
1144.	ча́шка ; р.п. мн.ч. ча́шек	fincan	+	0	104
1145.	чей, чья́, чьё́, чьи́	kimin	+	10	104
1146.	челове́к , мн.ч. люди́	insan	+	291	104
1147.	чем — тепле́е, чем вчера́	-e göre — düne göre daha ılık	+	4	207
1148.	чемпио́н	şampiyon	+	7	201
1149.	че́рез + в.п.	sonra, aracılığıyla, - den	+	52	202
1150.	четве́рг	perşembe	+	4	109
1151.	четве́ртый, -ая, -ое, -ые	dördüncü	+	10	201
1152.	четы́ре	dört	+	2	107
1153.	четы́реста	dört yüz	+	1	201
1154.	четы́рнадцать	on dört	+	0	107
1155.	чёрный, -ая, -ое, -ые	siyah	+	20	108
1156.	число́ ; р.п. мн.ч. чи́сел	sayı	+	9	105
1157.	чи́стый, -ая, -ое, -ые	temiz	+	16	201
1158.	чита́льный (зал)	okuma (salonu)	+	2	207
1159.	чита́тель	okuyucu	+	8	202
1160.	чита́ть нсв I — прочита́ть св I что?	okumak	+	56	101
1161.	чте́ние	okuma	+	6	202
1162.	что	ne	+	557	101
1163.	что́бы	için	+	163	201
1164.	чу́вствовать нсв (чу́вствую, чу́вствуешь) — чу́вствовать себя́	hissetmek — kendini ... hissetmek	+	6	113
1165.	ша́пка ; р.п. мн.ч. ша́пок	şapka	+	4	103
1166.	шарф	atkı	+	1	103
1167.	шахматист	satranççı	+	3	201
1168.	ша́хматы только мн.ч.; р.п. ша́хмат	satranç	+	11	108
1169.	шестна́дцать	on altı	+	0	107
1170.	шесто́й, -ая́, -о́е, -о́е	altıncı	+	5	201
1171.	шесть	altı	+	3	107
1172.	шестьдеся́т	altmış	+	2	107
1173.	шестьсо́т	altı yüz	+	1	201
1174.	широ́кий, -ая, -ое, -ие	geniş	+	2	203
1175.	шкаф	dolap	+	0	103
1176.	шко́ла	okul	+	78	103
1177.	шко́льник	okullu (erkek)	+	2	205

1178.	шко́льница	okullu (kız)	+	0	205
1179.	шко́льный, -ая, -ое, -ые	okul	-	34	201
1180.	шокола́д только ед.ч.	çikolata	+	0	114
1181.	шофе́р	şoför	-	1	206
1182.	шуме́ть нсв (шумлю́, шуми́шь)	gürültü yapmak	+	1	207
1183.	шути́ть нсв (шучу́, шути́шь) — пошути́ть св (пошучу́, пошути́шь)	şaka yapmak	+	4	202
1184.	шу́тка ; р.п. мн.ч. шу́ток	şaka	+	5	202
1185.	экза́мен	sınav	+	35	112
1186.	эконо́мика только ед.ч.	iktisat	+	4	202
1187.	эконо́мист	iktisatçı	+	3	105
1188.	эконо́мический, -ая, -ое, -ие	iktisadi	+	7	202
1189.	экску́рсия	rehberli gezi	+	59	104
1190.	экскурсово́д	gezi rehberi	+	10	114
1191.	электри́ческий, -ая, -ое, -ие	elektrik, elektrikli	-	5	203
1192.	электрóнный, -ая, -ое, -ые	elektronik	-	4	203
1193.	энергичный, -ая, -ое, -ые	enerjik	+	2	205
1194.	эта́ж	kat	+	36	104
1195.	э́то	bu	+	36	101
1196.	э́тот, э́та, э́то, э́ти	bu	+	830	101
1197.	ю́бка	etek	+	1	203
1198.	ю́г только ед.ч.	güney	+	3	204
1199.	ю́жный, -ая, -ое, -ые	güney	+	13	203
1200.	ю́мор только ед.ч.	mizah	+	1	202
1201.	ю́ность ж.р.; только ед.ч.	gençlik	+	6	201
1202.	ю́ноша м.р.	delikanlı	+	2	203
1203.	юри́дический, -ая, -ое, -ие	hukuki	+	1	206
1204.	юри́ст	hukukçu	+	2	105
1205.	я	ben	+	862	102
1206.	я́блоко	elma	+	7	103
1207.	явля́ться нсв кем? чем?	olmak	+	12	205
1208.	я́года	yemiş	+	1	205
1209.	язы́к	dil	+	80	106
1210.	яйцо́	yumurta	+	1	203
1211.	январь	ocak	+	7	112
1212.	я́ркий, -ая, -ое, -ие	parlak	+	1	204

EK 3: B1 Asgari Söz Varlığı

	SÖZCÜKBİRİM	ÇEVİRİ	RESMİ ASV	SIKLIK	İLK ÜNİTE
1.	a	ise	+	424	103
2.	абсолютно	tamamen	+	7	304
3.	август	ağustos	+	5	112
4.	автóбус	otobüs	+	50	102
5.	автóбусный, -ая, -ое, -ые	otobüs	+	1	305
6.	автомобіль	otomobil	+	22	301
7.	áвтор	yazar	+	24	114
8.	администрáция	idare	+	2	302
9.	áдрес	adres	+	8	104
10.	азиáтский, -ая, -ое, -ие	Asya	+	0	303
11.	Áзия	Asya	-	7	303
12.	акаде́мия	akademi	+	8	303
13.	актíвный, -ая, -ое, -ые	etkin	+	42	301
14.	Алло́!	Alo!	+	5	101
15.	альбо́м	albüm	+	4	301
16.	америка́нец; мн.ч. америкáнцы	Amerikalı (erkek)	+	6	301
17.	америкáнка; р.п. мн.ч. америкáнок	Amerikalı (kadın)	+	0	301
18.	америкáнский, -ая, -ое, -ие	Amerikan	+	10	302
19.	ана́лиз	inceleme	+	1	301
20.	анги́на	anjin	+	1	309
21.	англи́йский, -ая, -ое, -ие	İngiliz	+	16	109
22.	англича́нин мн.ч. англича́не	İngiliz (erkek)	+	3	109
23.	англича́нка	İngiliz (kadın)	+	0	109
24.	а́нгло-ру́сский, -ая, -ое, -ие	İngilizce-Rusça	+	0	112
25.	Анкара́	Ankara	-	0	105
26.	анке́та	anket	+	12	206
27.	апельси́н	portakal	+	1	304
28.	аппети́т — Приятного аппетита!	iştah — Afiyet olsun!	+	3	308
29.	апрéль	nisan	+	9	112
30.	апте́ка	eczane	+	7	104
31.	áрмия	ordu	+	9	301
32.	артíст	erkek sanatçı	+	45	107
33.	артíстка; р.п. мн.ч. артíсток	kadın sanatçı	+	2	110
34.	архите́ктор	mimar	+	5	202
35.	архитектúра только ед.ч.	mimari	+	0	205

36.	архитектурный, -ая, -ое, -ые	mimari	+	3	303
37.	аспирант	lisansüstü öğrencisi (erkek)	+	4	304
38.	аспирантка; р.п. мн.ч. аспиранток	lisansüstü öğrencisi (kadın)	+	0	304
39.	аспирантура	lisansüstü eğitim	+	2	201
40.	атмосфера	atmosfer	+	3	302
41.	атомный, -ая, -ое, -ые	atom	+	1	307
42.	аудитория	derslik	+	13	104
43.	афиша	afiş	+	1	308
44.	аэропорт	havalimanı	+	13	113
45.	бабушка; р.п. мн.ч. бабушек	büyükanne	+	18	103
46.	багаж	bagaj	+	3	305
47.	балет	bale	+	8	109
48.	балкон	balkon	+	30	302
49.	балл	puan	-	51	303
50.	банан	muz	+	0	304
51.	банк	banka	+	5	102
52.	баранина только ед.ч.	koyun eti	-	0	308
53.	баскетбол только ед.ч.	basketbol	+	1	108
54.	баскетболист	basketbolcu	+	0	309
55.	бассейн	yüzme havuzu	+	15	112
56.	башня; р.п. мн.ч. башен	kule	+	13	305
57.	бегать нсв I	koşmak	+	28	301
58.	бедный, -ая, -ое, -ые	zavallı, yoksul	+	9	204
59.	бежать нсв (бегу, бежишь) — побежать св (побегу, побежишь) <i>куда? откуда?</i>	koşmak	+	33	301
60.	без (безо) + р.п.	-siz/-siz	+	82	205
61.	белый, -ая, -ое, -ые	beyaz	+	14	107
62.	берег	kıyı	+	25	201
63.	беречь нсв (берегу, бережешь ; прош.вр. берёг, берегла, берегли) — сберечь св (сберегу, сбережешь ; прош.вр. сберёг, сберегла, сберегли) <i>кого? что?</i>	korumak, saklamak	+	3	303
64.	беседа	sohbet	+	2	301
65.	беседовать нсв (беседую, беседуешь) — побеседовать св	sohbet etmek	+	4	303

	(побесѣдую, побесѣдуешь) с кем? о ком? о чём?				
66.	бесплатно	bedava olarak	+	6	302
67.	бесплатный, -ая, -ое, -ые	bedava	+	10	303
68.	беспоко́иться нсв II	endişe duymak	+	2	308
69.	библиоте́ка	kütüphane	+	73	106
70.	библиотека́рь	kütüphaneci	+	1	304
71.	б́изнес только ед.ч.	işletme	+	5	115
72.	бизнесме́н	iş adamı	+	0	105
73.	биле́т	bilet	+	122	105
74.	биогра́фия	yaşam öyküsü	+	28	204
75.	био́лог	biyolog	+	6	207
76.	биологический, -ая, -ое, -ие	biyoloji, biyolojik	+	3	303
77.	биоло́гия только ед.ч.	biyoloji	+	3	201
78.	б́ить нсв (бью, бьёшь) кого?	dövmek	+	2	305
79.	благодар́ить нсв II — поблагодар́ить св II кого? за что?	teşekkür etmek	+	10	202
80.	благодаря́ + д.п.	sayesinde	+	38	302
81.	бл́изкий, -ая, -ое, -ие; бл́же	yakın; daha yakın	+	13	202
82.	бл́зко; бл́же	yakın; daha yakın	+	7	206
83.	блины́ мн.ч.; ед.ч. блин	krep	-	41	307
84.	блю́до	yemek, tabak	+	17	301
85.	бог	tanrı	+	4	304
86.	бога́тство	zenginlik	+	7	303
87.	бога́тый, -ая, -ое, -ые	zengin	+	48	201
88.	бой	savaş, dövüş	+	5	301
89.	бо́лее	daha	+	23	303
90.	боле́знь ж.р.	hastalık	+	12	302
91.	боле́льщик	tarafdar	+	4	306
92.	бо́лен, больна́, мн.ч. больны́ кр.ф.	hasta	+	3	110
93.	боле́ть 1 нсв I — заболéть св I 1) чем? — гриппом 2) только нсв за кого? за что? — Я болею́ за на́шу футбо́льную кома́нду.	hastalanmak, tutmak 1) grip olmak 2) — Bizim futbol takımımızı tutuyorum.	+	22	302
94.	боле́ть 2 только нсв (1 и 2 л. не употр.) — У меня́ боли́т голова́.	ağrımak — Başım ağrıyor.	+	5	309

95.	больница	hastane	+	4	202
96.	бóльно	ağrılı	+	0	204
97.	больной, -ая, -ое, -ие	hasta	+	5	204
98.	больной, -ая, -ое, -ие сущ.	hasta	+	14	205
99.	большинствó только ед.ч.	çoğunluk	+	6	307
100.	большой, -ая, -ое, -ие; бóльше	büyük; daha büyük	+	164	104
101.	бородá	sakal	+	4	304
102.	борóться нсв (борюсь, бóрешься) <i>за что? против чего? / с чем?</i>	mücadele etmek	+	9	301
103.	борщ	borş çorbası	+	1	309
104.	борьбá только ед.ч.	mücadele	+	6	302
105.	ботínки мн.ч.; р.п. мн.ч. ботíнок; ед.ч. ботíнок, р.п. ед.ч. ботínка	bot	+	0	203
106.	боя́ться нсв (боюсь, бойшьясь) <i>кого? чего? / + инф.</i>	korkmak	+	21	301
107.	брат; мн.ч. брáтья	erkek kardeş	+	29	102
108.	братъ нсв (беру́, берёшь) — взять св (возьму́, возьмёшь) <i>кого? что?</i>	almak	+	83	103
109.	брíться нсв (брёюсь, бреешься) — побрíться св (побреюсь, побреешься)	tıraş olmak	+	1	301
110.	бросáть нсв I — брóсить св (брóшу, брóсишь) 1) <i>что? куда?</i> 2) + инф. нсв — Я брóсил ку́рить.	atmak, bırakmak — Sigarayı bıraktım.	+	15	301
111.	брю́ки только мн.ч.	pantolon	+	7	306
112.	бúдущее сущ.; только ед.ч.	gelecek	+	20	302
113.	бúдущий, -ая, -ее, -ие	gelecekteki	+	15	108
114.	бúква	harf	+	4	102
115.	бумáга	kağıt	+	11	301
116.	бутербрóд	sandviç	+	1	205
117.	буты́лка; р.п. мн.ч. буты́лок	şişe	+	4	308
118.	буфéт	büfe, kantin	+	2	304
119.	бы — Ёсли бы я знал...; я хотёл бы...	— Eğer bilseydim...; ... isterdim	+	103	202
120.	бывáть нсв I — побывáть св I <i>где?</i>	bulunmak	+	68	201
121.	бывший, -ая, -ее, -ие	eski, geçmişteki	+	3	303

122.	бы́стро	hızlıca	+	96	106
123.	бы́стрый, -ая, -ое, -ые	hızlı	+	9	206
124.	быть НСВ (бúду, бúдешь) 1) <i>где? у кого?</i> 2) <i>кем?</i>	olmak	+	1080	107
125.	в, во 1) + в.п. <i>куда?</i> — в ко́мнату; 2) + в.п. <i>когда?</i> — в сре́ду; 3) + п.п. <i>где?</i> — в музее́; 4) + п.п. <i>когда?</i> — в янва́ре	-a/-e, -da/-de 1) odaya 2) çarşamba günü 3) müzede 4) ocak ayında	+	3433	102
126.	ваго́н	vagon	+	8	201
127.	ва́жно	önemli	+	5	304
128.	ва́жный, -ая, -ое, -ые	önemli	+	51	203
129.	ва́за	vazo	+	7	305
130.	ва́нная сущ.	banyo	+	0	301
131.	вариáнт	seçenek	-	33	106
132.	ваш, -а, -е, -и	sizin	+	222	102
133.	вверх	yukarıya	+	3	204
134.	вдвоём	iki kişi olarak	+	2	304
135.	вдруг	birden	+	16	203
136.	ведь	ki, ya, ne de olsa	+	26	301
137.	везде́	her yerde	+	2	203
138.	везти́ НСВ (везу́, везёшь; прош.вр. вёз, везла́, везли́) — повезти́ СВ (повезу́, повезёшь; прош.вр. повёз, повезла́, повезли́) <i>кого? что? куда? откуда?</i>	araçla taşımak	+	31	204
139.	век	yüzyıl	+	81	109
140.	вели́к, -а́, -о́, -и́ кр.ф. — Этот костю́м мне вели́к.	büyük — Bu takım bana büyüktür.	+	2	309
141.	вели́кий, -ая, -ое, -ие	yüce	+	50	107
142.	велосипе́д	bisiklet	+	6	302
143.	ве́рить НСВ II — пове́рить СВ II 1) <i>кому? чему?</i> 2) <i>в кого? во что?</i>	inanmak	+	26	203
144.	ве́рный	doğru, sadık	+	3	307
145.	ве́рхний, -яя, -ее, -ие	üst	+	1	306
146.	ве́село	neşeyle	+	17	202
147.	весённый, -яя, -ее, -ие	ilkbahar	+	1	201
148.	весёлый, -ая, -ое, -ые	neşeli	+	22	111

149.	весна́; мн.ч. вёсны , р.п. вёсен	ilkbahar	+	5	110
150.	весно́й	ilkbaharda	+	7	105
151.	вести́ нсв (веду́, ведёшь ; прош.вр. вёл, велá, вели́) 1) <i>кого? куда? откуда?</i> — вести́ сы́на из па́рка домо́й 2) <i>что?</i> — вести́ маши́ну	götürmek, sürmek 1) — oğlunu parktan eve götürmek 2) — araba sürmek	+	28	305
152.	вести́ себя́ — Ребе́нок веде́т себя́ хорошо́.	davranmak — Çocuk terbiyeli davranıyor.	+	7	306
153.	весь, вся, всё, все	tüm	+	429	103
154.	вётер, р.п. ед.ч. вётра	rüzgar	+	26	207
155.	вечер	akşam	+	32	107
156.	вечёрний, -ая, -ее, -ие	akşam	+	3	303
157.	вечером	akşamleyin	+	31	104
158.	веша́ть нсв I — пове́сить св (пове́шу, пове́сишь) <i>что?</i> <i>куда?</i>	asmak	+	1	302
159.	вещь ж.р.	eşya	+	64	102
160.	взгляд	bakış	+	3	304
161.	взро́слый, -ая, -ое, -ые	yetişkin	+	20	302
162.	вид	tür, manzara	-	68	202
163.	ви́део неизм.	video	+	0	206
164.	ви́деть нсв (ви́жу, ви́дишь) — увиде́ть св (увви́жу, увви́дишь) <i>кого? что?</i>	görmek	+	187	105
165.	ви́за	vize	+	4	105
166.	ви́лка; р.п. мн.ч. ви́лок	çatal	+	0	205
167.	вино́	şarap	+	6	202
168.	виногра́д только ед.ч.	üzüm	+	1	308
169.	висе́ть нсв II <i>где?</i>	asılı durmak	+	2	302
170.	включáть нсв I — включи́ть св II <i>что?</i>	açmak, içermek	+	15	204
171.	вкúсно	lezzetli	+	0	202
172.	вкúсный, -ая, -ое, -ые	lezzetli	+	10	302
173.	власть ж.р.	egemenlik, iktidar	+	12	307
174.	вме́сте	birlikte	+	47	109
175.	вниз	aşağıya	+	7	204
176.	внизу́	aşağıda	+	3	301
177.	внимáние	dikkat, ilgi	+	50	201
178.	внимáтельно	dikkatlice	+	15	113

179.	внимáтельный, -ая, -ое, -ые	dikkatli	+	5	202
180.	внук	erkek torun	+	9	111
181.	внутри́	içinde	+	2	306
182.	вну́чка; р.п. мн.ч. вну́чек	kız torun	+	0	111
183.	во вре́мя + р.п.	sırasında	+	60	202
184.	во́время	zamanında	+	3	303
185.	во-вторых	ikincisi	+	8	304
186.	водá	su	+	51	101
187.	водить нсв (вожу́, водишь) 1) <i>кого? куда?</i> — водить ребёнка в парк; 2) <i>что?</i> — водить машину	götürmek, sürmek 1) çocuğu parka götürmek; 2) araba sürmek	+	17	204
188.	во́дка	vodka	+	1	308
189.	воева́ть нсв (воюю, воюешь) <i>с кем? с чем? за что?</i>	savaşmak	+	3	303
190.	воéнный, -ая, -ое, -ые	asker	+	7	303
191.	возвращáть нсв I — вернуть св (верну́, вернёшь) <i>что? кому?</i>	geri vermek	+	19	303
192.	возвращáться нсв I — вернуться св (верну́сь, вернёшься) <i>куда? откуда?</i>	geri dönmek	+	42	201
193.	во́здух только ед.ч.	hava	+	9	205
194.	вози́ть нсв (вожу́, возишь) <i>кого? что? куда?</i>	(taşıtla) taşımak, götürmek	+	11	301
195.	возмо́жно	belki, olabilir	+	3	207
196.	во́зраст	yaş	+	9	302
197.	война́	savaş	+	46	201
198.	вокза́л	tren garı	+	90	107
199.	вокруг + р.п.	etrafında	+	46	301
200.	волейбо́л только ед.ч.	voleybol	+	3	202
201.	волновáться нсв (волну́юсь, волну́ешься)	endişelenmek	+	13	202
202.	во́лосы мн.ч.	saç	+	9	202
203.	во-пе́рвых	birincisi	+	8	304
204.	вопрóс	soru	+	198	101
205.	восемна́дцать	on sekiz	+	1	107
206.	во́семь	sekiz	+	10	107
207.	во́семьдесят	seksen	+	3	107

208.	восемьсо́т	sekiz yüz	+	0	201
209.	воскресе́ние	pazar	+	19	109
210.	воспита́ние только ед.ч.	terbiye	+	11	301
211.	воспи́тывать НСВ I — воспита́ть СВ I кого?	yetiştirmek	+	8	301
212.	вспоминáние	anı	+	2	302
213.	восстанáвливать НСВ I — восстано́вить (восстановлю́, восстано́вишь) СВ II что?	onarmak	-	36	201
214.	востóк только ед.ч.	doğu	+	9	201
215.	востóчный, -ая, -ое, -ые	doğu	+	8	203
216.	восьмо́й, -áя, -óе, -ýе	sekizinci	+	3	201
217.	вот	işte	+	62	101
218.	впервы́е	ilk kez	+	19	301
219.	вперёд	ileri	+	5	306
220.	впередí + р.п.	önünde	+	2	308
221.	впечатлéние	izlenim	+	18	302
222.	враг	düşman	+	14	206
223.	врач	doktor	+	54	104
224.	врédно	zararlı	+	0	305
225.	врédный, -ая, -ое, -ые	zararlı, kötü niyetli	+	3	304
226.	вре́мя ср.р.; р.п. вре́мени — Ско́лько вре́мени?	zaman — Saat kaç?	+	304	108
227.	всегдá	her zaman	+	111	104
228.	всё	her şey	+	74	301
229.	вспоминáть НСВ I — вспóмнить СВ II 1) <i>кого? что?</i> 2) <i>о ком? о чём?</i>	hatırlamak	+	35	108
230.	встава́ть НСВ (встаю́, встаёшь) — встать СВ (вста́ну, вста́нешь)	kalkmak	+	16	113
231.	встрéча	karşılaşma, buluşma	+	28	201
232.	встреча́ть НСВ I — встрéтить СВ (встрéчу, встрéтишь) кого? что?	karşılamak, rastlamak	+	65	107
233.	встреча́ться НСВ I — встрéтиться СВ (встрéчусь, встрéтишься) с кем?	buluşmak	+	63	111
234.	вторóник	salı	+	3	109
235.	второ́й, -áя, -óе, -ýе	ikinci	+	30	201
236.	вуз	üniversite	-	24	303
237.	вход	giriş	+	12	204

238.	входить НСВ (вхожу́, входишь) — войти СВ (войду́, войдёшь ; прош.вр. вошёл, вошла́, вошли́) <i>куда?</i>	girmek	+	68	202
239.	вчера́	dün	+	20	110
240.	вы	siz	+	1100	101
241.	выбира́ть НСВ I — вы́брать СВ (вы́беру, вы́берешь) <i>кого? что?</i>	seçmek	+	96	106
242.	выделя́ть НСВ I — вы́делить СВ II (вы́делю, вы́делишь) <i>кого? что?</i>	ayırmak, vurgulamak	-	46	201
243.	выезжа́ть НСВ I — вы́ехать СВ (вы́еду, вы́едешь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) çıkmak	+	7	305
244.	выздора́вливать НСВ I — вы́здороветь СВ (вы́здоровею, вы́здоровеешь)	iyileşmek	+	10	302
245.	вызыва́ть НСВ I — вы́звать СВ (вы́зову, вы́зовешь) <i>кого? что?</i> — вы́звать врача́, такси́	çağırmaq — doktor/taksi çağırmaq	+	12	308
246.	выигрыва́ть НСВ I — вы́играть СВ I <i>что?</i> — вы́играть футбо́льный матч	kazanmak — futbol maçını kazanmak	-	6	201
247.	выключа́ть НСВ I — вы́ключить СВ II <i>что?</i>	kapatmak	+	5	203
248.	выполня́ть НСВ I — вы́полнить СВ II <i>что?</i>	yerine getirmek	+	23	302
249.	выража́ть НСВ I — вы́разить СВ (вы́ражу, вы́разишь) <i>что?</i>	ifade etmek	+	7	307
250.	выраже́ние	ifade	-	53	201
251.	высо́кий, -ая, -ое, -ие; выше́	yüksek, uzun boylu; daha yüksek/uzun	+	41	201
252.	высоко́; выше́	yüksekte; daha yüksekte	+	3	306
253.	вы́ставка; р.п. мн.ч. вы́ставок	sergi	+	40	105
254.	выступа́ть НСВ I — вы́ступить СВ (вы́ступлю, вы́ступишь) <i>где?</i>	konuşma yapmak, sahneye çıkmak	+	28	113
255.	выступле́ние	sahneye çıkma, konuşma	+	9	305

256.	вы́сший, -ая, -ее, -ие — высшее образова́ние	en yüksek — yüksek öğrenim	+	15	303
257.	вы́ход	çıkış	+	11	205
258.	выхо́дить нсв (выхо́жу, выхо́дишь) — вы́йти св (вы́йду, вы́йдешь ; прош.вр. вы́шел, вы́шла, вы́шли) <i>куда? откуда?</i>	çıkmak	+	102	201
259.	газ	gaz	+	6	304
260.	газе́та	gazete	+	68	104
261.	галере́я	galeri	+	21	201
262.	га́лстук	kravat	+	11	306
263.	гара́ж	garaj	+	3	306
264.	где	nerede	+	214	101
265.	где́-нибудь	herhangi bir yerde	+	0	301
266.	где́-то	bir yerde	+	1	306
267.	гео́граф	coğrafyacı	+	0	204
268.	географический, -ая, -ое, -ие	coğrafi	+	2	201
269.	геогра́фия только ед.ч.	coğrafya	+	3	204
270.	гео́лог	jeolog	+	2	307
271.	геологический, -ая, -ое, -ие	jeolojik	+	1	303
272.	геоло́гия	jeoloji	+	0	307
273.	геро́й	kahraman	+	26	201
274.	геро́иня	kahraman (kadın)	-	11	207
275.	гимна́зия	sosyal bilimler ve yabancı diller ağırlıklı ilk-ortaöğretim kurumu	+	17	302
276.	гимна́стика только ед.ч.	jimnastik	+	8	302
277.	гита́ра	gitar	+	4	106
278.	глава́	başkan	+	1	307
279.	гла́вный, -ая, -ое, -ые	baş, ana	+	62	203
280.	глаз ; мн.ч. глаза́	göz	+	72	105
281.	глубо́кий, -ая, -ое, -ие; глуб́же	derin; daha derin	+	14	201
282.	глубоко́; глуб́же	derin; daha derin	+	7	303
283.	глупо́	aptalca	+	1	308
284.	глупый, -ая, -ое, -ые	aptal	+	6	301

285.	говори́ть НСВ II — сказа́ть СВ (скажу́, ска́жешь) кому? что? о ком? о чём?	konuşmak, söylemek	+	576	101
286.	говя́дина только ед.ч.	siğır eti	+	0	308
287.	год	yıl	+	551	110
288.	голова́	baş	+	26	112
289.	голо́дный, -ая, -ое, -ые	aç	+	7	301
290.	го́лос	ses	+	22	201
291.	голубо́й, -ая, -ое, -ые	mavi	+	8	201
292.	гора́	dağ	+	89	110
293.	горди́ться НСВ (горжу́сь, горди́шься) чем? кем?	gurur duymak	+	4	304
294.	го́рдый, -ая, -ое, -ые	gururlu	+	2	301
295.	го́ре только ед.ч.	dert	+	9	304
296.	горéть НСВ II — сгорéть СВ II	yanmak	+	10	302
297.	го́рло	boğaz	+	5	309
298.	го́род; МН.Ч. города́	şehir	+	275	102
299.	городско́й, -ая, -ое, -ие	şehir	+	8	202
300.	го́рький, -ая, -ое, -ие	acı	+	0	203
301.	горя́чий, -ая, -ее, -ие	sıcak	+	9	207
302.	господи́н; МН.Ч. господá	beyefendi	+	18	301
303.	госпожа́	hanımefendi	+	0	301
304.	гостеприимный, -ая, -ое, -ые	konuksever	+	4	302
305.	гости́ница	otel	+	43	105
306.	гость М.Р.	konuk	+	71	110
307.	госуда́рственный, -ая, -ое, -ые	devlet	+	53	201
308.	госуда́рство	devlet	+	24	203
309.	гото́в, -а, -о, -ы кр.ф.	hazır	+	14	202
310.	гото́вить НСВ (гото́влю, гото́вишь) — пригото́вить СВ (пригото́влю, пригото́вишь) что?	hazırlamak	+	31	109
311.	гото́виться НСВ (гото́влюсь, гото́вишься) — подгото́виться СВ (подгото́влюсь, подгото́вишься) к чему?	hazırlanmak	+	24	301
312.	гра́дус — Сего́дня тепло́, 16 гра́дусов.	derece — Bugün hava ılık, 16 dereceymiş.	+	1	307
313.	граждани́н; МН.Ч. гра́ждане	vatandaş (erkek)	+	8	305

314.	граждáнка; р.п. мн.ч. граждáнок	vatandaş (kadın)	+	0	305
315.	грамм	gram	+	5	303
316.	граммáтика только ед.ч.	dilbilgisi	+	28	106
317.	гранíца	sınır	+	20	203
318.	грóмкий, -ая, -ое, -ие; грóмче	yüksek sesli; daha yüksek sesli	+	3	304
319.	грóмко; грóмче	yüksek sesle	+	8	112
320.	гру́бый, -ая, -ое, -ые	kaba	+	1	301
321.	грудь ж.р.	göğüs	+	1	309
322.	гру́ппа	grup	+	53	102
323.	гру́стно	hüzünlü	+	11	204
324.	гру́стный, -ая, -ое, -ые	hüzünlü	+	12	203
325.	грязно	kirli	+	0	304
326.	грязный, -ая, -ое, -ые	kirli	+	4	201
327.	гуля́ть нсв I — погуля́ть св I <i>где? с кем?</i>	gezmek	+	25	101
328.	гуманита́рный, -ая, -ое, -ые	beşeri	+	2	303
329.	да	evet	+	77	105
330.	дава́й(те) — Давáй(те) познако́мимся!	hadi — Hadi tanışalım!	+	19	104
331.	дава́ть нсв (да́ю, даёшь) — да́ть св (дам, дашь, даст, дади́м, дади́те, даду́т) <i>кому? что?</i>	vermek	+	97	108
332.	давно́	uzun zaman önce	+	14	111
333.	да́же	bile	+	42	108
334.	далеко́; да́льше	uzak; daha uzak	+	20	101
335.	далёкий, -ая, -ое, -ие; да́льше	uzak; daha uzak	+	14	206
336.	да́льний, -ая, -ее, -ие	uzaktaki	+	10	302
337.	да́нный, -ая, -ое, -ые	verilen	-	30	301
338.	дарíть нсв II — подарíть св II <i>кому? что?</i>	hediye etmek	+	50	113
339.	да́та	tarih	+	8	201
340.	да́ча	yazlık	+	3	305
341.	два, две	iki	+	120	102
342.	два́дцать	yirmi	+	22	107
343.	два́жды	iki kez	+	1	308
344.	двена́дцать	on iki	+	2	107

345.	дверь ж.р.	kapı	+	39	201
346.	двѣсти	iki yüz	+	17	107
347.	двѣгаться нсв I	hareket etmek	+	6	304
348.	движѣние	hareket	+	56	304
349.	двѣе	iki kişi	+	4	202
350.	двѣйка ; р.п. мн.ч. двѣек	iki, zayıf	+	2	303
351.	двор	avlu	+	3	306
352.	дворѣц , р.п. ед.ч. дворца́ ; мн.ч. дворцы́	saray	+	13	203
353.	дѣвочка ; р.п. мн.ч. дѣвочек	kız çocuğu	+	5	112
354.	дѣвушка ; р.п. мн.ч. дѣвушек	genç kadın	+	49	106
355.	девѣяно́сто	doksan	+	3	107
356.	девятна́дцать	on dokuz	+	0	107
357.	девя́тый, -ая, -ое, -ые	dokuzuncu	+	6	201
358.	дѣвѣять	dokuz	+	11	107
359.	девятъсо́т	dokuz yüz	+	0	201
360.	дѣдушка ; р.п. мн.ч. дѣдушек	büyükbaba	+	5	104
361.	дѣйствие	eylem	+	33	301
362.	действѣтельно	gerçekten	+	8	303
363.	дека́брь	aralık	+	10	112
364.	дека́н	dekan	+	5	301
365.	дѣлать нсв I — сдѣлать св I <i>что?</i>	yapmak	+	312	103
366.	дѣлѣть нсв II — раздѣлѣть св II <i>что? на что?</i>	bölmek	+	3	304
367.	дѣлѣться нсв — раздѣлѣться св <i>на что?</i>	bölünmek	+	5	302
368.	дѣло — Как дела́?	iş — Nasılsın?	+	40	103
369.	демократі́ческий, -ая, -ое, -ие	demokratik	+	2	304
370.	демонстра́ция	gösteri	+	2	304
371.	день ; р.п. ед.ч. дня ; мн.ч. дни	gün	+	276	108
372.	дѣньги только мн.ч., р.п. дѣнег	para	+	66	105
373.	депута́т	milletvekili	+	1	308
374.	дерѣвня ; р.п. мн.ч. деревѣнь	köy	+	19	108
375.	дѣрево ; мн.ч. дерѣвья	ağaç	+	13	203
376.	деревѣянный, -ая, -ое, -ые	ağşap	+	5	305
377.	держáть нсв (держу́, дѣржишь) <i>кого? что?</i>	tutmak	+	5	207
378.	деся́тый, -ая, -ое, -ые	onuncu	+	12	201
379.	дѣсять	on	+	13	107
380.	детектíв	polisiye, detektif	+	0	109

381.	дѣтский, -ая, -ое, -ие	çocuk	+	28	201
382.	дѣтство только ед.ч.	çocukluk	+	16	201
383.	дешѣвый, -ая, -ое, -ые; дешѣвле	ucuz; daha ucuz	+	6	107
384.	дѣятель	icraatçı	+	2	307
385.	дѣшево; дешѣвле	ucuz; daha ucuz	+	0	305
386.	джинсы только мн.ч.	kot pantolon	+	3	301
387.	диалог	diyalog	+	76	102
388.	диван	kanepе	+	5	206
389.	диктант	dikte çalışması	+	2	301
390.	дипломат	diplomat	+	2	302
391.	директор	müdür	+	14	202
392.	дирижёр	orkestra şefi	+	12	308
393.	диск	disk	+	3	304
394.	дискуссия	tartışma	+	2	306
395.	диссертация	tez	+	2	304
396.	длина только ед.ч.	uzunluk	+	9	306
397.	длинный, -ая, -ое, -ые	uzun	+	13	202
398.	для + р.п.	için	+	181	104
399.	днём	gündüz vaktinde	+	14	104
400.	до + р.п.	-e kadar	+	191	107
401.	добавлять нсв I — добавить св (добавлю, добавишь) что? к чему?	eklemek	+	9	301
402.	добиваться нсв I — добиться св (добьюсь, добьёшься) чего?	elde etmek	+	5	304
403.	доброта только ед.ч.	iyi kalplilik	+	3	301
404.	добрый, -ая, -ое, -ые 1) добрый человек, добрые глаза 2) Доброе утро! Добрый день (вечер)!	iyi 1) iyi kalpli insan, iyi niyetli gözler 2) Günaydın! İyi günler (akşamlar)!	+	9	109
405.	довóлен, довóльна, мн.ч. довóльны кр.ф.	memnun	+	5	206
406.	договариваться нсв I — договориться св II о чём? с кем?	anlaşmak	+	18	305
407.	доезжать нсв I — доехать св (доеду, доедешь) до чего?	bir yere ulaşmak, gitmek	+	32	204
408.	дождь	yağmur	+	24	111

409.	дока́зывать нсв I — доказа́ть св (докажу́, дока́жешь) <i>что? кому?</i>	kanıtlamak	+	7	205
410.	докла́д	bildiri	+	8	303
411.	до́ктор	doktor	-	9	204
412.	докуме́нт	belge	+	29	112
413.	документáльный, -ая, -ое, -ые	belgesel	+	1	308
414.	до́лгий, -ая, -ое, -ие	uzun süreli	+	14	301
415.	до́лго	uzun bir süre boyunca	+	38	110
416.	до́лжен, должна́, мн.ч. должны́ + инф.	-malı/-meli	+	77	201
417.	дом, мн.ч. дома́	ev	+	205	101
418.	до́ма	evde	+	31	101
419.	дома́шний, -яя, -ее, -ие	evle ilgili, evcil	+	18	101
420.	домо́й	eve	+	44	109
421.	домохо́зяйка; р.п. мн.ч. домохо́зяек	ev hanımı	+	1	105
422.	доро́га	yol	+	23	113
423.	до́рого; доро́же	pahalı	+	9	201
424.	дорого́й 1, -áя, -óе, -íе; доро́же — дорого́й костю́м	pahalı — pahalı takım elbise	+	25	107
425.	дорого́й 2, -áя, -óе, -íе — Дорога́я А́нна Петро́вна!	sevgili — Sevgili Anna Petrovna!	+	15	112
426.	До свидáния!	Görüşmek üzere!	+	3	103
427.	доска́	tahta	+	2	303
428.	доста́точно	yeterli	+	0	303
429.	достига́ть нсв I — дості́гнуть св (дості́гну, дості́гнешь; прош.вр. дості́г, дості́гла, дості́гли) <i>чего?</i> — достига́ть успе́ха	başarmak — başarı elde etmek	+	8	307
430.	достиже́ние	başarı	+	4	309
431.	доходи́ть нсв (дохожу́, доходи́шь) — дойти́ св (дойду́, дойдёшь; прош.вр. дошёл, дошла́, дошли́) <i>до кого? до чего?</i>	varmak, gelmek	+	19	303
432.	до́чка разг.; р.п. мн.ч. до́чек	kız evlat	+	3	304
433.	до́чь ж.р.; р.п. ед.ч. до́чери	kız evlat	+	47	104
434.	дре́вний, -яя, -ее, -ие	kadim	+	10	304

435.	друг , мн.ч. друзья́	arkadaş	+	404	101
436.	друго́й, -а́я, -о́е, -и́е	başka	+	119	103
437.	дру́жба только ед.ч.	arkadaşlık	+	8	202
438.	дру́жеский, -ая, -ое, -ие	dostça	+	1	309
439.	дру́жить нсв II	arkadaş olmak	+	5	302
440.	дру́жный, -ая, -ое, -ые	iyi geçinen	+	9	203
441.	ду́мать нсв I — поду́мать св I <i>о ком? о чём?</i>	düşünmek	+	158	102
442.	душ	duş	+	0	301
443.	душá	can	+	6	302
444.	дыша́ть нсв (дышу́, ды́шишь)	nefes alıp vermek	+	2	307
445.	дядя́ м.р.	amca, dayı	+	1	104
446.	Евро́па	Avrupa	-	22	304
447.	европе́йский, -ая, -ое, -ие	Avrupa	+	12	204
448.	его́, её	onun	+	248	103
449.	еда́ только ед.ч.	yemek, yiyecek	+	5	202
450.	еди́нственный, -ая, -ое, -ые	tek (biricik)	+	11	301
451.	еди́ный, -ая, -ое, -ые	tek (birleşik)	+	14	303
452.	ежего́дно	her yıl	+	2	306
453.	ежего́дный, -ая, -ое, -ые	yıllık	+	2	303
454.	ежедне́вно	her gün	+	5	305
455.	ежедне́вный, -ая, -ое, -ые	günlük	+	4	309
456.	е́здить нсв (е́зжу, е́здишь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gidip gelmek	+	47	110
457.	е́сли	eğer	+	192	104
458.	есте́ственный, -ая, -ое, -ые — есте́ственные нау́ки	doğal — fen bilimleri	+	2	307
459.	есть 1 — У меня́ есть брат. — В ко́мнате есть шкаф.	var — Bir erkek kardeşim var. — Odada bir dolap var.	+	203	106
460.	есть 2 нсв (ем, ешь, ест, е́дим, е́дите, е́дят ; прош.вр.: ел, е́ла, е́ли) — пое́сть св (поём, пое́шь, пое́ст, пое́дим, пое́дите, пое́дят) /съе́сть св (съем, съе́шь, съе́ст, съе́дим, съе́дите, съе́дят) <i>что?</i>	yemek	+	40	111
461.	е́хать нсв (е́ду, е́дешь) — пое́хать (пое́ду, пое́дешь) св <i>куда? откуда?</i>	(taşıtla) gitmek	+	168	110
462.	ещё	daha, henüz	+	134	105

463.	ёлка разг.; р.п. мн.ч. ёлок	çam ağacı	+	14	201
464.	жálко	yazık	+	1	307
465.	жаль — Мне óчень жаль.	yazık — Çok üzgünüm.	+	6	110
466.	жáренный, -ая, -ое, -ые	kızartılmış	+	2	308
467.	жáрко	sıcak	+	3	103
468.	ждать нсв (жду, ждёшь) — подождáть св (подождú, подождёшь) <i>кого? что?</i>	beklemek	+	71	109
469.	же	ise, ki, ya, aynı	+	58	201
470.	желáние	dilek, arzu	+	15	303
471.	желáть нсв I — пожелáть св I <i>кому? чего?</i> + инф.	dilemek	+	20	203
472.	желéзный, -ая, -ое, -ые	demir	+	7	302
473.	женá	karı, eş	+	31	104
474.	женáт , мн.ч. женáты кр.ф.	evli (erkek olarak)	+	1	205
475.	женíться нсв и св II <i>на ком?</i>	evlenmek (erkek olarak)	+	10	203
476.	женíх	damat	+	6	302
477.	жéнский, -ая, -ое, -ие	kadın	+	3	201
478.	жénщина	kadın	+	31	201
479.	жёлтый, -ая, -ое, -ые	sarı	+	2	108
480.	жив, -á, -о, -ы кр.ф.	canlı, hayatta	+	3	307
481.	живóй, -áя, -óе, -ýе	canlı	+	20	202
482.	жíвопись ж.р.; только ед.ч.	resim sanatı	+	8	205
483.	живóт	karın, göbek	+	2	309
484.	живóтное, -ые сущ.	hayvan	+	26	207
485.	жизнь ж.р.	yaşam	+	167	114
486.	жíтель	ikamet eden	+	21	203
487.	жить нсв (живú, живёшь) <i>где?</i>	yaşamak	+	135	108
488.	журнáл	dergi	+	57	103
489.	журналист	gazeteci	+	27	105
490.	за 1) + в.п. <i>за что?</i> — Спасíбо за пóмощь. 2) + в.п. <i>за скóлько врéмени?</i> — сдéлать за час 3) + т.п. <i>где?</i> — дом за магазíном 4) + т.п. <i>за чем?</i> — пойтí за хлéбом	için 1) — Yardım için teşekkürler. 2) — bir saat içinde yapmak 3) — mağazanın arkasındaki ev	+	241	201

		4) — ekmek almaya gitmek			
491.	забо́титься НСВ (забо́чусь, забо́тишься) <i>о ком? о чём?</i>	bakmak, ilgilenmek	+	10	301
492.	забыва́ть НСВ I — забы́ть СВ (забу́ду, забу́дешь) <i>кого? что?</i>	unutmak	+	51	111
493.	зави́сеть НСВ (зави́шу, зави́сишь) <i>от кого? от чего?</i>	bağlı olmak	+	16	301
494.	заво́д	fabrika	+	13	102
495.	за́втра	yarın	+	30	102
496.	за́втрак	kahvaltı	+	5	102
497.	за́втракать НСВ I — поза́втракать СВ I	kahvaltı yapmak	+	2	108
498.	зага́дка ; р.п. мн.ч. зага́док	bilmece, gizem	+	1	304
499.	загора́ть НСВ I — загоре́ть СВ II	güneşlenmek	+	1	307
500.	задава́ть НСВ (задаю́, задаёшь) — зада́ть СВ (зада́м, зада́шь) <i>что?</i> 1) — зада́ть вопро́с 2) — зада́ть зада́ние	1) — soru sormak 2) — ödev vermek	+	57	101
501.	зада́ние	ödev	+	85	101
502.	зада́ча	problem	+	33	111
503.	зака́зывать НСВ I — заказа́ть СВ (закажу́, зака́жешь) <i>что?</i>	sipariş etmek	+	19	202
504.	закан́чивать НСВ I — закон́чить СВ II <i>что?</i>	bitirmek	+	21	203
505.	закан́чиваться НСВ I — закон́читься СВ II	bitmek	+	11	302
506.	закон	yasa	+	11	301
507.	закрича́ть СВ (закричу́, закричи́шь)	bağırmağa başlamak	+	5	303
508.	закрыва́ть НСВ I — закры́ть СВ (закро́ю, закро́ешь) <i>что?</i>	kapatmak	+	8	204
509.	закрыва́ться НСВ I — закры́ться СВ (закро́юсь, закро́ешься) — Магази́н закрыва́ется в 7 часо́в.	kapанmak — Mağaza saat 7'de kapanıyor.	+	2	301
510.	закры́т, -а, -о, -ы кр.ф.	kapalı	+	5	203
511.	закури́ть СВ II	sigara yakmak	+	1	306
512.	зал	salon	+	59	201
513.	заменя́ть НСВ I — замене́ть СВ II <i>кого? что?</i>	değiştirmek, yerine geçmek	+	35	301
514.	замеча́тельный, -ая, -ое, -ые	harika, dikkate değer	+	15	207

515.	замечать НСВ I — замётить СВ (замечу, заметишь) <i>кого? что?</i>	farketmek	+	7	201
516.	замолчать СВ (замолчу, замолчишь)	susmak	+	1	308
517.	зámуж — вЫйти зámуж за <i>кого?</i>	evlenmek (kadın olarak)	+	14	203
518.	зámужем	evli (kadın olarak)	+	1	204
519.	занимать НСВ I — занять СВ (займу, займёшь) <i>что?</i>	tutmak, almak	+	22	302
520.	заниматься НСВ I 1) <i>чем?</i> — спортом, русским языком; 2) <i>где?</i> — в библиотеке, дома	ders çalışmak, uğraşmak 1) spor yapmak, Rusça çalışmak; 2) kütüphanede, evde ders çalışmak	+	95	110
521.	зánят, -á, -о, -ы кр.ф.	meşgul	+	5	109
522.	занятие	uğraş, ders	+	51	203
523.	зáпад только ед.ч.	batı	+	2	201
524.	зáпадный, -ая, -ое, -ые	batı	+	5	201
525.	запíска; р.п. мн.ч. запíсок	not	+	1	304
526.	запíсывать НСВ I — записать СВ (запишу, запишешь) <i>что?</i>	not etmek	+	39	201
527.	заплáкать СВ (заплачу, заплачешь)	ağlamaya başlamak	+	4	307
528.	запомина́ть НСВ I — запо́мнить СВ II <i>кого? что?</i>	akılda tutmak	+	12	104
529.	запрещáть НСВ I — запретить СВ (запрещу, запретишь) <i>кому?</i> + инф.	yasaklamak	+	8	304
530.	зарплáта	maaş	+	1	304
531.	зарубе́жный, -ая, -ое, -ые	yabancı	+	2	303
532.	заря́дка	sabah sporu, şarj	-	0	102
533.	засмея́ться СВ (засмеюсь, засмеёшься)	gülmeye başlamak	+	2	303
534.	затём	ardından	+	15	301
535.	заходи́ть НСВ (захожу, заходишь) — зайти́ СВ (зайдёу, зайдёшь; прош.вр. зашёл, зашла, зашли) <i>куда?</i>	uğramak	+	36	304

536.	захотѣть св (захочу, захочешь) + инф.	istemek	+	2	305
537.	зачѣм	niçin	+	23	111
538.	зачѣт	ara sınav	+	0	303
539.	защищѣть нсв I — защитѣть св (защищу, защитишь) кого? что?	korumak, savunmak	+	14	302
540.	заявлѣние	dilekçe	+	2	303
541.	звать 1 только нсв I — Егѡ зовѣт Андрѣй.	çağırarak — Onun adı Andrey.	+	12	102
542.	звать 2 нсв (зову, зовѣшь) — позвать св (позову, позовѣшь) кого?	çağırarak	+	16	105
543.	звездѣ	yıldız	+	8	303
544.	звонѣть нсв II — позвонѣть св II кому? — по телефѡну	telefonla aramak	+	50	101
545.	звонѡк , р.п. ед.ч. звонкѣ ; мн.ч. звонкѣ	zil, çağrı	+	5	201
546.	звук	ses	+	8	304
547.	здѣние	bina	+	92	107
548.	здѣсь	burada	+	68	104
549.	здоровѣ , -а, -о, -ѣ кр.ф.	iyi, sağlığı yerinde	+	4	302
550.	здоровѣться нсв I — поздоровѣться св I с кем?	selamlaşmak	+	6	301
551.	здоровѣй , -ая, -ое, -ѣе	sağlıklı	+	7	203
552.	здоровѣе только ед.ч.	sağlık	+	30	201
553.	здравствуй(те)	merhaba	+	11	103
554.	зелѣный , -ая, -ое, -ѣе	yeşil	+	13	108
555.	землетрясѣние	deprem	+	1	309
556.	земля	toprak, yer, dünya	+	43	201
557.	зѣркало	ayna	+	4	309
558.	зимѣ	kış	+	14	110
559.	зимний , -ая, -ое, -ѣе	kış	+	13	201
560.	зимѡй	kışın	+	21	104
561.	злой , -ѣя, -ѡе, -ѣе	kızgın, kötü kalpli	+	8	202
562.	знак	işaret	+	1	305
563.	знакомѣ , знакомѣа , мн.ч. знакомѣы кр.ф.	tanışık, aşına	+	5	204
564.	знакомѣть нсв (знакомлю, знакомишь) — познакомѣть св	tanıştırmak	+	4	301

	(познако́млю, познако́мишь) кого? с кем?				
565.	знако́миться нсв (знако́млюсь, знако́мишься) — познако́миться св (познако́млюсь, познако́мишься) с кем? с чем?	tanışmak	+	63	201
566.	знако́мый, -ая, -ое, -ые	tanıdık	+	24	201
567.	знаме́нитый, -ая, -ое, -ые	ünlü	+	16	303
568.	знáние	bilgi	+	12	303
569.	знáть нсв кого? что?	bilmek	+	186	103
570.	значéние	anlam	+	35	202
571.	знáчить — Что знáчит éто слóво?	anlamına gelmek — Bu sözcüğün anlamı nedir?	+	8	302
572.	зóлото только ед.ч.	altın	+	14	206
573.	золотóй, -áя, -óе, -ýе	altın	+	45	201
574.	зонт; зóнтик	şemsiye	+	8	103
575.	зоопáрк	hayvanat bahçesi	+	2	110
576.	зрíteль	izleyici	+	44	301
577.	зуб	diş	+	1	204
578.	зубнóй, -áя, -óе, -ýе	diş	+	0	204
579.	и	ve	+	2675	101
580.	игра́	oyun	+	50	103
581.	игра́ть нсв — сы́грать св 1) во что? — игра́ть в тéннис; 2) на чём? — игра́ть на гита́ре	oynamak, çalmak 1) tenis oynamak 2) gitar çalmak	+	75	108
582.	игру́шка; р.п. мн.ч. игру́шек	oyuncak	+	9	203
583.	идéя	fikir	+	10	301
584.	идти нсв (идú, идёшь; прош.вр. шёл, шла, шли) — пойти́ св (пойдú, пойдёшь; прош.вр. пошёл, пошла́, пошли́) 1) куда? откуда? идти́ домóй, на рабóту 2) авто́бус идёт 3) вре́мя идёт 4) дождь идёт 5) филь́м (передáча) идёт	gitmek 1) eve/işe gitmek 2) otobüs ... gider/geçer 3) zaman geçiyor 4) yağmur yağıyor 5) film/program gösteriliyor	+	292	102

585.	из + р.п.	içinden	+	431	102
586.	извѣстно	bilindiği üzere	+	7	303
587.	извѣстный, -ая, -ое, -ые	bilinen, ünlü	+	106	107
588.	извини(те)	affedersin(iz)	+	19	103
589.	из-за + р.п.	yüzünden	+	24	301
590.	измѣнять нсв I — измѣнить св II <i>что?</i>	değiştirmek	+	18	201
591.	измѣняться нсв I — измѣниться св II	değişmek	+	25	301
592.	изображать нсв I — изобразить св (изображу, изобразишь) <i>кого? что?</i>	resmini yapmak	+	1	310
593.	изучать нсв I — изучить св II <i>что?</i>	öğrenmek	+	91	115
594.	изучѣние только ед.ч.	inceleme, öğrenme	+	10	301
595.	или	veya	+	221	102
596.	имѣть нсв I <i>что?</i>	sahip olmak	+	56	301
597.	имя ср.р., р.п. ед.ч. имени, мн.ч. именá, р.п. мн.ч. имѣн	ad	+	52	104
598.	инженѣр	mühendis	+	7	104
599.	иногда	bazen	+	11	108
600.	иностранец, мн.ч. иностранцы, р.п. мн.ч. иностранцев	yabancı uyruklu (erkek)	+	5	108
601.	иностранка; р.п. мн.ч. иностранок	yabancı uyruklu (kadın)	+	1	108
602.	иностранный, -ая, -ое, -ые	yabancı	+	64	108
603.	институт	enstitü	+	59	104
604.	интерѣс	merak, ilgi	+	19	301
605.	интерѣсно	ilginç	+	14	109
606.	интерѣсный, -ая, -ое, -ые	ilginç	+	94	107
607.	интересовать нсв I <i>кого?</i> — Меня интересуют мýзыка.	ilgi çekmek — Ben müziğe ilgi duyuyorum.	+	23	303
608.	интересоваться нсв (интересуюсь, интересуюсь) <i>чем?</i>	ilgilenmek	+	7	114
609.	Интернѣт только ед.ч.	internet	+	58	109
610.	информация только ед.ч.	bilgi	+	107	201
611.	искать нсв (ищу, ищешь) <i>кого? что?</i>	aramak	+	31	201
612.	искусство	sanat	+	27	201
613.	испанец, мн.ч. испанцы, р.п. мн.ч. испанцев	İspanyol (erkek)	+	0	109

614.	испа́нка ; р.п. мн.ч. испа́нок	İspanyol (kadın)	+	0	109
615.	испа́нский, -ая, -ое, -ие	İspanyol	+	3	109
616.	исполня́ться нсв I — испо́лниться св II (1 и 2 л. не употр.) 1) Сестре испо́лнилось 10 лет. 2) Его́ мечта́ испо́лнилась.	gerçekleşmek 1) Kız kardeşi 10 yaşını doldurdu. 2) Hayali gerçek oldu.	+	9	301
617.	испо́льзовать нсв и св (испо́льзую, испо́льзуешь) <i>что?</i>	kullanmak	+	72	102
618.	исправля́ть нсв I — испра́вить св (испра́влю, испра́вишь) <i>что?</i>	düzeltemek	+	5	303
619.	иссле́дование	araştırma	+	15	301
620.	иссле́довать нсв и св (иссле́дую, иссле́дуешь) <i>что?</i>	araştırmak	+	12	301
621.	исто́рик	tarihçi	+	1	114
622.	истори́ческий, -ая, -ое, -ие	tarihsel	+	26	107
623.	исто́рия только ед.ч.	tarih	+	83	109
624.	ита́к	böylelikle	+	1	310
625.	их	onların	+	37	103
626.	ию́ль	temmuz	+	8	112
627.	ию́нь	haziran	+	8	112
628.	к, ко + д.п.	yanına	+	342	102
629.	каби́нет	çalışma odası	+	10	110
630.	ка́ждый, -ая, -ое, -ые	her	+	166	106
631.	каза́ться нсв I — показа́ться св I безл. — Мне ка́жется (показа́лось), что...	gibi gelmek — Bana ... gibi geliyor (geldi).	+	13	301
632.	как 1) Как он рабо́тает? 2) Он высо́кий, как оте́ц.	nasıl, gibi 1) Nasıl çalışıyor? 2) Babası gibi uzun boyludur.	+	533	101
633.	как бу́дто	sanki	+	15	307
634.	како́в, -а́, -о́, -ы́	nasıl, ne	+	25	301
635.	како́й, -а́я, -о́е, -и́е	hangi	+	488	101
636.	како́й-нибу́дь	herhangi	+	5	301
637.	како́й-то	bir	+	3	301
638.	календа́рь	takvim	+	5	304
639.	ка́менный, -ая, -ое, -ые	taş	+	33	305
640.	ка́мень , р.п. ед. ч. ка́мня ; мн.ч. ка́мни	taş	+	44	303

641.	каникулы только мн.ч.	tatil	+	37	109
642.	капу́ста	lahana	+	2	301
643.	каранда́ш	kurşun kalem	+	5	103
644.	ка́рта	harita	+	16	102
645.	карти́на	tablo	+	70	105
646.	карто́фель только ед.ч.	patates	+	1	309
647.	карто́шка разг.	patates	+	2	308
648.	ка́сса	vezne	+	19	106
649.	касси́р	kasiyer	+	0	205
650.	катастро́фа	felaket	+	1	309
651.	ката́ться нсв I <i>на чём?</i> — ката́ться на велосипе́де	binmek, kaymak	+	18	201
652.	кафе́ неизм.	kafe	+	25	108
653.	ка́чество только ед.ч.	kalite	+	4	301
654.	ка́ша	lapa	+	1	203
655.	кварти́ра	apartman daresi	+	73	108
656.	килогра́мм	kilogram	+	10	202
657.	киломе́тр	kilometre	+	23	206
658.	кино́ неизм.	sinema, film	+	25	105
659.	кинотеа́тр	sinema	+	6	305
660.	кио́ск	büfe	+	3	105
661.	кита́ец ; р.п. кита́йца , мн.ч. кита́йцы	Çinli (erkek)	+	1	109
662.	кита́йский, -ая, -ое, -ие	Çin	+	7	107
663.	кита́йка ; р.п. мн.ч. кита́йнок	Çinli (kadın)	+	0	109
664.	класс	sınıf	+	14	103
665.	класси́ческий, -ая, -ое, -ие	klasik	+	8	302
666.	класть нсв (кладу́, кладёшь) — положи́ть св II <i>что? куда?</i>	koymak	+	10	304
667.	кли́мат	iklim	+	12	302
668.	клуб	kulüp	+	14	102
669.	ключ	anahtar	+	21	201
670.	кни́га	kitap	+	208	104
671.	кни́жный, -ая, -ое, -ые	kitap	+	4	113
672.	когда́	ne zaman, - dığında	+	307	102
673.	когда́-нибудь	bir gün	+	2	309
674.	когда́-то	bir zamanlar	+	1	301
675.	колбаса́	salam	+	0	115
676.	коли́чество	nicelik	+	22	302

677.	коллѐга м. и ж.р.	meslektaş	+	4	304
678.	кóлледж	meslek yüksekokulu	+	2	303
679.	коллѐкция	koleksiyon	+	25	301
680.	кольцó ; р.п. мн.ч. колѐц	yüzük, halka	+	10	201
681.	комáнда	takım, komut	+	13	203
682.	командирóвка ; р.п. мн.ч. командирóвок	iş gezisi	+	3	308
683.	комѐдия	güldürü	+	1	305
684.	кóмната	oda	+	45	102
685.	компози́тор	besteci	+	34	114
686.	компью́тер	bilgisayar	+	63	106
687.	конѐц , р.п. ед.ч. концá	son	+	36	106
688.	конѐчно	tabii ki	+	39	104
689.	кóнкурс	yarışma	+	35	201
690.	консерватóрия	konserve	+	8	304
691.	конспекти́ровать нсв (конспекти́рую , конспекти́руешь) <i>что?</i>	özet çıkarmak	+	1	309
692.	констру́кция	yapı	-	54	301
693.	консультáция	danışma, fikir alma	+	4	301
694.	контрóльный, -ая, -ое, -ые — контрóльная рабóта	yoklama, denetleme — yazılı sınav	+	2	301
695.	конферен́ция	konferans	+	21	301
696.	конфѐта	şekerleme	+	4	201
697.	концѐрт	konser	+	47	106
698.	кончáть нсв I — кóнчить св II <i>что?</i> / + инф. нсв	bitirmek	+	2	112
699.	кончáться нсв I — кóнчиться св II — Фильм кóнчился.	bitmek — Film bitmiştir.	+	13	201
700.	конькí мн.ч.	paten	+	2	302
701.	копѐйка ; р.п. мн.ч. копѐек	kapık	+	5	115
702.	корáбль	gemi	+	6	204
703.	коридóр	koridor	+	2	204
704.	кормíть нсв (кормлю́ , кóрмишь) — покормíть св (покормлю́ , покóрмишь) <i>кого?</i>	beslemek	+	6	303
705.	корíчневый, -ая, -ое, -ые	kahverengi	+	0	203
706.	корóбка ; р.п. мн.ч. корóбок	kutu	+	6	304
707.	корóва	inek	+	1	303

708.	корóткий, -ая, -ое, -ие; корóче	kısa; daha kısa	+	20	202
709.	кóрпус	bina, blok	+	1	207
710.	космический, -ая, -ое, -ие	uzay	+	15	204
711.	космона́вт	astronot	+	8	201
712.	кóсмос только ед.ч.	uzay	+	8	201
713.	костю́м	kostüm, takım elbise	+	11	114
714.	кот	erkek kedi	+	1	102
715.	котле́та	köfte	+	0	308
716.	кото́рый, -ая, -ое, -ые	hangisi, ki o	+	479	103
717.	ко́фе м.р., неизм.	kahve	+	13	105
718.	ко́шка; р.п. мн.ч. ко́шек	dişi kedi	+	3	108
719.	кошелёк; р.п. кошелька́; мн.ч. кошельки́	cüzdan	+	0	306
720.	красі́во	güzelce	+	10	302
721.	красі́вый, -ая, -ое, -ые	güzel	+	86	107
722.	красный, -ая, -ое, -ые	kırmızı	+	24	104
723.	крат́кий, -ая, -ое, -ие	kısa, özetleyici	-	28	303
724.	кремль	hisar, kale	+	64	301
725.	кре́пкий, -ая, -ое, -ие; кре́пче	güçlü, dayanıklı	+	1	307
726.	крéсло; р.п. мн.ч. крéсел	koltuk	+	6	105
727.	крестья́нин; мн.ч. крестья́не	köylü	+	6	302
728.	критиковáть нсв (критикую́, критику́ешь) <i>кого? что?</i>	eleştirmek	+	0	308
729.	крича́ть нсв II — кри́кнуть св (кри́кну, кри́кнешь)	bağırarak	+	7	301
730.	кровать́ ж.р.	karyola	+	5	301
731.	кровь ж.р.	kan	+	8	303
732.	кроме + р.п.	hariç	+	14	302
733.	кроссо́вки; р.п. мн.ч. кроссо́вок; ед.ч. кроссо́вка	spor ayakkabısı	+	0	203
734.	кру́глый, -ая, -ое, -ые	yuvarlak	+	2	308
735.	кру́пный, -ая, -ое, -ые	iri	+	13	303
736.	кры́ша	çatı	+	5	305
737.	кто	kim	+	234	101
738.	кто́-нибудь	herhangi biri, kimse	+	5	302
739.	кто́-то	birisi	+	3	303

740.	куда́	nereye	+	60	110
741.	куда́-нибудь	herhangi bir yere	+	0	301
742.	куда́-то	bir yere	+	0	306
743.	культу́ра	kültür	+	39	203
744.	культу́рный, -ая, -ое, -ые	kültürel, kültürlü	+	10	304
745.	купа́ться нсв I	banyo yapmak, yüzmek	+	5	305
746.	кури́ть нсв II	sigara içmek	+	5	109
747.	ку́рица, мн.ч. ку́ры	tavuk	+	0	114
748.	курс — Он у́чится на пе́рвом ку́рсе.	sınıf — Üniversitede birinci sınıfta okuyor.	+	13	201
749.	ку́рсы только мн.ч. — Я учи́л ру́сский язы́к на ку́рсах.	kurs — Ben Rusçayı kursta öğrendim.	+	10	301
750.	ку́ртка; р.п. мн.ч. ку́рток	mont	+	2	203
751.	ку́хня; р.п. мн.ч. ку́хонь	mutfak	+	5	207
752.	лаборато́рия	laboratuvar	+	9	303
753.	ла́мпа	lamba	+	1	101
754.	ле́вый, -ая, -ое, -ые	sol	+	0	201
755.	легко́; лёгче	kolay, hafif; daha kolay, daha hafif	+	19	204
756.	лежа́ть нсв (лежу́, лежи́шь) <i>где?</i>	yatmak	+	26	102
757.	лека́рство	ilaç	+	40	204
758.	ле́кция	ders (üniversitede)	+	28	106
759.	лес	orman	+	44	201
760.	ле́стница	merdiven	+	8	204
761.	лета́ть нсв I	uçmak	+	24	202
762.	летéть нсв (лечу́, лети́шь) — полетéть св (полечу́, полети́шь) <i>куда? откуда?</i>	uçmak	+	29	201
763.	ле́тний, -яя, -ее, -ие	yaz	+	21	202
764.	ле́то	yaz	+	12	110
765.	ле́том	yazın	+	26	104
766.	лечи́ть нсв II — вы́лечить св II кого?	tedavi etmek	+	11	302
767.	лёгкий, -ая, -ое, -ие; лёгче	kolay, hafif; daha kolay, daha hafif	+	13	113
768.	ле́д; р.п. ед.ч. льда́	buz	+	9	301

769.	лётчик	pilot	+	1	308
770.	ли — Знаёте ли вы...?	mi — ... biliyor musunuz?	+	100	101
771.	лимón	limon	+	2	301
772.	ли́ра	lira	-	0	107
773.	литерату́ра	edebiyat	+	27	109
774.	литерату́рный, -ая, -ое, -ые	edebi	+	10	303
775.	лифт	asansör	+	4	305
776.	лицо́	yüz	+	19	202
777.	ли́шний, -яя, -ее, -ие	fazla	+	4	304
778.	лоб, р.п. ед.ч. лба	alın	+	2	202
779.	ловить нсв (ловлю́, ло́вишь) — пойма́ть св I кого? что?	yakalamak	+	4	307
780.	ло́дка; р.п. мн.ч. ло́док	kayık	+	15	305
781.	ложиться нсв II — лечь св (лягу́, ляжешь; прош.вр. лёг, легла́, легли́) куда? I + инф. — лёг спать	yatmak — uykuya yattı	+	15	301
782.	ло́жка; р.п. мн.ч. ло́жек	kaşık	+	1	103
783.	лома́ть нсв I — слома́ть св I что?	kırmak	+	2	308
784.	ло́шадь ж.р.	at	+	12	301
785.	лук только ед.ч.	soğan	+	2	308
786.	луна́	ay	+	2	201
787.	лу́чший, -ая, -ее, -ие	en iyi	+	47	301
788.	лы́жи мн.ч.; ед.ч. лы́жа	kayak	+	29	202
789.	люби́мый, -ая, -ое, -ые	en sevilen, sevgili	+	31	109
790.	люби́ть нсв (люблю́, лю́бишь) — полюб́ить св (полюблю́, полюб́ишь) 1) кого? что? 2) + инф.	sevmek	+	127	108
791.	любо́вь ж.р. только ед.ч.; р.п. любви́	sevgi, aşk	+	26	107
792.	любо́й, -а́я, -о́е, -ы́е	herhangi	+	27	302
793.	магази́н	mağaza	+	64	104
794.	май	mayıs	+	24	112
795.	ма́ленький, -ая, -ое, -ие; ме́ньше; мал, -а́, -о́, -ы́ кр.ф.	küçük	+	43	107
796.	ма́ло; ме́ньше	az; daha az	+	22	102
797.	ма́льчик	erkek çocuğu	+	19	201

798.	ма́ма	anne	+	18	101
799.	ма́рт	mart	+	9	107
800.	маршру́т	güzergah	+	27	305
801.	маршру́тка ; р.п. мн.ч. маршру́ток разг.	dolmuş	+	0	206
802.	ма́сло	yağ	+	9	112
803.	ма́стер	usta	+	129	301
804.	матема́тик	matematikçi	+	2	115
805.	матема́тика только ед.ч.	matematik	+	24	114
806.	математи́ческий, -ая, -ое, -ие	matematik, matematiksel	+	12	302
807.	материа́л	materyal, malzeme	-	25	301
808.	матрёшка ; р.п. мн.ч. матрёшек	matruşka	-	1	109
809.	матч	maç	+	1	309
810.	ма́ть ж.р.; р.п. ед.ч. ма́тери ; мн.ч. ма́тери , р.п. мн.ч. матерёй	anne	+	15	106
811.	маши́на	araba, makine	+	38	104
812.	ме́бель ж.р.; только ед.ч.	mobilya	+	9	301
813.	медве́дь	ayı	+	1	304
814.	медици́на только ед.ч.	tıp	+	16	205
815.	медици́нский, -ая, -ое, -ие	tıp, tıbbi	+	17	302
816.	ме́дленно	yavaşça	+	7	206
817.	ме́дленный, -ая, -ое, -ые	yavaş	+	4	304
818.	медсестра ; мн.ч. медсёстры , р.п. мн.ч. медсестёр	hemşire	+	1	201
819.	ме́жду + т.п.	arasında	+	17	303
820.	междунаро́дный, -ая, -ое, -ые	uluslararası	+	29	201
821.	ме́неджер	yönetici	+	0	114
822.	ме́нее	daha az	+	6	304
823.	меня́ть нсв — поменя́ть св <i>что? на что?</i>	değiştirmek	+	5	201
824.	ме́сто	yer	+	112	103
825.	ме́сяц	ay	+	54	109
826.	мета́лл	metal	+	3	302
827.	метр	metre	+	28	203
828.	метрó неизм.	metro	+	39	104
829.	мечёть ж.р.	camî	-	2	305

830.	мечта́	hayal	+	8	203
831.	мечта́ть нсв I <i>о ком? о чём?</i> / + инф.	hayal etmek	+	25	201
832.	меша́ть нсв I — помеша́ть св I <i>кому?</i> + инф.	engellemek, karıştırmak	+	9	205
833.	ме́ртвый, -ая, -ое, -ые	ölü	+	2	307
834.	миллиа́рд	milyar	+	1	304
835.	миллио́н	milyon	+	38	202
836.	ми́лый, -ая, -ое, -ые	sevimli	+	2	307
837.	ми́мо + р.п.	yanından	+	14	305
838.	мини́стр	bakan	+	2	310
839.	ми́нус	eksi	+	3	301
840.	мину́та , ум. мину́точка — Мину́точку!	dakika — Bir dakika!	+	109	102
841.	мир 1 только ед.ч. — Его́ зна́ют во все́м ми́ре.	dünya	+	117	107
842.	мир 2 только ед.ч. — Хотим ми́ра, а не войны́.	barış — Savaş değil, barış istiyoruz.	+	16	201
843.	ми́рный, -ая, -ое, -ые	barışçı	+	0	203
844.	мирово́й, -а́я, -о́е, -ы́е	dünya, evrensel	+	7	301
845.	ми́тинг	miting	+	4	302
846.	мла́дший, -ая, -ее, -ие	yaşça küçük	+	9	109
847.	мне́ние	düşünce, fikir	+	13	301
848.	мно́гие	çoğu, birçok	+	51	203
849.	мно́го; бо́льше	çok sayıda; daha çok	+	211	102
850.	моби́льный, -ая, -ое, -ые — моби́льный телефо́н	mobil — cep telefonu	+	8	301
851.	моде́ль ж.р.	model	+	7	301
852.	мо́дный, -ая, -ое, -ые	moda	+	7	201
853.	мо́жет быть	belki	+	29	111
854.	мо́жно + инф.	yapılabilir	+	193	103
855.	мой, моя́, моё, мой	benim	+	135	103
856.	молоде́ц; мн.ч. молодцы́	aferin	+	1	202
857.	молоде́жный, -ая, -ое, -ые	gençlik	+	5	201
858.	молоде́жь ж.р.; только ед.ч.	gençler	+	7	201
859.	молодо́й, -а́я, -о́е, -ы́е; мо́ложе	genç; daha genç	+	101	107
860.	мо́лодость ж.р.; только ед.ч.	gençlik	+	5	201
861.	молоко́ только ед.ч.	süt	+	10	102
862.	молча́ть нсв (молчу́, молчи́шь)	susmak	+	8	202
863.	моме́нт	an	+	12	304
864.	монета́	madeni para	+	6	303

865.	мо́ре	deniz	+	85	104
866.	морóженое, -ые сущ.	dondurma	+	2	104
867.	морóз	ayaz	+	3	306
868.	морскóй, -áя, -óе, -íе	deniz	+	5	305
869.	моря́к	denizci	+	2	309
870.	Москвá	Moskova	-	264	102
871.	москвѝч	Moskovalı (erkek)	+	17	107
872.	москвѝчка ; р.п. мн.ч. москвѝчек	Moskovalı (kadın)	+	0	201
873.	москóвский, -ая, -ое, -ие	Moskova	+	171	107
874.	мост	köprü	+	13	301
875.	мочь нсв (могú, мóжешь ; прош.вр. мог, могла́, могли́) — смочь св (смогú, смóжешь ; прош.вр. смог, смогла́, смогли́) + инф.	-ebilmek	+	319	104
876.	муж ; мн.ч. мужья́	koca, eş	+	16	105
877.	мужскóй, -áя, -óе, -íе	erkek	+	0	201
878.	мужчѝна м.р.	erkek	+	12	204
879.	музѝй	müze	+	98	104
880.	мúзыка только ед.ч.	müzik	+	59	109
881.	музыка́льный, -ая, -ое, -ые	müzik	+	20	201
882.	музыка́нт	müzisyen	+	33	114
883.	мультифѝльм	çizgi film	+	0	201
884.	мы	biz	+	251	101
885.	мýло	sabun	+	0	301
886.	мысль ж.р.	fikir, düşünce	+	9	301
887.	мыть нсв (мо́ю, мо́ешь) — вы́мыть св (вы́мою, вы́моешь) <i>кого? что?</i>	yıkamak	+	3	204
888.	мы́ться нсв (мо́юсь, мо́ешься)	yıkanmak	+	1	301
889.	мю́зикл	müzikal	+	1	308
890.	мя́гкий, -ая, -ое, -ие; мя́гче	yumuşak; daha yumuşak	+	7	101
891.	мясо́ только ед.ч.	et	+	5	107
892.	мяч	top	+	0	203
893.	на 1) + п.п. <i>где?</i> — быть на вы́ставке; 2) + п.п. <i>на чём?</i> — летѝть на самолѝте; 3) + п.п. <i>когда?</i> — на прошлой неде́ле;	üzerinde, -de 1) sergide olmak; 2) uçakla gitmek; 3) geçen hafta; 4) sergiye gitmek;	+	1582	101

	4) + в.п. куда? — идти на выставку; 5) + в.п. на сколько времени? — приехать на неделю	5) bir haftalığına gelmek			
894.	наблюдать НСВ I что? / за кем? за чем?	gözlemlemek	+	5	307
895.	навёрное	herhalde	+	9	203
896.	навёрх	yukarıya	+	0	306
897.	наверху	yukarıda	+	2	306
898.	навещать НСВ I — навестить СВ (навещу, навестишь) кого?	ziyaret etmek	+	1	310
899.	навсегда	sonsuzca dek	+	5	302
900.	навстрёчу + д.п.	-e doğru	+	1	307
901.	награда	ödül	+	5	303
902.	над, надо + т.п.	üzerinde	+	25	203
903.	надевать НСВ I — надеть СВ (надену, наденешь) что?	giymek	+	5	308
904.	надежда	umut	+	2	309
905.	надея́ться НСВ (надеюсь, надеешься) на кого? на что?	ummak	+	9	203
906.	на́до + инф.	gerek	+	71	113
907.	надо́лго	uzun süreliğine	+	0	305
908.	наза́д	geri	+	39	201
909.	назва́ние	ad, başlık	+	27	201
910.	называ́ть НСВ I — назва́ть СВ (назову, назовёшь) кого? как? (кем? чем?)	adlandırmak	+	65	301
911.	называ́ться НСВ I	adlandırılmak	+	45	109
912.	наибо́лее	en	+	9	301
913.	наизу́сть	ezberden	+	2	301
914.	нако́нец	sonunda	+	14	201
915.	нале́во	sola	+	5	202
916.	намно́го	çok daha	+	7	304
917.	наобо́рот	tersine	+	3	304
918.	напомина́ть НСВ I — напо́мнить СВ II кому? о ком? о чём?	hatırlatmak	+	2	309
919.	направле́ние	yön	+	4	305
920.	напра́во	sağa	+	2	204
921.	наприме́р	örneğin	+	46	113
922.	напро́тив	karşıda	+	7	206
923.	наро́д	halk	+	32	206
924.	наро́дный, -ая, -ое, -ые	halk	+	14	203

925.	населёние	nüfus	+	21	302
926.	настоящий, -ая, -ее, -ие 1) В настоящее время я не работаю. 2) Это настоящее золото. 3) Он настоящий друг.	gerçek, şimdiki 1) Şu sırada çalışmıyorum. 2) Bu gerçek altındır. 3) O gerçek bir dosttur.	+	42	301
927.	настроение	ruh hali	+	8	301
928.	наступать нсв I — наступить св II — Наступила осень.	gelmek, olmak — Sonbahar geldi.	+	2	308
929.	наука	bilim	+	37	114
930.	научный, -ая, -ое, -ые	bilim	+	49	202
931.	находить нсв (нахожy, находишь) — найти св (найду, найдёшь ; прош.вр. нашёл, нашла, нашли) <i>кого? что?</i>	bulmak	+	124	101
932.	находиться нсв II <i>где?</i>	bulunmak	+	107	103
933.	национальность ж.р.	uyruk	+	2	305
934.	национальный, -ая, -ое, -ые	milli	+	7	203
935.	начало	başlangıç	+	22	203
936.	начинать нсв I — начать св (начну, начнёшь) <i>что? / +</i> инф. нсв	başlatmak	+	110	106
937.	начинаться нсв I — начаться св (начнётся, начнутся)	başlamak	+	51	202
938.	наш, -а, -е, -и	bizim	+	88	103
939.	не	değil	+	850	103
940.	небо ; мн.ч. небеса	gökyüzü	+	3	202
941.	небольшой, -ая, -ое, -ие	küçük	-	28	201
942.	невеста	gelin	+	11	302
943.	невозможно	olanaksız	+	7	302
944.	недавно	geçenlerde	+	22	108
945.	недалекó	yakın	+	12	111
946.	неделя	hafta	+	59	201
947.	некоторый, -ая, -ое, -ые	kimi, bir	+	26	301
948.	нельзя + инф.	yasak	+	26	104
949.	немец , р.п. не́мца ; мн.ч. не́мцы	Alman (erkek)	+	19	109
950.	немецкий, -ая, -ое, -ие	Alman	+	9	109
951.	не́мка ; р.п. мн.ч. не́мок	Alman (kadın)	+	0	109

952.	немно́го	biraz	-	17	108
953.	необходи́мо + инф.	gerek	+	7	303
954.	необыкновенный, -ая, -ое, -ые	sıradışı	+	7	301
955.	неожиданно	ansızın	+	12	301
956.	непло́хо	fena değil	-	3	108
957.	не́рвный, -ая, -ое, -ые	sinirli	+	1	304
958.	не́сколько	birkaç	+	69	105
959.	несмотря на + в.п.	-e rağmen	+	28	305
960.	нести́ нсв (несу́, несёшь; прош. вр. не́с, несла́, несли́) <i>что? куда?</i>	taşımak	+	31	302
961.	несча́стный, -ая, -ое, -ые	zavallı	+	2	202
962.	несча́стье	talihsizlik	+	1	207
963.	нет 1) — Нет, я не зна́ю. 2) — У меня́ нет бра́та. 3) — Его́ нет до́ма.	hayır, yok 1) — Hayır, ben bilmiyorum. 2) — Erkek kardeşim yok. 3) — O evde değil.	+	145	103
964.	не то́лько ..., но и ...	sadece ... değil ... aynı zamanda ... da/de/	+	38	108
965.	неужели — Неужели он не пришёл?	gerçekten mi — Gerçekten gelmemiş mi?	+	1	303
966.	нефть ж.р.	petrol	+	11	304
967.	не́чего + инф. — Мне не́чего де́лать.	-acak bir şey yok	+	6	301
968.	ни — Ни оди́н студе́нт не пришёл.	hiç — Hiçbir öğrenci gelmedi.	+	30	301
969.	нигде́	hiçbir yerde	+	4	203
970.	ни́жний, -ая, -ее, -ие; ни́же	alt, aşağı	+	4	301
971.	ни́зкий, -ая, -ое, -ие; ни́же	alçak, düşük	+	5	308
972.	никако́й, -ая, -ое, -ие	hiçbir	+	12	301
973.	никогда́	hiçbir zaman	+	49	110
974.	никто́	hiç kimse	+	28	105
975.	никуда́	hiçbir yere	+	5	110
976.	ничего́ р.п., им.п. ничто́ — Ничто́ не забы́то.	hiçbir şey — Hiçbir şey unutulmadı.	+	42	104
977.	но	ama	+	225	106

978.	новогóдний, -яя, -ее, -ие	yılbaşı	+	19	301
979.	нóвость ж.р.	haber	+	26	109
980.	нóвый, -ая, -ое, -ые	yeni	+	282	103
981.	ногá	bacak, ayak	+	9	204
982.	нож	bıçak	+	0	103
983.	ноль	sıfır	+	1	307
984.	нóмер	numara, otel odası	+	22	114
985.	нормáльно	normal	+	2	105
986.	нос	burun	+	0	202
987.	носítь нсв (ношú, нóсишь) <i>что?</i>	taşımak, giymek	+	23	303
988.	носкí мн.ч.; ед.ч. носóк ; р.п. ед.ч. носкá	çorap	+	1	308
989.	ночнóй, -áя, -óе, -ýе	gece	+	11	304
990.	ночь ж.р.	gece	+	31	105
991.	ночьó	geceleyin	+	20	108
992.	ноябрь	kasım	+	2	112
993.	нрáвиться нсв (нрáвлюсь, нрáвишься) — понрáвиться св (понрáвлюсь, понрáвишься) <i>кому? + инф.</i>	hoşuna gitmek	+	110	107
994.	ну	ya, hadi	+	31	301
995.	нúжен, нужнá, нúжно, нужнý	gerekli	+	44	112
996.	нúжно + инф.	gerek	+	61	113
997.	нúжный, -ая, -ое, -ые	gerekli	-	40	109
998.	о, об (óбо) + п.п.	hakkında	+	562	102
999.	обéd	öğle yemeği	+	24	105
1000.	обédать нсв — пообédать св	öğle yemeği yemek	+	8	108
1001.	обещáть нсв — пообещáть св <i>кому? + инф.</i>	vadetmek	+	15	204
1002.	обижáть нсв — обíдеть св (обíжу, обíдишь) <i>кого?</i>	rencide etmek	+	2	303
1003.	обижáться нсв — обíдеться (обíжусь, обíдишься) <i>на кого? на что?</i>	darılmak	+	1	308
1004.	обладáть нсв <i>чем?</i>	sahip olmak	+	10	308
1005.	óблако	bulut	+	1	306
1006.	óбласть ж.р.	bölge	+	9	301
1007.	обмén	değiş tokuş, bozdurma	+	1	310

1008.	образец , р.п. ед.ч. образца ; мн.ч. образцы	örnek	+	55	101
1009.	образование только ед.ч.	eğitim	+	71	203
1010.	образовывать нсв I — образовать (образую, образуешь) св I <i>что?</i>	oluşturmak	-	26	301
1011.	обратно	geri	+	7	305
1012.	обращать нсв I — обратить св (обращу, обратишь) — обратить внимание <i>на</i> <i>кого? на что?</i>	çevirmek, yöneltmek — dikkati vermek	+	31	201
1013.	обращаться нсв I — обратиться св (обращусь, обратишься) <i>к кому?</i>	başvurmak	+	5	304
1014.	обсуждать нсв I — обсудить св (обсужу, обсудишь) <i>что?</i>	tartışmak	+	27	301
1015.	обувь ж.р.; только ед.ч.	ayakkabı	+	3	203
1016.	обучение	öğretim	+	24	303
1017.	обходить нсв II (обхожу, обходишь) — обойти св (обойду, обойдёшь; прош.вр. обошёл, обошла, обошли) <i>кого? что? /</i> <i>вокруг чего?</i>	dolaşmak, dolanmak	+	25	305
1018.	общежитие	öğrenci yurdu	+	11	104
1019.	общественный, -ая, -ое, - ые	toplumsal, kamu	+	2	302
1020.	общество	toplum	+	1	302
1021.	общий, -ая, -ее, -ие	genel, ortak	+	17	201
1022.	объединять нсв I — объединить св II <i>кого? что?</i>	birleştirmek	+	6	305
1023.	объявление	ilan, duyuru	+	24	202
1024.	объявлять нсв I — объявить св (объявлю, объявишь) <i>о чём?</i>	duyurmak	+	7	304
1025.	объяснение	açıklama	+	19	301
1026.	объяснять нсв I — объяснить св II <i>кому? что?</i>	açıklamak	+	81	201
1027.	обыкновенный, -ая, -ое, - ые	sıradan	+	3	205
1028.	обычай	görenek	+	5	305
1029.	обычно	genellikle	+	23	108
1030.	обычный, -ая, -ое, -ые	her zamanki	+	11	202
1031.	обязательно	mutlaka	+	25	113
1032.	овощи мн.ч.	sebzeler	+	2	109

1033.	овощной, -ая, -ое, -ые	sebze	+	0	202
1034.	огонь только ед.ч.; р.п. огня	ateş	+	6	306
1035.	огромный, -ая, -ое, -ые	devasa	+	36	202
1036.	огурец; р.п. ед.ч. огурца; мн.ч. огурцы	salatalık	+	0	307
1037.	одевать нсв I — одеть св (одену, оденешь) <i>кого?</i>	giydirmek	+	12	301
1038.	одеваться нсв I — одеться св (оденусь, оденешься)	giyinmek	+	11	301
1039.	одежда только ед. ч.	giysi	+	17	107
1040.	один, одна, одно, одни	bir	+	300	103
1041.	одинаковый, -ая, -ое, -ые	aynı	+	4	201
1042.	одиннадцать	on bir	+	4	107
1043.	однажды	bir gün	+	18	202
1044.	однако	ne var ki, ama	+	7	303
1045.	озеро; мн.ч. озёра	göl	+	53	201
1046.	оказываться 1 нсв I — оказаться св (окажусь, окажешься) <i>где?</i>	kendini bulmak	+	7	303
1047.	оказываться 1 нсв I — оказаться св (окажусь, окажешься) <i>каким?</i>	çıkma	+	4	308
1048.	оканчивать нсв I — окончить св II <i>что?</i>	bitirmek	+	24	201
1049.	оканчиваться нсв I — окончиться св II	bitmek	+	1	307
1050.	океан	okyanus	+	31	301
1051.	окно; р.п. мн.ч. окон	pencere	+	29	102
1052.	около + р.п.	yanında	+	41	113
1053.	окончание	son, bitim	+	13	303
1054.	октябрь	ekim	+	8	112
1055.	олимпиада	olimpiyat	-	15	304
1056.	олимпийский, -ая, -ое, -ие	olimpik	-	44	302
1057.	он, она, оно; они	o; onlar	+	2085	101
1058.	опаздывать нсв I — опоздать св I <i>куда?</i>	geç kalmak	+	38	109
1059.	опасно	tehlikeli	+	1	206
1060.	опасность ж.р.	tehlike	+	6	302
1061.	опасный, -ая, -ое, -ые	tehlikeli	+	6	302
1062.	опера	opera	+	44	109
1063.	операция	amelyat, operasyon	+	14	301
1064.	описывать нсв I — описать св (опишú, опишешь) <i>кого? что?</i>	tarif etmek	+	23	301

1065.	о́пыт	deneyim	+	6	303
1066.	о́пытный, -ая, -ое, -ые	deneyimli	+	5	202
1067.	о́пять	yine	+	10	205
1068.	организа́ция	kuruluş	+	4	304
1069.	организовáть св и нсв (организу́ю, организу́ешь) <i>что?</i>	düzenlemek	+	25	207
1070.	оригина́льный, -ая, -ое, -ые	özgün	+	1	308
1071.	оркэ́стр	orkestra	-	32	303
1072.	ору́жие только ед.ч.	silah	+	3	305
1073.	освобождáть нсв I — освободíть св II (освобожу́, освободи́шь) <i>кого? что?</i>	kurtarmak, serbest bırakmak, boşaltmak	+	7	304
1074.	осéнный, -яя, -ее, -ие	sonbahar	+	0	202
1075.	осéнь ж.р.	sonbahar	+	10	108
1076.	осéнью	sonbaharda	+	5	104
1077.	осмáтривать нсв I — осмотрéть св II <i>кого? что?</i>	incelemek, muayene etmek	+	7	301
1078.	основáтель	kurucu	+	6	301
1079.	основáть св I <i>что?</i>	kurmak	+	26	301
1080.	основно́й, -ая, -ое, -ые	ana, temel	+	10	303
1081.	осóбенно	özellikle	+	12	202
1082.	осóбенность ж.р.	özellik	+	2	305
1083.	осóбый, -ая, -ое, -ые	özel	+	7	301
1084.	оставáться нсв (остаю́сь, остаё́шься) — остáться св (остáнусь, остáнешься) <i>где?</i>	kalmak	+	36	205
1085.	оставлáть нсв I — остáвить св (остáвлю, остáвишь) <i>кого? что?</i>	bırakmak	+	7	302
1086.	остальнóй, -ая, -ое, -ые	kalan	+	1	304
1087.	останáвливать нсв — остановíть св II (остановлю́, останóвишь) <i>кого? что?</i>	durdurmak	+	3	306
1088.	останáвливаться нсв I — остановíться св II (остановлю́сь, останóвишься) <i>где?</i>	durmak	+	20	204
1089.	останóвка; р.п. мн.ч. останóвок	durak	+	29	104
1090.	осторóжно	dikkatlice	+	3	301
1091.	о́стров	ada	+	18	302

1092.	от + р.п.	-den	-	245	201
1093.	отвѣт	cevap	+	42	101
1094.	отвѣчать НСВ I — отвѣтить СВ (отвѣчу, отвѣтишь) <i>кому?</i>	cevap vermek	+	139	101
1095.	отдавать НСВ (отдаю, отдаёшь) — отдать СВ (отдам, отдашь, отдаст, отдадим, отдадите, отдадут) <i>кого? что? кому?</i>	geri vermek, vermek	+	19	202
1096.	отдых только ед.ч.	dinlenme	+	23	201
1097.	отдыхать НСВ I — отдохнуть СВ (отдохну, отдохнёшь)	dinlenmek	+	59	108
1098.	отец , р.п. ед.ч. отца	baba	+	19	105
1099.	отказываться НСВ I — отказаться СВ (откажусь, откажешься) <i>от кого? от чего? I + инф.</i>	vazgeçmek	+	1	309
1100.	открывать НСВ I — открыть СВ I (открою, открёшь) <i>что?</i>	açmak, keşfetmek	+	61	201
1101.	открываться НСВ I — открыться СВ I (открóется, открёются) — Магазін открывáется в 9 часóв.	açılmak — Mağaza saat 9'da açılıyor.	+	22	202
1102.	открыт, -а, -о, -ы кр.ф.	açık, açılmış, keşfedilmiş	+	23	301
1103.	открытие	buluş, açılış	+	41	301
1104.	открытка ; р.п. мн.ч. открыток	tebrik kartı	+	2	105
1105.	откуда	nereden	+	23	112
1106.	отличаться НСВ I <i>от кого? от чего? чем?</i>	ayrılmak, farklı olmak	-	30	301
1107.	отлично	mükemmel	+	13	202
1108.	отмечать НСВ I — отметить (отмечу, отметишь) СВ II <i>что?</i> 1) отметить важную информацию в тексте 2) отмечать юбилей	işaretlemek, kutlamak 1) metinde önemli bilgiyi işaretlemek 2) yıldönümünü kutlamak	-	27	302
1109.	относиться НСВ (отношусь, отнёсишься) <i>к кому? к чему? как?</i>	davranmak, karşılamak	+	13	301
1110.	отношение	tutum, ilgi	+	45	303

1111.	отправля́ться нсв I — отпра́виться (отпра́влюсь, отпра́вишься) св II куда?	yola çıkmak	-	25	302
1112.	о́тпуск	yıllık izin	+	3	305
1113.	отсю́да	buradan	+	5	206
1114.	отту́да	oradan	+	6	306
1115.	отходи́ть нсв (отхожу́, отходи́шь) — отойти́ св (отойду́, отойдёшь; прош.вр. отошёл, отошла́, отошли́) от кого? от чего?	çekilmek, uzaklaşmak, kalkmak	+	21	305
1116.	о́тчество	baba adı	+	1	308
1117.	отъе́зд	kalkış, hareket	+	10	305
1118.	официа́льный, -ая, -ое, -ые	resmi	+	3	304
1119.	официа́нт	garson	+	13	305
1120.	оформля́ть нсв I — оформи́ть св (оформи́лю, оформи́шь) что?	işlem yapmak, belge düzenlemek	+	5	306
1121.	оце́нивать нсв I — оце́нить св II кого? что?	değerlendirmek	+	4	307
1122.	оце́нка; р.п. мн.ч. оце́нок	not, değerlendirme	+	12	303
1123.	о́чень	çok	+	309	104
1124.	о́чередь ж.р.	sıra, kuyruk	+	2	305
1125.	о́чки только мн.ч.	gözlük	+	5	107
1126.	ошиба́ться нсв I — ошиби́ться св (ошибу́сь, ошибёшься; прош.вр. ошибся́, ошиблась, ошиблись)	hata yapmak, yanılmak	+	8	301
1127.	ошиб́ка; р.п. мн.ч. оши́бок	hata	+	10	201
1128.	па́дать нсв I — упа́сть св (упаду́, упадёшь; прош. вр. упáл, упáла, упáли)	düşmek	+	5	207
1129.	паде́ж	durum	+	7	108
1130.	па́лец; р.п. ед.ч. па́льца; мн.ч. па́льцы	parmak	+	4	308
1131.	па́льто́ неизм.	palto	+	1	106
1132.	па́мятник	anıt	+	39	110
1133.	па́мять ж.р.; только ед.ч.	bellek	+	23	304
1134.	па́па м.р.	baba	+	3	101
1135.	парк	park	+	20	102
1136.	парла́мент	parlamento	+	3	307
1137.	па́спорт	pasaport	+	8	111

1138.	пассажи́р	yolcu	+	32	301
1139.	пасси́вный, -ая, -ое, -ые	edilgen	-	37	301
1140.	певи́ца, р.п. ед.ч. певца́; мн.ч. певцы́	şarkıcı (erkek)	+	2	206
1141.	певи́ца	şarkıcı (kadın)	+	2	202
1142.	педаго́гический, -ая, -ое, -ие	eğitim	+	2	303
1143.	пенсионе́р	emekli (erkek)	+	1	203
1144.	пенсионе́рка; р.п. мн.ч. пенсионе́рок	emekli (kadın)	+	0	203
1145.	пенси́я	emeklilik	+	2	203
1146.	пе́рвый, -ая, -ое, -ые	ilk, birinci	+	151	101
1147.	перевóд	çeviri	+	7	205
1148.	переводить́ НСВ (перевожу́, перево́дишь) — перевести́ СВ (переве́дú, переведе́шь; прош.вр. переве́л, перевела́, переве́ли) что?	çevirmek	+	31	112
1149.	перевóдчик	çevirmen	+	10	114
1150.	перевозить́ НСВ (перевожу́, перево́зишь) — перевезти́ СВ (перевезу́, перевезёшь; прош.вр. переве́з, перевезла́, перевезли́) кого? что? куда?	(taşıtla) nakletmek, ulaştırmak	+	3	305
1151.	пе́ред + т.п.	önce, önünde	+	62	202
1152.	передава́ть НСВ (передаю́, передаёшь) — передáть СВ (передáм, передáшь, передáст, переда́м, переда́те, переда́т) что? кому?	aktarmak, iletmek, teslim etmek	+	41	201
1153.	передáча — ра́диопередача, тэле́передача	yayın, program — radyo programı, tv programı	+	27	110
1154.	переезжа́ть НСВ I — пере́ехать СВ (пере́еду, пере́едешь) куда?	taşınmak	+	18	301
1155.	переноси́ть НСВ (переношу́, перенóсишь) — перенести́ СВ (перенесу́, перенесёшь; прош.вр. перене́с, перенесла́, перенесли́) что? куда?	taşımak	+	4	305
1156.	переры́в	ara	+	4	105

1157.	пересáдка ; р.п. мн.ч. пересáдок	aktarma, nakil	+	2	306
1158.	переставáть нсв (перестаю́, перестаёшь) — перестáть св (перестáну, перестáнешь) + инф. нсв	durmak, bırakmak	+	10	306
1159.	переу́лок ; р.п. ед.ч. переу́лка ; мн.ч. переу́лки	ara sokak	+	6	301
1160.	перехо́д	geçiş, geçit	+	5	204
1161.	перехо́дить нсв (перехожу́, переходишь) — перейти́ св (перейду́, перейдёшь ; прош.вр.: перешёл, перешла́, перешли́) <i>что? через что?</i>	geçmek	+	28	203
1162.	перча́тки мн.ч.; р.п. мн.ч. перча́ток ; ед.ч. перча́тка	eldiven	+	2	306
1163.	пéсня ; р.п. мн.ч. пéсен	şarkı	+	39	104
1164.	песо́к ; р.п. ед.ч. песка́	kum	+	0	307
1165.	петь нсв (пою́, поёшь) — спеть св (спою́, споёшь)	şarkı söylemek	+	18	101
1166.	печа́тать нсв I — напеча́тать св I <i>что?</i>	basmak	+	15	301
1167.	пече́нье только ед.ч.	kurabiye, bisküvi	+	2	305
1168.	пешко́м	yürüyerek, yaya olarak	+	16	203
1169.	пиани́но неизм.	piyano	+	0	114
1170.	пи́во только ед.ч.	bira	+	2	109
1171.	пиро́г	börek, turta	+	6	308
1172.	пиро́жное, -ые сущ.	tekli yaş pasta	+	1	306
1173.	пирожо́к р.п. ед.ч. пирожка́ ; мн.ч. пирожки́	poğaç, pişi	+	1	302
1174.	писа́тель	yazar	+	71	113
1175.	писа́ть нсв (пишу́, пи́шешь) — написа́ть св (напишу́, напи́шешь) <i>что?</i>	yazmak	+	244	101
1176.	письмо́ ; р.п. мн.ч. пи́сем	mektup	+	70	104
1177.	пить нсв (пью́, пьёшь) — вы́пить св (вы́пью, вы́пьешь) <i>что?</i>	içmek	+	36	111
1178.	пла́вать нсв I	yüzmek	+	28	202
1179.	пла́кать нсв (пла́чу, пла́чешь)	ağlamak	+	10	307
1180.	план	plan	+	35	111
1181.	плане́та	gezegen	-	26	301

1182.	планшѐт	tablet	-	2	105
1183.	плати́ть нсв (плачу́, плати́шь) — запла́тить св (заплачу́, запла́тишь) за что?	ödemek	+	12	202
1184.	плато́к; р.п. ед.ч. платка́; мн.ч. платки́	eşarp	+	12	306
1185.	платье	elbise	+	5	201
1186.	плечо́	omuz	+	3	302
1187.	пло́хо; ху́же	kötü	+	27	102
1188.	плохо́й, -а́я, -о́е, -и́е; ху́же	kötü	+	44	102
1189.	пло́щадь ж.р.	meydan	+	79	104
1190.	плыть нсв (плыву́, плывёшь) куда? откуда?	yüzmek	+	17	206
1191.	плюс	artı	+	4	301
1192.	пляж	plaj	-	7	307
1193.	по + д.п. 1) гуля́ть по го́роду; 2) учебник по фíзике; 3) отды́хатъ по суббо́там; 4) показыва́ть по телеви́зору	üzerinde 1) şehirde dolaşmak; 2) fizik ders kitabı; 3) cumartesi günleri dinlenmek; 4) televizyonda göstermek	+	378	102
1194.	по-англи́йски	İngilizce	+	1	108
1195.	побе́да	zafer, yengi	+	29	203
1196.	побежда́ть нсв I — победи́ть св II (1 л. не употр.) кого? что?	yenmek	+	14	206
1197.	повторя́ть нсв I — повто́рить св II что?	tekrarlamak	+	17	101
1198.	погиба́ть нсв I — поги́бнуть св (поги́бну, поги́бнешь; прош.вр. поги́б, поги́бла, поги́бли)	vefat etmek	+	8	304
1199.	поговори́ть св II	konuşmak	-	26	201
1200.	пого́да только ед.ч.	hava durumu	+	27	102
1201.	под + т.п.	altında	+	25	201
1202.	подáрок, р.п. ед.ч. подáрка	hediye	+	73	112
1203.	подгото́вка	hazırlık	+	11	301
1204.	поднима́ться нсв I — подня́ться св (подниму́сь, подни́мешься)	yukarı çıkmak	+	18	302
1205.	подпи́сывать нсв I — подпи́сать св (подпи́шу, подпи́шешь) что?	imzalamak	+	6	303

1206.	подру́га	kız arkadaş	+	31	102
1207.	по-друго́му	başka türlü, farklı bir şekilde	-	25	301
1208.	подходи́ть НСВ (подхожу́, подходи́шь) — подойти́ СВ (подойду́, подойдёшь; прош.вр.: подошёл, подошла́, подошли́) <i>к кому? к чему?</i>	yanına gelmek	+	56	203
1209.	подъезжа́ть НСВ I — подъе́хать СВ (подъеду́, подъе́дешь) <i>к кому? к чему?</i>	(taşıtla) yanaşmak	+	15	204
1210.	по́езд	tren	+	52	110
1211.	пое́здка , р.п. мн.ч. пое́здок	yolculuk	+	24	201
1212.	пожа́луйста	lütfen	+	36	103
1213.	поже́ниться СВ, только мн.ч.	evlenmek	+	5	302
1214.	позавче́ра	evvelki gün	+	0	308
1215.	по́здно; по́зже	geç; daha geç	+	16	113
1216.	поздравля́ть НСВ I — поздра́вить СВ (поздра́влю, поздра́вишь) <i>кого? с чем?</i>	tebrik etmek	+	12	201
1217.	по-испа́нски	İspanyolca	+	0	108
1218.	пока́ — Пока́ тури́сты бы́ли в музее́, наступи́л ве́чер.	iken — Turistler müzedeyken akşam olmuş.	+	35	303
1219.	Пока́! разг.	Görüşürüz!	+	0	203
1220.	пока́зывать НСВ I — показа́ть СВ (покажу́, пока́жешь) <i>кого? что?</i> <i>кому?</i>	göstermek	+	59	102
1221.	по-кита́йски	Çince	+	0	108
1222.	покупа́тель	müşteri, alıcı	+	10	301
1223.	покупа́ть НСВ I — купи́ть СВ (куплю́, купи́шь) <i>что?</i>	satın almak	+	128	106
1224.	пол	zemin	+	0	207
1225.	по́ле	kır, tarla	+	10	203
1226.	поле́зно	yararlı	+	1	305
1227.	поле́зный, -ая, -ое, -ые	yararlı	+	22	202
1228.	полёт	uçuş	-	18	202
1229.	поликли́ника	poliklinik	+	4	104
1230.	поли́тика только ед.ч.	siyaset, politika	+	3	205
1231.	полити́ческий, -ая, -ое, -ие	siyasi, politik	+	3	205
1232.	полице́йский, -ие сущ.	polis memuru	-	4	305
1233.	поли́ция только ед.ч.	polis	+	6	207

1234.	пóлка ; р.п. мн.ч. пóлок	raf	+	1	306
1235.	пóльный, -ая, -ое, -ые 1) пóльная чáшка чáя 2) пóльный мужчíна	dolu, tumbul 1) bir fincan dolusu çay 2) tumbul adam	+	21	302
1236.	полоvíна ; пол-	yarım	+	24	202
1237.	полторá	bir buçuk	+	20	203
1238.	получáть нсв I — получíть св II <i>что?</i>	teslim almak	+	159	109
1239.	пóльзоваться нсв (пóльзуюсь, пóльзуешься) <i>чем?</i>	kullanmak	+	40	302
1240.	помидóр	domates	+	1	307
1241.	пóмнить нсв II	hatırlamak	+	11	201
1242.	помóгать нсв I — помóчь св (помогú, помóжешь ; прош. вр. помóг, помогlá, помогlí) <i>кому?</i> + инф.	yardım etmek	+	96	106
1243.	по-мóему (по-твóему, по- вáшему и т.д.)	bence (sence, sizce vd.)	+	5	202
1244.	пóмощь ж.р. только ед.ч.	yardım	+	42	301
1245.	понеде́льник	pazartesi	+	6	109
1246.	по-неме́цки	Almanca	+	1	108
1247.	понимáть нсв I — пoнýть (поймú, поймёшь) св I <i>кого?</i> <i>что?</i>	anlamak	+	147	102
1248.	пoнýтно	açık, anlaşılır	+	2	203
1249.	попада́ть нсв I — попа́сть (попадú, попадёшь) св I <i>куда?</i> 1) попада́ть в цель 2) попа́сть на концёрт 3) попа́сть в бедú	isabet etmek 1) hedefe isabet etmek 2) konsere varmak 3) başı belaya girmek	-	39	302
1250.	по-прéжнему	eskisi gibi	+	9	305
1251.	популя́рный, -ая, -ое, -ые	popüler	+	33	201
1252.	пора́ — Пора́ ложíться спать.	zamanı — Yatma zamanı geldi.	+	27	301
1253.	пораже́ние	yenilgi	+	1	304
1254.	порт	liman	+	0	302
1255.	портрёт	portre	+	17	202
1256.	по-ру́сски	Rusça	+	6	108
1257.	посещáть нсв I — посетíть св (посещú, посетíшь) <i>кого? что?</i>	ziyaret etmek	+	26	302

1258.	посидѣть св (посижѹ, посидишь)	biraz oturmak	+	2	306
1259.	пóсле + р.п.	-den sonra	+	83	104
1260.	послѣдний, -яя, -ее, -ие	son	+	45	201
1261.	послезáвтра	öbür gün	+	0	308
1262.	послóвица	atasözü	+	15	301
1263.	посóл	elçi	+	1	306
1264.	посóльство	elçilik	+	1	110
1265.	постоянно	sürekli	+	15	301
1266.	поступáть нсв I — поступи́ть св (поступлю́, посту́пишь) <i>куда?</i>	girmek	+	48	201
1267.	посыла́ть нсв I — посла́ть св (пошлю́, пошлѣшь) <i>кого?</i> <i>что? куда?</i>	göndermek	+	15	112
1268.	потóм	sonrasında	+	63	110
1269.	потому́ что	çünkü	+	86	107
1270.	по-турѣцки	Türkçe	-	0	108
1271.	по-францúзски	Fransızca	+	1	108
1272.	похо́ж, -а, -е, -и кр.ф. на <i>кого? на что?</i>	benzer	+	7	202
1273.	почему́	neden	+	185	107
1274.	пóчта	postane	+	9	104
1275.	почтí	hemen hemen, neredeyse	+	25	201
1276.	поэ́зия только ед.ч.	şiiir sanatı	+	2	204
1277.	поэ́т	şair	+	22	109
1278.	поэ́тому	bu nedenle	+	81	109
1279.	появля́ться нсв I — появи́ться св (появлю́сь, появи́шься)	ortaya çıkmak	+	48	203
1280.	прав, права́, мн.ч. пра́вы кр.ф.	haklı	+	5	204
1281.	пра́вда	gerçek	+	8	202
1282.	пра́вило	kural	+	18	303
1283.	пра́вильно	doğru	+	16	102
1284.	пра́вильный, -ая, -ое, -ые	doğru	+	24	106
1285.	прави́тельство	hükümet	+	7	204
1286.	пра́вый, -ая, -ое, -ые	sağ	+	3	201
1287.	пра́здник	bayram	+	107	111
1288.	пра́здновать нсв I (пра́здную, пра́зднуешь)	kutlamak	-	24	302
1289.	пра́ктика только ед.ч.	uygulama, staj	+	3	304
1290.	практи́ческий, -ая, -ое, -ие	uygulamalı	+	2	304

1291.	предлагать НСВ I — предложить СВ II кому? <i>что? / + инф.</i>	önermek, sunmak	+	50	202
1292.	предложение	cümle, teklif	+	150	101
1293.	предмёт	nesne, ders	+	21	201
1294.	представитель	temsilci	+	3	304
1295.	представлять НСВ I — представить СВ II (представлю, представишь) <i>кого? кому?</i>	sunmak, temsil etmek, gözünde canlandırmak	-	27	202
1296.	прежде чем	önce	+	14	308
1297.	президент	başkan	+	26	201
1298.	прекрасно	harika	+	9	202
1299.	прекрасный, -ая, -ое, -ые	harika	+	17	201
1300.	премия	ödül	+	14	302
1301.	преподаватель	öğretmen, öğretim üyesi	+	45	104
1302.	преподавать НСВ (преподаю, преподаёшь) <i>что?</i>	ders vermek	+	6	202
1303.	при + п.п.	yanında, sırasında	+	51	302
1304.	привёт	selam	+	15	105
1305.	приводить НСВ (привожу, приводишь) — привести СВ (приведу, приведёшь; прош.вр.: привёл, привелá, привелí) <i>кого? куда?</i>	getirmek, yol açmak	+	8	302
1306.	привозить НСВ (привожу, привозишь) — привезти СВ (привезу, привезёшь; прош.вр.: привёз, привезлá, привезлí) <i>кого? что? куда?</i>	(taşıtlarla) getirmek	+	19	305
1307.	привыкать НСВ I — привыкнуть СВ (прош.вр.: привык, привыкла, привыкли) <i>к кому? к чему?</i> / + инф.	alışmak	+	3	305
1308.	приглашать НСВ I — пригласить СВ (приглашу, пригласишь) <i>кого? куда?</i>	davet etmek	+	54	110
1309.	приезд	(taşıtlarla) geliş	+	3	206
1310.	приезжать НСВ I — приехать СВ (приеду, приедешь) <i>куда? откуда?</i>	(taşıtlarla) gelmek	+	119	112

1311.	приказывать НСВ I — приказать СВ (прикажѹ, прикажешь) кому? + инф.	emretmek	+	16	303
1312.	прилетать НСВ I — прилететь СВ (прилечѹ, прилетишь) куда? откуда?	uçarak gelmek	+	14	305
1313.	примёр	örnek	+	88	201
1314.	принадлежать НСВ II кому? чему?	ait olmak	+	8	304
1315.	принимать НСВ I — принять СВ (примѹ, примешь) кого? что? 1) принимать гостей 2) принимать лекарство, душ	almak 1) misafir ağırlamak; 2) ilaç almak, duş almak	+	53	203
1316.	приносить НСВ (приношѹ, приносишь) — принести СВ (принесѹ, принесёшь; прош.вр.: принёс, принесла, принесли) кого? что?	getirmek	+	50	301
1317.	природа	doğa	+	45	109
1318.	присылать НСВ I — прислать СВ (пришлѹ, пришлешь) кого? что?	göndermek	+	7	304
1319.	приходить НСВ (прихожѹ, приходишь) — прийти СВ (придѹ, придёшь; прош.вр. пришёл, пришла, пришли) куда? откуда?	gelmek	+	151	106
1320.	причина	neden	+	8	206
1321.	приятно	hoş	+	2	105
1322.	приятный, -ая, -ое, -ые	hoş	+	7	303
1323.	проблема	sorun	+	70	201
1324.	пробовать НСВ (пробую, пробуешь) — попробовать СВ (попробую, попробуешь) 1) что? — пробовать еду 2) + инф. — пробовать писать по-русски	denemek, tadına bakmak 1) yemeğin tadına bakmak 2) Rusça yazmayı denemek	+	11	104
1325.	проверять НСВ I — проверить СВ II кого? что?	kontrol etmek	+	5	106
1326.	проводить НСВ (провождѹ, проводишь) — провести СВ (проведѹ, проведёшь; прош.вр.: провёл, провела, провели) что? — Он провёл 3 дня в Москвѣ.	geçirmek — Moskova'da 3 gün geçirdi.	+	50	201

1327.	проводя́ть НСВ I — проводи́ть СВ (провожу́, проводи́шь) <i>кого? что?</i>	eşlik etmek	+	11	302
1328.	програ́мма	program	+	54	109
1329.	прогрéсс только ед.ч.	ilerleme	+	2	305
1330.	прогу́лка ; р.п. мн.ч. прогу́лок	gezi	+	1	304
1331.	продава́ть НСВ I — продáть СВ (прода́м, прода́шь, прода́ст, прода́дим, прода́йте, прода́дут) <i>что?</i>	satmak	+	18	203
1332.	продаве́ц , р.п. ед.ч. продавца́ ; мн.ч. продавцы́	satıcı	+	15	202
1333.	продолжа́ть НСВ I — продо́лжить СВ II <i>что? / + инф. НСВ</i>	sürdürmek	+	34	105
1334.	продолжа́ться НСВ I — продо́лжиться СВ II	sürmek	+	21	206
1335.	проду́кты мн.ч.	gıda ürünleri	+	12	109
1336.	проезжа́ть НСВ I — прое́хать СВ (прое́ду, прое́дешь) 1) <i>где?</i> — прое́хать мимо теа́тра 2) <i>куда?</i> — Как прое́хать в центр?	(taşıtla) geçmek, gitmek 1) tiyatronun yanından geçmek 2) Merkeze nasıl gidilir?	+	20	305
1337.	прожива́ть НСВ I — прожи́ть СВ (проживу́, проживёшь)	yaşamak	+	8	302
1338.	прои́грывать НСВ I — прои́грать СВ I <i>что?</i>	yenilmek	+	3	309
1339.	произведе́ние	yapıt	+	32	301
1340.	производи́ть 1 НСВ (произвожу́, производи́шь) — произвести́ СВ (произведу́, произведёшь ; прош.вр. произвёл, произвелá, произвели́) <i>что?</i>	üretmek	+	11	303
1341.	производи́ть 2 НСВ — произвести́ СВ — производи́ть впечатлѐние	bırakmak — izlenim bırakmak	+	13	302
1342.	произво́дство	üretim	+	3	304
1343.	произно́сить НСВ (произношу́, произно́сишь) — произнести́ СВ (прош. вр.: произнёс, произнесла́, произнесли́) <i>что?</i>	söylemek, telaffuz etmek	+	2	304

1344.	произноше́ние	telaaffuz	+	0	304
1345.	происхо́дить НСВ (происхо́жу, происхо́дишь) — произо́йти СВ II — Что происходит? — Что произошло?	olmak — Ne oluyor? — Ne oldu?	+	32	301
1346.	промы́шленность ж.р.; только ед.ч.	sanayi	+	6	305
1347.	промы́шленный, -ая, -ое, -ые	sanayi	+	6	305
1348.	проси́ть НСВ (прошу́, про́сишь) — попроси́ть СВ II <i>что? / кого? + инф.</i>	rica etmek	+	50	104
1349.	прослу́шать СВ I <i>что?</i>	dinlemek	-	75	104
1350.	проспе́кт	bulvar	+	2	105
1351.	прости́ть СВ (прощу́, прости́шь) <i>кого?</i>	affetmek	+	8	305
1352.	просто́	basitçe, sadece	-	26	302
1353.	простой, -ая, -ое, -ые	basit	+	37	203
1354.	простуди́ться СВ (простужу́сь, простуди́шься)	üşütmek, soğuk algınlığına yakalanmak	+	1	305
1355.	просыпа́ться НСВ I — просну́ться СВ (просну́сь, проснёшься)	uyanmak	+	5	307
1356.	проти́в + р.п.	karşı, aleyhine	+	7	302
1357.	профе́ссия	meslek	+	17	105
1358.	профе́ссор	profesör	+	72	204
1359.	прохла́дно	serin	+	0	307
1360.	проходи́ть НСВ (прохо́жу, прохо́дишь) — пройти́ СВ (пройду́, пройдёшь ; прош.вр. прошё́л, прошла́, прошли́) <i>куда?</i>	geçmek	+	107	202
1361.	проце́нт	yüzde	+	4	307
1362.	проце́сс	süreç	+	2	303
1363.	прош́лый, -ая, -ое, -ые	geçen, önceki	+	11	201
1364.	проща́ться НСВ I — попроща́ться СВ I <i>с кем?</i>	vedalaşmak	+	2	301
1365.	пры́гать НСВ I — пры́гнуть СВ (пры́гну, пры́гнешь)	atlamak, ziplamak, sıçramak	+	5	306
1366.	пря́мо	düz, doğrudan	+	10	204
1367.	психоло́г	psikolog	+	21	203
1368.	психологиче́ский, -ая, -ое, -ие	psikolojik	+	5	301

1369.	психоло́гия только ед.ч.	psikoloji	+	3	206
1370.	пти́ца	kuş	+	22	205
1371.	пусто́й, -áя, -о́е, -ы́е	boş	+	3	305
1372.	пусть — Пусть он позвони́т мне.	-sin, ise de — Beni telefonla arasin.	+	6	303
1373.	путеше́ственник	gezgin	+	28	305
1374.	путеше́ствие	seyahat	+	67	301
1375.	путеше́ствовать нсв (путеше́ствую, путе́шествуешь)	seyahat etmek	+	24	202
1376.	пу́ть	yol	+	23	301
1377.	пыта́ться нсв I — попыта́ться св I + инф.	çalışmak, çabalamak	+	3	302
1378.	пье́са	tiyatro oyunu	+	29	301
1379.	пятёрка ; р.п. мн.ч. пятёрок	beş (pek iyi)	+	2	303
1380.	пятна́дцать	on beş	+	8	107
1381.	пя́тница	cuma	+	2	109
1382.	пя́тый, -ая, -ое, -ые	beşinci	+	14	201
1383.	пять	beş	+	35	107
1384.	пятьдеся́т	elli	+	14	107
1385.	пятьсо́т	beş yüz	+	1	201
1386.	рабо́та	iş	+	192	109
1387.	рабо́тать нсв I	çalışmak	+	172	108
1388.	рабо́чий, -ая, -ее, -ие	iş	+	9	207
1389.	рабо́чий, -ие сущ.	işçi	+	8	205
1390.	ра́вен, равна́, равно́, равны́ кр.ф.	eşit	+	10	304
1391.	рад, ра́да ; мн.ч. ра́ды	memnun	+	11	110
1392.	ра́дио неизм.	radio	+	3	109
1393.	ра́доваться (ра́дуюсь, ра́дуешься) нсв I — обра́доваться (обра́дуюсь, обра́дуешься) св I кому? чему?	sevinmek	+	13	302
1394.	ра́дость ж.р.	sevinç	+	17	204
1395.	раз	kez	+	94	106
1396.	ра́зве	sahi mi, acaba	+	1	308
1397.	разви́ваться нсв I	gelişmek	+	10	305
1398.	разви́тие	gelişim	+	21	303
1399.	разгова́ривать нсв I	konuşmak	+	16	114

1400.	разговóр	konuşma	+	8	306
1401.	размёр	büyüklik, ebat	+	3	303
1402.	разница	fark	+	0	301
1403.	разный, -ая, -ое, -ые	farklı	+	74	108
1404.	разрешáть нсв I — разрешítь св II кому? + инф.	izin vermek	+	10	303
1405.	райóн	bölge	+	12	201
1406.	ра́но	erken	+	10	113
1407.	ра́ньше	daha önce, eskiden	+	47	110
1408.	расписа́ние	program, çizelge	+	3	301
1409.	расска́з	öykü	+	97	102
1410.	расска́зывать нсв I — рассказа́ть св (расскажу́, расска́жешь) кому? что? о чём?	anlatmak	+	183	103
1411.	расти́ нсв I (прош.вр. рос, росла́, росли́) — вырасти́ св I (прош.вр. вырос, выросла́, выросли́)	büyümek	+	34	201
1412.	ребёнок , р.п. ед.ч. ребёнка ; мн.ч. дети́	çocuk	+	199	105
1413.	ребя́та только мн.ч.	çocuklar	+	4	302
1414.	револю́ция	devrim	+	4	305
1415.	регуля́рно	düzenli olarak	+	5	302
1416.	ре́дкий, -ая, -ое, -ие; реже́	seyrek, nadir; daha seyrek, daha nadir	+	8	304
1417.	ре́дко; реже́	nadiren, daha nadiren	+	17	109
1418.	режиссёр	yönetmen	+	14	201
1419.	результáт	sonuç	+	47	106
1420.	река́	nehir	+	58	115
1421.	рекла́ма только ед.ч.	reklam	-	24	303
1422.	ре́ктор	rektör	+	17	301
1423.	рели́гия	din	+	3	305
1424.	республика́	cumhuriyet	+	12	307
1425.	рестора́н	restoran	+	21	106
1426.	реце́пт	reçete, tarif	+	2	301
1427.	решáть нсв I — решítь св II что?/ + инф.	çözmek	+	119	106
1428.	рис только ед.ч.	pirinç	+	1	104
1429.	рисова́ть нсв (рисую́, рису́ешь) — нарисова́ть св	resim yapmak, çizmek	+	36	102

	(нарисую, нарисуеть) кого? что?				
1430.	рисунок; р.п. ед.ч. рисунок; мн.ч. рисунки	resim	+	33	101
1431.	ровно	tam, düz, düzenli	+	7	305
1432.	род	cins	+	2	302
1433.	родина	vatan	+	23	106
1434.	родители мн.ч.	anne-baba	+	44	105
1435.	родиться св (прош.вр. родился, родилась, родились)	doğmak	+	30	110
1436.	родной, -ая, -ое, -ие	öz	+	28	105
1437.	родственник	akraba	+	11	302
1438.	рождение — день рождения	doğum — doğum günü	+	12	111
1439.	роза	gül	+	1	302
1440.	роль ж.р.	rol	+	32	201
1441.	роман	roman	+	21	107
1442.	российский, -ая, -ое, -ие	Rus	+	116	112
1443.	Россия	Rusya	-	299	105
1444.	рот, р.п. ед.ч. рта	ağız	+	0	202
1445.	рубашка; р.п. мн.ч. рубашек	gömlek	+	9	115
1446.	рубль м.р.	ruble	+	23	107
1447.	рука	el, kol	+	49	201
1448.	руководитель	yönetici, önder	+	5	308
1449.	русский, -ая, -ое, -ие	Rus	+	210	101
1450.	русский, -ая, -ие сущ.	Rus	+	7	108
1451.	русско-английский (словарь)	Rusça-İngilizce (sözlük)	+	0	112
1452.	русско-турецкий (словарь)	Rusça-Türkçe (sözlük)	+	0	107
1453.	ручка; р.п. мн.ч. ручек	tükenmez kalem	+	6	104
1454.	рыба	balık	+	23	102
1455.	рынок; р.п. ед.ч. рынка; мн.ч. рынки	pazar	+	4	304
1456.	ряд	dizi, sıra	+	10	304
1457.	рядом	yanında	+	29	201
1458.	с, со 1) + р.п. откуда? — с выставки 2) + т.п. с кем? — с Олей 3) + р.п. когда? — с утра	ile, -den 1) sergiden 2) Olya ile 3) sabahтан	+	899	104
1459.	сад	bahçe	+	33	103

1460.	сади́ться НСВ (сажу́сь, сади́шься) — сесть СВ (ся́ду, ся́дешь; прош.вр. сел, се́ла, се́ли)	oturmak	+	24	202
1461.	салáт	salata	+	1	106
1462.	салю́т	havai fişek	+	2	306
1463.	сам, -á, -ó, -и	kendi	+	68	108
1464.	самовáр	semaver	+	2	301
1465.	самолёт	uçak	+	34	112
1466.	самостоя́тельно	kendi başına	+	4	203
1467.	са́мый, -ая, -ое, -ые	en	+	185	106
1468.	сантимéтр	santimetre	+	2	305
1469.	сапоги́ мн.ч.; ед.ч. сапо́г	çizme	+	2	203
1470.	са́хар только ед.ч.	şeker	+	5	114
1471.	све́жий, -ая, -ее, -ие	taze	+	6	302
1472.	свет только ед.ч.	ışık	+	40	202
1473.	све́тлый, -ая, -ое, -ые	aydınlık, açık renkli	+	6	202
1474.	свидáние	buluşma	+	2	305
1475.	свини́на только ед.ч.	domuz eti	+	1	308
1476.	сви́тер	kazak	+	2	307
1477.	свобóда	özgürlük	+	10	302
1478.	свобóден, свобóдна, свобóдно; мн.ч. свобóдны кр.ф.	boş, müsait	+	6	304
1479.	свобóдный, -ая, -ое, -ые	serbest, boş	+	26	109
1480.	свой, своя́, своё, свой	kendi	+	492	102
1481.	связа́ь ж.р.	bağlantı	+	7	302
1482.	сдава́ть НСВ (сдаю́, сдаёшь) — сдать СВ (сдам, сдашь, сдаст, сда́им, сда́йте, сдаду́т) что? 1) сдать экза́мен 2) сдать кварти́ру 3) сдать кни́гу в библиотéку	geçmek, teslim etmek 1) sınavı geçmek 2) daireyi kiraya vermek 3) kitabı kütüphaneye teslim etmek	+	46	112
1483.	себя́	kendini	+	129	103
1484.	се́вер только ед.ч.	kuzey	+	12	201
1485.	се́верный, -ая, -ое, -ые	kuzey	+	16	204
1486.	сего́дня	bugün	+	69	104
1487.	седóй, -áя, -óе, -ýе	kır saçlı	+	1	301
1488.	седьмо́й, -áя, -óе, -ýе	yedinci	+	6	201
1489.	сейча́с	şimdi	+	121	104
1490.	секретáрь	sekreter	+	4	201

1491.	секунда	saniye	+	2	307
1492.	сёльский, -ая, -ое, -ие	kırsal	+	3	302
1493.	сёльское хозяйство	tarım	+	2	307
1494.	семённый, -ая, -ое, -ые	aile	+	21	301
1495.	семёстр	yarıyıl	+	0	303
1496.	семинар	seminer	+	4	303
1497.	семна́дцать	on yedi	+	3	107
1498.	семь	yedi	+	17	107
1499.	сёмьдесят	yetmiş	+	7	107
1500.	семьсо́т	yedi yüz	+	0	201
1501.	семья́	aile	+	157	104
1502.	сентя́брь	eylül	+	16	112
1503.	се́рдце; р.п. мн.ч. се́рдце́	kalp	+	10	204
1504.	серебро́ только ед.ч.	gümüş	+	2	304
1505.	серебра́нный, -ая, -ое, -ые	gümüş	+	3	306
1506.	середина́	orta	+	8	301
1507.	се́рый, -ая, -ое, -ые	gri	+	1	203
1508.	серьё́зно	ciddi bir şekilde	+	7	201
1509.	серьё́зный, -ая, -ое, -ые	ciddi	+	7	113
1510.	се́ссия	sınav haftası	+	8	303
1511.	сестра́; мн.ч. се́стры, р.п. мн.ч. сестёр	kız kardeş	+	12	104
1512.	сеть ж.р. — со́цсе́ть — в се́ти	ağ — sosyal ağ — çevrimiçi	-	6	310
1513.	сиби́рский, -ая, -ое, -ие	Sibirya	+	6	302
1514.	Сиби́рь ж.р.	Sibirya	-	15	302
1515.	сигаре́та	sigara	+	0	202
1516.	сиде́ть нсв (сиди́шь) <i>аде?</i>	oturmak	+	42	202
1517.	си́ла	güç	+	12	301
1518.	си́льный, -ая, -ое, -ые	güçlü	+	27	112
1519.	си́мвол	simge	+	21	301
1520.	симпати́чный, -ая, -ое, -ые	hoş görünen, sevimli	+	6	201
1521.	си́ний, -яя, -ее, -ие	lacivert	+	9	107
1522.	систе́ма	sistem	+	24	303
1523.	ситуа́ция	durum	+	77	106
1524.	ска́зка; р.п. мн.ч. ска́зок	masal	+	57	201
1525.	ско́лько	kaç	+	96	107
1526.	ско́ро	yakın zamanda	+	16	112
1527.	ско́рость ж.р.	hız	+	12	305
1528.	скри́пка; р.п. мн.ч. скри́пок	keman	+	59	201

1529.	скро́мный, -ая, -ое, -ые	alçak gönüllü	+	6	302
1530.	ску́чно	sıkıcı	+	5	204
1531.	сла́бый, -ая, -ое, -ые	zayıf, güçsüz	+	2	309
1532.	сла́дкий, -ая, -ое, -ие	tatlı	+	3	202
1533.	сле́ва	solda	+	7	104
1534.	сле́довательно	dolayısıyla	+	2	304
1535.	сле́дующий, -яя, -ее, -ие	sıradaki	+	41	113
1536.	сли́шком	aşırı, fazla	+	4	306
1537.	слова́рь м.р.	sözlük	+	50	104
1538.	сло́во	sözcük	+	171	101
1539.	словосоче́тание	sözcük öbeği	-	67	201
1540.	сло́жный, -ая, -ое, -ые	zor, karmaşık	+	55	201
1541.	слон	fil	+	2	305
1542.	служить нсв II — служить в а́рмии	hizmet etmek — askerlik yapmak	+	4	301,30 2,303, 308
1543.	слу́чай	durum, olay	+	23	207
1544.	случа́ться нсв I — случи́ться св II	meydana gelmek	+	23	203
1545.	слу́шать нсв I — послу́шать св <i>кого? что?</i>	dinlemek	+	85	101
1546.	слы́шать нсв II — услы́шать св II <i>кого? что?</i>	duymak	+	51	202
1547.	сме́лый, -ая, -ое, -ые	cesur	+	5	202
1548.	смерть ж.р.	ölüm	+	5	301
1549.	смешно́й, -ая, -ое, -ые	komik	+	3	302
1550.	смея́ться нсв (смею́сь, смеёшься)	gülmek	+	17	202
1551.	смотре́ть нсв II — посмотре́ть св II <i>что? / на кого? на что?</i>	bakmak, izlemek	+	206	101
1552.	смысл	anlam	+	12	301
1553.	снару́жи	dışarıda	+	0	306
1554.	снача́ла	öncelikle	+	27	110
1555.	снег	kar	+	12	112
1556.	снима́ть нсв I — снять св (сниму́, снимешь) <i>что?</i> 1) снять пальто́ 2) снима́ть кварти́ру 3) = фотографиро́вать	çıkarmak 1) paltoyu çıkarmak 2) daireyi kiralamak 3) = fotoğraf çekmek	+	20	201
1557.	сно́ва	yine	+	15	203
1558.	соба́ка	köpek	+	9	102

1559.	собесѣдник	sohbet arkadaşı	-	71	301
1560.	собирать НСВ I — собрать СВ (соберу́, соберёшь) <i>кого? что?</i>	toplamak	+	35	203
1561.	собираться НСВ I — собраться СВ (соберу́сь, соберёшься) 1) <i>где?</i> только МН.Ч. — Вѣчером мы собрались у Натáши. 2) + инф.	toplanmak 1) — Akşamleyin Nataşa'da toplandık. 2) hazırlanmak	+	47	203
1562.	собор	başkilise	+	38	206
1563.	собрáние	toplantı	+	9	202
1564.	собы́тие	olay	+	29	301
1565.	совѣт	öğüt	+	16	204
1566.	совѣтовать НСВ (совѣтую, совѣтуешь) — посоветовать СВ (посоветую, посоветуешь) <i>кому?</i> + инф.	önermek, öğütlemek	+	28	201
1567.	совѣтоваться НСВ (совѣтуюсь, совѣтуешься) — посоветоваться СВ (посоветуюсь, посоветуешься) <i>с кем?</i>	danışmak	+	6	302
1568.	совѣтский, -ая, -ое, -ие	Sovyet	+	5	305
1569.	современный, -ая, -ое, -ые	çağdaş	+	39	107
1570.	совсѣм	hepten, hiç	+	23	301
1571.	согласен, согласна; МН.Ч. согласны кр.ф.	razı, hemfikir	+	11	112
1572.	соглашáться НСВ I — согласиться СВ (соглашúсь, согласи́шься) 1) <i>с кем?</i> 2) + инф.	hemfikir olmak, kabul etmek	+	11	202
1573.	содержáние	içerik	-	34	301
1574.	сожалѣние — к сожалѣнию	üzüntü — ne yazık ki	+	20	301
1575.	создавать НСВ (создаю́, создаёшь) — создать СВ (созда́м, созда́шь, созда́ст, созда́дѣм, созда́дите, созда́дут) <i>что?</i>	yaratmak, oluşturmak	+	89	203
1576.	сок	meyve suyu	+	0	102

1577.	солда́т	asker	+	5	303
1578.	со́лнце	güneş	+	25	107
1579.	со́ль ж.р.	tuz	+	3	203
1580.	сомнева́ться нсв I в чём?	kuşku duymak	+	4	309
1581.	сон ; р.п. ед.ч. сна	uyku, rüya	+	6	301
1582.	сообща́ть нсв I — сообщить св II что?	iletmek	+	37	205
1583.	сообщё́ние	ileti, haber	+	49	202
1584.	сорево́вание	yarışma	+	10	305
1585.	со́рок	kırk	+	12	107
1586.	сосе́д	komşu (erkek)	+	11	112
1587.	сосе́дка ; р.п. мн.ч. сосе́док	komşu (kadın)	+	0	112
1588.	сосе́дный, -ая, -ее, -ие	komşu, yan	+	6	203
1589.	составля́ть нсв I — соста́вить (соста́влю, соста́вишь) св II что?	oluşturmak	-	74	103
1590.	состо́ять нсв II из чего?	-den oluşmak	+	14	303
1591.	сохраня́ть нсв I — сохрани́ть св II что?	korumak	+	12	301
1592.	сочиня́ть нсв I — сочини́ть св II что?	oluşturmak, uydurmak	-	4	201
1593.	спаса́ть нсв I — спасти́ св (спасу́, спасёшь; прош. вр. спас, спасла́, спасли́) <i>кого? что?</i>	kurtarmak	+	7	302
1594.	спаси́бо	teşekkür	+	16	102
1595.	спать нсв (сплю, спишь)	uyumak	+	27	110
1596.	спекта́кль м.р.	tiyatro oyunu	+	30	109
1597.	специа́лист	uzman	+	17	204
1598.	специа́льность ж.р.	uzmanlık	+	5	303
1599.	специа́льный, -ая, -ое, -ые	özel	+	18	303
1600.	спеши́ть нсв II куда? I + инф.	acele etmek	+	13	305
1601.	спина́	sırt	+	2	307
1602.	споко́йно	sakince	+	12	204
1603.	Споко́йной но́чи!	İyi geceler!	+	0	205
1604.	споко́йный, -ая, -ое, -ые	sakin	+	7	202
1605.	спо́рить нсв II с кем? о ком? <i>о чём?</i>	tartışmak	+	3	303
1606.	спорт только ед.ч.	spor	+	47	106
1607.	спорти́вный, -ая, -ое, -ые	sportif, spor	+	22	201
1608.	спортсме́н	sporcu	+	52	105
1609.	способный, -ая, -ое, -ые	gücü olan, yetenekli	+	3	304
1610.	спра́ва	sağda	+	19	104

1611.	спра́шивать НСВ I — спроси́ть СВ (спрошу́, спро́сишь) <i>кого? о ком? о</i> <i>чём?</i>	sormak	+	77	104
1612.	спу́тник	uydu	+	2	305
1613.	сра́внивать НСВ I — сравни́ть СВ II кого? что? с кем? с чем?	karşılaştırmak	+	36	101
1614.	сра́зу	hemen	+	43	201
1615.	среда́	çarşamba	+	11	109
1616.	среди́ + р.п.	arasında	+	13	304
1617.	сре́дний, -ая, -ее, -ие	orta	+	24	201
1618.	ста́вить НСВ (ста́влю, ста́вишь) — поста́вить СВ (поста́влю, поста́вишь) <i>кого? что? куда?</i>	koymak	+	52	101
1619.	стадио́н	stadyum	+	8	104
1620.	стакáн	bardak	+	1	204
1621.	Стамбу́л	İstanbul	-	0	106
1622.	станови́ться НСВ (становлю́сь, станови́шься) — ста́ть 1 СВ (ста́ну, ста́нешь) <i>кем? чем?</i> <i>/ каким?</i>	olmak	+	234	202
1623.	ста́нция	istasyon	+	17	107
1624.	старáться НСВ I — постарáться СВ I + инф.	çalışmak, çabalamak	+	41	301
1625.	ста́рик	yaşlı adam	+	72	301
1626.	ста́ринный, -ая, -ое, -ые	tarihi, antika	-	36	201
1627.	ста́рость ж.р.; только ед.ч.	yaşlılık	+	3	207
1628.	ста́рший, -ая, -ее, -ие	yaşça büyük	+	18	109
1629.	ста́рый, -ая, -ое, -ые; ста́рше	eski, yaşlı; daha eski, daha yaşlı	+	85	107
1630.	ста́ть 2 СВ + инф. — Он ста́л мно́го чита́ть.	başlamak — Çok okumaya başladı.	+	71	301
1631.	ста́тья	makale	+	142	107
1632.	сте́на	duvar	+	16	107
1633.	стипе́ндия	burs	+	4	303
1634.	стихи́ мн.ч.	şiiir	+	29	107
1635.	сто	yüz	+	18	107
1636.	стои́ть НСВ II — Ско́лько э́то стои́т?	değerinde olmak — Bunun fiyatı ne kadar?	+	7	107

1637.	стол	masa	+	38	102
1638.	сто́лица	başkent	+	34	105
1639.	столо́вая, -ые сущ.	yemekhane	+	6	104
1640.	сто́лько	o kadar	+	3	304
1641.	сторонá	taraf	+	12	305
1642.	стоять нсв II (стою́, стои́шь)	durmak, dikilmek	+	55	107
1643.	странá	ülke	+	160	102
1644.	стрáница	sayfa	+	6	201
1645.	стрáнный, -ая, -ое, -ые	tuhaf	+	5	304
1646.	стра́шный, -ая, -ое, -ые	korkunç	+	7	301
1647.	стро́го	sıkı, sert	+	10	301
1648.	стро́итель	yapı ustası	+	4	206
1649.	стро́ительный, -ая, -ое, -ые	yapı	+	0	206
1650.	стро́ительство только ед.ч.	yapım	-	8	206
1651.	стро́ить нсв II — постро́ить св II что?	inşa etmek, kurmak	+	121	115
1652.	стро́йка; р.п. мн.ч. стро́ек	şantiye	+	1	304
1653.	студéнт	üniversite öğrencisi (erkek)	+	260	104
1654.	студéнтка; р.п. мн.ч. студéнток	üniversite öğrencisi (kız)	+	12	104
1655.	студéнческий, -ая, -ое, -ие	üniversite öğrencisine ait	+	11	113
1656.	стул; мн.ч. сту́лья	sandalye	+	2	102
1657.	сты́дно	utanç verici	+	14	303
1658.	суббо́та	cumartesi	+	24	109
1659.	сувени́р	hatıralık eşya	+	16	107
1660.	судьба́; р.п. мн.ч. суде́б	kader	+	10	301
1661.	су́мка; р.п. мн.ч. су́мок	çanta	+	4	102
1662.	суп	çorba	+	5	102
1663.	су́тки только мн.ч.; р.п. су́ток	yirmi dört saat	+	8	207
1664.	существова́ть нсв (существу́ю, существу́ешь)	varolmak, varlığını sürdürmek	+	42	301
1665.	сце́на	sahne	+	14	301
1666.	Счастли́вого пу́ти!	İyi yolculuklar!	+	1	309
1667.	счастлі́вый, -ая, -ое, -ые	mutlu	+	16	110
1668.	сча́стье только ед.ч.	mutluluk	+	13	203
1669.	счё́т — Да́йте счё́т, пожа́луйста!	hesap — Hesap verir misiniz, lütfen?	+	1	304

1670.	счита́ть нсв I — посчита́ть св I <i>кого? что?</i>	saymak	+	39	302
1671.	сын ; мн.ч. сыновья́	oğul	+	12	102
1672.	сыр	peynir	+	1	102
1673.	сюда́	buraya	+	9	110
1674.	табле́тка ; р.п. мн.ч. табле́ток	hap	+	1	309
1675.	таблѝца	tablo	-	127	201
1676.	так	o kadar, böyle	+	144	107
1677.	так как	çünkü	+	65	203
1678.	та́кже	de/da, bir de	+	21	203
1679.	таки́м о́бразом	böylelikle	+	2	304
1680.	тако́й, -а́я, -о́е, -и́е	o kadar, böyle	+	121	104
1681.	такси́ ср.р., неизм.	taksi	+	8	110
1682.	талант	yetenek	+	29	203
1683.	талантливый, -ая, -ое, -ые	yetenekli	+	22	201
1684.	там	orada	+	92	101
1685.	та́нец , р.п. та́нца; мн.ч. та́нцы	dans	+	6	204
1686.	танцевáть нсв (танцую́, танцую́шь)	dans etmek	+	5	110
1687.	тарел́ка ; р.п. мн.ч. тарел́ок	tabak	+	3	308
1688.	твёрдый, -ая, -ое, -ые	sert	+	3	101
1689.	твой, -я́, -ё́, -и́	senin	+	15	103
1690.	тво́рчество только ед.ч.	yaratıcılık, yapıtlar	+	4	302
1691.	теа́тр	tiyatro	+	166	104
1692.	текст	metin	+	190	102
1693.	телеви́зор	televizyon	+	16	105
1694.	телефо́н	telefon	+	31	102
1695.	те́ло	vücut	+	4	307
1696.	те́ма	konu	+	20	301
1697.	темно́	karanlık	+	8	303
1698.	температу́ра	sıcaklık derecesi	+	6	112
1699.	те́ннис только ед.ч.	tenis	+	1	108
1700.	теорети́ческий, -ая, -ое, -ие	kuramsal	+	2	304
1701.	тео́рия	kuram	+	11	301
1702.	тепе́рь	şimdi	+	50	110
1703.	теплó	ılık	+	6	104
1704.	теплохóд	dizel motorlu gemi	+	4	305

1705.	территория	alan, bölge	+	29	304
1706.	терять нсв I — потерять св I <i>кого? что?</i>	kaybetmek	+	27	204
1707.	тетрадь ж.р.	defter	+	8	107
1708.	техника только ед.ч.	teknik, makineler, araçlar	+	18	301
1709.	технический, -ая, -ое, -ие	teknik	+	5	303
1710.	тёмный, -ая, -ое, -ые	koyu, karanlık	+	6	202
1711.	тёплый, -ая, -ое, -ые	ılık	+	17	102
1712.	тётя	hala, teyze	+	0	104
1713.	тихий, -ая, -ое, -ие; тише	sessiz; daha sessiz	+	14	201
1714.	тихо; тише	sessizce	+	16	109
1715.	тишина	sessizlik	+	3	304
1716.	товар	ürün, mal	+	5	302
1717.	товарищ	arkadaş	+	2	105
1718.	тогда	o zaman	+	26	201
1719.	то есть	yani	+	15	205
1720.	тоже	da, de	+	32	103
1721.	толстый, -ая, -ое, -ые	şişman, kalın	+	7	303
1722.	только	yalnızca	+	111	104
1723.	только что	demin	+	6	302
1724.	тонкий, -ая, -ое, -ие	ince	+	3	304
1725.	торговля только ед.ч.	ticaret, satış	+	7	302
1726.	торт	pasta	+	3	202
1727.	тот, та, то, те	o, oradaki	+	284	102
1728.	точка; р.п. мн.ч. точек	nokta	+	2	201
1729.	точка зрения	bakış açısı	+	1	301
1730.	точно	kesin olarak	+	12	202
1731.	точный, -ая, -ое, -ые	kesin	+	4	304
1732.	трава	ot, çimen	+	4	307
1733.	традиция	gelenek	+	67	301
1734.	трамвай	tramvay	+	8	105
1735.	транспорт только ед.ч.	taşıt	+	33	110
1736.	тратить нсв (трачу, тратишь) — истратить св II / потратить св (потрачу, потратишь) <i>что? на кого? на что?</i>	harcamak	+	6	306
1737.	требовать нсв (требую, требуешь) — потребовать	talep etmek	+	3	304

	св (потребую, потребуешь) <i>кого? чего? / + инф.</i>				
1738.	трениро́ваться НСВ (трениру́юсь, трениру́ешься)	antrenman yapmak	+	11	309
1739.	трениро́вка; р.п. мн.ч. трениро́вок	antrenman	+	1	309
1740.	трéтий, трéтья, трéтье; мн.ч. трéтьи	üçüncü	+	13	201
1741.	три	üç	+	76	105
1742.	три́дцать	otuz	+	7	107
1743.	трина́дцать	on üç	+	3	107
1744.	три́ста	üç yüz	+	0	107
1745.	трóе	üç kişi	+	4	307
1746.	тро́йка сущ.; р.п. мн.ч. трóек	üç (orta)	+	1	308
1747.	троллё́йбус	trolleybüs	+	2	206
1748.	труд	emek	+	16	301
1749.	тру́дно	zor	+	18	204
1750.	тру́дный, -ая, -ое, -ые	zor	+	45	109
1751.	трудолю́бный, -ая, -ое, -ые	çalışkan	+	2	301
1752.	туда́	oraya	+	38	110
1753.	тума́н	sis	+	1	309
1754.	туре́цкий, -ая, -ое, -ие	Türk	-	0	107
1755.	туре́цко-ру́сский (словарь)	Türkçe-Rusça (sözlük)	-	0	107
1756.	тури́ст	turist	+	68	108
1757.	ту́рок; р.п. ед.ч. ту́рка; мн.ч. ту́рки	Türk (erkek)	-	0	109
1758.	Ту́рция	Türkiye	-	1	105
1759.	турча́нка; р.п. мн.ч. турча́нок	Türk (kadın)	-	0	109
1760.	тут	burada	+	10	101
1761.	ту́фли мн.ч., р.п. мн.ч. ту́фель	klasik ayakkabı	+	0	203
1762.	ты	sen	+	218	101
1763.	ты́сяча	bin	+	50	114
1764.	тю́рьма; р.п. мн.ч. тю́рем	cezaevi	+	5	302
1765.	тяжё́лый, -ая, -ое, -ые	ağır	+	28	202
1766.	у + р.п. 1) <i>у кого?</i> — у меня́ 2) <i>где?</i> — у теа́тра	-da/-de, yanında 1) bende 2) tiyatronun yanında	+	304	103
1767.	убега́ть НСВ — убежа́ть св (убегу́, убежи́шь) <i>куда?</i> <i>откуда?</i>	kaçmak	+	11	302

1768.	убеждать НСВ I — убедить СВ (1 л. не употр., убедишь) <i>кого? в чём?</i>	ikna etmek	+	9	307
1769.	убивать НСВ I — убить СВ (убью, убьёшь) <i>кого?</i>	öldürmek	+	5	207
1770.	убирать НСВ I — убрать СВ (уберу, уберёшь) <i>что?</i>	kaldırmak, toplamak	+	3	302
1771.	уважаемый, -ая, -ые — Уважаемая Лариса Николаевна!	sayın — Sayın Larisa Nikolayevna!	+	26	205
1772.	уважать НСВ I <i>кого? что?</i>	saygı duymak	+	2	202
1773.	увеличиваться НСВ I — увеличиться СВ II	büyümek, artmak	+	3	305
1774.	уверен, уверена; МН.Ч. уверены кр.ф.	emin	+	12	201
1775.	увлекаться НСВ I — увлечься СВ (увлекусь, увлечёшься) <i>кем? чем?</i>	ilgilenmek	+	4	203
1776.	увлечение	merak, düşkünlük	+	10	301
1777.	увозить НСВ (увожу, увозишь) — увезти СВ (прош.вр. увёз, увезла, увезли) <i>кого? что? куда?</i> <i>откуда?</i>	(taşıtla) götürmek	+	7	305
1778.	угол; р.п. ед.ч. угла́	köşe, açı	+	1	307
1779.	уголь; р.п. ед.ч. угля́	kömür	+	3	307
1780.	удаваться (1 и 2 л. не употр., ему удаётся) — удаться СВ I + инф. — Нам удалось быстро решить эту проблему.	başarmak, - ebilmek — Bu sorunu hızlıca çözmeyi başardık.	+	10	303
1781.	ударить СВ II <i>кого?</i>	vurmak	+	1	309
1782.	удивительный, -ая, -ое, -ые	şaşırtıcı	+	12	201
1783.	удивление — с удивлением	hayret, şaşkınlık — hayretle	+	9	301
1784.	удивляться НСВ I — удивиться СВ (удивлюсь, удивисься) <i>кому? чему?</i>	şaşırmak	+	24	301
1785.	удобно 1) Здесь удобно сидеть. 2) Вам удобно встретиться в 5 часов?	rahat 1) Burası oturmak için rahat. 2) Saat 5'te buluşmak sizin için uygun mu?	+	5	304
1786.	удобный, -ая, -ое, -ые	rahat	+	13	201

1787.	удовольствие — С удовольствием!	zevk — Memnuniyetle!	+	26	109
1788.	уезжать НСВ I — уехать СВ (уеду, уедешь) куда? откуда?	(taşıtla) gitmek	+	37	202
1789.	ужасно	korkunç	+	2	301
1790.	ужасный, -ая, -ое, -ые	korkunç	+	3	301
1791.	уже	çoktan	+	122	103
1792.	ужин	akşam yemeği	+	5	110
1793.	ужинать НСВ I — поужинать СВ I	akşam yemeği yemek	+	1	108
1794.	узкий, -ая, -ое, -ие; уже	dar; daha dar	+	1	305
1795.	узнавать НСВ (узнаю, узнаёшь) — узнать СВ I кого? что? / о чём?	öğrenmek, tanımak	+	203	101
1796.	улетать НСВ I — улететь СВ (улечу, улетишь) куда? откуда?	uçararak gitmek	+	11	305
1797.	улица	sokak	+	87	105
1798.	улучшать НСВ I — улучшить СВ II что?	daha iyi hale getirmek	+	2	302
1799.	улучшаться НСВ I — улучшиться СВ II	daha iyi hale gelmek	+	4	302
1800.	улыбаться НСВ I — улыбнуться СВ I	gülümsemek	+	27	202
1801.	улыбка; р.п. мн.ч. улыбок	gülümseme	+	9	301
1802.	уменьшаться НСВ I — уменьшиться СВ II	küçülmek	+	3	307
1803.	уметь НСВ I — суметь СВ I + инф.	-masını bilmek	+	31	201
1804.	умирать НСВ I — умереть СВ (прош.вр. умер, умерла, умерли)	ölmek	+	23	201
1805.	умный, -ая, -ое, -ые	akıllı	+	13	113
1806.	умываться НСВ I — умыться СВ (умоюсь, умоешься)	el yüz yıkamak	+	5	301
1807.	университет	üniversite	+	226	104
1808.	университетский, -ая, -ое, -ие	üniversite	+	8	207
1809.	уникальный, -ая, -ое, -ые	eşsiz	+	17	306
1810.	употреблять НСВ I — употребить СВ (употреблю, употребíš) что?	kullanmak	+	5	301
1811.	упражнение	alıştırma	+	7	101
1812.	урок	ders	+	30	101
1813.	условие	koşul	+	29	304

1814.	успевать НСВ I — успеть СВ I <i>куда? / + инф.</i>	yetişmek, yetiştirmek	+	9	303
1815.	успех	başarı	+	25	204
1816.	успешно	başarıyla	+	5	303
1817.	успокаиваться НСВ I — успокоиться СВ II	sakinleşmek	+	3	303
1818.	устанавливать НСВ I (устаю, устаёшь) — установить СВ I (устану, установишь)	yorulmak	+	9	111
1819.	усталый, -ая, -ое, -ые	yorgun	+	4	301
1820.	устно	sözlü olarak	+	1	308
1821.	устный, -ая, -ое, -ые	sözlü	+	2	303
1822.	усы мн.ч.; ед.ч. ус	biyık	+	3	306
1823.	уточнять НСВ I — уточнить СВ II что?	açıklamak, kesinleştirmek	-	17	102
1824.	утренний, -ая, -ое, -ие	sabah	+	2	310
1825.	утро	sabah	+	30	112
1826.	утром	sabahleyin	+	38	102
1827.	ухо; мн.ч. уши	kulak	+	1	307
1828.	уходить НСВ (ухожу, уходишь) — уйти СВ (уйду, уйдёшь; прош.вр. ушёл, ушла, ушли) <i>куда? откуда?</i>	gitmek	+	74	202
1829.	участвовать НСВ (участвую, участвуешь) <i>в чём?</i>	katılmak	+	25	202
1830.	участник	katılımcı	-	26	304
1831.	учебник	ders kitabı	+	27	104
1832.	учебный, -ая, -ое, -ые	öğretim	+	21	203
1833.	ученик	öğrenci (erkek)	+	17	203
1834.	ученица	öğrenci (kız)	+	0	203
1835.	учёба только ед.ч.	öğrenim süreci	+	22	302
1836.	учёный, -ые сущ.	bilim insanı	+	113	114
1837.	училище	meslek lisesi	+	10	303
1838.	учитель	öğretmen (erkek)	+	6	107
1839.	учительница	öğretmen (kadın)	+	0	114
1840.	учить 1 НСВ II — выучить СВ II <i>что?</i>	öğrenmek, ezberlemek	+	30	109
1841.	учить 2 НСВ II — научить СВ II <i>кого? чему? / + инф.</i>	öğretmek	+	7	309
1842.	учиться 1 НСВ II где?	öğrenim görmek	+	72	109
1843.	учиться 2 НСВ II — научиться СВ II чему? / + инф.	öğrenmek	+	30	201
1844.	фабрика	fabrika	+	31	205

1845.	факт	gerçek	+	11	302
1846.	факультёт	fakülte	+	100	109
1847.	фамíлия	soyadı	+	13	114
1848.	фаши́зм только ед.ч.	faşizm	+	4	305
1849.	фаши́ст	faşist	+	4	308
1850.	февра́ль	şubat	+	5	112
1851.	фестива́ль	festival	+	34	305
1852.	фíзик	fizikçi	+	8	114
1853.	фíзика только ед.ч.	fizik	+	9	109
1854.	физíческий, -ая, -ое, -ие	fizik	+	7	201
1855.	фило́лог	filolog	+	4	104
1856.	филологíческий, -ая, -ое, -ие	filoloji	+	2	202
1857.	филоло́гия только ед.ч.	filoloji	+	0	202
1858.	фило́соф	filozof	+	4	114
1859.	филосо́фия только ед.ч.	felsefe	+	6	303
1860.	филосо́фский, -ая, -ое, -ие	felsefi	+	6	206
1861.	фильм	film	+	48	106
1862.	фíрма	şirket	+	23	108
1863.	флаг	bayrak	+	4	306
1864.	фонтáн	fıskiye	+	6	203
1865.	фо́рма	biçim	+	75	201
1866.	фо́то неизм.	fotoğraf	-	2	101
1867.	фотоаппара́т	fotoğraf makinesi	+	1	108
1868.	фотографи́ровать ^{НСВ} (фотографи́рую, фотографи́руешь) — сфотографи́ровать ^{СВ} (сфотографи́рую, сфотографи́руешь) <i>кого?</i> <i>что?</i>	fotoğraf çekmek	+	7	110
1869.	фотографи́роваться ^{НСВ} (фотографи́руюсь, фотографи́руешься) — сфотографи́роваться ^{СВ} (сфотографи́руюсь, сфотографи́руешься)	fotoğraf çekinmek	+	4	303
1870.	фотогра́фия	fotoğraf	+	33	102
1871.	фра́за	ifade	+	3	108
1872.	францу́женка; р.п. мн.ч. францу́женок	Fransız (kadın)	+	0	109
1873.	францу́з, мн.ч. францу́зы	Fransız (erkek)	+	24	109
1874.	францу́зский, -ая, -ое, -ие	Fransız	+	18	109
1875.	фронт	cephe	+	7	305

1876.	фру́кты мн.ч.	meyve	+	7	111
1877.	футбо́л только ед.ч.	futbol	+	5	108
1878.	футболи́ст	futbolcu	+	2	205
1879.	футбо́льный, -ая, -ое, -ые	futbol	+	3	303
1880.	хара́ктер	mizaç	+	32	202
1881.	хва́лить нсв II — похва́лить св II кого? что?	övmek	+	5	307
1882.	хвата́ть нсв — хвата́ть св безл. чего? — не хвата́ет вре́мени	yetmek — zamanı yetmemek	+	18	301
1883.	хи́мик	kimyager	+	5	105
1884.	хими́ческий, -ая, -ое, -ие	kimya, kimyasal	+	8	205
1885.	хи́мия только ед.ч.	kimya	+	6	106
1886.	хиру́рг	cerrah	+	7	301
1887.	хлеб только ед.ч.	ekmek	+	14	107
1888.	хо́бби ср.р., неизм.	hobi	+	1	203
1889.	ходи́ть нсв (хожу́, ходи́шь) куда?	yürümek, gitmek	+	83	110
1890.	хозя́ин	sahip	+	16	302
1891.	хозя́йка; р.п. мн.ч. хозя́ек	sahibe, ev hanımı	+	23	203
1892.	хозя́йство	ev idaresi	+	3	302
1893.	хокке́ист	buz hokeyi oyuncusu	+	1	302
1894.	хокке́й только ед.ч.	buz hokeyi	+	3	108
1895.	хо́лодно	soğuk	+	9	102
1896.	холо́дный, -ая, -ое, -ые	soğuk	+	12	202
1897.	хор	koro	+	1	308
1898.	хоро́ший, -ая, -ее, -ие; лу́чше	iyi; daha iyi	+	167	107
1899.	хорошо́; лу́чше	iyi; daha iyi	+	165	103
1900.	хоте́ть нсв (хочу́, хоче́шь; хоти́м, хоти́те) что? / + инф.	istemek	+	234	106
1901.	хоте́ться нсв (хоче́тся, хоте́лось) безл. кому? + инф.	canı istemek	+	15	301
1902.	хотя́	ise de	+	31	206
1903.	храм	tapınak	+	12	203
1904.	художественный, -ая, -ое, -ые	sanat	+	24	301
1905.	художник	ressam	+	72	108
1906.	худой, -а́я, -о́е, -ы́е	zayıf	+	1	301
1907.	ца́рь	çar	+	21	201
1908.	цвет	renk	+	11	207
1909.	цветно́й, -а́я, -о́е, -ы́е	renkli	+	2	203

1910.	цвѣты́ мн.ч.; ед.ч. цвѣто́к , р.п. ед.ч. цвѣтка́	çiçek	+	69	108
1911.	целова́ть нсв (целу́ю, целу́ешь) — поцелова́ть св (поцелую́, поцелу́ешь) <i>кого? что?</i>	öpmek	+	6	207
1912.	целова́ться нсв I — поцелова́ться св I <i>с кем?</i>	öpüşmek	+	5	301
1913.	цѣлый , -ая, -ое, -ые	bütün	+	36	202
1914.	цель ж.р.	amaç	+	18	303
1915.	цена́	fiyat	+	10	105
1916.	цени́ть нсв II <i>кого? что?</i>	değer vermek	+	2	308
1917.	це́нный , -ая, -ое, -ые	değerli	+	6	304
1918.	центр	merkez	+	56	105
1919.	це́нтра́льный , -ая, -ое, -ые	merkez	+	9	203
1920.	це́рковь ж.р.; р.п. ед.ч. це́ркви ; мн.ч. це́ркви	kilise	+	11	304
1921.	цирк	sirk	+	10	105
1922.	ци́фра	rakam	+	1	105
1923.	чай	çay	+	7	104
1924.	ча́йник	çaydanlık	+	0	203
1925.	час	saat	+	111	104
1926.	ча́сто; ча́ще	sık sık; daha sık	+	76	108
1927.	часть ж.р.	bölüm	+	100	201
1928.	часы́ только мн.ч.	saat	+	11	104
1929.	ча́шка ; р.п. мн.ч. ча́шек	fincan	+	0	104
1930.	чей, чья́, чьё́, чьи́	kimin	+	6	104
1931.	чѣй-нибудь	herhangi birinin	+	0	301
1932.	чѣй-то	birinin	+	0	301
1933.	челове́к , мн.ч. лю́ди	insan	+	596	104
1934.	челове́чество только ед.ч.	insanlık	+	4	304
1935.	чем	-e göre	+	80	207
1936.	чемодáн	bavul	+	3	305
1937.	чемпио́н	şampiyon	+	4	201
1938.	чемпиона́т	şampiyona	+	1	307
1939.	че́рез + в.п.	sonra, aracılığıyla, -den	+	105	202
1940.	че́стный , -ая, -ое, -ые	dürüst, adil	+	2	301
1941.	четве́рг	perşembe	+	3	109
1942.	че́тверо	dört kişi	+	3	302
1943.	че́тверть ж.р.	çeyrek	+	6	308
1944.	четве́ртый , -ая, -ое, -ые	dördüncü	+	9	201

1945.	четы́ре	dört	+	22	107
1946.	четы́реста	dört yüz	+	1	201
1947.	четы́рнадцать	on dört	+	0	107
1948.	чёрный, -ая, -ое, -ые	siyah	+	14	108
1949.	число́; р.п. мн.ч. чисе́л	sayı	+	6	105
1950.	чи́стый, -ая, -ое, -ые	temiz	+	16	201
1951.	чита́льный (зал)	okuma (salonu)	+	5	207
1952.	чита́тель	okuyucu	+	10	202
1953.	чита́ть НСВ I — прочитать́ СВ I что?	okumak	+	499	101
1954.	член — член Акаде́мии нау́к	üye — Bilimler Akademisi üyesi	+	6	302
1955.	чте́ние	okuma	+	16	202
1956.	что	ne	+	1030	101
1957.	что́бы	için	+	212	201
1958.	что́-нибудь	herhangi bir şey	+	9	301
1959.	что́-то	bir şey	+	21	301
1960.	чу́ство	duygu	+	11	308
1961.	чу́ствовать НСВ (чу́ствую, чу́ствуешь) — почув́ствовать СВ (почу́ствую, почув́ствуешь)	hissetmek	+	42	113
1962.	чу́до	mucize	+	20	301
1963.	чужо́й, -ая, -ое, -ие	yabancı, başkasına ait	+	8	302
1964.	чу́ть-чу́ть	biraz	+	2	303
1965.	ша́пка; р.п. мн.ч. ша́пок	şapka	+	5	103
1966.	ша́рф	atkı	+	1	103
1967.	шахматист	satranççı	+	0	201
1968.	ша́хматы только мн.ч.; р.п. ша́хмат	satranç	+	1	108
1969.	шашлы́к	et şiş	+	0	308
1970.	шестна́дцать	on altı	+	1	107
1971.	шесто́й, -ая, -ое, -ие	altıncı	+	3	201
1972.	шесть	altı	+	24	107
1973.	шестьдеся́т	altmış	+	3	107
1974.	шестьсо́т	altı yüz	+	0	201
1975.	ше́я	boyun	+	1	302
1976.	широ́кий, -ая, -ое, -ие	geniş	+	4	203

1977.	шить НСВ (шью, шьёшь) — сшить СВ (сошью, сошьёшь) <i>что?</i>	dikmek	+	2	301
1978.	шкаф	dolap	+	2	103
1979.	школа	okul	+	135	103
1980.	школьник	okullu (erkek)	+	27	205
1981.	школьница	okullu (kız)	+	0	205
1982.	школьный, -ая, -ое, -ые	okul	-	10	201
1983.	шляпа	şapka	+	1	306
1984.	шоколад только ед.ч.	çikolata	+	5	114
1985.	шоссé НЕИЗМ.	otoyol	+	3	306
1986.	шофёр	şoför	+	0	206
1987.	шум	gürültü	+	6	307
1988.	шуметь НСВ (шумлю, шумишь)	gürültü yapmak	+	1	207
1989.	шумно	gürültülü	+	4	302
1990.	шутить НСВ (шучу, шутишь) — пошутить СВ (пошучу, пошутишь)	şaka yapmak	+	5	202
1991.	шутка; р.п. мн.ч. шутки	şaka	+	6	202
1992.	экзамен	sınav	+	97	112
1993.	экологический, -ая, -ое, -ие	çevrebilimsel, ekolojik	+	3	303
1994.	экология только ед.ч.	çevrebilim, ekoloji	+	3	303
1995.	экономика только ед.ч.	iktisat	+	5	202
1996.	экономист	iktisatçı	+	0	105
1997.	экономить НСВ (экономлю, экономишь) <i>что?</i>	tasarruf etmek	+	1	309
1998.	экономический, -ая, -ое, -ие	iktisadi	+	4	202
1999.	экскурсия	rehberli gezi	+	69	104
2000.	экскурсовод	gezi rehberi	+	20	114
2001.	экспедиция	keşif gezisi	+	19	307
2002.	эксперимент	deney	+	27	301
2003.	электрический, -ая, -ое, -ие	elektrik, elektrikli	-	1	203
2004.	электричество только ед.ч.	elektrik	+	0	301
2005.	электронный, -ая, -ое, -ые	elektronik	-	6	203
2006.	электростанция	elektrik santral	+	1	303
2007.	энергичный, -ая, -ое, -ые	enerjik	+	3	205
2008.	энергия только ед.ч.	enerji	+	3	309
2009.	энциклопедия	ansiklopedi	+	2	301
2010.	эпоха	çağ, devir	+	1	308

2011.	эта́ж	kat	+	20	104
2012.	эта́п	aşama	+	2	307
2013.	это́	bu	+	438	101
2014.	э́тот, э́та, э́то, э́ти	bu	+	765	101
2015.	ю́бка ; р.п. мн.ч. ю́бок	etek	+	0	203
2016.	юг только ед.ч.	güney	+	11	204
2017.	ю́жный, -ая, -ое, -ые	güney	+	5	203
2018.	юмор только ед.ч.	mizah	+	0	202
2019.	ю́ность ж.р.; только ед.ч.	gençlik	+	2	201
2020.	юно́ша м.р.	delikanlı	+	5	203
2021.	юриди́ческий, -ая, -ое, -ие	hukuki	+	4	206
2022.	юри́ст	hukukçu	+	0	105
2023.	я	ben	+	813	102
2024.	ябло́ко	elma	+	4	103
2025.	явля́ться нсв I кем? чем?	olmak	+	52	205
2026.	я́года	yemiş	+	2	205
2027.	язы́к 1	dil (lisan)	+	242	106
2028.	язы́к 2	dil (organ)	+	3	304
2029.	яйцо́ ; р.п. мн.ч. яйц	yumurta	+	9	203
2030.	январь	ocak	+	31	112
2031.	я́ркий, -ая, -ое, -ие	parlak	+	11	204
2032.	я́сно — Ясно, что он прав.	açık, belli — Onun haklı olduğu bellidir.	+	2	309

EK 4: B1 Filoloji Asgari Söz Varlığı

	B1 Filoloji Sözcükbirimleri	Çeviri
1.	абза́ц	paragraf
2.	автобиографический	öz yaşam öyküsüne ait
3.	а́вторский	yazara ait
4.	адресо́ван, -а, -о, -ы	hitaben
5.	актуа́льный	güncel
6.	алфа́вит	abece
7.	ана́лизировать	incelemek
8.	анекдо́т	fıkra
9.	анти́теза	karşı sav
10.	анти́чный (литерату́ра)	antik (edebiyat)
11.	анто́ним	karşıtanlamlı
12.	антонимия́	karşıtanlamlılık
13.	артикуля́ция	eklemleme
14.	архаи́зм	eskil biçim sözcük
15.	архи́в	arşiv
16.	архи́вный	arşivsel
17.	ассимиля́ция	benzeşme
18.	афо́ризм	özdeyiş
19.	а́ффикс	ek
20.	аффикса́льный (морфе́ма)	ek (biçimbirim)
21.	баснопи́сец	fabl yazarı
22.	ба́сня	fabl
23.	безуда́рный (гласный, слог)	vurgusuz (ünlü, hece)
24.	богаты́рь	bahadır
25.	были́на	destan
26.	быт	günlük yaşam
27.	бытово́й	günlük yaşama ait
28.	ве́ра	inanç, din
29.	вести́сь (повествова́ние веде́тся от 1-го лица́)	yapılmak (anlatım birinci kişi tarafından yapılmaktadır)
30.	взаимоде́йствовать	etkileşmek

31.	винительный (падеж)	belirtme durumu
32.	включёние	dahil etme
33.	влияние	etkileme
34.	влиять/повлиять	etkilemek
35.	внутренний	iç
36.	возвратный (глагол)	dönüşümlü (eylem)
37.	возглавлять/возглавить	başına geçmek
38.	воздействие	etki
39.	воздействовать	etkilemek
40.	возника́ть/возни́кнуть	ortaya çıkmak
41.	возникнове́ние	ortaya çıkış
42.	вопросительный (знак, местоимение)	soru (işareti, adılı)
43.	восклицательный (знак)	ünlem (işareti)
44.	воспевать/воспеть	şakımak
45.	вступле́ние	ön söz
46.	второстепенный (член предложения)	ikincil (tümce ögesi)
47.	входи́ть в соста́в	-e girmek, -de yer almak
48.	вы́вод	vargı
49.	выда́ющийся	önde gelen
50.	выделе́ние	ayırma
51.	вы́мысел	hayal ürünü
52.	выполне́ние	yerine getirme
53.	вырази́тельность (средство)	anlatım gücü (araç)
54.	вырази́тельный	anlatımlı
55.	выска́зывание	sözce
56.	глагол	eylem
57.	глагол-связка	bağ eylem
58.	гласный (звук)	ünlü (ses)
59.	глухо́й (согласный)	ötümsüz (ünsüz)
60.	грамматический	dilbilgisel
61.	грече́ский (язык)	Yunan (dili)

62.	да́тельный (паде́ж)	yönelme durumu
63.	двоето́чие	iki nokta
64.	двухязы́чный (слова́рь)	iki dilli (sözlük)
65.	дееприча́стие	ulaç
66.	дееприча́стный (обо́рот)	ulaç (öbeği)
67.	действительность	gerçeklik
68.	действовать/подействовать	etki yapmak
69.	действующее (лицо́)	oyundaki (kişi)
70.	деле́ние	bölme
71.	деталь (художественная)	ayrıntı (sanatsal)
72.	де́ятельность (речева́я)	etkinlik (sözel)
73.	диале́кт	ağız
74.	диале́ктный	ağza özgü
75.	длительность	süre, uzunluk
76.	дополне́ние	nesne
77.	древнеру́сский	Eski Rus
78.	духо́вный	tinsel
79.	едини́ца (языка́)	birim (dil)
80.	еди́нственное (число́)	tekil
81.	жанр	tür
82.	жарго́н	argo
83.	жарго́нный	argoya özgü
84.	же́нский (род)	dişil (cins)
85.	жити́е	yaşam öyküsü (azizlere ait)
86.	зави́симость	bağımlılık
87.	завязка (сюже́та)	düğüm (öykünün)
88.	загла́вие	başlık
89.	заи́мствованный	ödünc
90.	заклю́чение	son söz
91.	за́мысел (произведе́ния)	ana düşünce (yapıtın)
92.	запя́тая	virgül
93.	звóнный (согласный)	ötümlü (ünsüz)
94.	идеа́л	ülkü

95.	иероглиф	resimyazı
96.	издавать/издать	yayımlamak
97.	издание	yayın
98.	издательство	yayınevi
99.	изменение	değişim
100.	изображение	betim
101.	иллюстрация	resim
102.	именительный (падёж)	yalın durum
103.	императив	emir kipi
104.	индоевропейский (семья языков)	Hint-Avrupa (dil ailesi)
105.	интонация	tonlama
106.	инфинитив	eylemlik
107.	иронический	ironik
108.	ирония	ironi
109.	использование	kullanım
110.	исследователь	araştırmacı
111.	историзм	tarihsel sözcük
112.	исчезать/исчезнуть	yok olmak
113.	кавычки	tırnak işareti
114.	категория (грамматическая)	ulam (dilbilgisel)
115.	качество	nitelik
116.	классификация (языков)	sınıflandırma (dillerin)
117.	классифицировать	sınıflandırmak
118.	классицизм	Klasisizm
119.	количественный (числительное)	asıl (sayı önadı)
120.	комический	güldürüsel
121.	комментарий	yorum
122.	композиция	birleşim
123.	конкретный	somut
124.	корень (слова)	kök (sözcük)
125.	корневая (морфема)	kök (biçimbirim)
126.	косвенный (речь)	dolaylı (anlatım)

127.	крі́тик	eleştirmen
128.	крі́тика	eleştiri
129.	кульміна́ция	doruk noktası
130.	лати́нский (язы́к)	Latin (dili)
131.	легéнда	efsane
132.	лéксика	söz varlığı
133.	лексико́лог	sözcükbilimci
134.	лексиколо́гия	sözcükbilim
135.	лексиче́ский	sözcüksel
136.	летопи́сец	vakanüvis
137.	летопи́сный	vakayinameye ait
138.	лéтопись	vakayiname
139.	лечь (в осно́ву)	oluşturmak (temelini)
140.	лингвист	dilbilimci
141.	лингвистика	dilbilim
142.	лингвистиче́ский	dilbilimsel
143.	ли́рика	lirik
144.	лири́ческий	liriğe ait
145.	литературовéд	edebiyatbilimci
146.	литературовéдение	edebiyatbilim
147.	литературовéдческий	edebiyatbilimsel
148.	лицо́ (дéйствующее; пéрвое)	kişi (oyundaki; birinci)
149.	ли́чность	kişilik, kişi
150.	ли́чный (местоимéние)	kişi adılı
151.	межнациона́льный	milletlerarası
152.	мёртвый (язы́к)	ölü (dil)
153.	местоимéние	adıl
154.	местонахожде́ние	bulunduğu yer
155.	мета́фора	eğretileme
156.	мéтод	yöntem
157.	мировоззрё́ние	dünya görüşü
158.	многозна́чный (сло́во)	çokanlamlı (sözcük)
159.	мнóжественное (число́)	çoğul

160.	монолог	tekil konuşma
161.	мораль	ahlak, kıssadan hisse
162.	морфема	biçimbirim
163.	морфологический	biçimbilgisel
164.	морфология	biçimbilgisi
165.	мужской (род)	eril (cins)
166.	мышление	düşünüş
167.	назначение	görev
168.	назывной (функция)	adlandırıcı (işlev)
169.	наклонение	kip
170.	написание	yazılış
171.	наречие	belirteç
172.	наследие	miras
173.	неодушевлённость	cansızlık
174.	неодушевлённый	cansız
175.	неологизм	yeni sözcük
176.	непереходный (глагол)	geçişsiz (eylem)
177.	несовершённый (вид)	bitmemişlik (durumu)
178.	новаторство	yenilikçilik
179.	норма (языковая, литературная)	düzgü (dilsel, ölçünlü)
180.	нравственный	ahlaksal
181.	нулевой (морфема)	boş (biçimbirim)
182.	обмениваться	alış-verişinde bulunmak
183.	обобщать/обобщить	genellemek
184.	обобщение	genelleme
185.	обогащать/обогащать	zenginleştirmek
186.	обогащение	zenginleşme
187.	обозначать/обозначить	işaret etmek, anlamına gelmek
188.	обозначение	işaretleme, belirtme
189.	оборот (языковой, деепричастный)	deyiş, öbek (dilsel, ulaç)
190.	обоснование	temellendirme, gerekçe
191.	обосновать	temellendirmek, gerekçelendirmek

192.	обработ́ка (литерату́рная)	işleme (edebi)
193.	о́браз	imge
194.	о́бразный	imgesel
195.	образова́ние (сло́ва)	türeme (sözcük)
196.	обсто́ятельство	niteleyen
197.	обсужде́ние	tartışma
198.	обусло́вливать/обусло́вить	koşullandırmak
199.	общена́родный	ulusal
200.	общё́ние	iletişim
201.	общеупотребите́льный	genel kullanılan
202.	обье́динение (литерату́рное)	dernek (edebiyat)
203.	объё́кт	nesne
204.	объекти́вный	nesnel
205.	ограни́чивать/ограни́чить	sınırlamak
206.	одното́мный (словáрь)	tek ciltlik (sözlük)
207.	одобре́ние	onama
208.	одобря́ть/одо́брить	onamak
209.	одушевлённый	canlı
210.	ока́зывать/оказа́ть (влия́ние)	göstermek, yapmak (etki)
211.	оконча́ние	bitem, çekim eki
212.	окруже́ние	çevre
213.	олицетворе́ние	kişileştirme
214.	омо́ним	eşadlı
215.	опира́ться/опере́ться	dayanmak
216.	описа́ние	betimleme
217.	описа́тельный (языкознáние)	betimlemeli (dilbilim)
218.	определе́ние	niteleyici, tanım
219.	определя́ть/определи́ть	belirlemek, tanımlamak
220.	о́рган (артикуля́ции)	organ (eklemleme)
221.	орфогра́фия	yazımbilgisi
222.	орфоэ́пия	sesletimbilgisi
223.	освещáть	aydınlatmak
224.	осно́ва (сло́ва)	gövde (sözcük)

225.	осушестволѣние	gerçekleştirme
226.	осушестволѣть/осушестволѣть	gerçekleştirmek
227.	отделѣть/отделѣть	ayırmak
228.	отѣчество	vatan
229.	отлѣчие	ayrım
230.	отлѣчителѣный (прѣзнак)	ayırıcı (özellik)
231.	относѣться	ilgili olmak
232.	отражѣть/отразѣть	yansıtmak
233.	отражѣние	yansıma
234.	отрасль	dal
235.	отрицѣние	olumsuzlama
236.	отрицѣтелѣный	olumsuz
237.	оттѣнок (значѣния)	ayırtı (anlam)
238.	официѣльно-деловѣй (стиль)	resmi-iş (biçem)
239.	падѣж (именѣтельный)	durum (yalın)
240.	падѣжнѣй	duruma ait
241.	пѣрный (соглѣсный)	çift (ünsüz)
242.	пейзѣж	manzara
243.	переживѣть	yaşamak, geçirmek, endişelenmek
244.	перенѣсное (значѣние)	değişmeceli anlam
245.	перерабѣтывать (ромѣн)	yeniden işleyip düzeltmek (romanı)
246.	перехѣдный (глагѣл)	geçişli (eylem)
247.	перѣод	dönem
248.	периодизѣция	dönemleştirme
249.	персонѣж	kişi
250.	пѣсьменность	yazı dizgesi
251.	пѣсьменный	yazılı
252.	писъмѣ (бѣквенное)	yazı (harf)
253.	повествовѣние	anlatım
254.	повествовѣтелѣ	anlatıcı
255.	повествовѣть	öykülemek
256.	пѣвѣсть	uzun öykü
257.	поговѣрка	deyim

258.	подводи́ть/подвести́ (ито́г/и)	getirmek, yapmak (bilançosunu)
259.	подлежа́щее	özne
260.	подтёкст	altmetin
261.	подчёркивать	altını çizmek
262.	подчиня́ться	tabi olmak
263.	пози́ция (а́вторская)	tutum (yazar)
264.	пози́ция (конца́ сло́ва)	konum (sözcük sonu)
265.	полиглот	çok dil bilen
266.	положе́ние	durum, konum
267.	положи́ть (в осно́ву)	koymak (temeline)
268.	поя́ние	kavram
269.	поря́дковый (числи́тельное)	sıra (sayı önadı)
270.	поря́док (слов)	düzen, diziliş (sözcük)
271.	посвяща́ть/посвятить	atfetmek
272.	посвяще́ние	atfediş
273.	последова́тельность	sıra, ardışıklık
274.	постоя́нный (эпи́тет)	sabit (nitem)
275.	постро́ение	kuruluş
276.	пóстфикс	son ek
277.	поэ́ма	poema
278.	поэ́тика	şiiirbilgisi
279.	поэ́тический	şiiirsel
280.	появление	ortaya çıkış
281.	превосхо́дный (сте́пень)	en üstünlük (derecesi)
282.	превраща́ться/превратиться	dönüşmek
283.	предло́г	ilgeç
284.	предло́жный (паде́ж)	bulunma (durumu)
285.	предназначе́нный	ayrılmış, amaçlanmış
286.	предшество́вать	önce gelmek
287.	преобразо́вывать/преобразова́ть	dönüştürmek
288.	пре́фикс	önek
289.	придава́ть (значе́ние)	vermek (önem)
290.	прида́точное (предложе́ние)	yan (tümcecik)

291.	при́знак (отличительный)	özellik (ayırıcı)
292.	прилагательное	önad
293.	применение	kullanım
294.	применять/применить	kullanmak
295.	принцип	ilke
296.	приста́вка	önek
297.	притяжательный (местоимение)	iyelik (adılı)
298.	прича́стие	ortaç
299.	прича́стный (оборóт)	ortaç (öbeği)
300.	прогрессивный	ilerleyici
301.	про́за	düzyazı
302.	прозаик	düzyazar
303.	происхождение (сло́ва)	köken (sözcüğün)
304.	просторе́ние	halk dili
305.	противополо́жный	karşıt
306.	противопоставле́ние	karşılaştırma
307.	противопоставля́ть/противопоста́ вить	karşılaştırmak
308.	противоре́чие	çelişki
309.	проше́дшее (вре́мя)	geçmiş (zaman)
310.	проявля́ться/прояви́ться	ortaya çıkmak, belirtmek
311.	прямо́й (значе́ние, речь)	düz (anlam), dolaysız (anlatım)
312.	публиковáть(ся)/опубликовáть(ся)	yayımla(n)mak
313.	развито́й (сюже́т)	gelişmiş öykü
314.	разв́язка (сюже́та)	çözüm (öykünün)
315.	разговóрный	konuşmaya özgü
316.	разграниче́ние	ayırma
317.	разграниц́ивать	ayırmak
318.	разде́л	bölüm
319.	различáть(ся)	ayırt etmek(edilmek)
320.	разли́чие	ayırım

321.	разновѣдность	çeşit
322.	разнообразный	çeşitli
323.	разраб́атывать/разраб́отать	geliştirmek
324.	раскрыв́ать(ся)/раскры́ть(ся)	ortaya çık(ar)mak
325.	раскры́тие	ortaya çıkarma
326.	распространя́ть(ся)/распростран и́ть(ся)	yay(ıl)mak
327.	расска́зчик	anlatıcı
328.	рассма́тривать/рассмотрéть	ele almak, incelemek
329.	рассмотрéние	ele alma, inceleme
330.	рассу́ждение	akıl yürütme
331.	расшире́ние	genişletme
332.	расширя́ть/расши́рить	genişletmek
333.	реали́зм	gerçekçilik
334.	реализóвывать/реализов́ать	gerçekleştirmek
335.	религиóзный	dinsel
336.	речь	söz, anlatım
337.	роди́тельный (падéж)	tamlayan durumu
338.	ро́дственный (сло́во)	akraba (sözcük)
339.	родствó (языко́в)	akrabalık (dillerin)
340.	романти́зм	romantizm
341.	рукопи́сный	el yazmasına ait
342.	ру́копись	el yazması
343.	руси́стика	Rus dili, kültürü ve edebiyatı
344.	сво́йство	özellik
345.	связа́н, -а, -о, -ы	bağlantılı, ilişkili
346.	связа́ывать/связа́ть	birbirine bağlamak
347.	свяще́нный (текст)	kutsal (metin)
348.	сема́нтика	anlambilim
349.	семанти́ческий	anlambilimsel
350.	синóним	eşanlamlı
351.	синоними́ческий	eşanlamlıya ait
352.	синоними́я	eşanlamlılık

353.	сѣнтаксис	sözdizim
354.	синтаксический	sözdizimsel
355.	сказуемое	yüklem
356.	склонѣние	çekim
357.	след (остáвить глубóкий след)	iz (derin bir iz bırakmak)
358.	слѣдствие (значѣние слѣдствия)	sonuç (sonuç anlamı)
359.	словáрный (состáв языка́, статья́)	söz varlığı (dilin), sözlük (maddesi)
360.	словѣсный (искúство)	söz (sanatı)
361.	слóвник (словаря́)	sözcük listesi (sözlüğün)
362.	словоизменѣние	çekimleme
363.	словообразовáние	türetme
364.	словообразовáтельный	türetimsel
365.	словообразу́ющий (фúнкция)	türetici (işlev)
366.	слог	hece
367.	служѣбный (слóво)	yardımcı (sözcük)
368.	служѣние	hizmet
369.	соблюдáть (прáвила)	uymak (kurallara)
370.	совершѣнный (вид)	bitmişlik (durumu)
371.	совокупность	toplam, bütün
372.	совпадáть/совпáсть	birbirini tutmak, denk gelmek
373.	совпадѣние	birbirini tutma, denk gelme
374.	согласный (звук)	ünsüz (ses)
375.	содержáть(ся)	içer(il)mek
376.	соединѣние	bağlama
377.	соединя́ть/соедини́ть	birbirine bağlamak
378.	создáние	yaratım
379.	сокращѣние	kısaltma
380.	соотвѣтствие	uygunluk
381.	соотвѣтствовать	uymak
382.	сопоставлѣние	karşılaştırma
383.	сопоставля́ть/сопостáвить	karşılaştırmak

384.	соста́в (сло́ва, язы́ка, входи́ть в соста́в)	yapı (sözcük, dil, dahil olmak)
385.	составле́ние	kurma, derleme
386.	сохране́ние	korunma
387.	сочета́ние	birleşim
388.	сочу́вствие	acısını paylaşma
389.	сочу́вствовать	acısını paylaşmak
390.	сою́з	bağlaç
391.	специ́фика	özgüllük
392.	специфи́ческий	özgül
393.	спо́соб	yöntem
394.	способно́сть	yeti
395.	способствоват́ь	yardımcı olmak
396.	спра́вочник	başvuru kitabı
397.	спряже́ние	çekim
398.	сравне́ние	karşılaştırma
399.	сравни́тельный (сте́пень)	karşılaştırma (derecesi)
400.	сре́дний (род)	orta (cins)
401.	сре́дство (выраже́ния мы́сли, о́бразные)	araç (düşünce ifade etme, imgesel)
402.	старосла́вянский	Eski Slav
403.	сте́пень (сравне́ния)	derece (karşılaştırma)
404.	стили́стика	biçembilgisi
405.	стили́стический	biçemsel
406.	стиль	biçem
407.	стихотворе́ние	şiir
408.	страда́ние	ızdırap
409.	стре́мле́ние	emel
410.	стро́ение (сло́ва)	yapı (sözcük)
411.	строй (грамматический)	dizge (dilbilgisel)
412.	структу́ра	yapı
413.	субъе́кт	özne
414.	су́ффикс	sonек

415.	существительное	ad
416.	существование	varoluş
417.	сущность	öz
418.	сфера (деятельности, употребления слова)	alan (etkinlik, sözcük kullanım)
419.	сходный	benzer
420.	сходство	benzerlik
421.	сюжет	öykü
422.	творительный (падеж)	araç (durumu)
423.	творческий	yaratıcı, yaratıcılık
424.	термин	terim
425.	терминология	terimler dizgesi
426.	тип	tip
427.	типичный	tipik
428.	типологический (свойства)	tiplendirme (özellikleri)
429.	тире	uzun çizgi
430.	толкование (значения слова)	açıklama (sözcük anlamını)
431.	толковый (словарь)	açıklamalı (sözlük)
432.	том (словаря)	cilt (sözlüğün)
433.	традиционный	geleneksel
434.	транскрипция	çeviri yazı
435.	ударение	vurgu
436.	ударный (гласный, слог)	vurgulu (ünlü, hece)
437.	указывать(ся)	işaret etmek(edilmek)
438.	уменьшительно-ласкательный (значение)	küçültme-okşama (anlamı)
439.	уменьшительный	küçültme
440.	употребление	kullanım
441.	управлять	yönetmek
442.	уровень	düzey
443.	устаревший (слово)	eski (sözcük)
444.	устойчивый	sabit
445.	уступительные (отношения)	ödünleyici (ilşkiler)

446.	учéние	öğreti
447.	флéксия	bükün
448.	фольклóр	halk sanatı
449.	фольклорíст	halkbilimci
450.	фольклорíстика	halkbilim
451.	фонéтика	sesbilgisi
452.	фонетíческий	sesbilgisel
453.	фонолóгия	sesbilim
454.	формировáние	oluş(tur)ma
455.	формировáть(ся)/сформировáть(ся)	oluş(tur)mak
456.	фразеологíзм	deyim
457.	фразеологíческий	deyimsel
458.	фразеолóгия	bir dilin deyimler bütünü
459.	функциона́льный (стиль)	işlevsel (biçem)
460.	функционíрование	işleme
461.	функционíровать	işlemek
462.	фýнкция (выполнять фýнкциию)	işlev (yerine getirmek)
463.	характеризовáться	nitelenmek
464.	характерíстика (óбразная, речевáя)	niteleme (imgesel, sözel)
465.	характérный (черты́)	kendine özgü (özellikler)
466.	христиáнский	Hristiyan
467.	цéнность	değer
468.	цéнный	değerli
469.	частíца	parçacık
470.	часть (рéчи)	tür (sözcük)
471.	чередовáние	değişim
472.	черта́	özellik
473.	числительное	sayı önadı
474.	числó (едíнственное, мнóжественное)	tekil, çoğul
475.	член (предложéния)	öge (tümce)

476.	шутливый	şakacı
477.	эволюция (творческая)	evrim (sanatsal)
478.	экспрессивный элемент	anlatımsal öge
479.	эмоциональный	duygusal
480.	эмоция	duygu
481.	энциклопедический	ansiklopedik
482.	эпиграф	epigraf
483.	эпитет	nitem
484.	эпический	destansı
485.	эпопея	epope
486.	эпос	destan
487.	эстетика	estetik
488.	эстетический	estetığe ait
489.	этикет (речевой)	görgü (söz)
490.	этимологический	kökenbilimsel
491.	этимология	kökenbilim
492.	юмористический	gölmeceye ait
493.	явление	olgu
494.	языковед	dilbilimci
495.	языковедение	dilbilim
496.	языковедческий	dilbilimsel
497.	языковой	dilsel
498.	языкознание	dilbilim

ÖZGEÇMİŞ

2011 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı lisans programından mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Aynı dönemde İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında ÖYP kapsamındaki araştırma görevlisi kadrosuna atanmıştır. 2014 yılında yüksek lisans eğitimini Prof. Dr. Türkan Olcay yönetiminde “Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Özgün Görsel-İşitsel Materyallerin Dinleme Becerisine Etkisi” adlı tezini savunarak tamamlamıştır. 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında doktora eğitimine başlamıştır. 2021 yılında doktora eğitimini Prof. Dr. Türkan Olcay yönetiminde “Türkiye'deki "Rus Dili Ve Edebiyatı" Lisans Programlarının A1 - B1 Düzeyinde Asgari Söz Varlığının Belirlenmesi ve Uygulanması” adlı tezini savunarak tamamlamıştır. Hâlen İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında akademik faaliyetlerini sürdürmektedir.